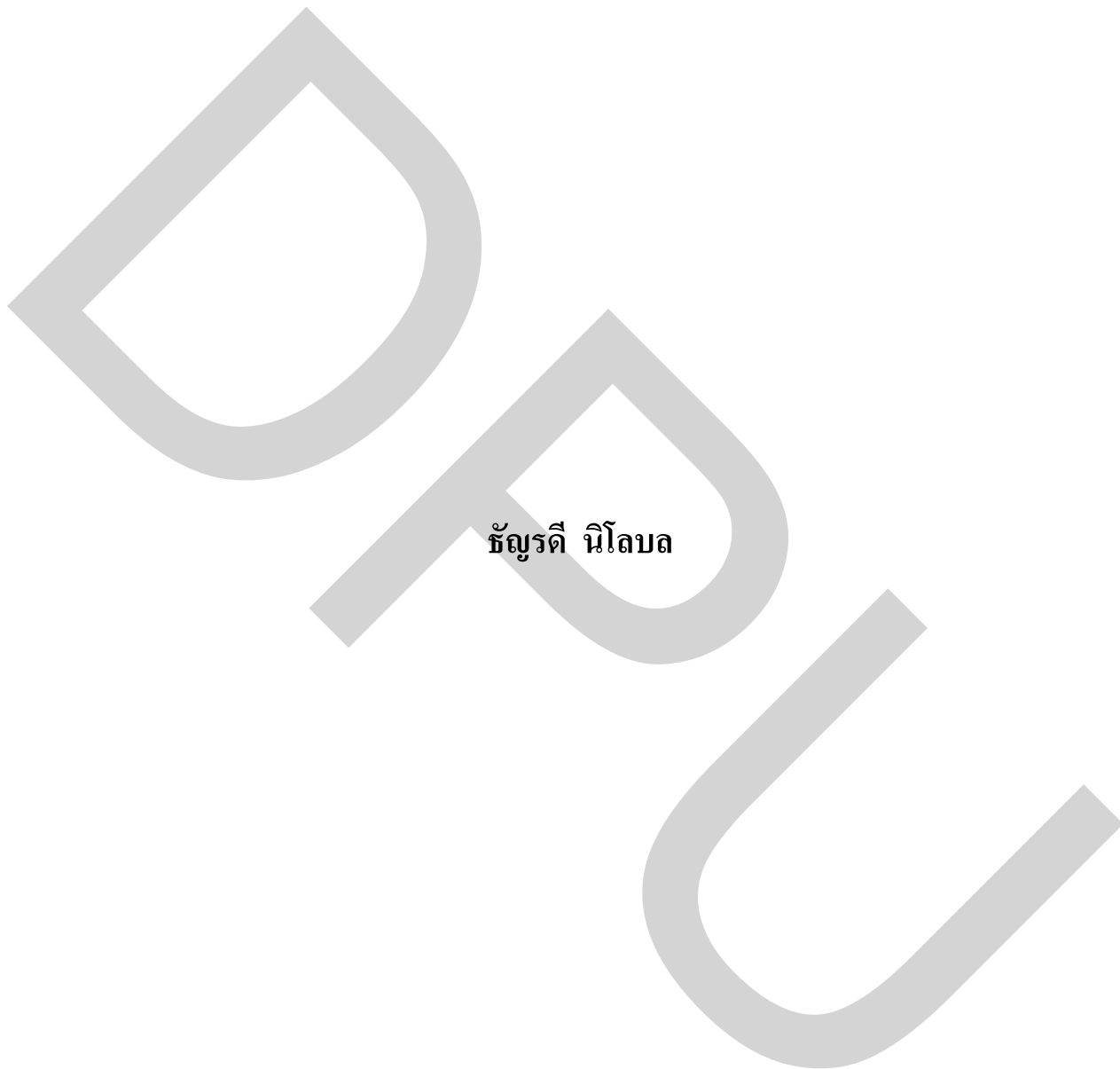

บทบาทของศาลในการตรวจคำฟ้องคดีอาญา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2556

Role of the court in a criminal case indictment inspection

Tunradee Nilobol

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Law, Department of Law
Pradi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University**

2013

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความกรุณาและความอนุเคราะห์จากท่าน อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะห์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ายังรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่าน ได้กรุณาในการช่วยชี้แนะและให้ความรู้คำแนะนำ รวมทั้งตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนแนวทางการศึกษาค้นคว้าในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ด้วยดีตลอดมา ผู้เขียนจึงขอกราบ ขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร ที่กรุณาได้รับ เป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำในเชิงวิชาการที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนถึงแนะแนวทาง และให้ข้อสังเกตต่างๆ ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมกันนี้ผู้เขียน ขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์ ที่ได้กรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และให้ความรู้ เพิ่มเติมแก่ผู้เขียน ในการจัดทำวิทยานิพนธ์จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากฎหมายและวงการ นิติศาสตร์เมื่อนำไปใช้ต่อไปในอนาคต แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดบกพร่องประการ ใด ผู้เขียนขอกราบอภัยมา ณ โอกาสนี้ และขออนุญาตรับความผิดพลานั้นไว้แต่เพียงผู้เดียว

ธัญรดี นิโลบล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. หลักการตรวจคำฟ้องในคดีอาญา.....	7
2.1 คำฟ้องและลักษณะของคำฟ้อง.....	7
2.1.1 หลักในการเขียนคำฟ้อง.....	8
2.1.2 การบรรยายคำฟ้องในคดีอาญา.....	10
2.2 ลักษณะของการตรวจคำฟ้อง.....	13
2.3 บทบาทของศาลกับหลักการค้นหาความจริงตามรูปแบบและตามเนื้อหา.....	14
2.3.1 หลักการค้นหาความจริงตามรูปแบบ.....	14
2.3.2 หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา.....	17
3. การฟ้องคดีและการตรวจคำฟ้องคดีอาญาของศาลไทยและศาลต่างประเทศ.....	19
3.1 การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายและพนักงานอัยการ.....	19
3.2 การบรรยายคำฟ้องในคดีอาญา.....	24
3.3 รูปแบบการตรวจคำฟ้องในคดีอาญาของศาลไทย.....	25
3.3.1 อำนาจศาลในชั้นตรวจฟ้อง.....	29
3.3.2 อำนาจศาลในการยกฟ้องตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	30
3.4 การตรวจคำฟ้องในคดีอาญาของศาลในต่างประเทศ.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.4.1 ประเทศอังกฤษ.....	33
3.4.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	43
3.4.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	51
3.4.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	61
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาและผลกระทบเกี่ยวกับบทบาทของศาล ในการตรวจคำฟ้องในคดีอาญา.....	71
4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคำฟ้องในต่างประเทศกับคำฟ้องของไทย.....	72
4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบสาระสำคัญของคำฟ้องของกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์ กับคำฟ้องของไทย.....	78
4.2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบสาระสำคัญของคำฟ้อง ประเทศอังกฤษกับประเทศไทย.....	79
4.3 วิเคราะห์ปัญหาการตรวจคำฟ้องของศาลตามแนวคำพิพากษา.....	83
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	102
5.1 บทสรุป.....	102
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	108
บรรณานุกรม.....	110
ภาคผนวก ก บทสัมภาษณ์ Mr. Henning Glaser.....	116
ข คำพิพากษาศาลฎีกาของไทยที่พิพากษาตามหลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน.....	120
ค Comparative Criminal Procedure:Germany by John H.Langbein และคำแปล.....	129
ประวัติผู้เขียน.....	153

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทของศาลในการตรวจคำฟ้องคดีอาญา
ชื่อผู้เขียน	ชัยรดี นิโลบล
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิเวช
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของศาลในการตรวจคำฟ้องคดีอาญา รูปแบบและลักษณะของคำฟ้อง การบรรยายคำฟ้องในการดำเนินคดีอาญาในประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศไทยตลอดจนหลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาว่ามีหลักเกณฑ์เช่นใด และผลของการยกฟ้องในชั้นตรวจคำฟ้องคดีอาญา ผลกระทบจากการยกฟ้องและแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้มีการรวบรวมทฤษฎี และแนวคิดของนักกฎหมายในทางตำราภาษาไทย ตำราต่างประเทศ รวมถึงมีการศึกษาแนวคำพิพากษาฎีกาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการวิจัย เพื่อสรุปแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

ผลของการศึกษาพบว่าในระบบวิธีพิจารณาความของประเทศไทยนั้น ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล แม้จะมีกฎหมายให้อำนาจศาลเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมได้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วศาลจะวางตัวเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด ตามระบบวิธีพิจารณาความอาญาในระบบกล่าวหาเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจในการตรวจคำฟ้องของศาลแล้ว จะเห็นได้ว่าหากศาลตรวจคำฟ้องแล้วพบว่าคำฟ้องของโจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิด ในกรณีเช่นนี้ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้องของโจทก์เสียโดยไม่ให้อีกโอกาสโจทก์ในการแก้ไขคำฟ้องดังกล่าวเสียก่อน ทั้งนี้ ศาลมีอำนาจที่จะมีคำสั่งให้โจทก์ดำเนินการแก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องแล้วนำมายื่นใหม่ได้ เนื่องจากศาลเกรงว่าการสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องดังกล่าวจะเป็นการลำเอียงเข้าข้างโจทก์มากเกินไปอันขัดต่อแนวความคิดที่ศาลต้องวางตนเป็นกลางด้วยเหตุดังกล่าว จึงเกิดปัญหาการยกฟ้องทางเทคนิคตามมามากมาย

จากผลของการยกฟ้องเนื่องจากกรณีดังกล่าว นอกจากจะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อคู่ความและประชาชนทั่วไปแล้ว การดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อเจตนารมณ์ของการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาคดีอาญาซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการค้นหาความจริงแห่งคดีอีกด้วย ดังนั้น เกี่ยวกับเรื่องอำนาจของศาลในการตรวจคำฟ้องของโจทก์นั้น ควรมีการบัญญัติกฎหมายกำหนดให้ ในกรณีที่ศาลตรวจคำฟ้องของโจทก์แล้วปรากฏว่า ฟ้องของโจทก์

บกพร่อง ไม่ว่าจะความบกพร่องดังกล่าวจะเป็นความบกพร่องในส่วนใดๆ รวมถึงความบกพร่องในส่วนของการบรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิด โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจในการสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องได้ทุกกรณีเพื่อมิให้เกิดกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษโดยที่ศาลยังไม่ได้วินิจฉัยในส่วนของการกระทำอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลให้เกิดความยุติธรรมเป็นสำคัญ โดยศาลจะต้องมุ่งเน้นในการตรวจสอบในส่วนของเนื้อหาของการกระทำของผู้กระทำผิดอย่างแท้จริง มากกว่าการยึดถือการตรวจสอบในส่วนจากรูปแบบของคำฟ้อง ดังเช่นปัจจุบัน

Thesis Title	Role of the court in a criminal case indictment inspection
Author	Tunradee Nilobol
Thesis Advisor	Dr. Uthai Arthivech
Department	Law
Academic Year	2012

ABSTRACT

This thesis aims to study the role of the court in a criminal case indictment inspection, format and nature of the indictment, narration of indictment in criminal case proceedings in various countries including Thailand and the search for truth principles in criminal cases to find the guidelines, the result in the dismissal at the criminal case indictment inspection level, the effect from the dismissal and solution approaches to such problems. In this study, there has been a compilation of theories and the concepts of lawyers in Thai language legal texts and foreign texts. The study has involved the study on the trend of various adjudications related, to be attributed to the research in order to summarize the solution approach further.

The results of the study found that in the procedure of Thailand, in the process of the court, despite the legislation authorizing the court to call witnesses for further investigation but in practice, the court will neutralize the duty to avoid any partisan bias, as alleged in the criminal procedure system. When considering the power on the inspection of the indictment of the Court, it can be seen that if the court finds that the indictment of the plaintiff, the narrative of the lawsuit is lack of the fault element, in such cases, the court shall order the dismissal of the plaintiff without giving the plaintiff an opportunity to amend the indictment. Although, the court has the power to order the plaintiff to amend the indictment and be filed again, as the feared that the ordering of such amendment of the indictment would be a partisan bias and in favor of the plaintiff and would be too contrary to the notion that the Court must be nonalignment. Due to such event, hence there are many technical dismissal problems.

As a result of the dismissal due to such case, other than resulting in damage to the litigants and the public in general, such process is also affect the intension of the criminal procedure, which has the aim in searching for the truth of the case as well. Therefore, on the

authority of the court in inspecting the indictment of the plaintiff, there should be a legislation stating for in the case where if the court has inspected the indictment of the plaintiff and determined that the indictment is deficient, whether such deficient is a deficiency in any parts, including the deficiency in the lawsuit narration which lack of narrative elements against the fault. Designated for the court to have the power to order the plaintiff to be able to amend the indictment to correction in all cases, to avoid cases where the offender is not punished without the court literally determining on the part of the action, thus resulted in unfairness to the litigants and the public. Hence, in the act of duty of the court should adhere mainly on the principle of justice. The court must focus on truly examining the content of the actions of the perpetrator rather than adhering on the inspection of the format of the indictment as

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินคดีอาญาในสมัยดั้งเดิมมีระบบการตรวจสอบความจริงชั้นเดียว คือการตรวจสอบความจริงโดยศาลหรือผู้พิพากษา และผู้ถูกกล่าวหาตกเป็น “กรรมในคดี” เรียกว่าการดำเนินคดีอาญาใน “ระบบไต่สวน” หรือที่เรียกว่า “Inquisitorial System”¹

ในปัจจุบันการดำเนินคดีอาญามีการตรวจสอบสองชั้น คือ การตรวจสอบความจริง ชั้นเจ้าพนักงานชั้นหนึ่งและการตรวจสอบความจริงชั้นศาลอีกชั้นหนึ่ง และการยกฐานะของผู้ถูกกล่าวหาขึ้นเป็น “ประธานในคดี” ให้มีสิทธิต่างๆ ในคดีที่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันเรียกว่า การดำเนินคดีอาญา “ระบบกล่าวหา” หรือที่เรียกว่า (Accusatorial System) นอกจากนี้ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีอาญาในประเทศคอมมอนลอว์ (Common Law) หรือการดำเนินคดีอาญาในประเทศซีวิลลอว์ (Civil Law) ต่างเป็นการดำเนินคดีอาญาใน “ระบบกล่าวหา” ด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งจะแตกต่างกันเพียงว่าในการดำเนินคดีอาญาในประเทศคอมมอนลอว์ (Common Law) การตรวจสอบความจริงของศาลจะไม่กระตือรือร้น (Active) หากแต่วางเฉย (Passive) ควบคุมการต่อสู้คดีระหว่างสองฝ่ายและใช้วิธีการถามค้าน (Cross Examination) ในการหาความจริงในคดี ส่วนการตรวจสอบความจริงของศาลในประเทศ ซีวิลลอว์ (Civil Law) ศาลจะมีบทบาทสำคัญและมีบทบาทหลักในการตรวจสอบค้นหาความจริง กล่าวคือ ศาลจะมีความกระตือรือร้น (Active) ในการตรวจสอบความจริงอย่างแท้จริง เช่น บทบาทของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น

อย่างไรก็ดี แม้ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งของประเทศซีวิลลอว์ (Civil Law) อันส่งผลให้ศาลต้องมีความกระตือรือร้น (Active) แต่สิ่งที่เป็นปัญหาอย่างมากของศาลไทย คือ ศาลยังคงวางเฉย (Passive) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักกฎหมายของไทยในอดีตส่วนมากสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ และนักกฎหมายเหล่านั้นนอกจากจะเป็นนักกฎหมายในภาคปฏิบัติแล้วยังเป็นผู้สอนกฎหมายในสถาบันการศึกษากฎหมายอีกด้วย จึงส่งผลให้อิทธิพลแนวความคิด

¹ คณิต ฒ นกร. (2551). *ภูมิธรรมและบทบาทของพนักงานอัยการ*. หน้า 20.

ของนักกฎหมายดังกล่าวมีสูงมากจนทำให้บทบาทของศาลในคดีอาญาของไทยเป็นไปในทิศทางที่ ผิดแผกจากการดำเนินคดีอาญา “ระบบกล่าวหา” หรือที่เรียกว่า (Accusatorial System)

หากพิจารณารูปแบบการกระทำผิดอาญาโดยทั่วไป จะก่อให้เกิดความเสียหายในสอง ลักษณะได้แก่ ประการที่หนึ่ง ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้นโดยตรง ซึ่งอาจเป็นความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจหรือทรัพย์สินของบุคคลนั้น และอีกประการหนึ่ง คือ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมโดยรวม ซึ่งการฝ่าฝืนกฎหมายถือเป็นการทำลายความเป็น ระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขของสังคม จากปัญหาเหล่านี้ได้นำมาซึ่งแนวคิดในการฟ้องคดี แฝง และการฟ้องคดีอาญา ในส่วนของคดีแพ่งอำนาจฟ้องจะตกอยู่กับผู้ที่ได้รับความเสียหาย แต่ใน คดีอาญาจะเป็นการร้องขอต่อศาลซึ่งกระทำในนามของสังคม เพื่อให้มีการพิจารณาการกระทำ ความผิด รวมทั้งกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้² ดังนั้น การฟ้อง คดีอาญาจึงเป็นการดำเนินการที่กระทำไปเพื่อคลี่คลายข้อเท็จจริงแห่งคดี หรือเพื่อยืนยันความผิด หรือเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา และในขณะเดียวกันเพื่อกำหนดโทษ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิด ความสงบสุขในสังคมบ้านเมือง

จากการศึกษาพบว่าหลักการดำเนินคดีอาญามี 2 ลักษณะได้แก่ หลักการดำเนินคดีอาญา โดยผู้เสียหายและหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ในส่วนของหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ถือว่า รัฐเป็นผู้เสียหายและเจ้าพนักงานของรัฐผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญา คือ พนักงานอัยการ ซึ่ง การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยจะเป็นไปตามหลักการดำเนินคดีอาญา โดยรัฐ³ และแม้ ผู้เสียหายจะมีสิทธิดำเนินคดีอาญาได้ แต่ผู้เสียหายจะทำให้คดีของพนักงานอัยการเสียหายมิได้ เช่นกัน ทั้งนี้เป็นไปตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 บัญญัติว่า “เมื่อ พนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่า ผู้เสียหายจะทำให้คดีของ อัยการเสียหาย โดยการกระทำหรือละเว้นการใดๆ ในกระบวนการพิจารณา พนักงานอัยการมี อำนาจร้องต่อศาลให้ตั้งผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้นๆ ได้”

หากพิจารณาบทบาทของศาลในการค้นหาคำความจริงกับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ยังมีความคลาดเคลื่อนอยู่มากในปัจจุบัน ด้วยเหตุที่ผู้พิพากษาส่วนใหญ่ยังวางตัวเหมือนเป็นกรรมการ ตัดสินในการต่อสู้คดีระหว่างโจทก์และจำเลย ซึ่งการวางตัวเป็นกลางโดยเคร่งครัดนี้แม้จะทำให้ นำเชื่อถือได้ว่าศาลมิได้เอนเอียงไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ผลที่ติดตามมาคือ ข้อเท็จจริงที่ศาลได้รับมา จากการพิจารณาคดี อาจไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นจริงๆ ทำให้ความเป็นธรรมตามกฎหมายและความเป็น

² อุดม รัฐอมฤต. (2535, มิถุนายน). “การฟ้องคดีอาญา.” *วารสารนิติศาสตร์*, 2, 22. หน้า 240-241.

³ คณิต ฒ นกร. (2540). *วิธีพิจารณาความอาญาไทย* : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน. หน้า 320-323.

ธรรมตามความเป็นจริงไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างแท้จริง

ผู้เขียนมีความเห็นว่า จุดเริ่มต้นของการดำเนินกระบวนการความยุติธรรมในคดีอาญานั้น ขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในชั้นศาล คือ “บทบาทของศาลในการตรวจคำฟ้องคดีอาญา” นอกจากนี้ ฟ้องในคดีอาญากฎหมายได้บัญญัติสาระสำคัญของกฎหมายไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 ใจความว่า

“ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

(1) ชื่อศาลและวันเดือนปี

(2) คดีระหว่างผู้ใด โจทก์ ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด

(3) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติ และบังคับ

(4) ชื่อ นามสกุล ที่อยู่และชาติบังคับของจำเลย

(5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพเขียน หรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหาหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือคิดมาท้ายฟ้อง

(6) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

(7) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง”

จากสาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าวนี้ ไม่ว่าจะพนักงานอัยการหรือราษฎรเป็นโจทก์ ฟ้องคดีจะต้องยื่นคำฟ้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ ต้องทำเป็นหนังสือและต้องมีข้อความหรือรายละเอียดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 158 (1)-(7) จึงจะถือว่าเป็นคำฟ้องที่ถูกต้องตามกฎหมาย

คำฟ้องในมาตรา 158 สามารถแยกออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนรูปแบบและส่วนเนื้อหา

ส่วนรูปแบบ คือ ในส่วนของมาตรา 158(1)-(4) และ (7) ซึ่งในส่วนรูปแบบของฟ้องนี้จะเป็นหน้าที่ของศาลเป็นการเฉพาะที่ต้องดูแล

ส่วนเนื้อหาของฟ้อง คือ ในส่วนของมาตรา 158(5) และ (6) ในส่วนนี้จะเป็นกรอบในการพิจารณาพิพากษาของศาล

อย่างไรก็ดี ส่วนที่สำคัญที่สุดของฟ้องในคดีอาญา ได้แก่ รายละเอียดที่เกี่ยวกับการบรรยายการกระทำที่เป็นความผิดตามมาตรา 158(5) ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง คือ “การบรรยายคำ

ฟ้อง” อาทิเช่น คำฟ้องที่บรรยายไม่ครบถ้วนกระบวนการความตามที่กฎหมายวางกรอบหรือหลักเกณฑ์ไว้ ซึ่งในกรณีนี้ ศาลย่อมสามารถพิพากษายกฟ้องได้เลย ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 วรรคหนึ่ง ที่ได้กำหนดสภาพบังคับไว้ว่า ถ้าฟ้องไม่ถูกต้อง ให้ศาลสั่งแก้ฟ้องให้ถูกต้องหรือยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง ซึ่งแม้กฎหมายจะเปิดช่องว่างให้แก้ฟ้องให้ถูกต้อง แต่ศาลก็คงพิจารณาว่าเป็นคำฟ้องที่ควรสั่งแก้ไขได้หรือไม่ แต่ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญของคำฟ้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การบรรยายคำฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 158 (5) วรรคหนึ่งที่กำหนดว่า การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริง และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับเวลา และสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ซึ่งสิ่งที่ศาลจะต้องตรวจสอบ คือ การกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดตามบทบัญญัติใดมีองค์ประกอบความผิดอย่างไร และต้องบรรยายการกระทำนั้นให้ครบองค์ประกอบความผิด โดยมีข้อเท็จจริงแห่งการกระทำให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดตามกฎหมาย หากปรากฏว่ามีข้อบกพร่อง ในคำฟ้องแล้วคดีได้เข้าสู่ระบบกระบวนการพิจารณาคดีของศาลแล้วจะเป็นการยากยิ่งที่จะทำการแก้ไขเพราะศาลสามารถที่จะยกฟ้องได้ทันทีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 วรรคหนึ่ง และฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิดนั้น ถือว่าศาลได้วินิจฉัยในเนื้อหาและได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องแล้ว แม้โจทก์ไม่ว่าจะเป็นพนักงานอัยการหรือผู้เสียหาย ก็ไม่สามารถนำคดีที่มีเนื้อหาหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีที่ศาลยกฟ้องเพราะเหตุฟ้องบกพร่องตามมาตรา 158 (5) มาฟ้องใหม่ได้อีก หากมีการนำคดีมาฟ้องใหม่ศาลก็จะต้อง ยกฟ้องเนื่องจากเป็นฟ้องซ้ำ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) นอกจากนี้ การบรรยายฟ้องนั้นต้องบรรยายการกระทำที่จำเลยได้กระทำความผิดที่ได้ความตามการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและต้องยืนยันว่าการกระทำนั้นผิดกฎหมายอย่างไร กล่าวคือ ในการบรรยายฟ้องต้องบรรยายให้ชัดเจน เพื่อให้จำเลยเข้าใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดอย่างไร และผิดกฎหมายอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อความถูกต้องเพื่อให้จำเลยได้กล่าวแก้หรือต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง แต่ในทางปฏิบัติกลับสวนทาง เพราะมิได้บรรยายการกระทำหากแต่เป็นการบรรยายองค์ประกอบความผิดของกฎหมายเท่านั้น และหากความบกพร่องในการบรรยายฟ้องถูกตรวจพบในศาลสูงแล้วศาลยังไม่สามารถสั่งให้แก้ไขได้เลย เนื่องจากล่วงเลยระยะเวลาที่สั่งให้แก้ไขได้ และศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ไม่ได้นอกเสียจากสั่งยกฟ้องประการเดียวเท่านั้น ส่งผลให้การตรวจคำฟ้องคดีอาญาของศาลตามมาตรา 161 ไร้ความหมายและเกิดปัญหาตามมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ดุลพินิจยกฟ้องคดีโจทก์ที่เกิดข้อผิดพลาดทางเทคนิค ในส่วนนี้หากพิจารณาในต่างประเทศจะพบว่า การพิจารณาฟ้องไม่ได้มีความเข้มงวดถึงขนาดว่าหากฟ้องผิดรูปแบบแล้วจะเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องเสมอไป หรือเป็นเหตุให้ไม่สามารถนำคดีมาฟ้องได้อีก

ดังนั้น หากบทบาทของศาลในการตรวจคำฟ้องคดีอาญายังคงมีบรรทัดฐานในลักษณะหรือรูปแบบ เช่นเดิม จะส่งผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างมาก จึงเป็นเรื่องที่ควรทำการศึกษา และวิเคราะห์ห้อย่างยิ่ง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคดีอาญา รวมถึงหลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาว่ามีหลักเกณฑ์เช่นใด
2. เพื่อศึกษาถึงบทบาทของศาลในการตรวจคำฟ้องคดีอาญาของศาลไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาถึงบทบาทของศาลของศาลในการตรวจคำฟ้องในคดีอาญาและผลของการยกฟ้องในชั้นตรวจคำฟ้อง ผลกระทบจากการยกฟ้องและแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องด้วยบทบาทของศาลในการตรวจคำฟ้องคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 นั้น ศาลสามารถตรวจคำฟ้องได้ทั้งในด้านรูปแบบและด้านเนื้อหา ทั้งนี้ เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ที่กำหนดให้คำฟ้องต้องมีเนื้อหาที่ถูกต้องและครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งหากปรากฏว่าโจทก์ยื่นคำฟ้องเข้ามาแล้วถูกต้อง และเป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลก็จะมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณา แต่หากเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบ ศาลก็มีอำนาจสั่งไม่ประทับฟ้องหรือยกฟ้อง โดยขึ้นอยู่กับว่าเป็นความผิดพลาดในรูปแบบหรือเนื้อหา สิ่งที่เป็นปัญหา คือการยกฟ้องเมื่อตรวจคำฟ้องและพบว่าโจทก์บรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิด เพราะการยกฟ้องดังกล่าวโดยไม่ให้ออกโอกาสแก่โจทก์ในการแก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดผลเสียหายแก่โจทก์ รวมไปถึงสังคมส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากแม้โจทก์จะไม่ต้องห้ามมิให้ฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญาในเรื่องดังกล่าวอีก แต่เมื่อโจทก์ได้ยื่นฟ้องใหม่ศาลก็ต้องยกฟ้องเนื่องจากฟ้องดังกล่าวถือว่าศาลได้มีคำวินิจฉัยในเนื้อหาแล้วจึงเป็นฟ้องซ้ำตามมาตรา 39 (4) แม้คดีนั้นจะไม่ขาดอายุความแต่ก็ถือว่าเป็นฟ้องที่ต้องห้ามตามกฎหมาย ส่งผลให้จำเลยพ้นจากความรับผิดชอบ ในคดีอาญาไปทันทีโดยผลของกฎหมาย ทั้งๆ จำเลยที่ยังมิได้เข้าสู่ระบบการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ในชั้นพิจารณา

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาถึงบทบาทของศาลในระบบไต่สวนและระบบกล่าวหา และหลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา นอกจากนี้ ยังทำการศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของศาล ในการตรวจคำฟ้องคดีอาญาของศาลไทยและต่างประเทศ ตลอดจนสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นในการตรวจคำฟ้องคดีอาญาของศาลและการพิพากษายกฟ้อง รวมถึงแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาจากเอกสาร (Document Research) โดยการค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เช่น ตำบทยกกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา หนังสือ บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมให้เป็นระบบแล้วทำการวิเคราะห์ต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิดของการดำเนินคดีอาญา การบรรยายฟ้องคดีอาญาและหลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา
2. ทำให้ทราบถึงบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคดีอาญา
3. ทำให้ทราบถึงบทบาทของศาลในการตรวจคำฟ้องคดีอาญาของศาลไทยและต่างประเทศ
4. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นในการตรวจคำฟ้องคดีอาญาของศาลและการพิพากษายกฟ้องรวมถึงแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

บทที่ 2

หลักการตรวจคำฟ้องในคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนั้น ถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันก็ให้อำนาจแก่เอกชนที่ เป็นผู้เสียหายในคดีอาญามีอำนาจดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ได้บัญญัติให้บุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้ คือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย โดยให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาได้เช่นเดียวกับพนักงานอัยการ ซึ่งอำนาจในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายดังกล่าว เป็นอำนาจที่มีอยู่อย่างกว้างขวางและเป็นอิสระแยกต่างหากจากการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ไม่ว่าจะมีความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอาญาแผ่นดิน การฟ้องคดีอาญานั้นถือเป็นการฟ้องกล่าวหาบุคคลต่อศาลว่ากระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งหรือหลายฐานหรือกระทำการอันจะก่อเหตุร้ายหรือไม่ปลอดภัยแก่ประชาชนและผู้ฟ้องมีเจตนาให้ศาลลงโทษหรือใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้ถูกฟ้องกล่าวหา

2.1 คำฟ้องและลักษณะของคำฟ้อง

ในยุคบุพกาล มนุษย์จัดการลงโทษหรือพยายามที่จะลงโทษบุคคลที่ก่อความเสียหายให้กับเขาด้วยตนเอง จะเป็นในรูปการแก้แค้นเป็นการส่วนตัวหรือถึงขั้นทำสงครามระหว่างกลุ่มชนที่เกี่ยวข้อง ย่อมขึ้นอยู่กับกำลังอำนาจของบุคคลฝ่ายที่ถูกกระทำหรือบุคคลที่เป็นฝ่ายก่อเหตุ ต่อเมื่ออำนาจมหาชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น รัฐจึงเข้าเป็นผู้รับหน้าที่ชำระความให้แทนเอกชน จากการศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้ได้ข้อสรุปว่า วิวัฒนาการของการฟ้องคดีอาญาในแต่ละสังคมดำเนินไปในแนวเดียวกัน กล่าวคือ สังคมมนุษย์แรกเริ่มมีการฟ้องคดีอาญาตามหลักการดำเนินคดีระบบกล่าวหา (Procédure accusatoire) และเมื่อสังคมมนุษย์มีการพัฒนาระยะถัดมาจึงมีการฟ้องคดีอาญาตามหลักการดำเนินคดีไต่สวน (Procédure accusatoire inquisitoire)¹

ในยุคที่สังคมพัฒนาขึ้น แนวความคิดที่เกี่ยวกับผลกระทบของการกระทำความผิดอาญาได้เปลี่ยนไปจากยุคที่ผ่านมาระบบการกระทำความผิดบางกรณี ในยุคนี้ไม่เพียงแต่ก่อความเสียหายให้กับบุคคลที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำโดยตรงเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของ

¹ เถ่มเดิม. หน้า 240-241.

สังคมด้วย แนวความคิดเช่นนี้ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในระบบกฎหมายโรมันซึ่งได้จำแนกลักษณะการกระทำความผิดระหว่างการกระทำความผิดส่วนตัว (Délit privé) กับการกระทำความผิดอาญาแผ่นดิน (Délit public) และจากการจำแนกลักษณะการกระทำความผิดเช่นนี้เอง ที่ทำให้มีการฟ้องคดีตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดต่อส่วนตัว อำนาจฟ้องยังคงเป็นของบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้น แต่สำหรับกรณีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาแผ่นดิน ซึ่งกฎหมายโรมันถือว่ามิผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและก่อความเสียหายต่อประโยชน์มหาชน การฟ้องร้องเพื่อให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าวเป็นของราษฎรทุกคน ไม่ว่าบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิดนั้นหรือไม่ก็ตาม เขามีอำนาจฟ้องในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมและมีส่วนได้เสียในคดี²

“ฟ้อง” เป็น “วัตถุในคดี” (Prozessgegenstand) ทำนองเดียวกับ “ข้อหาในชั้นสอบสวน” กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ “ฟ้อง” “เป็นข้อหาในชั้นศาล” และเป็นข้อผูกมัดศาลให้ต้องพิจารณาและพิพากษาภายในกรอบนั้น³ หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่สำคัญหลักหนึ่งเกี่ยวกับการบรรยายคำฟ้องคือ “หลักการเลือกลงโทษ” (Wahlfeststellung) ตามหลักการดังกล่าวนี้ก็คือ ในกรณีที่การกระทำของผู้กระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดฐานใดฐานหนึ่งอย่างแน่นอน ในหลายฐานนั้น แต่ตามข้อเท็จจริงที่ได้ความตามการสอบสวนไม่อาจชี้ชัดว่าเป็นความผิดฐานใดกันแน่ เช่นตามข้อเท็จจริงที่ได้ความการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือไม่ก็เป็นความผิดฐานรับของโจรอย่างแน่นอน ซึ่งหากถือเคร่งครัดตาม “หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย” (in dubio pro reo) แล้ว กรณีก็จะเกิดความเสียหายแก่การบังคับใช้กฎหมายอย่างไร้เหตุผล

2.1.1 หลักในการเขียนคำฟ้อง

เกี่ยวกับการร่างคำฟ้องในคดีอาญาของประเทศไทยนั้น จะต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา 158 ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

- (1) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- (2) คดีระหว่างผู้ใด โจทก์ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด
- (3) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ
- (4) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย

² Paul Nourrisson, *supra* note 2, pp. 21-27.

³ คณิต ฌ นคร ก (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. หน้า 505.

(5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพเขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือคิดมาท้ายฟ้อง

(6) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

(7) ลายมือชื่อ โจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง”

จะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 นี้ ได้กำหนดรายละเอียดของคำฟ้องคดีอาญาโดยทั่วไป ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ โจทก์จะต้องแสดงชื่อนามสกุล พร้อมทั้งเพศและสถานะบุคคล ในกรณีที่มีผู้มีอำนาจจัดการแทนเป็นโจทก์ คำฟ้องก็ควรจะต้องกล่าวถึงชื่อนามสกุลและระบุด้วยว่าโจทก์ได้จัดการแทนผู้เสียหาย สำหรับจำเลยผู้ถูกฟ้องคดีนั้น คำฟ้องจึงจะต้องกล่าวถึงชื่อ นามสกุล เพศ และสถานะเช่นเดียวกับราษฎรผู้เป็นโจทก์ และแม้จำเลยจะมีความบกพร่อง เช่น เป็นผู้เยาว์ หรือผู้มีจิตบกพร่องซึ่งต้องรับผิดทางอาญาย่อมถูกระบุตัวเป็นจำเลยผู้ถูกฟ้องได้โดยตรง ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นจำเลย โจทก์พึงกล่าวถึงตัวบุคคลธรรมดาผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลนั้นๆ ด้วย เพราะบุคคลนั้นจะเป็นผู้ที่ศาลออกหมายเรียกมาตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7⁴

ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของคำฟ้องและส่วนที่จะต้องพิจารณาต่อไปคือ ในส่วนของแบบพิมพ์ฟ้อง กล่าวคือ การฟ้องคดีอาญาต่อศาลใดศาลหนึ่งในประเทศไทยนั้น ไม่ว่าจะเป็ศาลพลเรือนหรือศาลทหาร เรื่องแบบพิมพ์ศาลนี้ จะต้องทำความเข้าใจให้ดีเกี่ยวกับแบบพิมพ์คำฟ้องแบบพิมพ์ 40 ก. และคำขอท้ายฟ้องในคดีอาญา ซึ่งกฎหมายบังคับให้ใช้แบบพิมพ์ศาล จะใช้กระดาษอื่นซึ่งมิใช่แบบพิมพ์ศาลทำคำฟ้องมิได้ ซึ่งในคดีอาญานี้เอง เกี่ยวกับแบบพิมพ์คำฟ้องคดีอาญาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์จะมีความแตกต่างจากคำฟ้องที่ราษฎรเป็นโจทก์ กล่าวคือ ในแบบพิมพ์คำฟ้องที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์นั้นชื่อที่อยู่ไม่ต้องกล่าวระบุ แตกต่างจากคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีซึ่งจะต้องระบุชื่อที่อยู่อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ ด้วย มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และนอกจากนี้ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ฟ้องจะต้องแสดงถึงพนักงานอัยการที่ประจำศาลชั้นต้นแห่งนั้นด้วย เช่น ถ้าฟ้องคดีที่ศาลอาญาพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ คือ “พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด” ถ้าฟ้องที่ศาลจังหวัด ก็จะเป็น “พนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี” เป็นต้น

⁴ คณิง ภาไชย ก (2556). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 16-17.

2.1.2 การบรรยายคำฟ้องในคดีอาญา

ในการบรรยายฟ้องคดีอาญานั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ในส่วนเริ่มต้นของการบรรยายฟ้อง คำฟ้องจะต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้⁵ ได้แก่

1. คำฟ้องจะต้องบรรยายถึงฐานะของโจทก์และสิทธิของโจทก์ กล่าวคือในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ คำฟ้องจะต้องบรรยายถึงฐานะและสิทธิของราษฎรที่เป็นโจทก์อื่นฟ้องคดีอาญา แต่สำหรับในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์คำฟ้องไม่ต้องบรรยายถึงฐานะโจทก์ซึ่งเป็นพนักงานอัยการ แต่จะต้องบรรยายให้เห็นว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหาย ซึ่งกรณีเช่นนี้ผู้เสียหายอาจเป็นบุคคลธรรมดา นิติบุคคล หรือรัฐก็ได้

“ที่อยู่” น่าจะหมายถึง “ถิ่นที่อยู่” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่ง ไม่จำเป็นต้องเป็น “ภูมิลำเนา” เสมอไป

“ชาติ” หมายถึงสัญชาติของโจทก์ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

“บังคับ” หมายถึงบุคคล ผู้อยู่ในอำนาจอธิปไตยของประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะหมายถึงบุคคลผู้มีสัญชาติของประเทศนั้นเองแล้ว ยังมีความหมายรวมถึงคนพื้นเมืองของประเทศที่ตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศนั้นด้วย คำนี้เข้าใจว่าหลงเหลือจากระบบศาลกงสุลที่ต่างประเทศเคยตั้งขึ้นในประเทศไทยเพื่อพิจารณาคดีแก่คนที่อยู่ในบังคับของชาติตน และใช้กฎหมายของชาติตนบังคับกับคดี แม้ว่าบุคคลนั้นจะกระทำความผิดในประเทศไทย

2. คำฟ้องจะต้องบรรยายถึงฐานะของจำเลย รวมถึงสิทธิของจำเลย หรือฐานะตำแหน่งหน้าที่การทำงานของจำเลยด้วย

3. คำฟ้องจะต้องบรรยายถึงความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลย

4. คำฟ้องจะต้องบรรยายถึงเหตุที่จำเลยกระทำความผิด โดยจะต้องแสดงให้เห็นแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหา วัน เวลา สถานที่เกิดเหตุและการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควร เท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาที่ถูกฟ้องได้ดี ส่วนนี้ซึ่งอยู่ในบังคับของอนุมาตรา (5) นับว่ามีความสำคัญมากที่สุดแก่คำฟ้องของโจทก์ ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ความสมบูรณ์ของคำฟ้องหรือสาระสำคัญของความผิดที่ฟ้องกล่าวหา คำพิพากษาศาลฎีกาที่มีขึ้นนับแต่เมื่อใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้มา มีจำนวนไม่น้อยที่ศาลยกฟ้องเพราะความบกพร่องของโจทก์ในการบรรยายฟ้อง และจากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวนั้นเองที่แสดงให้เห็นว่าความถูกต้องของการบรรยายฟ้องความผิดบางฐานนั้นควรจะเป็นอย่างไร

⁵ สุพร อิศรเสนา. (2553). *ตำราว่าความ*. หน้า 11.

ส่วนคำบรรยายนั้นนอกจากจะปรากฏอยู่ในคำฟ้องแล้ว อาจปรากฏอยู่ในเอกสารที่แนบมาท้ายฟ้อง ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำฟ้องก็ได้ ต้องพิจารณารวมกัน นอกจากนี้ศาลฎีกายังขยายไปถึงคำร้องขอฝากขังผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนที่โจทก์กล่าวมาในฟ้องด้วย

การจะฟ้องบุคคลใดว่ากระทำความผิดอาญา โจทก์จะต้องฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใด เมื่อโจทก์เห็นว่าจำเลยมีความผิดฐานใดแล้วก็เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่ต้องบรรยายฟ้องให้เห็นได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานนั้น โดยที่ความผิดแต่ละฐานมีสาระสำคัญหรือองค์ประกอบความผิดแตกต่างกัน จะถือว่าโจทก์จำเลยในความผิดฐานหนึ่งฐานใดได้ โจทก์จะต้องบรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดฐานนั้น หากบรรยายขาดองค์ประกอบความผิด ฟ้องของโจทก์จะไม่สมบูรณ์

การใช้ถ้อยคำของกฎหมายในบทมาตรบัญญัติเป็นความผิดโดยครบถ้วนจึงเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงความบกพร่องดังกล่าว แต่ไม่หมายความว่าถ้าไม่ใช้คำของกฎหมายแล้วฟ้องจะต้องเสียเสมอไป หากโจทก์ใช้ถ้อยคำอื่นแสดงความหมายได้ตรงตามความหมายของ บทมาตรานั้น ฟ้องของโจทก์ก็ใช้ได้

เช่น (ก) โจทก์ฟ้องว่าจำเลยบังอาจลักทรัพย์ไป แม้จะไม่มีคำว่า “เอาไปโดยทุจริต” (ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในกฎหมาย) ก็ถือว่าเป็นฟ้องที่ครบองค์ประกอบความผิดเพราะคำว่า “บังอาจ” มีความหมายถึงการทุจริตอยู่ในตัวแล้ว

การบรรยายฟ้องที่ไม่สามารถทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี มักจะเรียกกันว่า “ฟ้องเคลือบคลุม” ซึ่งอาจหมายถึงฟ้องที่ทำให้จำเลยไม่น่าจะเข้าใจได้ว่าตนถูกฟ้องว่ากระทำความผิดฐานใดแน่ หรือไม่ทราบข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำผิดได้แน่นอน เพราะข้อความที่กล่าวในฟ้องสับสนหรือขัดแย้งกัน หรือไม่ทราบว่าวันเวลาเกิดเหตุเป็นวันเดือนหรือปีหรือเวลาใด สถานที่เกิดเหตุเป็นที่ไหน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัดใด ตนกระทำความผิดต่อใคร ถ้าเป็นความผิดต่อทรัพย์ก็ไม่ทราบว่าทรัพย์อะไร ฯลฯ ซึ่งถ้าจำเลยไม่ทราบหรือไม่เข้าใจเสียแล้วจำเลยก็ไม่อาจต่อสู้คดีได้ จึงถือว่าคำฟ้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องที่เคลือบคลุมไม่ชอบด้วยกฎหมาย

5. คำฟ้องจะต้องอ้างบทมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่า การกระทำเช่นนั้น เป็นความผิดอาญาไว้ในคำฟ้อง เพื่อเป็นการระบุว่าการกระทำความผิดของจำเลยเป็นความผิดฐานใด

คำว่า ฐานความผิด หมายถึง ความผิดฐานที่จำเลยถูกฟ้องกล่าวหา ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาบางความผิด กฎหมายให้ชื่อฐานไว้ เช่น ฐานลักทรัพย์ (มาตรา 334) ฐานฉ้อโกง (มาตรา 341) แต่โจทก์อาจขยายให้ชัดเจนตามลักษณะของความผิดที่กล่าวหาอีกได้ เช่น ฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืน หรือฐานฉ้อโกง โดยแสดงตนเป็นคนอื่น เป็นต้น ส่วนความผิดบางอย่างที่กฎหมายมิได้ให้ชื่อฐานไว้ เช่น ความผิดต่อชีวิตตามลักษณะ 10 หมวด 1 ซึ่งมีบทมาตราทั้งที่เป็น

ความผิดในการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตามมาตรา 288, 289 ในการทำร้ายผู้อื่น ถึงตายโดยไม่มีเจตนาฆ่า ตามมาตรา 290 และในการทำให้ผู้อื่นตายโดยประมาทตามมาตรา 291 ฯลฯ ในการให้ชื่อฐานความผิด โจทก์อาจใช้คำว่า “ความผิดต่อชีวิต” หรืออาจให้ชื่อฐานความผิดโดยสรุปสาระสำคัญของกร กระทำผิด เช่น “ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น” (หรือ “ฐานฆ่าคนโดยเจตนา”) หรือ “ความผิดฐานทำให้คน ตายโดยไม่มีเจตนาฆ่า” หรือ “ความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท” เป็นต้น⁶

ในคำฟ้องฉบับหนึ่งอาจมีการกระทำที่เป็นความผิดหลายฐาน เช่น ปล้นทรัพย์ ฆ่าคน โดยเจตนา และต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานดังนี้ โจทก์ก็ต้องระบุให้ครบถ้วน

ถ้าราษฎรผู้เป็นโจทก์หลายคน คำฟ้องจะต้องแสดงข้อความดังกล่าว ที่เกี่ยวกับโจทก์ทุก คน ถ้าแบบพิมพ์คำฟ้องไม่มีเนื้อหาที่จะกรอกให้ได้ครบถ้วน โจทก์อาจกล่าวในหน้าฟ้อง แต่เพียงว่า “นายแก้ว เก่งกล้า กับพวก 5 คน ดังปรากฏตามรายชื่อตามบัญชีท้ายฟ้องของโจทก์” ส่วนที่อยู่ชาติ และบังคับก็ปฏิบัติอย่างเดียวกัน

6. คำฟ้องต้องลงลายมือชื่อโจทก์หรือผู้รับมอบอำนาจ ผู้เรียง ผู้เขียน หรือพิมพ์

ผู้เป็นโจทก์มีหน้าที่ต้องลงลายมือชื่อของตนเองไว้ท้ายคำฟ้อง คำฟ้องใดที่โจทก์ไม่ลง ลายมือชื่อย่อมเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเมื่อเป็นฟ้องที่ไม่ชอบแล้วหากศาลชั้นต้น ลงโทษจำเลย (โดยไม่ได้สั่งให้โจทก์แก้ฟ้องหรือสั่งไม่ประทับฟ้องหรือยกฟ้องตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161) ศาลสูงทำได้ทางเดียวคือ ยกฟ้อง

ถ้าผู้เป็นโจทก์เป็นพนักงานอัยการ พนักงานอัยการประจำศาลชั้นต้นแห่งนั้นคนหนึ่ง คนโดยยอมลงชื่อเป็นโจทก์ได้

ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายฟ้องคดีเอง หรือผู้มีอำนาจจัดการ แทนฟ้องแทนผู้เสียหาย ผู้เป็นโจทก์ต้องลงลายมือชื่อในฟ้องด้วยตนเองเสมอ แม้โจทก์จะมี ทนายความและในใบแต่งตั้งทนายจะมีข้อความมอบอำนาจให้ทนายยื่นฟ้องให้ด้วยหรือในใบแต่งตั้ง ทนายจะมีข้อความระบุให้ทนายความผู้นั้นมีอำนาจลงชื่อในคำฟ้องแทนโจทก์ก็ตาม ทนายความ ก็จะต้องลงชื่อแทนโจทก์ไม่ได้

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าคำฟ้องในคดีอาญานั้นจะต้องมีการบรรยายฟ้อง ให้ ครบถ้วนมีรายละเอียดดังที่ปรากฏข้างต้นให้ครบถ้วน หากการบรรยายฟ้องขาดตกบกพร่อง ใน ส่วนใดส่วนหนึ่ง ย่อมที่จะถือว่าการคำฟ้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และอาจ ตกไปโดยการพิพากษายกฟ้องของศาลได้ ซึ่งในกรณีที่สิ่งทีขาดตกบกพร่องในคำฟ้องดังกล่าวเป็นส่วน ที่ถือว่าเป็นสาระสำคัญ เมื่อศาลมีคำพิพากษายกฟ้องคดีย่อมเป็นอันเสร็จเด็ดขาดตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) ซึ่งต้องห้ามมิให้โจทก์นำเรื่องดังกล่าวมา

⁶ คณิ่ง ภาไชย ก หน้าเดิม.

ฟ้องจำเลยเป็นคดีเรื่องใหม่ได้อีก ซึ่งอำนาจในการยกฟ้องของศาลดังกล่าวนี้เป็นอำนาจของศาลในชั้นตรวจคำฟ้อง กล่าวคือ เมื่อศาลตรวจคำฟ้องแล้วศาลเห็นว่าคำฟ้องของโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลย่อมที่จะมีอำนาจยกฟ้องของโจทก์ได้ ทั้งนี้ ศาลไม่จำเป็นต้องพิจารณาพยานหลักฐานอื่นๆของโจทก์ประกอบอีก กล่าวคือ หากปรากฏว่าคำฟ้องของโจทก์มีรูปแบบ ไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 เสียแล้ว ศาลมีอำนาจยกฟ้องของโจทก์ได้แม้ว่าพยานหลักฐานที่โจทก์ได้อ้างต่อศาลนั้นจะสามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม แนวปฏิบัติดังกล่าวย่อมเป็นการขัดต่อหลักสำคัญในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหลักการดังกล่าวเรียกว่า หลักการค้นหาคำความจริง ซึ่งจะขอกกล่าวในส่วนต่อไป

2.2 ลักษณะของการตรวจคำฟ้อง

เกี่ยวกับอำนาจในการตรวจคำฟ้องของศาลในคดีอาญานั้นได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 161 ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา 161 ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ศาลสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องหรือยกฟ้องหรือไม่ประทับรับฟ้อง

โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์คำสั่งเช่นนั้นของศาล”

มาตรา 161 เป็นบทบัญญัติที่ต่อเนื่องมาจากหลักเกณฑ์การยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาล ตามมาตรา 157 ที่กำหนดให้โจทก์ต้องยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลที่มีอำนาจชำระและตามมาตรา 158, 159, 160 ที่กำหนดให้โจทก์ต้องทำคำฟ้องให้ถูกต้องตามแบบต่างๆ ของคำฟ้องที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น คำว่า “ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 161 นั้น จึงหมายถึงกรณีที่ศาลตรวจคำฟ้องของโจทก์แล้วปรากฏว่า คำฟ้องที่ยื่นนั้น โจทก์กระทำไม่ถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยเขตอำนาจศาลที่ยื่นฟ้องตามมาตรา 157 หรือกระทำไม่ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 158 (1)-(7) และมาตรา 159, 160 นั้นเอง อีกทั้งคำฟ้องคดีอาญา ก็ถือว่าเป็น “คำคู่ความ” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1(3) และ (5) ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีอาญามาตรา 15 ซึ่งศาลย่อมอยู่ในบังคับที่จะต้องตรวจความถูกต้องของคำฟ้อง ภายใต้อำนาจการตรวจคำคู่ความดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 18 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ด้วย หากผลการตรวจคำฟ้องปรากฏว่า คำฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ดังกล่าว เช่น ตามข้อเท็จจริงที่ได้ความตามการสอบสวนไม่อาจชี้ชัดว่าเป็นความผิดฐานใดกันแน่ศาลย่อมมีอำนาจสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ 161(1)⁷

⁷ ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 110-111.

การใช้อำนาจสั่งประการหนึ่งประการใดใน 3 ประการ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 161 วรรค 1 ดังกล่าว ย่อมขึ้นอยู่กับว่าฟ้องโจทก์ไม่ถูกต้องตามกฎหมายในเรื่องใด กล่าวคือ หากคำฟ้องโจทก์ทำไม่ถูกต้องตามแบบในมาตรา 158 (1)- (7) มาตรา 159, 160 และข้อที่ไม่ถูกต้องนั้นเป็นข้อปลีกย่อยเล็กๆ น้อยๆ หรือคำฟ้องของโจทก์มีข้อบกพร่องผิดพลาดชนิดที่แก้ไขให้สมบูรณ์ได้ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 18 วรรค 2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 15 ศาลก็ชอบที่จะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องได้ เช่น ฟ้องมิได้ระบุที่เกิดเหตุ ชื่อโจทก์ผู้เรียง เป็นต้น ถ้าศาลใช้อำนาจตามมาตรา 161 สั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องแล้ว โจทก์ไม่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ศาลก็ชอบที่จะสั่งยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้องได้

2.3 บทบาทของศาลกับหลักการค้นหาความจริงตามแบบและตามเนื้อหา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นการค้นหาความจริงในคดีอาญาถือเป็นหัวใจหลักในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล ทั้งนี้ในการทำหน้าที่ของศาลในคดีอาญานั้น ศาลจะต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยการพิจารณาจากพยานหลักฐาน ที่ได้มีการนำเข้ามาสู่การพิจารณา ทั้งนี้ ไม่ว่าจะพยานหลักฐานดังกล่าวจะเกิดจากการนำเสนอของคู่ความหรือเป็นพยานที่ศาลเรียกเข้ามาในคดีก็ตาม หลักการค้นหาความจริงดังกล่าวสามารถแยกออกได้เป็นสองประเภท ได้แก่ การค้นหาความจริงตามแบบ และการค้นหาความจริงตามเนื้อหา

2.3.1 หลักการค้นหาความจริงตามแบบ

หลักการค้นหาความจริงตามแบบ หมายถึง การที่ศาลพิจารณาพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาล โดยพิจารณาว่าพยานหลักฐานนั้นยื่นมาโดยชอบหรือไม่ และพยานหลักฐานที่นำเสนอสามารถวินิจฉัยได้ว่า การกระทำของจำเลยน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด การค้นหาความจริงตามแบบนี้ พยานหลักฐานอาจได้มาโดยการยอมรับของคู่ความทั้งสองฝ่ายให้นำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการตกลงนั่นเอง

การค้นหาความจริงตามแบบ จะใช้ในประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ ที่มีการพิจารณาคดีของศาลในระบบกล่าวหา ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา การค้นหาข้อเท็จจริงในกฎหมายระบบคอมมอนลอว์ เป็นการต่อสู้ทำนองเดียวกับคดีแพ่ง มีองค์กรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีในชั้นพิจารณาสามฝ่าย ได้แก่ ศาล (Trial judge) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง

ประโยชน์ของรัฐและสิทธิเสรีภาพของเอกชน⁸ พนักงานอัยการ (Prosecutor) และทนายจำเลย (defense attorney)

ศาลไม่มีหน้าที่สืบพยานหลักฐานในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดี⁹ แต่เป็นหน้าที่ของกลุ่มความในการนำพยานหลักฐานเข้าสืบ เพื่อสนับสนุนข้ออ้าง ข้อเถียงของตนได้เต็มที่ จึงมีการสร้างหลักแห่งความเป็นธรรม (Principle of Fairness) โดยคู่ความต้องมาศาลในฐานะที่เท่าเทียมกัน และศาลจะวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดคือ ศาลจะวางเฉยในการค้นหาข้อเท็จจริงและมีบทบาทจำกัด¹⁰ เป็นเสมือนผู้ตัดสินกีฬาทำหน้าที่ควบคุมกติกาการต่อสู้เท่านั้น

ทั้งนี้ เนื่องจากในระบบกล่าวหา “ลูกขุน” (Jury) จะเป็นผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริง ทำหน้าที่ชี้ขาดถึงความผิดของจำเลย (guilty or not) ลูกขุนเป็นเพียงบุคคลธรรมดา ไม่มีความรู้ทางกฎหมาย การสืบพยานจึงต้องมีกฎเกณฑ์ในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด ได้แก่ การห้ามรับฟังพยานบอกเล่า (hearsay evidence) หรือมีบทตัดพยานที่เด็ดขาด (Exclusionary Rule) ว่าพยานหลักฐานใดรับฟังได้หรือรับฟังไม่ได้ (Admissible or inadmissible) และห้ามมิให้กลุ่มความนำพยานหลักฐานที่ต้องห้ามรับฟังนั้นเข้าสืบต่อลูกขุน โดยศาลซึ่งเป็นผู้พิพากษาอาชีพจะเป็นผู้วินิจฉัยก่อนว่าพยานหลักฐานใดจะยอมรับให้เข้าสู่การพิจารณาได้หรือไม่ได้ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้พยานหลักฐานที่ต้องห้ามรับฟังนั้น เข้าสู่การรับรู้และอาจชักจูงใจลูกขุนได้ เมื่อลูกขุนได้ชี้ขาดข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานดังกล่าวว่าจำเลยผิด ศาลก็จะปรับข้อเท็จจริงที่ได้นั้นเข้ากับข้อกฎหมายแล้วพิจารณาความผิดและกำหนดบทลงโทษจำเลยต่อไป แต่ถ้าลูกขุนชี้ขาดว่าจำเลยไม่ผิด คดีก็ยุติ

ในการดำเนินการพิจารณา เพื่อมิให้ทั้งสองฝ่ายได้เสียเปรียบกัน ศาลจะควบคุมให้ทั้งสองฝ่ายดำเนินกระบวนการพิจารณาของตนไปตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด กลุ่มความเป็นผู้เสนอพยานหลักฐานของตนต่อศาล แล้วศาลจะตัดสินคดีไปตามพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบศาลจะไม่ถามพยานเมื่อค้นหาความจริงจากพยานนอกเหนือจากที่พยานได้เบิกความตอบคำถาม ชักถามถามค้านและถามดิง¹¹ เว้นแต่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลก็จะชักถามพยาน โดยต้องไม่

⁸ Paul B.Weston, Kenneth M. Wells, *Law Enforcement and Criminal Justice: An Introduction*. (California : Goodyear Publishing Company, Inc.,1972). pp.161-179.

⁹ Ibid. pp.70-71

¹⁰ Catherine Elliott and Frances Quinn, *English Legal System*, third edition, (Harlow,; Pearson Education Limited. 2000). p.237.

¹¹ ประมวล สุวรรณศร. (2511, มิถุนายน). “การค้นหาความจริงโดยพยานหลักฐาน.” *บทบัญญัติ*, 25, 4. หน้า 754-755.

เป็นการสืบพยานนอกเหนือจากที่คู่ความในคดีนำสืบไว้¹² นอกจากนี้ ศาลยังมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ลูกขุนด้วย ดังนั้น หากศาลเข้าไปเข้าซักถามพยานเสียเองก็เท่ากับเข้าไปมีส่วนร่วมในการโต้แย้ง ทำให้ไม่อาจให้คำแนะนำแก่ลูกขุนได้ดีเท่าที่ควรจะเป็น เพราะอาจเกิดความลำเอียงและอาจทำให้คู่ความรวมถึงผู้อื่นเห็นว่า ศาลลำเอียงแล้ว แม้ว่าความจริงจะไม่เป็นเช่นนั้นก็ตาม Lord Howert ซึ่งเคยเป็น Lord Chief Justice ของประเทศอังกฤษเคยให้คำแนะนำว่า “ผู้พิพากษามีหน้าที่สงบปากสงบคำจนกระทั่งถึงวินาทีสุดท้าย และพยายามที่จะให้ผลขาดเท่าที่ตนได้รับจ้างให้วางท่า”¹³

จึงอาจสรุปได้ว่า ศาลในระบบคอมมอนลอว์จะต้องตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาในคดีจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาลเป็นหลัก โดยศาลจะซักถามหรือนำพยานเข้าสืบเป็นกรณีข้อยกเว้นเพื่อความเป็นธรรมเท่านั้น ศาลในระบบนี้จะวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด จึงมีบทบาทที่วางเฉยในการค้นหาความจริง เนื่องจากกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดของกฎหมายลักษณะพยาน และลักษณะโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมที่แบ่งการค้นหาความจริงออกเป็นสองขั้นตอน กล่าวคือ ลูกขุนจะวินิจฉัยข้อเท็จจริงก่อน ส่วนผู้พิพากษาอาชีพจะพิจารณาปรับข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมายจึงพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลจึงใช้บทบาทเชิงรุกได้น้อยกว่าศาลในระบบซีวิลลอว์

แต่อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาแม้แต่ในคดีแพ่งของประเทศอังกฤษเองก็ได้มีการปฏิรูประบบการดำเนินคดีแพ่ง ตามความเห็นของ Lord Woolf และคณะได้ทำการวิจัยพบว่าการพิจารณาคดีแพ่งในประเทศอังกฤษที่ใช้อยู่ในขณะนั้น เป็นการพิจารณาคดีที่เน้นหนักไป ในทางการต่อสู้คดีระหว่างคู่ความและดำเนินตามทิศทางที่คู่ความประสงค์มากเกินไป โดยศาลไม่มีบทบาทในการกำหนดทิศทางของคดีอย่างแท้จริง คู่ความมักจะไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีและศาลก็มิได้มีการบังคับให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์โดยเคร่งครัด Lord Woolf ได้เสนอให้ศาลมีบทบาทเชิงรุกมากขึ้นในการพิจารณาคดีแพ่ง นอกจากนี้ก็ได้บัญญัติให้ศาลเรียกพยานมาสืบเองได้ เพื่อประโยชน์แห่งคดี โดยไม่ทำให้คู่ความเสียเปรียบแต่เพื่อความยุติธรรม

การที่ศาลถือความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด จนทำให้ศาลมีบทบาทที่วางเฉยต่อการค้นหาความจริงนี้ Lord Denning อดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ถึงกับกล่าวในการตัดสินคดีหนึ่งว่า ในอังกฤษ ผู้พิพากษามีใช่เป็นเพียงผู้รักษากฎเกณฑ์คอยตอบคำถามเท่านั้น แต่มีหน้าที่ค้นหาความจริงและอำนวยความยุติธรรมตามกฎหมายด้วย

¹² Henry J. Abraham, *The Judicial Process*, fourth edition, (New York : Oxford University Press, 1980), p.104.

¹³ กุลพล พลวัน. (2538). *พัฒนาการสิทธิมนุษยชน*. หน้า 398.

2.3.2 หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา

หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา หมายถึง การค้นหาความจริงในคดีที่มีลักษณะการดำเนินคดีระหว่างศาลและจำเลยในระบบชีวิตลอร์ ซึ่งใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐและศาลจะร่วมมือกันในการค้นหาความจริง โจทก์มีหน้าที่ช่วยเหลือศาลในการค้นหาพยานหลักฐาน ศาลจะค้นหาข้อเท็จจริงหากพยานหลักฐานทั้งที่คู่ความนำเสนอต่อศาลหรือศาลเห็นสมควรเรียกมาสืบเอง

หลักการค้นหาความจริงตามเนื้อหา ไม่มีหลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดในการรับฟังพยานหลักฐานอย่างในระบบกล่าวหา ศาลเป็นผู้ที่บทบาทหลักในการสืบพยานและซักถามพยาน โดยคู่ความจะถามพยานต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน ดังนี้ ศาลจะซักถามพยานนอกเหนือจากที่คู่ความได้นำเสนอต่อศาลได้ ถ้ายังไม่มี ความชัดเจนหรือเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการดำเนินคดี เพื่ออำนวยความสะดวกจิตใจให้เที่ยงธรรมและเกิดความยุติธรรมแก่คู่ความ

การพิจารณาคดีในระบบชีวิตลอร์ ไม่มีลักษณะของการต่อสู้ระหว่างคู่ความอย่างในระบบคอมมอนลอร์ ศาลจึงต้องค้นหาความจริงด้วยตนเองด้วย¹⁴ จึงไม่ใช่วิธีถามค้านพยาน (Cross Examination) เพื่อให้คู่ความตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานอีกฝ่ายหนึ่งแล้วให้ศาลชี้ขาด เพราะศาลเป็นผู้สืบพยานด้วยตนเอง แต่โจทก์มีหน้าที่นำสืบก่อนเช่นเดียวกับในระบบกล่าวหา เพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด เพราะจำเลยได้รับการสันนิษฐานตามหลักสากลว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ากระทำผิดอาญา (Presumption of innocence) การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อวินิจฉัยความผิดของจำเลยในหลักนี้จึงไม่ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานของโจทก์เท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานที่คู่ความนำเข้าสู่สำนวน ไม่ว่าจะพยานหลักฐานของฝ่ายใด รวมถึงพยานของศาลด้วยถ้าหากศาลได้นำพยานเข้าสืบในคดี

จึงอาจสรุปได้ว่า ศาลในระบบชีวิตลอร์มีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริงด้วย นอกเหนือจากที่คู่ความนำพยานหลักฐานเข้าสู่ศาล หากยังไม่ชัดเจนศาลก็จะเข้าไปซักถามหรือนำพยานเข้าสืบเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

ดังที่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับหลักการค้นหาความจริงมาแล้วนั้น เห็นว่าเกี่ยวกับอำนาจในการตรวจคำฟ้องของศาลในประเทศไทยยังมีได้เป็นไปตามหลักการค้นหาความจริงแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องจากหลักการค้นหาความจริง มีหลักว่าในการค้นหาความจริงแห่งคดี ของค้กรทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นตำรวจ อัยการ หรือศาลมีหน้าที่ที่จะต้องค้นหาความจริงแห่งคดี ความจริงดังกล่าว หมายถึง พยานหลักฐานที่สามารถนำมาพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือเป็นผู้บริสุทธิ์นั่นเอง ทั้งนี้

¹⁴ John H. Langbein, *Comparative Criminal procedure: Germany*. (New York: West Publishing Co., 1977), p.1.

หลักการค้นหาความจริงดังกล่าวถือเป็นกลไกสำคัญที่จะให้ภารกิจในการอำนวยความสะดวก บรรลุผลได้ตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือ หากมีการค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานแล้วสามารถ พิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลย่อมที่จะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ อันเป็นการเยียวยา ความเสียหายทางจิตใจที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย และเป็นแนวทางการคุ้มครองสังคมโดยรวมไม่ให้ โอกาสผู้กระทำความผิดได้กลับเข้าสู่สังคมและกระทำความผิดซ้ำต่อไปได้ และในกรณีที่มีการ ค้นหาความจริงและพบว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์กรณีเช่นนี้ ศาลย่อมที่จะพิพากษายกฟ้องจำเลยไปโดย จำเลยย่อมพ้นจากข้อกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาโดยสิ้นสงสัย เนื่องจากศาลได้มีการยก ฟ้องโดยอิงจากพยานหลักฐานที่น่าเข้าสู่คดี เป็นสำคัญแล้วนั่นเอง ในประเทศไทยกรณีที่ศาลยก ฟ้องจำเลยในชั้นตรวจคำฟ้องนี้ จะเห็นได้ว่า ศาลคงพิจารณาแต่เฉพาะในส่วนของรูปแบบคำฟ้อง เท่านั้น กล่าวคือ เมื่อศาลตรวจพบว่าคำฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้องศาลก็จะใช้อำนาจในการยกฟ้องของ โจทก์เสียโดยไม่ดำเนินการใดๆ เพื่อให้ทราบว่าความบกพร่องดังกล่าวความจริงที่ถูกต้องเป็นเช่นไร ทั้งนี้ เนื่องจากการที่ศาลจะต้องวางตัวเป็นกลางไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น เมื่อศาลเห็น ว่าคำฟ้องของโจทก์บกพร่องในส่วนสาระสำคัญ ศาลจึงพิพากษายกฟ้องของโจทก์เสียโดยไม่ ดำเนินการใดๆ ให้คำฟ้องดังกล่าวมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย ดังนี้ การยกฟ้องดังกล่าวย่อมขัดต่อ หลักการค้นหาความจริงซึ่งวางหลักให้ศาลมีหน้าที่จะต้องค้นหาความจริงแห่งคดี และนอกจากนี้ยัง ถือว่าเป็นการขัดต่อหลักความยุติธรรมอีกด้วย เพราะการยกฟ้องในลักษณะดังกล่าวยอมทำให้ ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา อีกทั้งผู้เสียหายเองยังไม่ได้ใช้สิทธิที่จะแสดงพยานหลักฐานเพื่อ พิสูจน์ความผิดของจำเลยแม้แต่น้อย

บทที่ 3

การฟ้องคดีและการตรวจคำฟ้องคดีอาญาของศาลไทยและศาลต่างประเทศ

คำฟ้องในคดีอาญาที่ใช้ในประเทศต่างๆ นั้น โดยส่วนมากแล้วอาจจะมีส่วนประกอบสำคัญที่แตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียด ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับองค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องของประเทศต่างๆ นั้นว่าจะใช้คำฟ้องแบบใดกับองค์กรใด คำฟ้องในคดีอาญานั้นถือเป็นการขอเปิดการพิจารณาคดีของศาลในอันที่จะนำตัวจำเลยเข้าสู่กระบวนการพิจารณา โดยทั่วไปแล้ว คำฟ้องในคดีอาญา จะต้องแสดงถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของความผิดที่ได้กล่าวหาจำเลย ซึ่งอาจจะไปถึงศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดี บุคคลผู้ที่กล่าวหาจำเลยต่อศาล บุคคลที่ได้รับการกล่าวหาว่าเป็นจำเลย ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายของจำเลยที่อ้างว่าเป็นความผิดตลอดจนบุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพียงพอที่จะให้จำเลยทราบถึงความผิดที่ถูกกล่าวหา โดยแต่ละประเทศได้กำหนดข้อเท็จจริงที่จะต้องปรากฏอยู่ในคำฟ้องแตกต่างกันไปบ้างขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายของแต่ละประเทศซึ่งมีความแตกต่างกัน

3.1 การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายและพนักงานอัยการ

การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนับตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นเรื่องของเอกชนผู้ที่ได้รับความสะดวกโดยตรงมีอำนาจฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองต่อศาล จนถึงก่อนปี ร.ศ. 115 ได้ให้ความสำคัญกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย (Private Prosecution) โดยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการพิจารณาจำเลยโดยวิธีจารีตนครบาลอันเป็นระบบไต่สวนที่มีการทารุณจำเลยอย่างรุนแรง อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยสมัยนั้นใช้ระบบไต่สวน คือไม่มีการแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและหน้าที่พิจารณาคดีออกจากกัน ซึ่งในหลายประเทศไม่ยอมรับการดำเนินคดีอาญาในลักษณะเช่นนี้¹

ครั้นต่อมาประเทศไทยได้ยึดหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลัก ควบคู่ไปกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28 ได้ให้พนักงานอัยการและเอกชนผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ทั้งคู่ไม่ว่าจะเป็นความผิด

¹ สุรินทร์ ถั่วทอง. (2525, เมษายน). “จากยกกระบัตรสู่อัยการ.” วารสารอัยการ, 5. หน้า 42-43.

อาญาต่อแผ่นดินหรือต่อส่วนตัว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องร้องคดีอาญาได้เช่นเดียวกับพนักงานอัยการ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) หลักการฟ้องคดีอาญาโดยรัฐ

การฟ้องคดีอาญาเป็นภารกิจของรัฐ โดยรัฐมีอำนาจหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรมองค์กรที่มีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาให้รัฐ ได้แก่ ศาล อัยการ และตำรวจต่างมีหน้าที่ร่วมกันและช่วยกันอำนวยความยุติธรรม

อัยการถือได้ว่าเป็นองค์กรในการดำเนินคดีอาญาตามระบบกล่าวหาซึ่งเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อยแทนรัฐ

ในระยะแรกพนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนฟ้องร้องและการบังคับคดี อันเป็นหลักเกณฑ์ของระบบอัยการที่สมบูรณ์เหมือนนานาประเทศ คือ รับผิดชอบ การดำเนินคดีอาญาตั้งแต่เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและจบลงเมื่อมีการรับโทษครบถ้วนแล้ว² ต่อมาความรับผิดชอบของพนักงานอัยการได้ถูกตัดทอนอำนาจลงตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับปัจจุบัน คือ พนักงานอัยการไม่มีหน้าที่เริ่มคดีคดีที่มีหน้าที่ในการฟ้องคดีเท่านั้น

จะเห็นได้ว่า พนักงานอัยการของไทยไม่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ยกเว้นคดีความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายที่ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักรไทย อัยการสูงสุดจะเป็นพนักงานสอบสวนคดีที่รับผิดชอบ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 20) แต่อำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาเป็นของพนักงานสอบสวน แสดงให้เห็นได้ว่า การดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้องคดีของไทยแยกความรับผิดชอบออกเป็นการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนแล้วต่อด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการในชั้นศาล ซึ่งการแยกความรับผิดชอบนี้เป็นการแยกที่ค่อนข้างเด็ดขาดซึ่งต่างกับในต่างประเทศที่ไม่มีการแบ่งแยกความรับผิดชอบในลักษณะเช่นนี้

ระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยในปัจจุบันถือได้ว่า “อัยการเป็นชั้นไต่ตรองคดี” กล่าวคือ พนักงานอัยการมีหน้าที่พิจารณาความเห็นของพนักงานสอบสวนจากสำนวนการสอบสวนว่าเห็นสมควรจะสั่งคดีให้มีการฟ้องร้องหรือไม่ฟ้องเท่านั้น

หลักการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ จะใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจเนื่องจากในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยไม่มีการกำหนดให้พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีทุกเรื่อง ซึ่งในส่วนนี้พนักงานอัยการย่อมมีดุลพินิจที่จะฟ้องคดีอาญาหรือไม่ก็ได้

² โทเมน ภัทรภิรมย์ ก (2533). งานอัยการในกระบวนการยุติธรรม. หน้า 23.

การเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีอาญาโดยพนักงานอัยการและการแก้ต่างคดีอาญาให้แก่รัฐ เป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของอัยการในการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมของรัฐและการรักษาผลประโยชน์ของรัฐ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

การเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีอาญาของพนักงานอัยการเป็นไปตามมาตรา 31 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบัญญัติว่า

“คดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้ว พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้”

เหตุผลที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31 บัญญัติให้พนักงานอัยการเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหายก็เนื่องจากมาตรา 28 ได้บัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้อย่างกว้างขวางเช่นเดียวกับพนักงานอัยการ

ในทางปฏิบัติเมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาที่ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องได้และมีการไต่สวนมูลฟ้องแล้ว ศาลก็มักจะมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่ฟ้องเจ้าพนักงานว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบแต่หลังจากที่มีพิจารณาคดีแล้วก็มักจะพิพากษายกฟ้องเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนนี้ได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก

นอกจากนี้ การฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหายในคดีอาญาแผ่นดินยังก่อให้เกิดความเสียหายแก่คดีอาญาของรัฐได้เสมอทั้งโดยเจตนาหรือไม่เจตนา อาทิเช่น

กรณีไม่เจตนา ปกติจะเกิดจากศักยภาพของผู้เสียหายในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในศาลที่ไม่เพียงพอ เพราะผู้เสียหายไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ในการออกหมายเรียก หมายค้น การยึดอายัด การออกหมายเรียกพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ รวมทั้งการใช้กลไกของรัฐที่จำเป็น เช่น การพิสูจน์หลักฐาน การพิสูจน์ทางนิติเวช เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ผู้เสียหายจะกระทำไต่สวน ส่วนใหญ่ผู้เสียหายจะกระทำได้ดีในคดีที่มีเอกสารหลักฐานชัดเจน เช่น หมิ่นประมาท ปลอมเอกสาร นื้อ โกง ยักยอก เป็นต้น ครั้นเมื่อพยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการพิสูจน์ความผิดจำเลย ศาลก็จำต้องพิพากษายกฟ้อง แม้อุทธรณ์หรือฎีกาต่อไป ก็ไม่ทำให้ผลของคำพิพากษาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

กรณีที่เกิดขึ้นโดยเจตนา อาจเกิดจากการสมยอมกันระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยในคดีอาญาแผ่นดินที่ยอมความกันไม่ได้ แต่คู่กรณีสามารถตกลงกันได้แล้วจึงใช้วิธีการให้ผู้เสียหายฟ้องผู้กระทำผิดแล้วดำเนินคดีอาญาในศาลอย่างไม่สุจริตเพื่อให้ศาลพิพากษายกฟ้องตามข้อตกลงร่วมกัน

การที่ศาลพิพากษายกฟ้องจำเลยในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม จะเกิดผลเสียหายอย่างยิ่งแก่กระบวนการยุติธรรมของรัฐ เพราะจะทำให้สิทธิฟ้องคดีอาญาระงับไป ตามมาตรา 39(4)³

อย่างไรก็ดี การเข้าร่วมเป็นโจทก์ของพนักงานอัยการในประเทศไทยนั้น มาตรา 31 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีวัตถุประสงค์ “เข้าควบคุมเพื่อคุ้มครอง” คดีอาญาของรัฐเป็นประการสำคัญ กล่าวคือ หากมีข้อเท็จจริงน่าเชื่อว่าการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายจะก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่กระบวนการยุติธรรมส่วนรวมของรัฐ ไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือไม่มีเจตนา ก็ตาม พนักงานอัยการก็จะใช้ดุลพินิจว่าสมควรเข้าร่วมเป็นโจทก์หรือไม่ ดังนั้น กฎหมายจึงบัญญัติด้วยข้อความว่า “คดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้ว พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้” ผลในทางกฎหมาย มีดังนี้

1) การวินิจฉัยว่าสมควรเข้าร่วมเป็นโจทก์หรือไม่ของพนักงานอัยการ ถือเป็นดุลพินิจอิสระในการสั่งคดีอย่างหนึ่งของพนักงานอัยการ ซึ่งได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 255 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งบัญญัติว่า “พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดี และการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม”

2) การใช้ดุลพินิจว่าสมควรเข้าร่วมเป็นโจทก์หรือไม่ เป็นการพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป ว่ากรณีน่าเชื่อที่ผู้เสียหายจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่กระบวนการยุติธรรมโดยรวมของรัฐหรือไม่ มิใช่ว่าเมื่อมีผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาแผ่นดินด้วยตนเองแล้ว พนักงานอัยการต้องเข้าร่วมเป็นโจทก์ทุกคดี ซึ่งมีเหตุผลสำคัญคือ การที่ผู้เสียหายใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาต่อศาลโดยตรง ย่อมถือว่าผู้เสียหายสมัครใจใช้วิธีการนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาล โดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมตามปกติของรัฐ ซึ่งจะมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษและผ่านขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล ดังนั้น จึงสมควรปล่อยให้ผู้เสียหายดำเนินคดีไปตามวิธีการที่ตนเห็นชอบจนถึงที่สุด โดยถือว่ากระทำการแทนรัฐไป โดยอนุโลม เว้นแต่รัฐจะเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นๆ อาจก่อให้เกิดความเสียหาย จึงสมควรเข้าไปแทรกแซงเพื่อคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมส่วนรวมของรัฐไว้

ในส่วนของการรับแก้ต่างคดีแพ่งหรือคดีอาญาแก่เจ้าพนักงาน เป็นภาระหน้าที่สำคัญ ของอัยการทุกประเทศในฐานะผู้คุ้มครองผลประโยชน์ของรัฐและสาธารณชน

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 “สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปดังต่อไปนี้ (4) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง”

การแก้ต่างคดีแพ่งหรือคดีอาญาต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 11(3) แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ คือ “เจ้าพนักงานถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่” แต่มาตรา 11(3) ให้อยู่ในดุลพินิจของพนักงานอัยการที่จะใช้ดุลพินิจรับแก้ต่างคดีให้หรือไม่ก็ได้ เพราะพนักงานอัยการจะต้องพิจารณาว่ากรณีที่ถูกฟ้องนั้นเป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานได้กระทำไปตามหน้าที่หรือไม่ หากมิใช่เรื่องที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ หรือกระทำไปตามหน้าที่แต่ไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 3 วรรคสอง บัญญัติว่า “การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” เช่น ปราบกฏหลักฐานชัดแจ้งว่าเจ้าพนักงานจงใจกระทำการผิดขั้นตอนของกฎหมาย เลือกปฏิบัติ หรือจงใจละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป็นต้น กรณีเช่นนี้พนักงานอัยการก็อาจใช้ดุลพินิจไม่รับแก้ต่างก็ได้ รวมทั้งกรณีอื่นๆ เช่น เจ้าพนักงานผู้ขอความช่วยเหลือไม่ให้ความร่วมมือกับพนักงานอัยการในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาในการดำเนินการต่อผู้คดี หรือเจ้าพนักงานผู้นั้นแต่งตั้งให้ทนายความเอกชนเป็นทนายแก้ต่างคดีของตนร่วมกับพนักงานอัยการ เป็นต้น

การที่พนักงานอัยการพิจารณารับแก้ต่างคดีให้นี้ มิได้หมายความว่า เจ้าพนักงานผู้นั้นกระทำตามหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายทุกประการแล้วแต่อย่างใด เพียงแต่พนักงานอัยการเห็นว่าเจ้าพนักงานผู้นั้นถูกฟ้องในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่เท่านั้น ส่วนการกระทำความผิดจะชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมขึ้นอยู่กับผลคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาล

ฉะนั้น หลักฐานชั้นต้นที่สำคัญในการประกอบการพิจารณาของพนักงานอัยการ ในการรับแก้ต่างคดีก็คือ คำรับรองเป็นหนังสือจากผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ให้กับหน่วยงานนั้นๆ ว่าเจ้าพนักงานผู้นั้นถูกฟ้อง ในเรื่องการที่ได้กระทำไปตามหน้าที่และขอให้พนักงานอัยการพิจารณารับแก้ต่างคดีให้ด้วยจากนั้นพนักงานอัยการจึงจะทำการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาว่า สมควรรับแก้ต่างคดีให้หรือไม่ รวมทั้งพยานหลักฐานที่จะใช้ในการต่อสู้คดีต่อไปด้วยและการใช้ดุลพินิจ ที่จะรับแก้ต่างให้หรือไม่ ก็ถือเป็นดุลพินิจอิสระที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 255 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เช่นเดียวกัน

2) หลักการฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหาย

การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย ถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันก็ให้อำนาจแก่เอกชนที่เป็นผู้เสียหายในคดีอาญามีอำนาจดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเอง

ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28⁴ ได้บัญญัติให้บุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล คือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย

โดยกฎหมายให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาได้เช่นเดียวกับพนักงานอัยการ ซึ่งอำนาจในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายเป็นอำนาจที่มีอยู่อย่างกว้างขวางและเป็นอิสระ แยกต่างหากจากการฟ้องคดีของพนักงานอัยการไม่ว่าจะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวหรือคดีความผิดอาญาแผ่นดิน

ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง

อย่างไรก็ดี การที่จะพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดอาญา ซึ่งความเสียหายคือการที่คุณธรรมทางกฎหมายถูกล่วงละเมิดนั่นเอง

กรณีที่ผู้เสียหายประสงค์ที่จะดำเนินคดีทางอาญากับผู้กระทำความผิด กฎหมายให้อำนาจผู้เสียหายสามารถเลือกปฏิบัติได้ 2 ทาง คือ

- 1) ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน
- 2) ฟ้องคดีอาญาต่อศาลด้วยตนเอง

ดังนั้น ผู้เสียหายมีอำนาจที่จะยื่นฟ้องคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดอาญาในฐานะที่เป็นโจทก์ได้ด้วยตนเองทั้งความผิดอาญาต่อส่วนตัวและความผิดอาญาแผ่นดิน ทั้งนี้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28

3.2 การบรรยายคำฟ้องในคดีอาญา

การยื่นฟ้องคดีอาญา เป็นกระบวนการพิจารณาที่โจทก์ได้เสนอข้อหาต่อศาล เพื่อกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิด ซึ่งไม่ว่าจะเป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์หรือราษฎรเป็นโจทก์ก็ตาม กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องส่งสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยเป็นรายตัวไป เพื่อให้จำเลยจะได้ทราบข้อกล่าวหา และสามารถให้การต่อสู้คดีได้โดยถูกต้อง และในชั้นพิจารณาศาลก็ต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามคำให้การจำเลยเฉพาะข้อหาความผิดที่โจทก์กล่าวบรรยายมา ในฟ้องและศาลจะอนุญาตให้โจทก์นำสืบพยานหลักฐานเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับประเด็นพิพาทที่เกิดจากคำฟ้องและคำให้การในคดีเท่านั้น แบบของคำฟ้องคดีอาญาทั่วไป จึงเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานที่การ

⁴ มาตรา 28 บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล

- (1) พนักงานอัยการ
- (2) ผู้เสียหาย

บรรยายฟ้องของโจทก์จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ถูกต้องครบถ้วน เพราะมิฉะนั้นแล้วหากเกิดข้อผิดพลาดที่ทำให้ฟ้องของโจทก์ขาดความสมบูรณ์ ศาลจะไม่อาจที่จะพิพากษาให้จำเลยรับโทษตามคำฟ้องของโจทก์ได้เนื่องจากถือว่าเป็นกรณีที่จำเลยไม่อาจที่จะต่อสู้คดีได้เนื่องจากจำเลยไม่สามารถทราบได้ว่าโจทก์กล่าวหาจำเลยในข้อหาใดนั่นเอง

ในการบรรยายคำฟ้องในคดีอาญาของพนักงานอัยการนั้น ตามกฎหมายไทยนั้นกฎหมายกำหนดว่าการเสนอข้อหาของโจทก์ต้องทำเป็นคำฟ้อง และข้อกล่าวหาตามคำฟ้องจะเป็นกรอบในการดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดให้โจทก์ต้องทำคำฟ้องเป็นหนังสือ เพื่อจะได้เป็นหลักฐานชัดเจนตั้งแต่เริ่มคดีไปจนเสร็จสิ้นการดำเนินคดี ดังนั้น แม้เป็นการฟ้องคดีอาญาในความผิดเล็กๆ น้อยๆ ในศาลแขวงซึ่งกฎหมายบัญญัติให้โจทก์ฟ้องด้วยวาจาได้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 19 วรรคสองก็ตาม แต่ตามกฎหมายมาตรา 19 วรรคสอง ดังกล่าว ก็ยังกำหนดให้โจทก์ต้องแจ้งต่อศาลถึงชื่อโจทก์ที่อยู่และสัญชาติของจำเลย ฐานความผิด การกระทำที่อ้างว่าจำเลย ได้กระทำความผิดข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องพอสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี และมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่า การกระทำเช่นนั้น เป็นความผิดและความในวรรคสี่ ยังบัญญัติต่อไปอีกว่า ในกรณีที่โจทก์ฟ้องด้วยวาจา ให้ศาลบันทึกใจความไว้เป็นหลักฐาน และให้คู่ความลงชื่อไว้ อันแสดงให้เห็นว่า แม้จะต้องด้วยข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง มาตรา 19 วรรคสอง ดังกล่าวที่โจทก์ไม่ต้องทำคำฟ้องเป็นหนังสือ กล่าวคือให้สิทธิโจทก์ที่จะฟ้องด้วยวาจาได้ก็ตาม แต่ในที่สุดคำฟ้องนั้น ศาลก็ต้องบันทึกคำฟ้องของโจทก์ไว้เป็นหนังสือ และมีรายการในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ตามมาตรา 158 (1) ถึง (7) แทบจะครบถ้วน แต่รายการสำคัญตามมาตรา 158 (5) คำฟ้องคดีอาญาในศาลแขวงไม่อยู่ในบังคับต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเหมือนคดีอาญาทั่วไป⁵

3.3 รูปแบบการตรวจคำฟ้องในคดีอาญาของศาลไทย

แต่เดิมรูปแบบและข้อเท็จจริงที่จะต้องปรากฏในคำฟ้องคดีอาญาของไทยมิได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายโดยตรง เพียงแต่จะต้องเขียนข้อความตามแบบพิมพ์คำฟ้องที่ทางศาลได้จัดพิมพ์ไว้ให้ ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ได้มีการกำหนดรูปแบบและข้อเท็จจริงของคำฟ้องคดีอาญาเอาไว้ในตัวกฎหมาย และใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

⁵ ธานีศ เกศวพิทักษ์ ก เล่มเดิม. หน้า 34.

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้กำหนดให้คำฟ้องในคดีอาญาต้องทำเป็นหนังสือ และมีข้อความตามที่กำหนดไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ส่วนเริ่มต้น

ในส่วนนี้จะปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับศาลที่นำคดีมาฟ้อง วันเดือนปีที่ยื่นฟ้องต่อศาล ชื่อของโจทก์จำเลย ฐานความผิดที่ได้กล่าวหา ในกรณีที่ยอการเป็น โจทก์จะมีการระบุถึงตำแหน่งของอัยการ ถ้าราษฎรเป็น โจทก์จะระบุถึงชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับในส่วนจำเลย ผู้ถูกกล่าวหาจะระบุถึงชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับเช่นกัน แต่รายละเอียดอื่นๆเกี่ยวกับตัวจำเลย เช่น การเกิด การศึกษา อาชีพ หน้าที่การงาน การสมรสจะไม่มีการระบุถึง⁶

2) ส่วนคำบรรยาย

ในส่วนนี้ถือได้ว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของคำฟ้อง ซึ่งจะปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่เกิดการกระทำผิด อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดด้วยพอสมควรที่ทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้⁷

การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด หมายถึงในคำฟ้องจะต้องระบุข้อเท็จจริงอันเป็นกรรมที่จำเลยได้กระทำความผิด อันก่อให้เกิดความผิดตามกฎหมาย ซึ่งจะต้องระบุถึงการกระทำต่างๆ ได้ครบถ้วนตามที่กฎหมายต้องการ และกล่าวด้วยว่า ได้เกิดผลตามกฎหมายจากการกระทำของจำเลยประการใด โดยจะต้องกล่าวให้ชัดเจนถ้าความผิดนั้นประกอบด้วยหลายกรรมต้องบอกให้ครบถ้วน ข้อสำคัญก็คือต้องบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายต้องการ เช่นในความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องกล่าวให้ครบถ้วนว่าจำเลยได้ลักเอาธนบัตรของผู้เสียหายไปโดยทุจริตอันเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ไม่ใช่กล่าวลอยๆว่าจำเลยลักทรัพย์ไป⁸ ในการกล่าวถึงข้อเท็จจริงในคำฟ้อง อาจใช้ถ้อยคำในกฎหมายนั้นเองหรือจะใช้ถ้อยคำธรรมดาอย่างไรก็ได้⁹

⁶ มาตรา 158 (1)-(4) ป.วิอาญา.

⁷ มาตรา 158 (5) ป.วิอาญา.

⁸ โกเมน ภัทรภิรมย์, ก. *เล่มเดิม*, หน้า 11.

⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 110/2505, 893/2515, 706/2516 วินิจฉัยทำนองว่า การบรรยายเกี่ยวกับการกระทำหา ต้องใช้ถ้อยคำในกฎหมายไม่ จะบรรยายถ้อยคำอย่างไรพอที่ให้ความเข้าใจว่าจำเลยได้กระทำการที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดก็ใช้ได้

แต่ในทางปฏิบัติผู้ร่างฟ้องมักจะคัดเอาถ้อยคำเทคนิคของกฎหมายแห่งบทบัญญัติความผิดนั้นๆ ลงไปเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เป็นฟ้องเคลือบคลุม¹⁰

ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดจากการกระทำนั้นๆ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเวลากระทำความผิด ในคำฟ้องจำเป็นต้องระบุถึงวันเดือนปีที่เกิดการกระทำความผิด รวมทั้งเวลากลางวันและกลางคืนตามกฎหมายด้วย ถ้าระบุไว้ไม่ครบจะถือว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ แต่ในบางครั้ง ผิดที่เวลากลางวันกลางคืนไม่ใช่สาระสำคัญ แม้ในคำฟ้องจะปรากฏข้อเท็จจริงแต่เพียงวันเดือนปีที่เกิดการกระทำความผิดมิได้ระบุเวลากลางวัน กลางคืนตามกฎหมายไว้ ก็เป็นฟ้องที่สมบูรณ์ เช่น ในความผิดฐานเบียดความเท็จในศาล แม้จะระบุแต่เพียงวันเดือนปีที่กระทำผิดแต่ไม่ได้ระบุถึงเวลากลางวันกลางคืนก็ถือเป็นฟ้องที่สมบูรณ์¹¹ ในกรณีที่ไม่ทราบเวลาที่แน่นอนของการกระทำผิด ถ้าไม่ระบุเสียเลยจะถือว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ กรณีดังกล่าว อาจระบุความไม่แน่ชัดของวันหรือเวลาลงไปในคำฟ้องด้วย เช่น เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2520 เวลาใดไม่ปรากฏชัดหรือวันเวลาใดไม่ปรากฏชัดตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2520 จนถึงวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2520 เป็นต้น ส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่กระทำความผิด ในคำฟ้องจะมีการระบุถึงท้องที่ตามทางการปกครอง ซึ่งได้แก่ตำบลหรือแขวง อำเภอหรือเขต และจังหวัดที่เกิด การกระทำผิด ฟ้องที่ไม่ระบุถึงสถานที่กระทำความผิดจะถูกถือว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์

บุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด เนื่องจากในการกระทำความผิดมักมีบุคคลหรือสิ่งของเข้ามาเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด คำฟ้องในคดีอาญาจึงจำเป็นต้องกล่าวถึงด้วยสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด อาจเกี่ยวข้องในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบความผิด เช่น ผู้เสียหาย พวกของจำเลย บุคคลที่สาม หรืออาจเกี่ยวข้องในพฤติการณ์ เช่น เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ซึ่งโดยปกติแล้วคำฟ้องจะต้องกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องในลักษณะที่เป็นองค์ประกอบของความผิดไม่ว่าในฐานใด เช่น ในความผิดฐานปล้นทรัพย์ แต่มิได้ระบุว่าจำเลยร่วมกับบุคคลอื่นอีกสองคนขึ้นไป ถือว่าเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ ส่วนสิ่งของที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดในทำนองเดียวกัน ในความผิดบางประเภทอาจมีสิ่งของเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น อาวุธที่ใช้ในการกระทำความผิด ทรัพย์ที่ถูกลักไปหรือถูกขโมยออกเอกสารหรือเงินตราที่ถูกปลอมแปลงสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะต้องปรากฏในคำฟ้องเช่นกัน

พอสมควรเท่าที่จำเลยเข้าใจข้อได้ดีในการกล่าวถึงข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่กล่าวมาทั้งหมด จุดมุ่งหมายประการสำคัญก็คือ ต้องทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี เพื่อที่จำเลยสามารถมี

¹⁰ ทวี เจริญพิทักษ์. (2497). คำอธิบายโดยพิสดารและระเบียบปฏิบัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 538.

¹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 868-869/2494, 1066/2521.

โอกาสในการต่อสู้คดีได้ ถ้าจำเลยไม่อาจเข้าใจในคำฟ้องได้ว่าตนถูกฟ้องในความผิดฐานใดแน่ หรือการกระทำความผิดเกิดขึ้นเมื่อวันเดือนปี เวลาหรือสถานที่ใดหรือได้กระทำความผิดต่อใคร ทรัพย์สินของที่ทำเป็นอะไร จะถือว่าเป็นฟ้องที่เคลือบคลุม

3) ส่วนท้ายฟ้อง

ซึ่งจะอยู่ในส่วนท้ายของคำฟ้อง เรียกว่า คำขอท้ายฟ้องอาญาโดยจะปรากฏถึงมาตราในกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด กล่าวคือ จะต้องมีการระบุว่าการกระทำความผิดดังกล่าวข้างต้น เป็นความผิดต่อกฎหมายและบทมาตราใด เช่น ผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 เป็นต้น ในกรณีที่บทระบุความผิดและบทระบุโทษเป็นคนละมาตรากัน โดยปกติจะต้องอ้างทั้งบทระบุความผิดและบทระบุโทษ แต่ก็อาจระบุแต่เฉพาะบทลงโทษอย่างเดียวก็นำได้¹² แต่สำหรับมาตราที่เกี่ยวข้องซึ่งไม่ใช่บทระบุโทษหรือบทระบุความผิด การไม่ระบุมาตราดังกล่าว ไม่มีผลทำให้เป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ฟ้องว่าจำเลยพยายามกระทำความผิด แม้มิได้อ้างมาตราเกี่ยวกับพยายามมาด้วยก็ลงโทษฐานพยายามได้¹³ และในส่วนท้ายของคำฟ้องจะต้องมีการลงลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียงผู้เขียน หรือพิมพ์ฟ้องด้วย อนึ่งในคำฟ้องอาจมีการขอให้เพิ่มโทษแก่จำเลยรวมมากับฟ้องด้วยก็ได้

วิเคราะห์เกี่ยวกับการบรรยายคำฟ้องในคดีอาญาของไทย เนื้อหาที่สำคัญที่สุดของฟ้องมีปรากฏอยู่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) กล่าวคือ ในการบรรยายฟ้องนั้น โจทก์จะต้องบรรยายถึงการกระทำทั้งหลาย ที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด พอสมควรเท่าที่จำเลยจะเข้าใจข้อหาได้ดี ฉะนั้น การบรรยายคำฟ้องจึงจะต้องบรรยายการกระทำที่จำเลยได้กระทำความผิดที่ได้ความตามการสอบสวนและต้องยืนยันว่าการกระทำนั้นผิดกฎหมายอย่างไร การบรรยายฟ้องต้องบรรยายให้ชัดเจนที่สุด ให้จำเลยเข้าใจได้ดีว่าเขาได้กระทำความผิดอะไร อย่างไร และเป็นผิดกฎหมายอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้ถูกต้องกับหลักฟังความทุกฝ่าย กล่าวคือ เพื่อจำเลยจะได้กล่าวแก้ฟ้องได้อย่างถูกต้อง¹⁴ สำหรับกรณีที่โจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดนั้นในปัจจุบันศาลฎีกายังคงวางแนวบรรทัดฐานว่า คำฟ้องดังกล่าวถือว่าเป็นคำฟ้องที่บกพร่องในส่วนที่ถือเป็นสาระสำคัญ เมื่อศาลตรวจคำฟ้องที่บกพร่องดังกล่าวศาลก็จะพิพากษายกฟ้องของโจทก์เสียทั้งหมดโดยศาลไม่มีอำนาจที่จะสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องถูกต้องได้ ผลของคำพิพากษาดังกล่าวส่งผลให้จำเลยหลุดพ้นจากความรับผิดทางอาญาทันทีโดยจำเลยยังมิได้เข้าสู่กระบวนการค้นหาความจริงในชั้นศาลแต่อย่างใดซึ่งเป็นการขัดต่อหลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา กล่าวคือ หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหานั้น โดยทั่วไปในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั้นทุกฝ่ายต่างมีหน้าที่ต้องตรวจสอบ

¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 562/2490.

¹³ คำพิพากษาฎีกาที่ 637/2479.

¹⁴ คณิต ฌ นคร ก หน้าเดิม.

ค้นหาความจริงโดยไม่ผูกมัดกับคำขอหรือคำร้องขอของผู้ใด และในการดำเนินคดีคืออาญาชั้นศาล ทุกฝ่ายต่างก็มีหน้าที่ต้องกระตือรือร้นในการตรวจสอบค้นหาความจริง ศาลเองจะวางเฉย (Passive) ไม่ได้¹⁵

3.3.1 อำนาจศาลในชั้นตรวจฟ้อง

คำฟ้องในคดีอาญานั้น กฎหมายได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 ซึ่งไม่ว่าจะเป็นกรณีพนักงานอัยการยื่นฟ้องหรือ ราษฎรยื่นฟ้องก็ตาม จะต้องยื่นคำฟ้องตามแบบ กล่าวคือต้องทำเป็นหนังสือ และจะต้องมีข้อความหรือรายละเอียดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 158 (1)-(7) จึงจะเป็นคำฟ้องที่ถูกต้อง ซึ่งส่วนสำคัญที่สุดของฟ้องอาญา คือ รายละเอียดที่เกี่ยวกับการบรรยายการกระทำที่เป็นความผิดตามมาตรา 158 (5) ปัญหาที่มักเกิดขึ้นเสมอคือการบรรยายฟ้องไม่ถูกต้องครบถ้วนตามองค์ประกอบความผิดนั้นเอง กล่าวคือ ในคดีอาญานั้นกรณีที่โจทก์บรรยายคำฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิดนั้น ศาลมีอำนาจที่จะยกฟ้องได้ทันที ซึ่งเป็นอำนาจในชั้นตรวจคำฟ้องของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 ซึ่งกำหนดสภาพบังคับเอาไว้ว่า

“ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ศาลสั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องหรือยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง

โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์คำสั่งเช่นนั้นของศาล”

มาตรา 161 นั้นถือเป็นบทบัญญัติที่ต่อเนื่องมาจากหลักเกณฑ์การยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาล ตามมาตรา 157 ที่กำหนดให้โจทก์ต้องยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลที่มีอำนาจชำระ และมาตรา 158, 159, 160 ที่กำหนดให้โจทก์ต้องทำคำฟ้องให้ถูกต้องตามแบบต่างๆของคำฟ้องที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น คำว่า “ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย...” ตามที่บัญญัติในมาตรา 161 นั้น จึงหมายถึงกรณีที่ศาลตรวจคำฟ้องของโจทก์แล้ว ปรากฏว่าคำฟ้องที่ยื่นนั้น โจทก์กระทำไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยเขตอำนาจศาลที่ยื่นฟ้องตามมาตรา 157 หรือกระทำไม่ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 158 (1)-(7) และมาตรา 159-160 นั้นเอง อีกทั้งคำฟ้องคดีอาญาก็ถือว่าเป็น “คำคู่ความ” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (3) และ (5) ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ซึ่งศาลย่อมอยู่ในบังคับที่จะต้องตรวจความถูกต้องของคำฟ้องภายใต้หลักเกณฑ์การตรวจคำคู่ความ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 และหากผลการตรวจคำฟ้องปรากฏว่าคำฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ดังกล่าว ศาลย่อมมีอำนาจสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 161 วรรคแรก คือ

¹⁵ คณิต ฌ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 63.

ก. สั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง

ข. สั่งยกฟ้อง หรือ

ค. สั่งไม่ประทับฟ้อง

การใช้อำนาจสั่งประการใดประการหนึ่งใน 3 ประการดังกล่าว ดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 161 วรรคหนึ่งดังกล่าว ย่อมขึ้นอยู่กับว่าฟ้องโจทก์ไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายในเรื่องใด กล่าวคือ หากคำฟ้องโจทก์กระทำไม่ถูกต้องตามกฎหมายตามแบบในมาตรา 158 (1)-(7) มาตรา 159,160 และข้อที่ผิดพลาดนั้นเป็นเพียงข้อปลีกย่อย หรือคำฟ้องของโจทก์มีข้อบกพร่องผิดพลาด ชนิดที่แก้ไขให้สมบูรณ์ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 18 วรรคสอง ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ศาลก็ย่อมที่จะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องได้ และถ้าศาลได้ใช้อำนาจตามมาตรา 161 สั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องแล้ว โจทก์ไม่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ศาลก็ชอบที่จะสั่งยกฟ้องหรือสั่งไม่ประทับฟ้องได้ เป็นต้น¹⁶

3.3.2 อำนาจศาลในการยกฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เนื่องด้วยในคดีอาญานั้นมีสภาพบังคับที่รุนแรง กล่าวคือ สภาพบังคับในคดีอาญามักจะมีบทลงโทษที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของคู่ความฝ่ายที่เป็นจำเลย ดังนั้น ในการที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาเพื่อมีคำวินิจฉัยในคดีอาญาแต่ละเรื่องนั้น จึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวังมิให้ศาลลงโทษจำเลยจนกว่าจะสิ้นสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 วรรคหนึ่งได้บัญญัติไว้ว่า

“ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรถูกรับโทษก็ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้”

อำนาจของศาลในการยกฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้ เป็นอำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจเฉพาะของศาล แต่การที่ศาลจะพิพากษายกฟ้องคดีอาญาเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น มิใช่เป็นการใช้อำนาจดุลพินิจตามอำเภอใจ กล่าวคือกรณีที่ศาลจะมีคำพิพากษายกฟ้องคดีอาญาเรื่องใดนั้นการยกฟ้องดังกล่าวจะต้องเข้าเหตุที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจศาลที่จะยกฟ้องได้ ซึ่งเหตุยกฟ้องดังกล่าวสามารถแบ่งแยกออกได้เป็น 4 ประการ คือ

- (1) จำเลยมิได้กระทำความผิด
- (2) การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด
- (3) คดีขาดอายุความ

¹⁶ ธานีศ เกศวพิทักษ์. ก. เล่มเดิม. หน้า 142-143.

(1) มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษ

ในการพิจารณาคดีอาญานั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงในคดีอันเป็นเหตุที่ศาลจะพิพากษายกฟ้องจำเลยได้ตามที่กล่าวมาแล้ว แม้จะปรากฏว่าจำเลยให้การสารภาพว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้องก็ตาม หากศาลเห็นว่ามิใช่เหตุยกฟ้องตามมาตรา 185 แล้ว กรณีเช่นนี้ศาลก็มีอำนาจยกฟ้องของโจทก์ได้ ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 1476/2525¹⁷

จะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ได้ให้ความคุ้มครองจำเลยไว้เป็นอย่างมาก กล่าวคือ แม้ในคดีอาญาเรื่องดังกล่าวจำเลยจะให้การรับสารภาพก็ตามกฎหมายก็ให้อำนาจศาลที่จะพิพากษายกฟ้องจำเลยได้ การยกฟ้องดังที่กล่าวมาแล้วเป็นการยกฟ้องซึ่งอาศัยข้อเท็จจริงที่ได้มาจากกระบวนการพิจารณาซึ่งเหตุในการยกฟ้องดังกล่าวนี้แตกต่างจากการที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องในชั้นตรวจคำฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 ในชั้นตรวจคำฟ้องนั้นหากปรากฏว่าคำฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้องศาลยังมีอำนาจที่จะสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องได้ แตกต่างจากการยกฟ้องในชั้นพิจารณา ที่หากศาลเห็นจากข้อเท็จจริงแล้วว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด คดีขาดอายุความ เป็นต้น ศาลก็มีอำนาจ ยกฟ้องของโจทก์ได้ทันที โดยในกรณีเช่นนี้ถือเป็นอำนาจโดยเด็ดขาดของศาลในการยกฟ้อง เพราะศาลสามารถที่จะมีคำพิพากษายกฟ้องโจทก์ได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในบังคับให้โจทก์ต้องดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องในคดีที่เกิดขึ้นเหมือนอย่างกรณีที่ศาลจะมีคำพิพากษายกฟ้องโจทก์ในชั้นตรวจคำฟ้องตามมาตรา 161 ในชั้นตรวจคำฟ้องนั้นอำนาจในการที่ศาลจะสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องยังคงมีเงื่อนไขจำกัดให้อำนาจที่ศาลจะส่งอนุญาตให้โจทก์แก้ไขคำฟ้อง ได้เฉพาะในกรณีที่ฟ้องของโจทก์มีความบกพร่องเฉพาะในส่วนของการรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่ฟ้องของโจทก์บกพร่องในส่วนที่ถือว่าเป็นข้อสาระสำคัญแล้ว กรณีเช่นนี้ศาลย่อมไม่อาจที่จะมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องได้และศาลจะต้องมีคำสั่งยกฟ้องของโจทก์กรณีเดียว

กรณีที่ศาลไม่อาจที่จะมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องดังกล่าวได้แก่ กรณีที่คำฟ้องของโจทก์นั้นบรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ครบถ้วน ตามมาตรา 158 (5) ซึ่งในกรณีที่ศาลตรวจคำฟ้องแล้วปรากฏว่าคำฟ้องของโจทก์บรรยายมาไม่ครบองค์ประกอบความผิดก็ดี การกระทำของจำเลยที่โจทก์บรรยายมาในคำฟ้องไม่เป็นความผิดก็ดี คำฟ้องโจทก์ขัดกันในตัวเองจนไม่อาจเป็นความผิดได้ก็ดี ในกรณีเช่นนี้ศาลต้องมีคำสั่งยกฟ้องของโจทก์จะสั่ง

¹⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 1476/2525 “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ที่แก้ไขใหม่ที่ว่าเมื่อจำเลยรับสารภาพตามฟ้องให้ศาลพิพากษาได้นั้นมิได้มีความหมายว่า เมื่อจำเลยรับสารภาพแล้วจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไป เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดศาลย่อมพิพากษายกฟ้องได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185”

ให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องไม่ได้ และการยกฟ้องเช่นนี้ถือว่าศาลได้วินิจฉัยในเนื้อหาแห่งคดีแล้ว อันเข้าหลักเกณฑ์ที่ว่าศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้อง ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39 (4) ซึ่งโจทก์จะทำคำฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิดแล้วมาขึ้นฟ้องจำเลยใหม่อีกครั้งไม่ได้เนื่องจากจะถือว่าเป็นกรณีที่โจทก์ฟ้องซ้ำนั่นเอง

3.4 การตรวจคำฟ้องในคดีอาญาของศาลในต่างประเทศ

คำฟ้องที่ใช้ในประเทศต่างๆ นั้น โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีส่วนประกอบที่สำคัญอาจจะแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดรวมไปถึงรูปแบบการใช้ที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์กรในกระบวนการยุติธรรมของประเทศนั้นๆว่าจะใช้คำฟ้องแบบใดกับองค์กรใด

คำฟ้องในคดีอาญา เป็นคำกล่าวหาบุคคลต่อศาลว่าผู้ผู้นั้นได้กระทำความผิดอาญา เพื่อขอให้ศาลได้ทำการพิจารณาพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่บุคคลนั้นตามกฎหมาย

ในการดำเนินคดีอาญาสมัยใหม่ ที่ยอมรับว่าจำเลยมีฐานะเป็นประธานแห่งคดีจำเลยในคดีอาญาจึงมีสิทธิต่างๆ ในการดำเนินคดีอยู่หลายประการ เช่น สิทธิอย่างผู้ร่วมในคดีในทางอยู่เฉย (Passive Beteiligter) เช่น สิทธิที่จะไม่ตอบคำถามที่เป็นผลร้ายแก่จำเลยเอง สิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การโดยอิสระ หรือสิทธิอย่างผู้ร่วมในคดีในทางกระทำ (Active Beteiligter) เช่น สิทธิที่จะอยู่ร่วมด้วยในการพิจารณาคดี สิทธิที่จะมีทนายความคอยให้การช่วยเหลือ รวมทั้งสิทธิที่จะให้การแก้ข้อกล่าวหาด้วย

สิทธิในการแก้ข้อกล่าวหา (Recht auf Gehor) ก็เป็นสิทธิที่สำคัญประการหนึ่งคำฟ้องในคดีอาญามีขึ้นเพื่อให้สิทธิแก่จำเลยในการแก้ข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดตามที่ได้มีการฟ้องร้อง คำฟ้องในคดีอาญาจะทำหน้าที่แจ้งให้จำเลยได้ทราบถึงลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดตามที่ได้ถูกกล่าวหา เพื่อให้จำเลยมีโอกาสในการต่อสู้คดี ปกป้องจำเลยจากการถูกลงโทษหรือกล่าวหาซ้ำในการกระทำที่เป็นความผิดที่ได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยชอบจากศาลแล้ว (Double jeopardy)

คำฟ้องในคดีอาญาจะแสดงถึงความมีหลักฐานเพียงพอที่จะกล่าวหาจำเลยได้ ทั้งยังแจ้งให้ศาลได้ทราบถึงข้อเท็จจริงที่ได้มีการกล่าวหา รวมทั้งข้อกฎหมายที่สนับสนุนในการลงโทษเป็นการขอเปิดการพิจารณาคดีของศาลในอันที่จะนำตัวจำเลยเข้าสู่การพิจารณาคดี

คำฟ้องในคดีอาญาจึงนับได้ว่าเป็นเงื่อนไขให้อำนาจในการดำเนินคดี¹⁸ ที่สำคัญประการหนึ่งโดยถือว่าจำเลยจะไม่ได้รับการพิจารณาในคดีอาญาโดยที่มิได้มีการฟ้องร้อง¹⁹

3.4.1 ประเทศอังกฤษ

การฟ้องคดีอาญาในศาลอังกฤษ

การฟ้องคดีอาญาในประเทศอังกฤษอาจทำได้ 2 วิธีคือ ฟ้องด้วยวาจา (Information) หรือฟ้องเป็นลายลักษณ์อักษร (Indictment)

1. ฟ้องด้วยวาจา

ความผิดที่จะฟ้องด้วยวาจาได้ จะต้องเป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติว่าอยู่ในอำนาจของศาล Magistrates (พอจะเทียบได้กับศาลแขวงของประเทศไทย แต่ไม่ตรงทีเดียวนัก) ศาล Magistrates มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังนี้

1. ความผิดซึ่งพิจารณาโดยรวบรัดได้ (Summary offences) ส่วนมากโทษไม่เกิน 3 เดือน
2. คดีความผิดบางประการตามท้ายพระราชบัญญัติ ศาล Magistrates เช่นคดีลักทรัพย์ ซึ่งตามธรรมดาจะต้องพิจารณาต่อหน้าลูกขุน (Indictable offences) แต่ศาลเห็นว่าเพื่อความเหมาะสมเป็นต้นว่าลักษณะความผิดไม่ร้ายแรง อาจพิจารณาโดยรวบรัดได้ แต่ศาลจะลงโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือนหรือปรับเกินกว่า 300 ปอนด์ หรือทั้งจำและปรับเกินกว่านี้ไม่ได้

การฟ้องด้วยวาจาจะต้องฟ้องต่อผู้พิพากษาศาล Magistrates ซึ่งเรียกว่า Justices of the peace (ผู้พิพากษาเช่นนี้ต่างกับผู้พิพากษาศาลแขวงของประเทศไทยมาก เพราะเป็นเพียงบุคคลธรรมดาที่ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางกฎหมาย ฉะนั้นจึงต้องมีบุคคลผู้รู้กฎหมายอีกคนหนึ่งเรียกว่า Justices clerk เป็นผู้คอยแนะนำในด้านกฎหมาย และด้านการพิจารณา แต่ไม่เกี่ยวข้องในการพิพากษาคดี) การฟ้องแบบนี้ นอกจากผู้เสียหายจะฟ้องได้แล้ว ผู้อื่นก็อาจฟ้องได้ (เทียบได้กับการกล่าวหาของประเทศไทย) แต่ความผิดบางประการกฎหมายบัญญัติว่า จะฟ้องได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมหรืออนุญาตจากบุคคลบางคน หรือจากเจ้าหน้าที่เสียก่อน บุคคลผู้มีสิทธิฟ้องจะให้ทนายฟ้องแทนหรือมอบอำนาจให้ผู้โดยฟ้องแทนก็ได้ ในทางปฏิบัติตำรวจจะเป็นผู้ฟ้องเป็นส่วนใหญ่ และตำรวจนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นนายร้อยแม้เพียงพอตำรวจซึ่งรู้เหตุการณ์ก็ฟ้องได้

¹⁸ คณิศ ฅ นคร. (2521). “เงื่อนไขให้อำนาจในการดำเนินคดีกับทางปฏิบัติของอัยการและศาล.” *วารสารอัยการ*, 5, 1. หน้า 42-47.

¹⁹ *United States Code Annotated: Title 18 Federal of Criminal Procedure*, (St.Minn:West Publishing Co), p.402.

เมื่อมีผู้ฟ้องด้วยวาจา ศาลจะออกหมายเรียกจำเลยให้มาสู้คดี ถ้าจำเลยขัดขึ้น ศาลอาจออกหมายจับ แต่การพิจารณาไม่จำเป็นต้องทำต่อหน้าจำเลย จำเลยขอให้ทนายมาแทนหรือในบางกรณีอาจยื่นคำให้การทางไปรษณีย์ได้

การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลนี้ ถ้าศาลพิพากษาลงโทษ จำเลยมีสิทธิอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงไปยังศาล Quarter sessions แต่ถ้าศาลยกฟ้อง โจทก์ไม่มีสิทธิอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง เมื่อศาล Quarter sessions พิพากษาแล้ว ทั้งโจทก์และจำเลยมีสิทธิอุทธรณ์ ในข้อกฎหมายต่อไปยังศาล Queen's bench ซึ่งตามปกติเป็นศาลชั้นต้น ซึ่งพิจารณาคดีส่วนแบ่ง ถ้าคดีมีปัญหาข้อกฎหมายหรือเกี่ยวข้องกับอำนาจพิจารณาของศาล โจทก์และจำเลยมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของศาล Magistrates ตรงไปยังศาล Queen's bench ได้เลยทีเดียว ถ้าจำเลยใช้สิทธิครั้งนี้ จะหมดสิทธิอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงไปยังศาล Quarter sessions

การพิจารณาอุทธรณ์ของศาล Quarter sessions นอกจากคดีที่จำเลยอุทธรณ์ในเรื่องโทษอย่างเดียว ทำโดยวิธีสืบพยานใหม่ และมีอำนาจพิจารณาเพิ่มโทษได้แม้ว่าจำเลยจะอุทธรณ์ แต่เพียงขอให้ยกฟ้อง นอกจากนี้ศาลยังมีอำนาจส่งสำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปให้ศาล Magistrates อื่นที่อยู่ในเขตท้องถื่นเดียวกับศาล Magistrates เดิมพิจารณาพิพากษาใหม่ได้

การพิจารณาอุทธรณ์จากศาล Magistrates ของศาล Queen's bench ศาลจำต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาล Magistrates ได้พิจารณาไว้ ข้อเท็จจริงที่ศาล Magistrates ทำไว้นี้เรียกว่า Case stated เมื่อคู่ความจะอุทธรณ์ จะต้องร้องขอต่อศาล Magistrates ให้บันทึกข้อเท็จจริงในคดี ศาลมีสิทธิปฏิเสธได้ แต่จะต้องออกหลักฐานในการปฏิเสธให้บันทึกข้อเท็จจริงนี้ ศาลจะต้องทำภายใน 3 เดือน (ช้ากว่าของศาลไทยมาก) ศาล Queen's bench มีสิทธิส่งสำนวนพร้อมด้วยความเห็นให้ผู้พิพากษาศาล Magistrates คนใดคนหนึ่งหรือหลายคนพิจารณาพิพากษาใหม่ได้

การพิจารณาอุทธรณ์จากศาล Quarter sessions ในข้อกฎหมายของศาล Queen's bench คงเป็นการพิจารณาโดยวิธี Case stated เช่นเดียวกับการพิจารณาอุทธรณ์จากศาล Magistrates และอำนาจของศาลก็คล้ายคลึงกัน

2. ฟ้องเป็นลายลักษณ์อักษร อาจทำได้ 3 วิธี คือ²⁰

1. การฟ้องโดยวิธีที่เรียกว่า Criminal Information คำฟ้องนี้ Attorney General (เจ้าหน้าที่สูงสุดฝ่ายกฎหมายของแผ่นดิน และเป็นທີ່ปรึกษากฎหมายของรัฐบาล โดยนัย อาจเทียบได้กับอัยการสูงสุดของประเทศไทย) เป็นผู้ฟ้องต่อศาล Queen's bench ในคดีบางคดี ซึ่งกระทบ

²⁰ บัญญัติ สุชีวะ. การพิจารณาคดีอาญาในศาลอังกฤษ. สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2556 จาก

กระเทือนต่อแผ่นดิน รัฐบาล หรือข้าราชการในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น คดีหมิ่นประมาทกษัตริย์ หรือ รัฐมนตรีในหน้าที่ เป็นต้น การฟ้องโดยวิธีนี้มักไม่ค่อยจะมีมากนัก

2. การฟ้องโดยวิธีการไต่สวนของ Coroner ในคดีฆาตกรรม (Coroner คือ เจ้าหน้าที่ ผู้มีอำนาจไต่สวนเมื่อมีการตายเกิดขึ้นในเขตอำนาจ โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าการตายโดยผิดธรรมชาติ ไม่ปรากฏสาเหตุ หรือตายในเรือนจำ การไต่สวนทำในศาลของ Coroner ต่อหน้าลูกขุน) เมื่อปรากฏจากพยานหลักฐานว่าบุคคลใดตายโดยการกระทำของบุคคลอื่น Coroner จะออกหมายจับผู้กระทำผิด และส่งสำนวนการไต่สวนไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี และถือเอาสำนวนการไต่สวนนี้เป็น การฟ้อง

การฟ้องโดยวิธีนี้อาจซ้ำกับการฟ้องโดยวิธี Indictment ได้ ฉะนั้นหากมีการฟ้องคดีฆาตกรรมต่อศาลอื่นก่อน ศาลนั้นจะต้องแจ้งให้ Coroner ทราบและ Coroner จะต้องเลือกการไต่สวนไป แต่ถ้า Coroner ไต่สวนและฟ้องก่อนที่จะได้รับแจ้ง จำเลยก็อาจถูกฟ้องทั้งสองทาง แต่ศาลย่อมพิจารณาแต่เพียงคดีเดียว เพื่อกันข้อยุ่งยากมิให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติคดีฆาตกรรม จึงมักจะยื่นฟ้องโดยวิธี Indictment

3. คำฟ้องโดยวิธี Indictment การฟ้องโดยวิธีนี้ คำฟ้องไม่ใช่โจทก์เป็นผู้เซ็นชื่อแต่ Clerk of the peace (ถ้าคำฟ้องยื่นต่อศาล Quarter sessions) หรือ Clerk of assize (ถ้าคำฟ้องยื่นต่อ Assizes) เป็นผู้เซ็นชื่อ และจะเซ็นได้ต่อเมื่อ

ก. ได้มีการไต่สวนมูลฟ้องคดีนั้นที่ศาล Magistrates และศาลสั่งว่าคดีมีมูลแล้ว

ข. โดยคำสั่งหรือด้วยความยินยอมของผู้พิพากษา High court (High court คือศาลซึ่งตามปกติพิจารณาพิพากษาคดีส่วนแพ่ง แบ่งเป็นแผนก Queen's bench, Chancery, และ Divorce, Probate and admiralty แต่แผนก Queen's bench มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาโดยวิธี Criminal information และพิพากษาอุทธรณ์ในข้อกฎหมายจากศาล Magistrates และ Quarter sessions ดังได้กล่าวมาแล้ว ผู้พิพากษาประจำ High court นี้ นอกจากจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีส่วนแพ่งแล้ว ยังอาจได้รับแต่งตั้งให้นั่งพิจารณาพิพากษาคดีในศาล Assizes ซึ่งรวมทั้งศาลอาญาส่วนกลาง Central criminal court หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า Old bailey ด้วย)

ค. เมื่อพยานเบิกความเท็จในระหว่างพิจารณาคดี และศาลที่พิจารณาคดีเห็นสมควรให้ฟ้องพยานนั้นฐานเบิกความเท็จ

ในการไต่สวนมูลของศาล Magistrates ดังกล่าวในข้อ ก. เมื่อศาลสั่งว่าคดีมีมูล โจทก์ (นอกจาก Director of public prosecutions) ย่อมผูกพันโดยจะต้องฟ้องจำเลย และพยานโจทก์ที่ให้การแล้วก็ต้องผูกมัดโดยวิธีเดียวกันว่าจะต้องไปให้การชั้นพิจารณาคดี โดยไม่จำเป็นต้องออกหมายเรียกอีก เว้นแต่ศาลเห็นว่าไม่จำเป็น เช่น จำเลยรับสารภาพ ก็อาจสั่งว่า พยานไม่จำเป็นต้องไปให้

การในชั้นพิจารณา เว้นแต่โจทก์จะต้องการและแจ้งให้ทราบ (Director of public prosecutions) คือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจฟ้อง ดำเนินคดีอาญา ภายใต้คำแนะนำปรึกษาของ Attorney - General และยังมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่เจ้าพนักงานตำรวจ Justices' clerk และบุคคลอื่นผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา ตามธรรมดา Director of public prosecutions จะเป็น โจทก์แต่เฉพาะคดีที่มีโทษถึงประหารชีวิต หรือคดีที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ

ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาโดยการฟ้องดังกล่าวข้างต้น ได้แก่

1. ศาล Quarter sessions ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาจำกัดกว่าศาลอาญาอื่น เช่น ไม่อาจจะพิจารณาคดีฆ่าคน คดีที่มีอัตราโทษจำคุกถึงตลอดชีวิต หรือคดีที่มีปัญหาข้อกฎหมายซับซ้อน เช่น คดีเบิกความเท็จ ปลอมหนังสือเป็นต้น ศาล Quarter sessions แบ่งเป็น County sessions และ Borough sessions ผู้พิพากษาของ County sessions เรียกว่า Justices of the peace ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ทางกฎหมาย แต่หัวหน้ามักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมาย ส่วนผู้พิพากษาของ Borough sessions มีคนเดียวเรียกว่า Recorder ซึ่งจะต้องแต่งตั้งจากผู้สำเร็จเนติบัณฑิตมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

2. ศาล Assizes ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกคดี แต่ว่าศาลนี้มีได้นั่งพิจารณาคดีตลอดปี ปีหนึ่งจะนั่งพิจารณาคดีประมาณ 2 ถึง 4 ครั้ง แต่แต่ละครั้งประมาณ 1 เดือนหรือจนกว่าจะคดีจะเสร็จ และทั้งอังกฤษและเวลส์ศาลนี้จะนั่งพิจารณาเพียง 7 แห่งเท่านั้น

3. ศาลอาญาส่วนกลาง หรือที่เรียกกันว่า Old bailey มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ทุกคดีและนั่งพิจารณาตลอดปี แต่จะพิจารณาแต่เฉพาะคดีที่เกิดในลอนดอนและหัวเมืองใกล้เคียงเท่านั้น

การพิจารณาคดีในศาลทั้งสามนี้ต้องกระทำต่อหน้าผู้พิพากษาหนึ่งนาย และลูกขุน 32 คน ลูกขุนนี้ Clerk of the court จะเป็นผู้เลือกจากรายชื่อซึ่ง Sheriff (ไม่ใช่ นายอำเภออย่างที่มักจะเข้าใจกัน) เป็นผู้ทำประจำแต่ละท้องถื่น ลูกขุนอาจเป็นหญิงหรือชายก็ได้ แต่ต้องเป็นบุคคลอายุระหว่าง 21 ถึง 60 ปี และมีที่ดินหรือถือที่ดินมีมูลค่าปีละ 10 ปอนด์ หรือเป็นเจ้าของบ้านซึ่งเสียภาษีปีละ 20 ปอนด์ ลูกขุนนี้อาจถูกคู่ความคัดค้านได้ในการพิพากษาคดี ลูกขุนจะเป็น ผู้วินิจฉัยว่าจำเลยผิดหรือไม่ คำวินิจฉัยจะต้องเป็นเอกฉันท์ ถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ ศาลจะต้องสืบพยานใหม่ต่อหน้าลูกขุนคณะใหม่ ถ้าครั้งที่สองลูกขุนยังไม่สามารถให้คำวินิจฉัยเป็นเอกฉันท์ ศาลต้องพิจารณาคดีใหม่เป็นครั้งที่สาม ในทางปฏิบัติเมื่อถึงครั้งนี้โจทก์ยอมเสนอขอไม่สืบพยาน ซึ่งผลก็เท่ากับยกฟ้อง ผู้พิพากษายอมผูกพันในคำวินิจฉัยของลูกขุนถ้าเอกฉันท์ และมีหน้าที่เพียงกำหนดโทษเท่านั้น แต่ว่าในทางปฏิบัติเวลาผู้พิพากษาสรุปข้อเท็จจริงให้ลูกขุนฟังก็มักจะเน้นถึงความสำคัญของพยานบางคน ถึงข้อกฎหมายบางประการ ซึ่งก็เท่ากับชี้แนะให้ลูกขุนเหมือนกัน

เมื่อศาลพิพากษาคดีแล้ว จำเลยเท่านั้นที่มีสิทธิอุทธรณ์ได้ และอุทธรณ์ต่อไปยังศาลอุทธรณ์ส่วนอาญา (Court criminal appeal) ถ้าเป็นปัญหาข้อกฎหมายจำเลยไม่ต้องขออนุญาตจากศาลก่อน ถ้าเป็นปัญหาข้อเท็จจริง จะต้องได้รับอนุญาตจากศาลที่พิพากษาคดีหรือศาลอุทธรณ์ และถ้าอุทธรณ์เรื่องโทษอย่างเดียวศาลอุทธรณ์เท่านั้นที่จะอนุญาตได้ เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว คู่ความไม่มีสิทธิฎีกาต่อไปยัง House of lords เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลอุทธรณ์หรือ House of lords และจะอนุญาตได้แต่เฉพาะคดีที่เป็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับประชาชนจริงๆ

House of lords นี้ทำหน้าที่ทั้งเป็นสภาสูงของ Parliament และเป็นทั้งศาลสูงสุด แต่ผู้พิพากษาในศาลนี้จะประกอบด้วย Lord chancellor, Lords of appeal in ordinary และ Peer ผู้ดำรงตำแหน่งทางกฎหมายซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า Law lords.

คำฟ้องในคดีอาญาของประเทศอังกฤษ ได้แก่ Indictment, Criminal information และ Coroner's inquest

1) INDICTMENT

เป็นคำฟ้องความผิดอาญา ตามปกติแล้วจะต้องผ่านการไต่สวนมูลฟ้องเบื้องต้น จากคณะลูกขุนเล็ก (Petty Jury) เสียก่อนว่าคดีมีมูล ในการดำเนินคดีอาญาของอังกฤษ โดยทั่วไป จะกล่าวหาโดยคำฟ้องที่เรียกว่า Indictment ซึ่งเป็นคำกล่าวหาที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือโดยการพิมพ์ในคดีอาญาทำในนามของพระราชินี กล่าวหาบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือหลายคนว่าได้กระทำความผิดอาญา²¹ โดย Indictment จะเสนอต่อเจ้าหน้าที่ของศาลที่มีอำนาจ และเมื่อได้มีการลงลายมือชื่อโดยเจ้าหน้าที่ดังกล่าว ก็จะมีผลเป็น Indictment ที่สมบูรณ์²² การยื่นฟ้องตามแบบวิธีนี้กระทำได้ในกรณีต่อไปนี้

- ก. เมื่อมีคำสั่งให้ส่งตัวบุคคลนั้นไปพิจารณาที่ศาล
- ข. โดยคำสั่งหรือด้วยความยินยอมของผู้พิพากษาศาลสูง

²¹ H.A.Palmer & Henry Palmer, *Haris's Criminal Law*, 12th ed. (London: Sweet & Maxwell Limited, 1960), p.403.

²² ก่อนปี ค.ศ. 1933 Bill of indictment จะต้องเสนอต่อคณะลูกขุนใหญ่ (Grand jury) จำนวน 12 – 23 คน ซึ่งคณะลูกขุนมีอำนาจที่จะสอบถามพยานหลักฐานต่างๆ เมื่อเห็นว่าพยานหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องได้ ก็จะมีการสลักหลังคำว่า True bill ลงที่ด้านหลังของ indictment และจะมีผลเป็นคำฟ้องที่สมบูรณ์ แต่ถ้าคณะลูกขุนใหญ่เห็นว่าพยานหลักฐานที่สนับสนุนคำกล่าวหาไม่เพียงพอ ก็จะสลักหลังคำว่า No true bill ลงที่ด้านหลังแทน ซึ่งมีผลทำให้ไม่มีการฟ้องผู้ที่ถูกอ้างว่ากระทำความผิดต่อศาล

ต่อมาหลังปี ค.ศ. 1933 วิธีการดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไป โดยในปัจจุบัน Indictment จะเสนอต่อเจ้าหน้าที่ของศาลที่มีอำนาจแทน

J. Deniel Devlin, *Criminal Court and Procedure*, 2nd ed. (London :Butterworths, 1967), pp. 136-137.

ค. ในกรณีที่เป็นการฟ้องคดีอาญา ซึ่งผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาและลงความเห็นว่าจะจำเลยกระทำความผิดฐานเบียดเบียนความเท็จ

การช่วยเหลือจำเลย (Legal Aid) เมื่อจำเลยถูกฟ้องคดีอาญา ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณา Justice of the Peace หรือประธานผู้พิพากษาจะแต่งตั้งให้ทนายความคนหนึ่งคนใดต่อผู้คดีแทนจำเลยได้ในเมื่อพิจารณาเห็นสมควร แต่การช่วยเหลือจำเลยในคดีอาญาตามที่กล่าวมานี้ ทำได้เฉพาะในกรณีที่

ก. จำเลยเป็นคนยากจนและไม่อาจที่จะหาทนายได้

ข. เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลเห็นสมควรที่จะให้มีทนายช่วยเหลือจำเลยโดยพิจารณาถึงสภาพแห่งข้อต่อสู้ของจำเลยด้วย

ค. ในคดีฆ่าคนตาย ศาลจำจะต้องแต่งตั้งทนายให้จำเลย

ตาม Indictment Act 1915, indictment จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนเริ่มต้น, ส่วนฐานความผิด และส่วนรายละเอียดของความผิด

1. ส่วนเริ่มต้น (The commencement)

ในส่วนเริ่มต้นนี้ จะระบุถึงศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีและชื่อของจำเลยผู้ถูกกล่าวหา

2. ส่วนฐานความผิด (The statement of offence)

การบรรยายความผิดใน Indictment ตามกฎหมายของอังกฤษ เมื่อมีความผิดมากกว่า 1 ความผิดขึ้นไป ในแต่ละความผิดจะต้องปรากฏอยู่ในย่อหน้าที่แยกออกจากกัน โดยเรียกว่า “กระทงความผิด (Count)” จะฟ้องรวมๆกันไม่ได้ และในแต่ละกระทงความผิดดังกล่าว จะต้องเริ่มต้นด้วยชื่อความผิดทางอาญาที่ได้ฟ้องซึ่งเรียกว่า “The statement of offence” โดยจะต้องกล่าวอย่างสั้นในภาษาที่ธรรมดา หลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำทางเทคนิคเท่าที่จะเป็นไปได้ และไม่จำเป็นต้องใส่องค์ประกอบของความผิดลงไป เช่น อาจใช้คำว่า murder, manslaughter

ในกรณีที่เป็นการฟ้องคดีอาญา ต้องมีการอ้างถึงพระราชบัญญัติที่กำหนดว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดด้วย เช่น theft, Contrary to section 1 of the Theft Act 1978 หรือ robbery, contrary to section 8 (1) of the Theft Act 1978 เป็นต้น และในกรณีที่ในมาตราหนึ่งๆ ได้บัญญัติการกระทำอันเป็นความผิดไว้หลายอนุมาตรา ก็ควรที่จะระบุถึงไว้ด้วย เช่น burglary, contrary to section 9 (1) (b) of the Theft Act 1978²³

²³ Ibid. pp. 114-115.

3. ส่วนรายละเอียดของความผิด (particular of offence)

เมื่อถัดจาก statement of offence ก็จะเป็นส่วนรายละเอียดของความผิด ในส่วนนี้จะปรากฏชื่อของจำเลย การกระทำหรือควมผิดอันเป็นความผิดต่อกฎหมาย เวลาและสถานที่ที่เกิดการกระทำผิด รวมทั้งรายละเอียดอย่างอื่นเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยในส่วนรายละเอียดของความผิดนี้ จะต้องแสดงถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความผิด เพียงพอที่จะแจ้งให้จำเลยได้ทราบถึงลักษณะของการกล่าวหาในการกระทำผิด²⁴ แต่ในบางที่ข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่ทำให้จำเลยได้รับความเสียหายหรือไม่เป็นการขัดขวางจำเลยในการต่อสู้คดี

ตามคอมมอนลอว์แต่เดิม การกล่าวถึงข้อเท็จจริงในคำฟ้องจำเป็นจะต้องกล่าวโดยใช้ถ้อยคำในทางเทคนิคที่เรียกว่า “Words of art” โดยถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญในการฟ้องคดีอาญา เช่นในความผิดฐาน Larceny จะต้องกล่าวโดยใช้ถ้อยคำ... feloniously did steal, take and carry away แต่ตาม Indictment Act 1915 ได้เปลี่ยนแปลงกำหนดให้ใช้ถ้อยคำที่ธรรมดา หลีกเลียงที่จะไม่ใช้ถ้อยคำในทางเทคนิค เท่าที่จะเป็นไปได้ ในส่วนรายละเอียดของความผิดนี้ จำเป็นจะต้องกล่าวอย่างสั้น เช่นในความผิดฐาน murder อาจกล่าวแต่เพียงว่า... A.B. on the first day of July 1951, in the country of Cambridge murdered Y.Z.²⁵ ก็ถือว่าเพียงพอ และการกล่าวถึงรายละเอียดของความผิดจะกล่าวเท่าที่กฎหมายหรือพระราชบัญญัติได้กำหนดให้กล่าวเท่านั้น ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เป็นรายละเอียดนอกเหนือไปจากนี้²⁶

ในส่วนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวจำเลย (Party Indicted) เพียงแต่กล่าวถึงข้อเท็จจริงในลักษณะเพียงพอเท่าที่จะบ่งชี้ตัวจำเลยก็พอ ไม่มีความจำเป็นต้องแสดงถึงชื่อที่แท้จริงของจำเลยที่อยู่อาศัย ลักษณะท่าทาง คุณสมบัติ หรืออาชีพการงานของจำเลย²⁷ ในกรณีไม่ทราบชื่อของจำเลยหรือจำเลยปฏิเสธที่จะเปิดเผย อาจใช้คำว่า a person unknown ได้เช่นกัน

ในส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเวลาในการกระทำผิด วันเดือนปีที่เกิดการกระทำผิดจะต้องกล่าวไว้ใน Indictment แต่ไม่มีความจำเป็นต้องระบุถึงเวลาที่ถูกต้องแน่นอนจนเว้นเสียแต่เวลาที่ถูกต้องแน่นอนนั้นเป็นสาระสำคัญของความผิด เพราะความแตกต่างกันในเรื่องเวลาการกระทำผิดตามที่ระบุในคำฟ้อง และตามที่พิจารณาได้ไม่ถือว่าเป็นสาระสำคัญ

²⁴ Indictment Rules 1971, rule 5 (1) ใน Indictment ทุกฉบับนั้นจะต้องประกอบไปด้วยข้อเท็จจริงที่สมเหตุสมผลของลักษณะข้อหา

²⁵ J.W. Cecil Turner, *Kenny's Outline of Criminal Law*, 18th ed. (Cambridge University Press, 1962). p. 578.

²⁶ rule 4, Indictment Act 1915 Sched I

²⁷ Celia Hampton, op.cit., p. 117.

ในบางความผิดมีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงเวลาเป็นกลางวันกลางคืนด้วย เช่นในความผิดฐาน burglary ซึ่งเป็นความผิดฐานงัดแงะตัดช่องย่องเบา เข้าไปในเคหสถานเป็นเวลากลางคืน โดยมีเจตนาประกอบอาชญากรรม จะต้องระบุถึงเวลาที่กระทำความผิดว่าได้กระทำในเวลากลางคืนด้วย สำหรับกรณีที่ไม่ทราบวันเวลาที่เกิดการกระทำความผิดที่แน่นอน อาจระบุโดยใช้คำว่า... On a day unknown between stated dates, not merely as between those dates.

ในส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่เกิดการกระทำความผิดเพียงระบุถึงเมือง (County) ที่ความผิดได้เกิดขึ้นก็พอแต่สำหรับความผิดบางความผิดที่สถานที่กระทำความผิดไม่ใช่สาระสำคัญของความผิด เช่น ความผิดฐานสมรสกัน ในระหว่างญาติ (incest) แม้จะระบุสถานที่เกิดเหตุว่าในเมือง Sussex หรือที่อื่นๆ ก็ถือว่าใช้ได้

ในส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจตนา ในความผิดที่เจตนาโดยเฉพาะเจาะจงหรือเจตนาพิเศษเป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งใน Indictment จะต้องกล่าวถึงเจตนาดังกล่าวจึงจะถือว่าเป็นคำฟ้องที่สมบูรณ์

ในส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สิน สิ่งของ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน โดยทั่วไปไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึง เว้นแต่ในความผิดที่ทรัพย์สินสิ่งของหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความผิดเช่นในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จำเป็นต้องกล่าวด้วย²⁸ และเมื่อจำเป็นจะต้องกล่าวถึงทรัพย์สินในคำฟ้อง จะต้องกล่าวด้วยถ้อยคำที่ธรรมดาพอที่จะเข้าใจถึงทรัพย์สินที่ได้อ้าง โดยไม่มีความจำเป็นต้องกล่าวถึงราคาหรือบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์ดังกล่าว เว้นเสียแต่ว่าในความผิดที่จำเป็นจะต้องกล่าวถึง²⁹ เช่นในความผิดฐานลักทรัพย์ เป็นต้น³⁰

2) CRIMINAL INFORMATION

นอกจากคำฟ้องคดีอาญาที่เรียกว่า Indictment แล้ว Criminal information ก็เป็นคำฟ้องในคดีอาญาอีกชนิดหนึ่ง เท่าที่อยู่ในปัจจุบัน คือ³¹ Information ex officio ซึ่งเป็นคำกล่าวหาที่เป็นลายลักษณ์อักษรในความผิดชั้น misdemeanours ซึ่งทำในนามของพระราชินี เสนอโดย Attorney General ต่อศาล Queen'Bench Division³² โดยหลักแล้ว Criminal Information's เป็นคำกล่าวร้อง

²⁸ Ibid. p. 117.

²⁹ T.R.Fitwalter Bulter,op.cit. p. 46.

³⁰ Celia Hampton,op.cit. p. 121.

³¹ ก่อนปี ค.ศ. 1938 มี Criminal Information อีกชนิดหนึ่งเรียกว่า "Criminal Information by Master of Crown Office" ต่อมาหลังปี ค.ศ. 1938 คำฟ้องชนิดดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปตามมาตรา 12 ของ The Administration of Justice Act 1938. See J. Daniel Devlin,op.cit. p. 135.

³² H.A.Palmer & Henry Palmer,op.cit. p. 425.

ทุกข์หรือกล่าวหาเป็นลายลักษณ์อักษรในความผิดประเภท Misdemeanor และยื่นฟ้องต่อศาล Queen's Bench Division ซึ่งมี 2 ชนิด คือ

1. Intonationsex officio เป็นคำกล่าวร้องทุกข์หรือกล่าวหาในความผิดประเภท Misdemeanor ซึ่งทำในนามของพระมหากษัตริย์ และยื่นฟ้องโดยอธิบดีกรมอัยการ เช่น ในกรณีที่ยุยงส่งเสริมให้เกิดความปั่นป่วน หรือทำให้เกิดการดูหมิ่นในรัฐบาลหรือหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ หรือรัฐมนตรีหรือผู้พิพากษาในการปฏิบัติกรตามหน้าที่หรือขัดขวางเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติตามหน้าที่

2. Information by the Master of the Crown ซึ่งในกรณีนี้ใช้ได้เฉพาะกรณีที่มิบุคคลหนึ่งบุคคลใดกล่าวอ้างว่าได้มีความผิดเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ดี กฎหมาย The Administration of Justice (Miscellaneous Provisions) ค.ศ. 1938 มาตรา 12 ได้ยกเลิกวิธีนี้แล้ว

ความผิดที่ฟ้องโดยวิธีนี้ ส่วนมากเป็นความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยภายในประเทศแต่ไม่ถึงกับกบฏ เช่น จลาจล ดูหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของกษัตริย์หรือพระราชินี การหมิ่นประมาท ผู้พิพากษา การละเว้นไม่กระทำการตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

รูปแบบของ Criminal information ดังกล่าวจะตกอยู่ภายใต้ Indictment Act 1915 ซึ่งมีลักษณะทำนองเดียวกับ Indictment จะแตกต่างกันแต่เพียงส่วนเริ่มต้นของคำฟ้องเท่านั้น³³

อย่างไรก็ดี การกล่าวหาโดยวิธี Criminal information ในปัจจุบันหาได้ยาก ครั้งสุดท้ายมีเมื่อปี ค.ศ. 1910 ในคดี R v Mylius ซึ่งเป็นคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของกษัตริย์

3) CORONER'S INQUEST

คำฟ้องในคดีอาญาของอังกฤษอีกชนิดหนึ่งคือ Coroner's inquest ซึ่งเป็นกรณีที่มีผู้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ที่เรียกว่า Coroner ว่ามีบุคคลหนึ่งบุคคลใดถึงแก่ความตายภายในเขตอำนาจของเขา โดยมีเหตุอันควรสงสัยในเรื่องของการตายว่าเป็นการตายที่ผิดธรรมชาติ ตายโดยการวางยาพิษ ตายโดยปราศจากสาเหตุที่แน่ชัด หรือตายโดยมีเหตุอันควรสงสัยอย่างอื่น Coroner จะแต่งตั้งลูกขุนจำนวนไม่น้อยกว่า 7 และไม่เกิน 11 คน โดยจะออกหมายเรียกเพื่อให้มาฟังการไต่สวนเกี่ยวกับการตายของบุคคลดังกล่าว โดยก่อนที่จะมีการไต่สวนครั้งแรก หรือในเวลาทำการไต่สวนครั้งแรก Coroner จะต้องตรวจดูศพดังกล่าวด้วย³⁴

ในการไต่สวนจะมีการรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการตายและหลังจากรับฟังพยานหลักฐานทั้งหมดแล้ว คณะลูกขุนก็จะทำการตัดสินในข้อเท็จจริง (verdict) โดยจะลงมติว่าผู้ตายเป็นใคร การตายเกิดขึ้นได้อย่างไร เกิดขึ้นที่ไหน เวลาใด และถ้าเห็นว่าความตายเกิดจากการ

³³ Rule 1 Indictment Rules, May 23, 1926

³⁴ By Act of 1926, section 4 (1).

กระทำความผิดฐาน murder หรือ manslaughter ต้องระบุถึงบุคคลที่ถูกฆนเห็นว่าเป็นผู้กระทำความผิดด้วย³⁵

ในกรณีที่เกิดมีการตายโดยผิดธรรมชาติกล่าวคือ ผู้ตายถูกฆนกรรมหรือไม่ทราบสาเหตุแห่งการตายหรือว่าตายในเรือนจำ หรือในที่หนึ่งใดที่สมควรจะได้มีการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพเมื่อคณะลูกขุน ได้สาบานตัวและทำการไต่สวนแล้วปรากฏว่าการตายดังกล่าวนั้น เป็นการถูกฆมาแล้วก็จะมีกรฟ้องร้องผู้กระทำผิด ซึ่งอาจจะเป็นความผิดฐานฆนคนตายโดยเจตนา หรือโดยประมาทหรือฆนเด็กฐานใดฐานหนึ่งและผู้ที่ทำการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพนี้จะออกหมายจับบุคคลที่กระทำความผิดนั้นมาดำเนินคดีต่อไป

Coroner's inquest จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน กล่าวคือ ส่วนเริ่มต้น (caption) ซึ่งจะระบุถึงวันเวลาและสถานที่ที่ทำการไต่สวน ส่วนคำตัดสินในข้อเท็จจริงของลูกขุน (verdict) จะระบุถึงการค้นพบลักษณะของผู้ตาย วันเวลา และสถานที่รวมทั้งสาเหตุที่น่าจะเป็นไปได้ของการตาย และส่วนสุดท้าย (attestation) จะประกอบด้วยลายมือชื่อของ Coroner และลูกขุนที่ลงมติ³⁶

อย่างไรก็ดี การกล่าวหาในคดีอาญาโดยวิธีการ coroner's inquest ในปัจจุบันมีความสำคัญน้อยมากในการดำเนินวิธีพิจารณาความอาญาของอังกฤษ³⁷

กล่าวโดยสรุป การกล่าวหาในคดีอาญาของอังกฤษ โดยทั่วไปจะกล่าวหาโดยคำฟ้องคดีอาญาที่เรียกว่า Indictment เป็นหลักการกล่าวหาโดย criminal information, coroner's inquest มีอยู่เป็นส่วนน้อย ในคำฟ้องที่เรียกว่า Indictment นี้จะปรากฏถึงศาลที่ทำการพิจารณาบุคคลที่ถูกกล่าวหาเป็นจำเลย ฐานความผิดที่แยกเป็นกระทงความผิด โดยในแต่ละกระทงความผิดจะปรากฏถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญของความผิด ซึ่งจะกล่าวในลักษณะที่สั้นเท่าที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงข้อเท็จจริงอันเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำ ความผิด เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับตัวจำเลย หรือผู้เสียหาย ทรัพย์สินหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่ในความผิดนั้นๆ จำเป็นที่จะต้องกล่าวถึง

ประเทศอังกฤษนั้นถือเป็นต้นแบบของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ยึดหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular prosecution) การเริ่มคดีนั้นจะกระทำโดยตำรวจ หรือประชาชน เว้นแต่ความผิดบางประเภทจะต้องได้รับอนุญาตจาก Attorney-General ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐบาลในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับสาธารณประโยชน์และคดีอาญาที่สำคัญ ให้ความยินยอมแก่ผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาบางประเภทและรับผิดชอบงานของ Director of Public

³⁵ Ibid., p.428.

³⁶ Celia Hampton, op.cit., p .37.

³⁷ Roger Arguile, *Arguile Criminal Procedure* (London:Butterworths,1969), p.125.

Prosecution (D.D.P)³⁸ จะเห็นได้ว่า D.D.P.หรือตำรวจเป็นผู้ทำหน้าที่ฟ้องร้องคดีแทนประชาชน ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีการตั้ง Crown Prosecution Service (CPS) ขึ้น โดยมีอำนาจเข้า กำกับดูแลสอบสวนซึ่งมีลักษณะเดียวกับพนักงานอัยการในประเทศยุโรป³⁹

ในการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาไปพิจารณาคดีในศาลอาญแยกลักษณะวิธีได้ 2 วิธีคือ ความผิดร้ายแรง (Indictable offences) ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลอาญาอันได้แก่ Quarter sessions หรือ assizes ซึ่งต้องมีลูกขุนเสมอ และวิธีที่สองคือ ความผิดที่พิจารณาโดยรวบรัด (Summary offences) อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาล Magistrate ซึ่งไม่มีลูกขุน

โดยปกติแล้วการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญาต่อศาล เริ่มด้วยการร้องกล่าวหา ต่อศาลว่า บุคคลหนึ่งกระทำความผิดอาญา ในการนำตัวจำเลยไปพิจารณาในศาลอาญาต่อหน้าลูกขุน โดยคำฟ้อง Indictment ซึ่งผู้พิพากษาจะกระทำการพิจารณาร่วมกับลูกขุนนั้นในบทบาทขั้นต้นคือนำตัวผู้ถูกกล่าวหาไปให้ผู้พิพากษาไต่สวนได้แก่ Justice of the peace (J.P.) ในศาล Magistrate ซึ่งทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้อง (Examinary justice) พิจารณาเพื่อส่งตัวไปฟ้องที่ศาลอาญา อาจกล่าวได้ว่าในการไต่สวนมูลฟ้องถือเป็นการตรวจสอบซึ่งศาลใช้ในชั้นก่อนคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อเป็นการตรวจสอบ คำฟ้องซึ่งพนักงานอัยการเสนอต่อศาล

3.4.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ลักษณะของการตรวจคำฟ้องในคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกานี้ เปิดโอกาสให้ศาลได้เข้ามาตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าพนักงานตำรวจ ในระหว่างที่รอการนำผู้ถูกกล่าวหาไปศาลครั้งแรกนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องเตรียมคำร้องทุกข์ คำร้องทุกข์จะต้องทำเป็นเอกสารบรรยายถึงการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญาคำร้องทุกข์นี้จะต้องได้รับการตรวจสอบจากพนักงานอัยการ และจะถูกเสนอไปยังศาล ศาลจะทำการตรวจสอบคำร้องทุกข์และตัดสินว่าการคุมขังผู้ถูกกล่าวหาชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถ้าผู้พิพากษาพบว่าข้อเท็จจริงตามข้อกล่าวหาไม่น่าเชื่อถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดก็จะต้องยกฟ้องและมีคำสั่งปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

ในกรณีคดีผิดร้ายแรง (Felony) ต้องเปิดโอกาสให้ศาลได้ไต่สวนมูลฟ้อง (Preliminary hearing) ของโจทก์ว่าคดีมีมูลที่จะฟ้องหรือไม่ เมื่อไต่สวนมูลฟ้องแล้วหากศาลเห็นว่า คดีไม่มีมูลอันควรสงสัยว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดจริงก็ยกข้อกล่าวหา แต่หากเห็นว่าเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยกระทำผิดก็จะรับคดีไว้พิจารณา โดยถ้าหากไม่มีการส่งให้คณะลูกขุนใหญ่ (Grand Jury)

³⁸ คณิต ฌ นคร. (2525). “ปัญหาการใช้ดุลพินิจของอัยการ.” วารสารอัยการ, 15 หน้า 36.

³⁹ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2538, กุมภาพันธ์). “อัยการกับกระบวนการยุติธรรม.” อัยการนิเทศ, 57, 2. หน้า 61.

พิจารณาอีก พนักงานอัยการก็จะยื่นฟ้องโดยวิธี Information ต่อ Superior Court⁴⁰ เสนอต่อศาล เพื่อพิจารณาพิพากษาถือว่าเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วคดีความผิดร้ายแรงนั้นกำหนดให้คณะลูกขุนใหญ่ต้องตรวจสอบก่อนที่จะดำเนินคดีต่อไป ซึ่งในกรณีนี้หากลูกขุนใหญ่พิจารณาว่าคดีมีมูลที่จะดำเนินคดีในชั้นศาลต่อไป ลูกขุนใหญ่จะออกคำสั่งซึ่งเทียบได้เท่ากับคำอนุญาตให้ฟ้องพร้อมกับออกหมายจับด้วย เรียกคำสั่งเช่นนี้ว่าวิธี “Indictment” กล่าวคือ หลังจากที่ยื่นฟ้อง Indictment แล้วคำสั่งนี้จะถูกส่งไปยัง Trial Court แล้ว Trial Court จะรับฟ้องหรือรับ Indictment นี้ไว้ในขณะเดียวกันใน Indictment ก็จะมีคำขอให้ออกหมายจับตัวจำเลยมาพิจารณาคดีไว้ด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่ากระบวนการสอบสวนของคณะลูกขุนใหญ่นี้เป็นกระบวนการที่ทำดับหลังผู้ถูกกล่าวหาได้

กระบวนการก่อนพิจารณา

การประกันตัว Eighth Amendment บัญญัติว่า “ในคดีอาญาจะเรียกหลักประกันเกินสมควรมิได้” แต่มาตรฐานที่กำหนดว่าแค่ไหนจึงจะ “เกินสมควร” นั้น ศาลฎีกายังมิได้วางไว้ ปัญหาที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้โดยตรงในคดี Stack v. Boyle (พ.ศ. 2494) โดยกล่าวว่า หลักประกันซึ่งวางไว้ “เป็นจำนวนสูงกว่าที่ควรกำหนด” เพื่อประกันการหลบหนีของจำเลยนั้นถือได้ว่า “เกินสมควรตามบทบัญญัติใน Eighth Amendment” อย่างไรก็ตาม หลักในคดีนี้เป็นกรณีการวินิจฉัยที่ค่อนข้างจะแคบ กล่าวคือ ศาลฎีกาเห็นว่า ถ้าฟังแค่ฟ้องฐานสมคบกันเพื่อล้มล้างรัฐบาลโดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงอื่นอีก ไม่อาจจะถือเป็นเหตุเพื่อเรียกหลักประกันให้มีจำนวน “สูงกว่าที่เคยกำหนดสำหรับความผิดอุกฉกรรจ์ทั่วไป”

ในคดีนี้ศาลฎีกาวินิจฉัยได้ด้วยว่า มาตรฐานที่เคยยึดถือได้กำหนดให้พิจารณาถึงเหตุผลส่วนบุคคลด้วยในการเรียกหลักประกัน คำวินิจฉัยดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาว่าวิธีปฏิบัติของศาลต่างๆ หลายแห่งที่เรียกหลักประกันโดยคำนึงถึงแต่ความหนักเบาของข้อหาประการเดียว จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ นอกจากนี้ Stack ก็ยังสร้างปัญหาให้ขบคิดอีกข้อหนึ่งคือ การเรียกหลักประกันสูงเกินกว่าที่จำเลยสามารถจะวางได้เป็นการชอบหรือไม่ ผู้พิพากษา Douglas ได้ให้ทัศนะส่วนตัวไว้ว่า “จำเลยซึ่งไม่สามารถหาหลักประกันมาวางได้ควรจะถูกปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกัน ในเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าจำเลยจะปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด”

ปัญหาอีกประการหนึ่งใน Eighth Amendment ก็เกี่ยวข้องกับสิทธิมูลฐานของบุคคลที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน ในปัจจุบันกฎหมายของรัฐบาลกลางและรัฐส่วนใหญ่ ได้บัญญัติรับรองสิทธิข้อนี้ในทุกคดียกเว้นคดีที่มีโทษประหารชีวิต

⁴⁰ Harold W. Chase. (1998). “West’ Encyclopedia of America Law”, Volume 3, copyright, (United States : Publishing Co. p. 302.

การฟ้อง Fifth Amendment วางข้อกำหนดไว้ว่า “คดีอาญาอุกฉกรรจ์จะต้องได้รับการชี้ขาดให้พิจารณาคดีจากคณะลูกขุนก่อน ภายใต้บทบัญญัตินี้คำสั่งของพนักงานอัยการให้ฟ้องคดีอาญาอุกฉกรรจ์ (ความผิดตามกฎหมายรัฐบาลกลาง ซึ่งมีระวางโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปีขึ้นไป) จะไม่มีผลเว้นแต่คณะลูกขุนจะเห็นด้วยกับพนักงานอัยการและชี้ขาดให้พิจารณาได้ (Indictment)⁴¹

บทบัญญัติให้พิจารณาคดีอาญาโดยได้รับคำชี้ขาดจากคณะลูกขุนนี้แตกต่างกับบทบัญญัติอื่นๆ อยู่บ้าง กล่าวคือไม่ใช้บังคับแก่มลรัฐ ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้ในคดี *Hustado v. Cal.* (Supra) ว่าการพิจารณาคดีอาญาอุกฉกรรจ์ในมลรัฐโดยอาศัยเพียงคำฟ้อง (information) ของพนักงานอัยการอย่างเดียวไม่ขัดต่อ Fourteenth Amendment และคดี *Hurtado* ก็ยังคงเป็นบรรทัดฐานที่สมบรูณ์อยู่ความจริงการพิจารณาคดีอาญาโดยคำฟ้องในคดี *Hurtado* นั้นยังต้องผ่านการกลั่นกรองอีกชั้นหนึ่งก่อนคือ การไต่สวนมูลฟ้อง (Preliminary examination) โดยศาลเป็นผู้พิจารณาเอง ซึ่งพนักงานอัยการจะต้องนำเสนอให้เห็นว่า คำฟ้องนั้น มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหา อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาตัดสินในคดี *Lem Woon v. Oregon* (พ.ศ. 2456) ว่ารัฐธรรมนูญมิได้บังคับให้มลรัฐต้องให้สิทธิแก่จำเลยที่จะได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง

แม้ว่าจะไม่ข้อบังคับไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่มลรัฐส่วนใหญ่ก็บัญญัติให้มีการไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาอุกฉกรรจ์โทษทุกคดี และประมาณหนึ่งในสามของจำนวนมลรัฐได้กำหนดให้คณะลูกขุนเป็นผู้ชี้ขาดให้พิจารณาคดีอาญา แต่ไม่ว่าจะเป็นมาตรการใด เมื่อนำปฏิบัติจะต้องให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมายได้รับความคุ้มครองอันเท่าเทียมกัน (Due process and equal protection) ในคดี *Cassel v. Texas* (พ.ศ. 2493) ศาลฎีกาตัดสินว่า การคัดเลือกคณะลูกขุนโดยมีความลำเอียงในเรื่องเชื้อชาตินั้นเป็นการปฏิบัติที่ไม่ชอบ ทำนองเดียวกันศาลวินิจฉัยไว้ในคดี *Coleman v. Alabama* (พ.ศ. 2513) ว่าการไต่สวนมูลฟ้องเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาซึ่งรัฐจะต้องแต่งตั้งทนายให้จำเลยอนาคา⁴²

ขอบข่ายของการฟ้อง ในคดีอาญาจำนวนไม่น้อยที่ดุลพินิจของพนักงานอัยการไม่ได้จำกัดอยู่แต่ควรสั่งฟ้องหรือไม่เท่านั้น แต่อาจต้องสนใจเรื่องอื่นๆ ด้วย เช่น ขอบข่าย เวลา และศาลที่จะฟ้อง ซึ่งเรื่องเหล่านี้รัฐธรรมนูญก็วางข้อจำกัดไว้บางประการ แต่โดยปกติศาลฎีกาก็มักจะตีความบทบัญญัติเหล่านั้นไปในทางที่เป็นคุณแก่อัยการ อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาศาลฎีกาในระยะหลังๆ

⁴¹ ศาลฎีกากล่าวไว้ในคดี *Wood v. Georgia* (พ.ศ. 2505) ว่าหน้าที่สำคัญของคณะลูกขุนก็คือ “ขึ้นอยู่กับผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาเพื่อชี้ขาดว่า คำฟ้องได้มาโดยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยการข่มขู่หรือบังคับขึ้นใจประการอื่น”

⁴² วิสาร พันธนะ. วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2556, จาก

เกี่ยวกับขอบข่ายของการฟ้อง กล่าวคือ การรวมความผิดหลายๆ ฐานหรือจำเลยหลายๆ คน เข้าในฟ้องเดียวกัน ศาลฎีกาได้วางข้อจำกัดใหม่ๆ ลงไป และมีทำที่จะเพิ่มเติมข้อจำกัดในเรื่อง เวลา และศาลที่จะฟ้องด้วยเช่นกัน

Ashe v. Swenson (พ.ศ. 2513)⁴³ เป็นคำพิพากษาศาลฎีกาล่าสุดเกี่ยวกับเรื่องบังคับให้ฟ้องรวมความผิดเข้าด้วยกัน แม้ศาลฎีกาจะมีได้ชี้ว่าการบังคับให้ฟ้องรวมความผิดนี้เป็นข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ก็ทำให้อัยการไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการแยกฟ้องความผิดที่เกี่ยวข้องกัน อันเกิดจากการกระทำผิดครั้งเดียวอีกต่อไป ฉะนั้น เมื่อปรากฏว่าจำเลยลักทรัพย์ของบุคคลหลายคนไปในครั้งเดียวกัน อัยการฟ้องจำเลยฐานลักทรัพย์ของผู้เสียหายคนหนึ่ง แต่ลูกขุนยกฟ้องเพราะฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำผิดจริง อัยการจะฟ้องจำเลยฐานลักทรัพย์ของผู้เสียหายคนอื่นอีกหาได้ไม่ ศาลฎีกากล่าวว่าผลของหลักกฎหมายปิดปากสองฝ่ายก็คือเพื่อป้องกันมิให้อัยการปฏิบัติต่อคดีแรกอย่างฉาบฉวยเพื่อหวังผลการฟ้องครั้งที่สองในความผิดเกี่ยวพันกัน

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งในเรื่องฟ้องรวมความผิดนี้ก็เกี่ยวกับสิทธิของพนักงานอัยการ ที่จะรวมความผิดซึ่งแตกต่างกัน และกระทำใน โอกาสต่างๆ กันเข้าในคำฟ้องฉบับเดียว นักนิติศาสตร์มีความเห็นว่า การฟ้องเช่นนี้ว่าจะขัดต่อกระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมายเพราะหากความผิดที่ฟ้องมีลักษณะซ้ำ การให้ลูกขุนฟังพยานหลักฐานทุกข้อหาอาจเกิดความลำเอียงในการชี้ขาดความผิดของจำเลยในแต่ละข้อหาได้ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยความเห็นนี้ แต่กลับวางข้อกำหนดในเรื่องอื่นเกี่ยวกับความสามารถของลูกขุนที่จะแยกพยานหลักฐาน อันไม่เกี่ยวกับประเด็น แต่ซึ่งจะทำให้เกิดอคติได้อย่างมาก

ส่วนในเรื่องการฟ้องจำเลยรวมมาในฟ้องเดียวกันนั้น ความยากอยู่ตรงที่ว่า จะฟ้องรวมจำเลยซึ่งกระทำผิดข้อหาเดียวกัน หรือเกี่ยวพันกันได้แค่ไหนเพียงใด ศาลฎีกายังมิได้วินิจฉัยในรัฐธรรมนูญว่า จำเลยแต่ละคนมีสิทธิขอให้แยกฟ้องโดยอ้างเหตุข้อใดข้อหนึ่งว่า (1) การกระทำที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นความผิดของจำเลยต่างๆ แท้จริงแล้วไม่เกี่ยวพันกัน หรือ (2) การกระทำเหล่านี้แม้จะอ้างว่าเกี่ยวพันกัน แต่ในชั้นพิจารณากลับพิสูจน์ไม่ได้ว่าเกี่ยวพันกัน หรือ (3) พยานหลักฐานซึ่งอาจจะนำมาสืบยันแก่จำเลยคนหนึ่งเป็นคดีแก่จำเลยรวมคนอื่นๆ ใน *Bruton v. U.S.* (พ.ศ. 2513) ศาลฎีกาได้วางมาตรฐานในการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยร่วม ทั้งนี้เพราะความไม่วางใจต่อลูกขุนที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของศาลที่มีให้คำนิ่งถึงคำรับสารภาพซึ่งเกี่ยวกับจำเลยร่วมทั้งสองคนในการชี้หน้าพยานยืนยันจำเลย ซึ่งมีได้รับสารภาพด้วย

⁴³ คำพิพากษาศาลฎีกาในคดี *Ashe v. Swenson* (พ.ศ. 2513) “หลักกฎหมายปิดปากสองฝ่ายนั้นบัญญัติรวมอยู่ใน Fifth Amendment ที่ห้ามลงโทษสองครั้ง ด้วยเหตุนี้ เมื่อคดีแรกถูก ยกฟ้อง โดยข้อเท็จจริงใดแล้วจะนำข้อเท็จจริงนั้นมาฟ้องจำเลยเป็นคดีที่สองอีกหาได้ไม่”

สถานที่ที่จะฟ้อง ศาลพิทักษ์ของอัยการในเรื่องสถานที่ที่จะฟ้องนั้นถูกจำกัดโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา 3 อนุมาตรา 3 อนุมาตรา 2 ซึ่งบัญญัติให้ดำเนินการพิจารณาในมลรัฐที่การกระทำผิดนั้นได้เกิดขึ้น และโดย Sixth Amendment ซึ่งคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาโดยลูกขุนที่เป็นกลางของมลรัฐ หรือท้องถิ่นซึ่งการกระทำผิดได้เกิดขึ้น ความจริงบทบัญญัตินี้มีผลเฉพาะการฟ้องของรัฐบาลกลางทั้งนี้ เพราะมลรัฐมีอำนาจฟ้องเฉพาะความผิดซึ่งได้กระทำโดยตลอด หรือแต่บางส่วนในอาณาเขตของมลรัฐเท่านั้น การตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา 3 และ Sixth Amendment ในเรื่องนี้ ศาลฎีกาก็อาศัยกฎหมายของรัฐสภา ซึ่งกำหนดสถานที่หรือสถานที่ต่างๆ ที่ถือว่าความผิดได้เกิดขึ้น ในทางเดียวกันรัฐสภาก็บัญญัติให้อำนาจแก่อัยการไว้อย่างกว้างขวางโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาในรัฐธรรมนูญขึ้น เช่น ความผิดที่เกิดในยานพาหนะที่เดินทางระหว่างรัฐ พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องได้ในรัฐใดรัฐหนึ่งซึ่งพาหนะนั้นเดินทางผ่านไป สำหรับเวลาที่จะฟ้อง Sixth Amendment⁴⁴ เป็นเสมือนข้อจำกัดดุลพินิจของอัยการเกี่ยวกับเวลาที่จะฟ้อง ปกติศาลฎีกาจะตีความสิทธิดังกล่าวอย่างยืดหยุ่น โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่ก่อให้เกิดความล่าช้าในแต่ละคดี ทักษะนี้ศาลฎีกาได้ยึดถือตลอดมาใน *Smith v. Hoey* (พ.ศ. 2512) และ *Dickey v. Florida* (พ.ศ. 2513)⁴⁵ ทำนองเดียวกันใน *Klopper v. North Carolina* (พ.ศ. 2510) ศาลฎีกาตัดสินว่า วิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนอร์ทแคโรไลนา ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ที่บัญญัติอนุญาตให้อัยการถอนฟ้องโดยสามารถที่จะนำคดีนั้นมาฟ้องใหม่ภายหลังอีกได้ แม้จำเลยจะคัดค้านก็ตาม แต่ใน *U.S.v. Ewell* (พ.ศ.2509) ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ความล่าช้าในการพิจารณาอันเนื่องมาจากศาลยกฟ้องคดีก่อนซึ่งเกี่ยวพันกัน ไม่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ

นักกฎหมายมีความเห็นว่า แม้หลักใน *Ewell*, *Klopper*, *Dickey*, และ *Smith* จะจำกัดเฉพาะข้อเท็จจริงที่ปรากฏในแต่ละคดีก็ตาม แต่ก็เป็นเรื่องชี้ให้เห็นว่าศาลฎีกาอาจตีความหลักประกันใน Sixth Amendment ขยายไปถึงหลักปฏิบัติอื่นๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพิจารณาโดยรวดเร็ว

⁴⁴ “Sixth Amendment บัญญัติว่า “ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว”

⁴⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาในคดี *Dickey v. Florida* (พ.ศ. 2513) “ในกรณีที่มลรัฐเพิกเฉยเป็นแรมปี ไม่จัดการอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นไปตามคำร้องของจำเลยซึ่งจะต้องโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำของรัฐกลาง ที่ขอให้เร่งดำเนินการพิจารณาคดีซึ่งค้างอยู่ในศาลมลรัฐเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญซึ่งว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว ศาลฎีกาชี้ต่อไปว่า ข้อแก้ตัวของมลรัฐที่ว่าไม่สามารถขอให้เรือนจำรัฐบาลกลางส่งตัวจำเลยมารับการพิจารณา เพราะมลรัฐไม่มีอำนาจไปบังคับ ทำเช่นนั้นได้ หรือว่ามลรัฐไม่มีงบประมาณสำหรับการนำตัวจำเลยมาพิจารณา ไม่สามารถรับฟังได้”

คำให้การ ภายหลังจากยื่นฟ้องแล้ว ศาลก็จะชี้สองสถาน กล่าวคือศาลจะอ่านและอธิบาย ฟ้องให้จำเลยฟังและถามคำให้การของจำเลย (ปกติจำเลยจะเลือกให้การอย่างอย่างหนึ่ง รับสารภาพ, ไม่ต่อสู้คดี หรือปฏิเสธ) ศาลฎีกาถือว่าการเลือกคำให้การของจำเลยเป็นตัดสินใจที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ (ซึ่งตกประมาณ 70-85% ของคดีที่มาสู่ศาล) ด้วยเหตุนี้ ศาลฎีกาจึงเน้นถึงความจำเป็นในอันที่จะประกันว่า จำเลยได้เลือกคำให้การอย่างอิสระ และโดย รอบคอบถี่ถ้วนและศาลฎีกาก็ได้ตีความบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์แก่ความมุ่งหมาย ดังกล่าวนี เช่น บัญญัติใน Sixth Amendment เกี่ยวกับสิทธิของจำเลย “ที่จะได้รับแจ้งให้ทราบถึง ลักษณะและเหตุแห่งข้อกล่าวหา” ก็ถูกตีความเป็นแนวเดียวตลอดมาว่า อย่างน้อยที่สุดคำฟ้องจะต้องชัดแจ้งพอที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาและสามารถให้การได้โดยถูกต้อง ทำนองเดียวกัน สิทธิใน Sixth Amendment ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากทนาย รวมทั้งสิทธิของจำเลยอนาถาที่จะได้รับแต่งตั้งทนายช่วยเหลือ ก็นำมาใช้บังคับในชั้นนี้ด้วย นอกจากนี้ ความเป็นอิสระของจำเลยในการเลือก คำให้การก็ยังได้รับความคุ้มครองโดยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ห้ามยอมรับคำให้การรับสารภาพ อันไม่สมัครใจ

หลักเรื่องความสมัครใจนี้ใช้บังคับขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ทั้งปวงของคดีศาลฎีกา เคยวินิจฉัยในคดี North Carolina v. Alford (พ.ศ. 2513) ว่า คำให้การรับสารภาพของจำเลย ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากทนาย ถือได้ว่าเป็นคำให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ แม้จำเลย จะอ้างว่ามีได้กระทำผิด แต่พยานหลักฐานที่ปรากฏ ต่อศาลขัดแย้งกับข้ออ้างนั้นและจำเลยเอง ก็แสดงเจตนาโดยชัดแจ้งที่จะให้การรับสารภาพทั้งๆ ที่อ้างว่าตัวเองบริสุทธิ์

ในแง่ทางทฤษฎี หลักเรื่องความสมัครใจนับได้ว่ามีความสำคัญยิ่งในกรณีของ “การจูงใจ” ซึ่งสืบเนื่องมาจากวิธีปฏิบัติในเรื่อง “การต่อรองคำให้การ” (Plea bargaining) กล่าวคือ พนักงานอัยการจะฟ้องฐานความผิดที่มีโทษน้อยลงหรือขอให้ศาลลงโทษน้อยลงเพื่อแลกเปลี่ยนกับ คำให้การสารภาพของจำเลยในคดี Brady v. U.S. (พ.ศ. 2513) ศาลฎีกาชี้ว่า การต่อรองคำให้การ โดยตัวเองแล้วมิได้ขัดต่อหลักในเรื่องความสมัครใจ ฉะนั้น คำให้การซึ่งได้จากการต่อรองดังกล่าว จะรับฟังไม่ได้ก็ต่อเมื่อปรากฏว่าพนักงานอัยการได้กระทำไปเกินขอบเขต

คดี Brady เกี่ยวกับคำให้การรับสารภาพในความผิดตาม พ.ร.บ. ลักพาตัว ซึ่งศาลฎีกา เคยตัดสินว่าบางมาตราขัดต่อรัฐธรรมนูญ กฎหมายฉบับนี้บัญญัติให้ลงโทษประหารชีวิต เฉพาะในกรณีเดียวคือตามข้อเสนอแนะของลูกขุน จึงเท่ากับบัญญัติให้มีการหลีกเลี่ยงโทษดังกล่าวได้ ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพเสียหรือขอให้พิจารณาโดยไม่ต้องใช้ลูกขุน ศาลฎีกาตัดสินในคดี U.S.V. Jackson (พ.ศ. 2511) ว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการลงโทษโดยไม่จำเป็นแก่จำเลยซึ่งอ้างความคุ้มครองตาม Sixth Amendment สิทธิที่จะได้รับการ

พิจารณาโดยลูกขุน และสิทธิใน Fifth Amendment ที่จะไม่ให้การสารภาพทนายของ Brady ได้แย้งว่า “หลักในคดี Jackson มีผลบังคับให้คำให้การรับสารภาพทุกกรณีภายใต้ พ.ร.บ. ลักพาตัวต้องตกไป หากปรากฏให้เห็นแม้แต่ความกลัวตายได้มีส่วนอยู่ในคำให้การนั้น” ผู้พิพากษาฝ่ายข้างมากปฏิเสธไม่รับฟังข้ออ้างดังกล่าวและวินิจฉัยว่า เป็นการยากที่จะแยกแยะคำให้การของ Brady ให้แตกต่างไปจากจำเลยอื่นซึ่งให้การรับสารภาพในบางฐานความผิดด้วยความเข้าใจผิดว่าข้อหาอื่นๆ จะถูกละทิ้งไปหรือให้การรับสารภาพภายหลังทนายแนะนำว่า ผู้พิพากษาคณันคนนี้นั้นมักจะให้ความกรุณาเป็นพิเศษแก่จำเลยที่รับสารภาพเป็นต้น ศาลฎีกาชี้ต่อไปว่า การจงใจเพื่อการเช่นนั้นสอดคล้องกับการบริหารงานและความมุ่งหมายที่จะแก้ไขผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมแล้ว นอกจากนี้ศาลฎีกาก็ไม่วินิจฉัยให้เป็นผลร้ายต่อการจงใจเช่นนั้นทุกกรณีไป โดยปฏิเสธไม่รับฟังข้อต่อสู้ที่ว่า คำให้การใดๆ “ซึ่งผลมาจากความปรารถนาของจำเลยที่จะยอมรับความแน่นอนของโทษที่เบากว่าแทนการพิจารณาซึ่งอาจยังผลให้ถูกพิพากษาว่ากระทำผิดและได้รับโทษหนักขึ้น ย่อมถือได้ว่าเป็นคำให้การที่เกิดจากการบังคับและตกไปภายใต้ Fifth Amendment” อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาฝ่ายข้างมากก็แสดงให้เห็นว่า มิใช่ศาลฎีกาจะยอมรับการต่อรองคำให้การทุกๆ แบบเสมอไป ศาลฎีกาให้ข้อสังเกตว่า “ในคดี Brady ไม่มีข้ออ้างใดๆ ว่าพนักงานอัยการจะฟ้องในฐานความผิดซึ่งปราศจากพยานหลักฐานสนับสนุนหรือว่าศาลชั้นต้นจะลงโทษ Brady ให้หนักขึ้นถ้าพบว่ากระทำผิดจริงภายหลังการพิจารณา” ศาลฎีกาได้ย้ำว่า คำให้การที่เกิดจากต่อรองไม่อาจถือได้ว่าสมควรใจหากได้มาเพราะการหลอกลวง (รวมทั้งคำสัญญาซึ่งยังกระทำไม่ได้ หรือไม่สามรถกระทำได้) หรือการข่มขู่⁴⁶

การเตรียมก่อนพิจารณา ศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ในคดี Powell v. Alabama (พ.ศ. 2457) ว่ากระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมาย จะต้องประกันแก่จำเลยและทนายจำเลยที่จะได้รับโอกาสอันพอเพียงแก่การเตรียมคดี ดังที่ศาลให้เหตุผลว่า “ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะให้เวลาเพียงวันเดียวในศาลแก่จำเลยโดยไม่ให้โอกาสเตรียมคดี หรือในอันที่ประกันความช่วยเหลือจากทนายแก่จำเลยโดยไม่ได้โอกาสแก่ทนาย ที่จะศึกษาทำความเข้าใจกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายในคดี”

ความก้าวหน้าสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การยอมรับสิทธิในรัฐธรรมนูญของจำเลยที่จะได้รับแจ้งก่อนพิจารณาถึงพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องบางประการซึ่งรัฐครอบครองอยู่ ศาลฎีกาเคยกล่าวไว้ในคดี Clewis v. Texas (พ.ศ. 2510) “ในบางกรณีการที่โจทก์ ไม่ยอมเปิดเผยก่อน

⁴⁶ วิสาร พันธนะ. วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2556 จาก

พิจารณาถึงคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลย อาจถือว่าเป็นการปฏิเสธกระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมาย แก่จำเลยได้”

หน้าที่ของอัยการที่จะต้องแจ้งให้ทราบนี้ ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ในคดีต่างๆ ดังนี้ *Mooney v. Holohan* (พ.ศ. 2478) การที่อัยการก็ทราบคืออยู่ว่าพยาน โจทก์ให้การเท็จแต่ตั้งใจเพิกเฉยไม่แก้ไขเสียให้ถูกต้องถือว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อกระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมาย *Giles v. Maryland* (พ.ศ. 2510) อัยการจะต้องเปิดเผยคำให้การใดๆ ซึ่งขัดแย้งกันของพยานโจทก์ แม้อัยการจะเชื่อว่าคำให้การในภายหลังของพยานเหล่านั้นจะถูกตั้งคำถาม และ *Brady v. Maryland* (พ.ศ. 2496) ศาลฎีกาชี้ว่า หน้าที่ที่จะต้องเปิดเผยนี้มีได้จำกัดเฉพาะแต่การให้ความกระจ่าง ในคำให้การของพยานโจทก์เท่านั้น เสียฝ่ายข้างมากของศาลฎีกาเห็นว่า เมื่อทนายจำเลยขอให้เปิดเผย “การที่อัยการสั่งให้ระงับการเปิดเผยพยานหลักฐานที่เป็นคุณแก่จำเลยไว้” ไม่ว่าพยานหลักฐานนั้นจะเป็นสาระสำคัญต่อความผิดหรือการลงโทษ และไม่ว่าอัยการจะกระทำไปด้วยเจตนาบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ก็ตามถือได้ว่าเป็นการที่ฝ่าฝืนต่อกระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมาย” ความจริงในคดี *Brady* นี้ ทนายจำเลยขอให้เปิดเผย (คำให้การของจำเลยร่วม) ก่อนพิจารณาแต่คำวินิจฉัยของศาลฎีกาในคดีนี้และคดีอื่นๆ เกี่ยวด้วยการเปิดเผยในชั้นพิจารณาทั้งหมดเป็นที่วิตกกันว่า การเปิดเผยก่อนพิจารณาจะทำให้จำเลยพยายามผลิตพยานหลักฐานเอง หรือติดสินบน หรือใช้วิธีการอันไม่เหมาะสมเพื่อทำลายพยานหลักฐานที่ได้รับการเปิดเผยนั้นๆ และด้วยข้อวิตกเหล่านี้รวมทั้งเหตุอื่นๆ จึงเป็นที่เชื่อกันว่าศาลคงจะบังคับให้มีการเปิดเผยอย่างกว้างขวางในชั้นพิจารณามากกว่าในชั้นก่อนพิจารณา อย่างไรก็ตามการเปิดเผยพยานหลักฐานบางประเภท เช่น “พยานวัตถุซึ่งเป็นคุณแก่ผู้ต้องหา” นั้น อาจจะไม่ มีประโยชน์นัก เว้นเสียแต่จะเปิดเผยก่อนพิจารณาเพื่อให้ทนายจำเลยสามารถเสาะหาพยานหลักฐานมาสนับสนุนได้ในคดี *U.S.V. Gleason* (พ.ศ.2510 ยุติแก่ศาลอุทธรณ์) ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์เห็นว่าในกรณีพยานหลักฐานประเภทนี้ น่าจะถือว่าคำวินิจฉัยในคดี *Brady* ได้ให้สิทธิในรัฐธรรมนูญแก่จะเลยที่จะได้รับเปิดเผยก่อนพิจารณา

นอกจากจะให้สิทธิแก่จำเลยที่จะได้รับการเปิดเผยก่อนพิจารณาแล้วศาลฎีกาก็ได้ยอมรับถึงสิทธิของฝ่ายอัยการที่จะได้รับการเปิดเผยบางประการจากจำเลยเช่นกัน ในคดี *William v. Florida* (พ.ศ. 2513) ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าหลักในเรื่องการเปิดเผยก่อนพิจารณาของทั้งสองฝ่ายถึงกำหนดให้จำเลยต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าถึงความตั้งใจที่จะต่อสู้คดีโดยอ้างฐานที่อยู่ (*Alibi defence*) ตลอดจนชื่อและที่อยู่ของพยานที่จะนำสืบความต่อสู้ ไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อสิทธิ ที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเองหรือกระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมาย แม้ว่าคำวินิจฉัยในคดีนี้จะจำกัดเฉพาะกรณีอ้างฐานที่อยู่ แต่ความเห็นของผู้พิพากษาฝ่ายข้างมากในประเด็นการให้การปรักปรำตนเอง และกระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมาย ก็แสดงให้เห็นว่าศาลฎีกาพร้อมที่จะสนับสนุนกฎหมายซึ่ง

อนุญาตให้อัยการอ้างหลักการเปิดเผยก่อนพิจารณาทั้งสองฝ่ายในเรื่องอื่นๆ (เช่น รายงานทางวิทยาศาสตร์พยานผู้เชี่ยวชาญ) ซึ่งจำเลยจะนำสืบในชั้นพิจารณาด้วย

3.4.3 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น ไม่อนุญาตให้พนักงานตำรวจนำคดีขึ้นสู่ศาลโดยตรงจึงต้องมีการกลั่นกรองในชั้นหนึ่งก่อน บทบาทของพนักงานอัยการจึงสำคัญมาก มีบทบาทนำคดีไปสู่การไต่สวนในชั้นก่อนศาลพิจารณา แม้พนักงานอัยการไม่ใช่คู่กรณีแต่จะเป็นผู้สนับสนุนประชาชนให้ทำการค้นหาความจริงด้วยตนเอง

พนักงานอัยการของเยอรมนีนั้นอยู่ภายใต้หลักการต้องฟ้องคดีต่อศาล อันเป็นหลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย โดยบังคับให้มีการฟ้องคดีเมื่อปรากฏว่ามีพยานหลักฐานพอฟ้องและพยานหลักฐานนั้นอาจนำมาใช้ลงโทษผู้ถูกกล่าวหาได้เท่านั้น อัยการทำหน้าที่เสมือนกึ่งตุลาการ (Quasi-judicial) สามารถทำการสืบสวนได้อย่างอิสระ⁴⁷

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้อง (Vorverfahren) เป็นกระบวนการเดียวกัน พนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาดำรวจมีหน้าที่ติดตามการกระทำความผิดอาญา และกระทำการทุกอย่างโดยไม่ชักช้าเป็นผู้ช่วยพนักงานอัยการเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าตั้งแต่ชั้นการเริ่มคดี การดำเนินคดีต่อไป ตลอดจนการวินิจฉัยสั่งคดีพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจเองทั้งสิ้น กระบวนการนี้เรียกว่า การไต่สวนเบื้องต้น (Gerichtliche Voruntersuchung)⁴⁸ พนักงานอัยการและผู้พิพากษามีฐานะเท่าเทียมกันทุกประการการทำงานเน้นหนักไปในทางหลักการค้นหาความจริง ผู้พิพากษาจะต้องเข้าร่วมมีบทบาทในการตัดสินใจพิจารณาไต่ตรงโดยผู้พิพากษาที่มีความเป็นมืออาชีพ และดำเนินกระบวนการอย่างมีเหตุผล

กล่าวโดยสรุป เนื่องจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ใช้หลักการฟ้องคดีอาญา ตามกฎหมายพนักงานอัยการจึงเป็นผู้มีหน้าที่อย่างกว้างขวางในการนำคดีขึ้นสู่ศาล ศาลถือเป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งมีอำนาจค้นหาความจริงได้ทุกวิถีทาง ดังนั้นศาลจึงเป็นผู้ตรวจสอบกลั่นกรองคดีซึ่งพนักงานอัยการสรุปสำนวนคำฟ้องนำเสนอให้ศาลเป็นผู้ดำเนินการตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดการดำเนินคดี

⁴⁷ รุ่งรวี โห้วประดิษฐ์. (2543). บทบาทของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีการกระทำความผิดอาญา. หน้า 28.

⁴⁸ John H.Langbein. Ibid. p. 17.

1. การฟ้องคดีอาญาของเอกชน (Die privatklage)

วิวัฒนาการและลักษณะเฉพาะของกระบวนการพิจารณาคดีที่เอกชนเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา

1. กระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่ใช้ระบบไต่สวนแต่เดิมที่ใช้อยู่ที่เยอรมนีเป็นเวลากว่าสามร้อยปีได้ถูกยกเลิกไปในกลางศตวรรษที่ 19 เมื่อมีการนำกระบวนการพิจารณาคำฟ้องมาใช้ (den Anklageprozess) ซึ่งในตอนแรกอำนาจในการยื่นคำฟ้องจำกัดเฉพาะแต่พนักงานอัยการเท่านั้น ซึ่งเป็นผู้ใช้ดุลพินิจว่าจะยื่นคำฟ้องหรือไม่ แต่ภายหลังไม่นานก็มีการเรียกร้องให้มีการยื่นฟ้องคดีอาญาโดยเอกชนในฐานะที่เป็นบทสำรองทั่วไป (eine allg. subsidiaere Privatklage) เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายในกรณีที่ยอัยการไม่ยื่นฟ้อง แต่ข้อเรียกร้องดังกล่าวไม่ได้รับตอบสนองในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในทางตรงกันข้ามการฟ้องคดีอาญาโดยเอกชน ถูกจำกัดเฉพาะบางความผิดเท่านั้น (หมิ่นประมาทและทำร้ายร่างกาย) ต่อมา (หลังปี 1921) ได้ขยายไปถึงความผิดที่ต้องมีคำร้องทุกข์อื่นๆ ด้วย (bei anderen Antragsdelikten) และต่อมาภายหลังได้ขยายไปจากความผิดที่ต้องมีคำร้องทุกข์กล่าวคือความผิดฐานทำร้ายร่างกายที่เป็นอันตราย (gefährliche Koerpverletzung) และความผิดฐานข่มขู่ว่าจะกระทำความผิดต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งด้วย (Bedrohung)

กระบวนการพิจารณาที่เอกชนเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาแสดงให้เห็นถึงลักษณะของกระบวนการพิจารณาคดีโดยคู่ความ (Parteiverfahren) ต่างจากที่พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดี เอกชนที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาไม่มีหน้าที่ที่จะต้องฟ้องร้องดำเนินคดีและไม่มีหน้าที่ที่จะต้องเป็นกลาง ดังนั้นเอกชนที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาจึงไม่จำเป็นต้องยื่นอุทธรณ์ฎีกาที่เป็นผลดีแก่จำเลย ที่ถูกศาลตัดสินว่ากระทำความผิด และภายหลังจากที่เริ่มต้นสืบพยานแล้วเอกชนที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาก็ยังสามารถถอนฟ้องได้แต่ต้องได้รับความยินยอมจากจำเลย (มาตรา 391 I)

2. ความผิดอาญาที่เอกชนสามารถเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาได้⁴⁹

แม้ปัจจุบันเอกชนสามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาแผ่นดินได้แต่ก็ยังคงจำกัดเฉพาะในความผิดอาญาที่มีโทษไม่ร้ายแรง (bei bestimmten leichten Vergehen) ตามฐานความผิดเท่านั้น (มาตรา 374 I) กล่าวคือ ความผิดฐานบุกรุก (มาตรา 123) หมิ่นประมาท (มาตรา 185-189) เปิดเผยความลับของจดหมาย (มาตรา 202) ทำร้ายร่างกาย (มาตรา 223, 224, 229) ข่มขู่ (มาตรา 241) เสียดทรัพย์ (มาตรา 303) และความผิดอาญาที่เกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้ารวมทั้งความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์เครื่องหมายการค้า การออกแบบสินค้าและการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ

⁴⁹ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2544. พฤษภาคม-สิงหาคม) การมีส่วนร่วมของผู้เสียหายในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน. *ศุลพาท*, 2, 58. หน้า 92-93.

ในกรณีที่ความผิดที่เอกชนผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้นั้นต้องเป็นกรรมเดียว หากเป็นกรณีที่ผิดกฎหมายหลายบทและคาบเกี่ยวความผิดต่อรัฐด้วยเช่น หมิ่นประมาทและความผิดทางเพศ บุกรุก และลักทรัพย์โดยมีเหตุอุกฉกรรจ์ ในกรณีนี้เอกชนผู้เสียหายไม่อาจยื่นฟ้องคดีได้แต่ความผิดดังกล่าวจะต้องถูกดำเนินคดีโดยอัยการ

ในคำฟ้องที่เอกชนผู้เสียหายเป็นโจทก์นั้นไม่ตัดสิทธิในการดำเนินคดีของรัฐ กล่าวคือ รัฐยังคงมีสิทธิเช่นเดียวกับเอกชนผู้เสียหายที่จะยื่นคำฟ้องได้เอง แต่ตามหลักมาตรา 376 อัยการจะยื่นคำฟ้องในกรณีนี้ก็ต่อเมื่อเป็นประโยชน์ของรัฐ

หลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจสำหรับพนักงานอัยการแล้วมีสามทางเลือก ตามมาตรา 377

1. อัยการอาจจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้องเลย
2. ในวันนัดอัยการอาจมาศาลและสังเกตการณ์และรอดูว่าจะเอาอย่างไร
3. อัยการอาจจะยื่นคำฟ้องของรัฐและอาจจะยื่นมาตั้งแต่ตอนแรกอันเป็นผลให้เอกชน

ผู้เสียหายไม่อาจยื่นคำฟ้องได้หรืออัยการอาจยื่นเข้ามาภายหลังเอกชนยื่นฟ้องแล้วก็ได้

ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน⁵⁰

กระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่ประชาชนให้ความสนใจคือ กระบวนการพิจารณาชั้นสืบพยานในชั้นศาล (die Hauptverhandlung) ซึ่งกระบวนการพิจารณาในชั้นดังกล่าวเป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาทั้งหมดเช่นเดียวกับกระบวนการพิจารณาคดีแพ่ง กระบวนการพิจารณาคดีอาญาอาจแบ่งออกได้เป็นสองส่วนใหญ่ ๆ ด้วยกันกล่าวคือ กระบวนการพิจารณาในชั้นตัดสินคดี (das Erkenntnisverfahren) และกระบวนการพิจารณาในชั้นบังคับคดี (Das Vollstreckungsverfahren) โดยมีคำพิพากษาที่ถึงที่สุด (die Rechtskraft) เป็นจุดแบ่งกระบวนการพิจารณาคดีทั้งสองออกจากกัน โดยก่อนมีคำพิพากษาที่ถึงที่สุดจะไม่มีกรบบังคับโทษและอาจแบ่งกระบวนการพิจารณาคดีออกได้อีกเป็น 3 ขั้นตอน กล่าวคือ ชั้นสืบสวนสอบสวน (Vorverfahren) ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (Zwischenverfahren) และชั้นพิจารณาพิพากษาคดี (Hauptverfahren)

1. กระบวนการพิจารณาในชั้นสืบสวนสอบสวน ในกระบวนการพิจารณาชั้นดังกล่าวมีพนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งในชั้นสืบสวนสอบสวน พนักงานอัยการเองอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานตำรวจทำการสืบสวนสอบสวนแทนได้

การสืบสวนสอบสวนยุติลงโดยการที่พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจ คือการยื่นฟ้อง หรือการยุติคดี (ซึ่งอาจจะมีเหตุผลมาจากทางด้านข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายหรือเป็นคดีเล็กๆ น้อยๆ)

⁵⁰ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. ขั้นตอนดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน. *คูลพาท*, 1, 55, หน้า 189-195.

2. กระบวนการพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (das Zwischenverfahren) (ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 199-211) ในกระบวนการพิจารณาดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบของผู้พิพากษา

กระบวนการพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เริ่มต้นหลังจากที่ได้มีการยื่นคำฟ้องยังศาลที่มีอำนาจชำระคดีและยังคงดำเนินอยู่ก่อนที่ศาลที่มีอำนาจชำระคดีดังกล่าวจะได้มีคำสั่งประทับฟ้องในกระบวนการพิจารณาดังกล่าวจะมีการส่งคำฟ้องไปยังผู้ถูกกล่าวหา (Angeschuldigter) เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาจะได้คัดค้านในการที่ศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้องรวมตลอดทั้งการยื่นพยานหลักฐานเพื่อประกอบคำคัดค้านของตนเอง

กระบวนการพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องสิ้นสุดลงโดยการที่ศาลที่มีอำนาจชำระคดีดังกล่าวมีคำสั่งซึ่งอาจจะเป็นคำสั่งประทับฟ้อง กล่าวคือ เมื่อคดีมีมูลว่าผู้ถูกกล่าวหาต้องสงสัยอย่างเพียงพอ (Hinreichend verdaechtig) ว่าได้กระทำความผิดอาญา (ตามมาตรา 203) หรือคำสั่งไม่ประทับฟ้อง (ตามมาตรา 204)

ซึ่งคำสั่งประทับฟ้อง (Der “Eroeffnungsbeschluss”) จะเป็นจุดแบ่งระหว่างกระบวนการพิจารณาในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและกระบวนการพิจารณาในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี

ในกรณีที่ผลที่ได้จากสืบสวนสอบสวนได้ความว่ามีเหตุน่าสงสัยที่เพียงพอว่าจำเลยได้กระทำความผิดอาญาแล้ว (มาตรา 203) กล่าวคือ มีความเป็นไปได้อย่างมากที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยแล้วศาลจะต้องมีคำสั่งว่าคดีมีมูล (โดยมีคำสั่งประทับฟ้อง=durch den Eroeffnungsbeschluss) ประโยชน์สาธารณะในการที่จะให้มีการสืบพยานกันในคดีนี้ไม่อาจที่จะมาแทนที่ความสงสัยว่าได้มีการกระทำความผิดได้ (Tatverdacht) ความสงสัยที่เพียงพอ (der hinreichende Verdacht) แต่เป็นความสงสัยในปัญหาข้อเท็จจริง (Die Tatfrage) ก็ถือว่าใช้ได้แล้ว นอกจากนี้ ศาลจะต้องเชื่อว่าเงื่อนไขของการดำเนินคดี (Verfahrensvoraussetzungen) มีอยู่ครบและสามารถลงโทษการกระทำดังกล่าวของจำเลยได้

ในคำสั่งประทับฟ้อง (Eroeffnungsbeschluss) ศาลจะอนุญาตให้คำฟ้องดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาสืบพยานได้ มาตรา 207 (1) โดยศาลจะไม่ได้อ่านคำสั่งดังกล่าวออกมภายนอก ในชั้นสืบพยานผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนจะไม่ได้อ่านคำสั่งประทับฟ้อง หากแต่เป็นพนักงานอัยการที่อ่านข้อความในคำฟ้อง มาตรา 243 (3)

ในคำสั่งประทับฟ้องศาลจะกล่าวไว้ด้วยว่าคดีดังกล่าวจะถูกพิจารณาที่ศาลไหน มาตรา 207 (1) I.V.M. มาตรา 209 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่ประทับฟ้อง มีหลายกรณีด้วยกัน กล่าวคือ

ก. ศาลมีคำสั่งไม่ประทับฟ้อง หากมีเหตุผลไม่ว่าในแง่ของข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่คาดว่าจะนำไปสู่การยกฟ้อง (มาตรา 204 (1)) กล่าวคือ ในกรณีที่ไม่มีข้อสงสัยว่า ได้มีการกระทำความผิดที่เพียงพอ หรือเมื่อการกระทำความผิดของจำเลยไม่อาจถูกลงโทษได้

ข. ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ในกรณีตามมาตรา 153 (2) มาตรา 153a (2) และมาตรา 153b (2) ศาลสามารถที่จะยุติการพิจารณาคดีโดยเด็ดขาด จากเหตุผลของการฟ้องคดีตามดุลพินิจ (eine endgültige Einstellung aus Opportunitätsgründen) แต่ต้องได้รับความยินยอมจากพนักงานอัยการและจำเลย

ค. ศาลจะยุติการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราวในกรณีที่ไม่มีตัวจำเลยอยู่ (เท่าที่ไม่มีเหตุที่จะพิจารณาคดีสืบหลังจำเลยได้ตามมาตรา 285 เป็นต้นไป) หรือมีเหตุขัดขวางที่เป็นการชั่วคราวในกรณีอื่นๆ ที่เกี่ยวกับตัวจำเลย (มาตรา 205) เช่น ภายหลังการกระทำความผิด จำเลยกลายเป็นคนวิกลจริต (เทียบมาตรา 155 (2) มาตรา 154 b (4) ด้วย)

โดยหลักแล้ว คำสั่งศาลว่าคดีมีมูล ทั้งจำเลยและพนักงานอัยการ (ยกเว้นมาตรา 210 II 2 FALL) ไม่มีสิทธิอุทธรณ์คัดค้าน (มาตรา 210) เพราะจะทำให้กระบวนการพิจารณายืดเยื้อออกไปอีก (หลังจากที่ยึดเชื้อมาแล้วทั้งจากในชั้นสืบสวนสอบสวนและชั้นไต่สวนมูลฟ้อง) ทั้งจำเลยและพนักงานอัยการมีสิทธิที่จะแสดงความเห็นได้อยู่แล้วในชั้นพิจารณาคดี ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่ประทับฟ้อง พนักงานอัยการมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งได้ทันที (sofortige Beschwerde) (มาตรา 210 (3))

3. กระบวนพิจารณาในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี im Hauptverfahren)

ในกรณีดังกล่าว แยกออกได้เป็นสองกรณีด้วยกัน กล่าวคือ กระบวนพิจารณาในชั้นเตรียมคดีก่อนพิจารณาพิพากษา (die Vorbereitung der Hauptverhandlung) (ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 213 – 225a) และกระบวนพิจารณาในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี (die Hauptverhandlung) (ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 226 –275)

ก. กระบวนพิจารณาในชั้นเตรียมคดีก่อนพิจารณาพิพากษา ประกอบไปด้วยการกำหนดวัน เวลาและสถานที่ของการพิจารณาคดี (Terminansetzung) การแจ้งให้มาศาลในวันนัดพิจารณา (Ladung) เป็นต้น

ข. กระบวนพิจารณาในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี โดยปกติแล้วจะทำโดยเปิดเผย ซึ่งจะได้มีการแจ้งวันนัดพิจารณาให้สาธารณชนทราบล่วงหน้าโดยปิดประกาศไว้ที่ศาลกระบวนการพิจารณาในชั้นนี้จะประกอบไปด้วย (มาตรา 243 เป็นต้นไป)

ค. การสืบพยาน (Beweisaufnahme) (ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 244-257a) ในส่วนนี้ ประกอบไปด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลและพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษซึ่งกระทำโดยผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะจะต้องให้โอกาสแก่พนักงานอัยการ จำเลย ทนายจำเลย ผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะ ไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษาอาชีพหรือผู้พิพากษาสมทบที่จะสามารถถามคำถามใดๆ แก่พยานได้ด้วย หากพนักงานอัยการและทนายจำเลยต้องการ จะต้องให้โอกาสแก่บุคคลดังกล่าวที่จะแสดงความเห็น (ตามมาตรา 257) การสืบพยานรวมถึงการตรวจดู

วัตถุประสงค์และการอ่านข้อความในเอกสาร ลำดับขั้นตอนที่แน่นอนของการนำสืบพยานหลักฐาน เช่น สืบพยานบุคคลก่อนแล้วจึงสืบพยานผู้ชำนาญการพิเศษและปิดท้ายด้วยพยานเอกสาร ไม่ได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมาย หากแต่เป็นสิ่งที่ผู้พิพากษา หัวหน้าคณะจะเป็นผู้กำหนดในแต่ละคดีเป็นกรณีๆ ไป

คำฟ้องในคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น ฟ้องต้องแสดงถึงจำเลย ผู้ถูกฟ้อง การกระทำของจำเลยซึ่งถูกกล่าวหา เวลาและสถานที่ ที่กระทำความผิด องค์ประกอบของกฎหมายสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าว รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำผิดของจำเลยตลอดจนบุคคลสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตลอดจนการใช้บังคับได้ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นความผิดอาญาดังกล่าว ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับคำฟ้องของประเทศไทยแล้วจะเห็นได้ว่า มีลักษณะเดียวกันกับคำฟ้องของประเทศไทยที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 158(5) กล่าวคือ การบรรยายข้อเท็จจริงทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำให้ครบองค์ประกอบความผิดที่โจทก์ฟ้อง ทั้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ รวมไปถึงบุคคลทรัพย์สินและสิ่งของมาพอสมควรเท่าที่จำเลยสามารถเข้าใจได้ดี

อย่างไรก็ตามคำฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็มีส่วนที่แตกต่างกันในสาระสำคัญ คือ คำฟ้องในคดีอาญาของเยอรมนีจะบรรยายถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดในลักษณะตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยแสดงถึงวันเวลาและสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด คำฟ้องในคดีอาญาของเยอรมนีจะมีการเปิดเผยถึงข้อเท็จจริงในคดีมากกว่าคำฟ้องของประเทศไทย ซึ่งเพียงแค่บรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดที่ฟ้องเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องบรรยายข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ก็ถือว่าเป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ซึ่งความแตกต่างนี้ผู้เขียนเห็นด้วยกับการบรรยายฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมากกว่าเพราะด้วยการศึกษาที่ศาลไทยดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญา ที่ต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าไปค้นหาความจริงในคดี ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่ศาลจะประทับฟ้องเพราะเห็นว่าฟ้องดังกล่าวเป็นฟ้องที่ครบองค์ประกอบความผิดแล้ว แต่เมื่อถึงขั้นพิจารณา เมื่อสืบพยานฝ่ายโจทก์จำเลยแล้วก็พบว่า ข้อเท็จจริงที่บรรยายมาไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่ศาลฟังเป็นยุติ ไม่สามารถฟังลงโทษจำเลยได้ ทั้งนี้ไม่ว่าแม้แต่ฟ้องของพนักงานอัยการก็ตาม แสดงให้เห็นว่าการตรวจคำฟ้องของศาลนั้นไม่มีความหมายเลย ทำให้เกิดการยกฟ้องเพราะเหตุทางเทคนิค (Technicality)⁵¹

⁵¹ คณิต ณ นคร. ข (2544, มกราคม - มิถุนายน.) “บทบาทของศาลในคดีอาญา.” *วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิต*. หน้า 61.

โดยสรุปแล้วคำฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับคำฟ้องของประเทศไทยนั้น มีข้อแตกต่างกันที่คำฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น เป็นคำฟ้องที่บรรยายไปตามข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวน เมื่อฟ้องคดีต่อศาล การบรรยายฟ้องก็เป็นการฟ้องจากข้อหาที่จำเลยกระทำไม่ยึดติดกับฐานความผิดในขณะที่การบรรยายฟ้องของประเทศไทยเป็นการบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบที่เป็นฐานความผิด กล่าวคือ การบรรยายฟ้องนั้นแม้จะบรรยายข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้นก็ต้องบรรยายฟ้องให้ข้อเท็จจริงนั้นต้องด้วยองค์ประกอบความผิด ที่จะฟ้องเป็นการบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบที่เป็นฐานความผิด ซึ่งการบรรยายฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น เป็นการบรรยายฟ้องให้ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ทำให้จำเลยสามารถเข้าใจข้อหาได้ดีกว่าการบรรยายฟ้องของประเทศไทย เนื่องจากจำเลยทราบข้อเท็จจริงนี้มาโดยตลอด ดังนั้น การลงโทษจากการบรรยายฟ้องแบบนี้จึงแทบไม่เกิดข้อผิดพลาดขึ้นเลย

⁵²ปัญหาว่าคำฟ้องในคดีอาญาจะต้องบรรยายรายละเอียดอย่างไรบ้างนั้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันบัญญัติหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ในมาตรา 200

มาตรา 200 (เนื้อหาของคำฟ้อง)

(1) คำฟ้องต้องระบุถึงตัวผู้ถูกฟ้อง (den Angeschuldigten) (ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน จะใช้คำว่า der Beschuldigte ที่หมายถึงผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดซึ่งมีความหมายกว้าง เมื่อผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดและพนักงานอัยการได้ยื่นคำฟ้องก็จะใช้คำว่า der Angeschuldigte ซึ่งน่าจะแปลว่าผู้ถูกฟ้องและเมื่อศาลสั่งประทับฟ้องแล้วก็จะใช้คำว่า Angeklagter ซึ่งหมายถึง จำเลย การกระทำที่ผู้ถูกฟ้องถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เวลาและสถานที่ที่กระทำความผิด องค์ประกอบความผิดตามกฎหมายและมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด นอกจากนี้ในคำฟ้องต้องระบุถึงพยานหลักฐาน ศาลที่พิจารณาคดีและทนายจำเลย ในการระบุถึงพยานบุคคลนั้นหากเป็นกรณีตามมาตรา 68 (1) ประโยคที่สอง (2) ประโยคที่หนึ่ง การระบุแต่เพียงที่อยู่ที่สามารถส่งหมายเรียกพยานไปได้ก็ถือว่าเป็นการเพียงพอแล้ว ในกรณีที่พยานถูกระบุชื่อ ถ้าความเป็นตัวตนของพยานไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนไม่ควรที่จะถูกเปิดเผย การระบุถึงที่อยู่ที่สามารถส่งหมายเรียกให้พยานได้ก็ถือว่าเป็นการเพียงพอ ในกรณีที่ที่อยู่ของพยานต้องถูกปกปิดเป็นความลับให้นำหลักที่กล่าวไว้ข้างต้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(2) นอกจากนี้ในคำฟ้องต้องบรรยายให้เห็นถึงผลของการสืบสวนสอบสวนที่สำคัญไว้ด้วย กรณีจะไม่ต้องระบุไว้ก็ต่อเมื่อคำฟ้องได้ถูกยื่นต่อผู้พิพากษานายเดี่ยวในคดีอาญา

⁵² หมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 83/2552 สำนักงานศาลยุติธรรม เล่มที่ 1. หน้า 9.

คำอธิบายมาตรา 200 แสดงให้เห็นถึงภารกิจและโครงสร้างของคำฟ้อง (Funktion und Aufbau der Anklageschrift) มาตรา 200 มีไว้เพื่อที่จะทำให้ผู้ที่ถูกฟ้องรู้ถึงข้อกล่าวหาที่กล่าวหาตน (ภารกิจในการให้ข้อมูลข่าวสาร) (Informationsfunktion) และในขณะเดียวกันคำฟ้องก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงเนื้อหาของคดีที่ศาลจะต้องวินิจฉัยทั้งในแง่ข้อเท็จจริงแห่งคดีและในแง่ของตัวจำเลย (ภารกิจในการกำหนดขอบเขตของศาล) (Umgrenzungsfunktion)

คำฟ้องจะถูกยื่นต่อศาลแขวงโดยผู้พิพากษานายเดี่ยวในคดีอาญาหากเป็นกรณีตามมาตรา 25 พระธรรมนูญศาลยุติธรรม (GVG) หากเป็นกรณีอื่นจะต้องยื่นต่อผู้พิพากษาหัวหน้าคณะของศาลที่จะมีคำวินิจฉัยว่าจะประทับฟ้องที่ยื่นหรือไม่

เนื้อหาของคำฟ้องจะต้องระบุถึงรายละเอียดตาม (1) ประโยคที่หนึ่งและประโยคที่สองรวมทั้งรายละเอียดตาม (2) ประโยคที่หนึ่งด้วย ในตอนท้ายของคำฟ้องจะมีคำร้องของพนักงานอัยการที่ขอให้ศาลมีคำสั่งประทับฟ้อง (มาตรา 199 (2) ประโยคที่หนึ่ง)

รายละเอียดที่ต้องระบุไว้ในคำฟ้องตาม (1) ประโยคที่หนึ่งถือว่าเป็นข้อสาระสำคัญของคำฟ้องซึ่งหากขาดรายละเอียดดังกล่าวหรือรายละเอียดดังกล่าวมีความบกพร่องก็จะเป็นผลให้คำสั่งประทับฟ้องของศาลเป็นไปโดยมิชอบด้วย และการให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวบุคคลของผู้ถูกฟ้องต้องชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้การฟ้องผิดตัวเกิดขึ้นไม่ได้ ในกรณีที่สามารระบุถึงผู้ถูกฟ้องได้จะต้องระบุถึงชื่อสกุล ชื่อตัว นามสกุลเดิมของหญิงที่ใช้ก่อนแต่งงาน (กรณีหญิงที่แต่งงานแล้วเป็นผู้ถูกฟ้อง) อาชีพ ที่อยู่ สถานภาพการสมรส วันเดือนปีเกิด สถานที่เกิด และสัญชาติของผู้ถูกฟ้อง ในกรณีที่ผู้ถูกฟ้องเป็นผู้เยาว์ต้องระบุถึงชื่อและที่อยู่ของผู้แทนโดยชอบธรรมรวมถึงชื่อของทนายจำเลยด้วย

คำฟ้องต้องระบุถึงการกระทำที่ผู้ถูกฟ้องถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดรวมถึงเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการกระทำความผิดซึ่งจะต้องบรรยายให้เห็นถึงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์อย่างชัดเจนในกรณีที่ผู้กระทำความผิด กระทำความผิดหลายๆ การกระทำก็ต้องบรรยายให้เห็นถึงการกระทำความผิดแต่ละการกระทำที่แยกออกจากกันอย่างชัดเจน เวลาในการกระทำความผิดจะต้องระบุอย่างน้อยที่สุดก็คือช่วงเวลาที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นในคำฟ้องต้องระบุถึงองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายไว้ องค์ประกอบความผิดทั้งในส่วนขององค์ประกอบภายนอก และองค์ประกอบภายในจะต้องปรับให้เข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การบรรยายถึงการกระทำความผิดจะบรรยายอย่างกระชับเพราะเพียงเพื่อที่จะบอกหัวเรื่องในการสืบพยานเท่านั้น ส่วนรายละเอียดของเหตุการณ์จะไปอยู่ในส่วนของผลของการสืบสวนสอบสวนที่สำคัญ โดยการบรรยายถึงองค์ประกอบความผิดอาจทำอย่างง่าย ๆ ได้เช่น บรรยายว่าเป็นการพยายามกระทำความผิด ในกรณีที่มีการกระทำ

ความผิดหลายๆ การกระทำกระทำต่อผู้เสียหายคนเดียวจะต้องแยกแต่ละการกระทำความผิดออกจากกันให้ชัดเจน

ถ้าเป็นกรณีของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดต่อเนื่องในประการแรกจะต้องพยายามที่จะบรรยายให้เห็นถึงการกระทำความผิดซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่มีความสำคัญต่อผลทางกฎหมาย⁵³ แต่ละการกระทำตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีละนั้นก็จะต้องบรรยายโดยจำกัดให้อยู่ในกรอบของช่วงเวลา ในกรณีที่ไม้อาจระบุถึงจำนวนครั้งของการกระทำความผิดได้ก็จะเป็นไปตามหลักประโยชน์ข้อสงสัยให้จำเลยที่ถือจำนวนครั้งทีน้อยที่สุด เช่นในกรณีของการกระทำมิชอบในทางเพศแก่ผู้อยู่ในความปกครองเฉพาะในช่วงเวลา และความถี่ของการกระทำเท่านั้นที่ชัดเจน “อย่างน้อยสิบครั้งจากเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม 2004” เป็นต้น

ในการบรรยายถึงองค์ประกอบของการกระทำความผิดนั้นจะต้องคำนึงถึงบทบัญญัติบางประการที่ตามความคาดหมายของพนักงานอัยการแล้วจะมีผลต่อการที่ศาลจะตัดสินว่าจำเลยกระทำผิดด้วย (เช่นบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำผิด รูปแบบของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำผิด) เพราะว่าเป็นทางปฏิบัติแล้วข้อเท็จจริงที่มีความเกี่ยวข้องกับผลในทางกฎหมายได้ถูกบรรยายไว้ในคำฟ้องด้วย ดังนั้นจึงต้องระบุงค์ประกอบตามมาตรา 21 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันหรือมาตรา 243 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันไว้ในคำฟ้องด้วย เป็นต้น

มาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดหมายถึง การระบุถึงการกระทำผิดอาญาว่าเป็นความผิดฐานใดและต้องด้วยบทกฎหมายในมาตราใด เช่น การกระทำของผู้ถูกฟ้องเป็นความผิดอาฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 242 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน เป็นต้น

พยานหลักฐานจะต้องทำรายการแสดงไว้ซึ่งข้อมูลทั้งพยานบุคคลที่สำคัญและพยานที่เป็นสิ่งของที่สำคัญ (die wesentlichen personlichen und sachlichen Beweismittel) ในกรณีของพยานบุคคลและพยานผู้เชี่ยวชาญจะต้องระบุชื่อและที่อยู่ของพยานตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 68 เฉพาะแต่พยานหลักฐานที่พนักงานอัยการเห็นว่าสำคัญเท่านั้นจะต้องถูกระบุไว้ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าแทนที่จะสืบพยานบุคคลแต่จะใช้วิธีการอ่านบันทึกที่พยานบุคคลดังกล่าวได้ทำบันทึกไว้ก็จะระบุแต่เพียงบันทึกดังกล่าวในฐานะที่เป็นพยานเอกสาร จากเหตุผลในการคุ้มครองพยานแทนที่

⁵³ ข้อเท็จจริงที่มีความสำคัญต่อผลในทางกฎหมาย (Rechtsfolgenrelevante Tatsachen) ปกติแล้วไม่จำเป็นต้องบรรยายมาในส่วนของกรกระทำผิด แต่ในทางปฏิบัติแล้วจะถูกบรรยายมาในส่วนของกรกระทำผิดด้วยเช่นเงื่อนไขตามมาตรา 21 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันหรือเงื่อนไขที่ทำให้มีการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้จะถูกบรรยายมาด้วยเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีเงื่อนไขดังกล่าวอยู่ครบ

จะระบุสถานที่อยู่ของพยานสามารถระบุสถานที่ที่สามารถส่งหมายเรียกพยานก็ได้ ในกรณีที่ความเป็นตัวตนของพยานจะต้องถูกปิดเป็นความลับก็สามารถระบุเฉพาะสถานที่ที่สามารถส่งหมายเรียกให้พยานได้เพื่อที่ว่าศาลและจำเลยจะได้รู้จากคำฟ้องว่าคำให้การของพยานที่ได้รับการคุ้มครองจะถูกนำมาสืบในชั้นสืบพยาน

ในส่วนของคำฟ้องจะระบุถึงผลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนที่สำคัญรวมทั้งข้อเท็จจริงที่จะมีผลในทางกฎหมายต่อตัวผู้กระทำผิด ปัญหาว่าผลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนที่สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องระบุหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับว่าคำฟ้องได้ยื่นต่อศาลไหนหากเป็นคำฟ้องที่ยื่นต่อผู้พิพากษานายเดี่ยว (ศาลแขวง) หรือศาลเด็ก (มาตรา 39JGG) ก็ไม่จำเป็นต้องระบุไว้ก็ได้ การระบุถึงผลของการสืบสวนสอบสวนดังกล่าวจะทำให้ผู้ที่ถูกฟ้อง ทนายจำเลยและศาล ได้รับทราบเกี่ยวกับสภาพของข้อเท็จจริงในคดี การใช้ดุลพินิจซึ่งนำหลักพยานหลักฐานและทุกๆ ข้อเท็จจริงที่สำคัญอื่นๆ ต่อการทำคำวินิจฉัย การระบุผลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนที่สำคัญ ที่ไม่สมบูรณ์ปกติแล้วไม่ถือว่าทำให้คำฟ้องไม่มีผลในทางกฎหมายและไม่ได้มีผลต่อความสมบูรณ์ต่อคำสั่งประทับฟ้อง ข้อบกพร่องที่ไม่เกี่ยวกับภารกิจในการกำหนดขอบเขตของคำฟ้องแต่เป็นข้อบกพร่องที่กระทบเฉพาะแต่ภารกิจในการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยหลักแล้วศาลไม่ว่าที่จะปฏิเสธจะมีคำสั่งประทับฟ้องจากเหตุผลดังกล่าวได้ เช่น การที่พนักงานอัยการล้มลงลายมือชื่อในคำฟ้อง (OLG Duesseldorf wistra 1993, 352) สิ่งที่ต้องระบุคือข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงข้อสงสัยในการกระทำความคิดที่เพียงพอ (der hinreichende Tatverdacht) ข้อเท็จจริงของการกระทำความคิดที่มีความสำคัญไม่มาก เหตุการณ์ก่อนกระทำความคิดและข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้ถูกกล่าวหาที่สามารถที่จะระบุได้เท่าที่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ การที่ระบุแต่ในทางรูปแบบเช่นนี้แม้ว่าจำเลยจะปฏิเสธแต่ก็สามารถพิสูจน์การกระทำความคิดของจำเลยได้ด้วยพยานหลักฐาน ถือว่าเป็นการไม่เพียงพอ

ข้อเท็จจริงที่มีผลในทางกฎหมายต่อตัวผู้กระทำความคิดจะต้องถูกระบุไว้และในบางกรณีรวมถึงการแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิด เพื่อใช้ในการกำหนดจำนวนเงินของโทษปรับว่าผู้กระทำผิดควรจะต้องชำระในอัตราวันละเท่าใด (มาตรา 40 (2) ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน) การที่จำเลยเคยถูกลงโทษมาแล้วจะต้องถูกระบุเอาไว้ด้วย ในทางปฏิบัติโดยหลักการแล้วการระบุถึงการถูกขังระหว่างสืบสวนสอบสวนจะถูกบันทึกไว้ในส่วนหัวของคำฟ้องในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเพื่อแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งการพิจารณาคดีคำร้องขอ ให้ขังจำเลยต่อจะรวมอยู่ในคำร้องขอให้ศาลสั่งประทับฟ้องพนักงานอัยการจะเซ็นชื่อในคำฟ้อง

ในกรณีที่คำฟ้องไม่ได้แสดงให้เห็นถึงภารกิจในการให้ข้อมูลข่าวสารและภารกิจในการกำหนดขอบเขตของศาล ศาลก็จะคืนคำฟ้องให้พนักงานอัยการไปซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่คำฟ้องไม่

ระบุถึงตัวผู้ถูกฟ้องอย่างเพียงพอรวมถึงไม่ระบุถึงการกระทำความผิดอย่างเพียงพอและไม่สามารถที่จะแก้ไขได้โดยการตีความจากผลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนอย่างสำคัญ ถ้าคำฟ้องที่ถูกนำกลับไปแก้ไขแล้วยังไม่ชัดเจนศาลก็จะคืนคำฟ้องกลับไปอีกในกรณีที่พนักงานอัยการปฏิเสธที่จะนำคำฟ้องกลับไปแก้ไขศาลก็จะปฏิเสธการประทับฟ้อง

ในกรณีที่ข้อบกพร่องของคำฟ้องไม่ได้รับการแก้ไขทั้งในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและชั้นสืบพยานคำฟ้องและคำสั่งประทับฟ้องจะไม่มีผลในทางกฎหมาย กระบวนพิจารณาจะต้องถูกยุติไว้ (Vgl. Wolfgang Joecks, Studienkommentar StPO, 2. Auflage 2008, มาตรา 200, หัวข้อ 1 ff)

จากหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันข้างต้นจะเห็นได้ว่าการที่ต้องบรรยายรายละเอียดต่างๆ ในคำฟ้องนั้นก็เพื่อที่จะให้จำเลยรู้ว่าตนเองถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอะไร เพื่อที่จำเลยจะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง (ภารกิจในการให้ข้อมูลข่าวสาร) และในขณะเดียวกันเนื้อหาในคำฟ้องก็จะช่วยให้ศาลสามารถที่จะรู้ว่าศาลจะต้องค้นหาความจริงในเรื่องอะไร และจะต้องมีคำวินิจฉัยคดีในเรื่องอะไร (ภารกิจในการกำหนดขอบเขตของศาล) การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 (5) ประสงค์แต่เพียงให้มีรายละเอียดพอสมควรที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้คลี่พอแล้ว เมื่ออ่านฟ้องของโจทก์โดยตลอด จำเลยทั้งสองยอมเข้าใจได้ว่าโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองว่าร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยใช้อาวุธปืนยิงและไตร่ตรองไว้ก่อนจึงเป็นการวางหลักให้เห็นถึงภารกิจในการให้ข้อมูลข่าวสารของคำฟ้องได้เป็นอย่างดี

3.4.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสมีลักษณะเป็นระบบผสม (Procédure Mixte) แต่ส่วนที่สำคัญเป็นระบบไต่สวน (Type Inquisitoire) ซึ่งแตกต่างกับของประเทศไทยที่เป็นระบบกล่าวหา (Type Accusatoire)⁵⁴

วิธีดำเนินการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ จึงแตกต่างกับของประเทศไทยตั้งแต่ชั้นสอบสวน และชั้นพิจารณา

กฎหมายอาญาของฝรั่งเศสแบ่งความผิดออกเป็น ๓ ประเภท มีดังนี้

1. ความผิดหลุโทษ (Les contraventions) คือ ความผิดที่เป็นโทษปรับและโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการ

2. ความผิดมัชฌิมโทษ (Les Délits) คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่สองเดือนถึงสิบปี

⁵⁴ สมคิด ฌ นกร. การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส. สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2556, จาก

3. ความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Les Crimes) คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จนถึงสามสิบปีหรือโทษจำคุกตลอดชีวิต (สาธารณรัฐฝรั่งเศสยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วตั้งแต่ปี ค.ศ. 1981)

ศาลที่พิจารณาพิพากษาคืออาญามีอยู่ 3 ศาลด้วยกัน คือ ศาลตำรวจ ศาลมัชฌิมโทษ และศาลลูกขุน ซึ่งเป็นศาลชั้นต้นและศาลสูง

ศาลตำรวจ (Le Tribunal de Police) เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่เกี่ยวกับค่าปรับ

ศาลมัชฌิมโทษ (Le Tribunal correctionnel) เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาโทษ มีผู้พิพากษา 2 นาย เป็นองค์คณะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดมัชฌิมโทษ คำพิพากษาศาลนี้คู่ความอุทธรณ์ได้ในข้อเท็จจริง

ศาลลูกขุน⁵⁵ (La Cour d'assises) มีองค์ประกอบพิเศษแตกต่างจากศาลอาญาอื่นๆ ไม่ว่าจะ เป็นศาลตำรวจ (Le Tribunal de Police) หรือ ศาลมัชฌิมโทษ (Le Tribunal correctionnel) กล่าวคือ ศาลอาญาอื่นๆ นั้น จะมีเฉพาะแต่ผู้พิพากษาอาชีพ (Les juges professionnels) ประกอบเป็นองค์คณะเท่านั้น แต่องค์คณะของศาลลูกขุนไม่ได้มีแต่เฉพาะผู้พิพากษาอาชีพเท่านั้น แต่ยังมีคณะลูกขุน (Le jury) ซึ่งได้รับการคัดเลือกมาจากประชาชนเพื่อนั่งพิจารณาและพิพากษาคดีอาญา ร่วมกับผู้พิพากษาอาชีพ โดยที่บุคคลเหล่านี้มิใช่ผู้พิพากษาอาชีพ (Un élément non professionnel) แต่อย่างใด

ความหมายของ “ลูกขุน” นั้น หมายถึง บุคคลทั่วไป ชาวบ้านธรรมดาที่ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้รู้กฎหมายแต่เป็นวิญญูชนที่มีความคิดเป็นปกติแบบคนทั่วไป ซึ่งได้รับคัดเลือกเพื่อเข้ามาเป็นคณะลูกขุนพิจารณาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยในส่วนข้อเท็จจริงในแต่ละคดี ลูกขุนจะเป็นผู้พิจารณาในประเด็นข้อเท็จจริงที่ว่ากระทำความผิดของจำเลยเป็นความผิดอาญาหรือไม่ โดยใช้สามัญสำนึก ในการพิจารณา หากคณะลูกขุนเห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดก็เสนอต่อศาลให้พิพากษาลงโทษจำเลย⁵⁶

ระบบศาลลูกขุนฝรั่งเศส (la cour d' assises) แม้สาธารณรัฐฝรั่งเศสจะได้ชื่อว่าเป็นประเทศแม่แบบของระบบซีวิลลอว์แต่ก็มีการนำระบบลูกขุนแบบคอมมอนลอว์ในประเทศอังกฤษมาใช้หลังจากที่มีการปฏิวัติใหญ่ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ. 1789 นับเป็นเวลากว่าสองศตวรรษแล้ว แต่การที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสนำระบบลูกขุนอังกฤษมาใช้โดยไม่ได้ดัดแปลงให้เข้ากับ

⁵⁵ อุทัย อาทิวะ. ก (2554). *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. หน้า 221.

⁵⁶ อุทัย อาทิวะ. ระบบลูกขุนผสม: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างระบบศาล. Saiban-in. ของญี่ปุ่นกับศาลลูกขุนของฝรั่งเศส. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2556, จาก [http:// www. Humanrights. go. th](http://www.Humanrights.go.th)

ระบบวิธีพิจารณาความอาญาของตนได้ก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาพิพากษาคดีติดตามมาด้วยเหตุนี้สาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงได้ดัดแปลงการใช้ลูกขุนให้สอดคล้องกับระบบของตนอีกหลายครั้งหลายครา

รัฐบัญญัติฉบับเลขที่ 2011-939 ลงวันที่ 10 สิงหาคม ค.ศ. 2011 หรือที่มีชื่อเรียกว่า “กฎหมายมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม” (La loi sur la participation des citoyens au fonctionnement de la justice) ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2012 เป็นต้นไป ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงจำนวนลูกขุนในศาลลูกขุนจาก 9 คน ลงเหลือ 6 คน เมื่อรวมผู้พิพากษาอีก 3 คน ก็เป็นองค์คณะจำนวน 9 คน ในศาลลูกขุนชั้นต้น

หลักการทั่วไปของการใช้ลูกขุนในการพิจารณาคดีนั้นจะใช้สำหรับความผิดร้ายแรง กล่าวคือ ในประเทศฝรั่งเศสจะใช้ระบบลูกขุนสำหรับการพิจารณาคดีความผิดร้ายแรงที่ผู้พิพากษาได้ส่วนเห็นว่ามีมูลแล้วส่งไปให้ศาลลูกขุนดำเนินการ ความผิดร้ายแรงดังกล่าวคือ ความผิดอุกฉัยโทษ (Crimes) ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ สิบปีขึ้นไปจนถึงจำคุกตลอดชีวิต นอกจากนี้ความผิดมัชฌิมโทษ (Délits) ร้ายแรงบางประเภท เช่น ความผิดเกี่ยวกับการนำเข้าหรือการส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษ⁵⁷ หรืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อประเทศ อัยการฝรั่งเศสอาจร้องขอให้ผู้พิพากษาได้ส่วนเข้าทำการไต่สวนหากปรากฏว่าคดีมีมูล ผู้พิพากษาได้ส่วนก็จะส่งเรื่องไปให้ศาลลูกขุนทำการพิจารณาพิพากษาคดีได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตามเมื่อปี ค.ศ. 2011 ฝ่ายนิติบัญญัติเห็นว่าการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดมัชฌิมโทษร้ายแรงสมควรจะมีระบบวิธีพิจารณาคดีเป็นพิเศษจากวิธีพิจารณารูปแบบเดิม จึงได้ตรากฎหมายออกมาโดยนำเอาแนวคิดของระบบลูกขุนประชาชนมาใช้เพื่อคัดเลือกประชาชนเข้ามาทำหน้าที่ร่วมกับผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลมัชฌิมโทษ (Le tribunal correctionnel)

การพิจารณาคดีในศาลลูกขุนฝรั่งเศสนั้น ผู้ที่มีบทบาทในการซักถามพยานคือ ประธานศาลลูกขุน ซึ่งเป็นหลักการค้นหาความจริงในระบบไต่สวน เมื่อประธานศาลลูกขุนซักถามพยานเสร็จแล้ว จึงให้องค์คณะผู้พิพากษาและลูกขุนถามพยานได้ตามลำดับ ลูกขุนสามารถถามคำถามแก่พยานบุคคลและจำเลยได้โดยตรงหลังจากร้องขออนุญาตจากประธานศาลลูกขุนแล้ว แต่จะต้องไม่แสดงความเห็นของตนเองตามที่ได้สอบถามไว้ก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่ลูกขุน

อำนาจซึ่งเป็นอำนาจของศาลลูกขุนโดยเฉพาะ ซึ่งไม่เกี่ยวกับลูกขุนที่นั่งพิจารณาคือ

⁵⁷ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 226-36 กำหนดไว้เป็นความผิดมัชฌิมโทษแต่มีอัตราโทษจำคุกสิบปี เท่ากับอัตราโทษขั้นต่ำสุดของความผิดอุกฉัยโทษ (Crime) แต่ถ้าความผิดดังกล่าวกระทำในรูปขององค์กรอาชญากรรมก็จะกลายเป็นความผิดอุกฉัยโทษไปทันทีและอัตราโทษจำคุกจะสูงถึงสามสิบปี

(ก) อำนาจสั่งให้มีการพิจารณาคดีเป็นการลับ⁵⁸

(ข) อำนาจลงโทษลูกขุนคนใดคนหนึ่งหรือพยานที่ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการมาปรากฏตัวตามกำหนด⁵⁹

(ค) อำนาจสั่งให้ดำเนินการไต่สวน (ซึ่งเป็นอำนาจที่ประธานศาลลูกขุนก็มีเช่นเดียวกัน)

(ง) อำนาจในการพิจารณาโต้แย้งคัดค้านที่เกิดขึ้นระหว่างการพิจารณาคดี⁶⁰

จะเห็นได้ว่า ศาลไต่สวนนี้เองเป็นจักรกลสำคัญของวิธีพิจารณาระบบไต่สวน ซึ่งมีวิธีการสืบสวนแตกต่างกับของประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบระบบวิธีพิจารณาความอาญาและการสืบพยานของไทยกับฝรั่งเศสแล้ว ระบบกฎหมายของวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยมีลักษณะเป็นระบบกล่าวหาโดยได้ตั้งข้อสังเกตเปรียบเทียบกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสไว้โดยละเอียด ดังนี้⁶¹

1. ในระบบของกฎหมายไทย คู่ความเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินคดีโดยต่อสู้กันตามหลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดี โดยมีศาลเป็นเพียงกรรมการผู้คอยควบคุมกติกาเหมือนระบบกล่าวหา แม้จะมีกฎหมายให้อำนาจศาลเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมได้ แต่ในทางปฏิบัติศาลก็ไม่ได้ใช้เพราะเกรงจะถูกมองว่าใช้อำนาจเพื่อเอื้อประโยชน์แก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แม้ว่าศาลจะกระทำเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมก็ตาม หรือแม้ศาลจะใช้อำนาจเรียกพยานมาสืบ ก็เป็นการกระทำหลังจากที่คู่ความทั้งสองฝ่ายสืบพยานเสร็จสิ้นแล้ว ตรงกันข้ามกับบทบาทของศาลในระบบไต่สวนซึ่งศาลจะเป็นผู้เริ่มการสืบพยาน โดยซักถามพยานด้วยตนเองตั้งแต่ต้นจนจบ คู่ความจะมีสิทธิถามก็ต่อเมื่อศาลได้ซักถามพยานเสร็จสิ้นแล้ว

2. ในระบบกฎหมายไทยไม่มีระบบการสอบสวนโดยผู้พิพากษาไต่สวนเช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศส ผู้พิพากษาไต่สวนถือเป็นสัญลักษณ์ของระบบไต่สวนที่ยังมีอยู่ในระบบกฎหมายของอีกหลายประเทศในภาคพื้นยุโรป เช่น ประเทศเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ อิตาลี เป็นต้น แต่ระบบของประเทศไทยในปัจจุบันไม่มีลักษณะที่แสดงถึงความเป็นระบบไต่สวนดังเช่นระบบของศาลไต่สวนในกลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรป

3. ในระบบของไทย การสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเหมือนระบบกล่าวหาโดยทั่วไป เว้นแต่จะมีข้อยกเว้นบางกรณีซึ่งแตกต่างกับการสืบพยานในระบบไต่สวนที่

⁵⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส, มาตรา 306.

⁵⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส, มาตรา 288 และ 326.

⁶⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส, มาตรา 316.

⁶¹ อุทัย อาทิวา. ข (2555). คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 49-51.

สามารถกระทำการสืบพยานในระบบไต่สวนที่สามารถกระทำการสืบพยานลับหลังจำเลยได้ (In absentia/Par contumace) เนื่องจากถือว่าจำเลยมีหน้าที่ต้องมาต่อสู้อคดี มิฉะนั้นจะถือว่าหลบหนีการต่อสู้อคดี ซึ่งรัฐสามารถดำเนินคดีต่อไปได้ เดิมสาธารณรัฐฝรั่งเศสก็อนุญาตให้มีการสืบพยานซึ่งสามารถกระทำลับหลังจำเลยได้ แต่กฎหมายที่แก้ไขใหม่ได้ยกเลิกบทบัญญัติที่อนุญาตให้สืบพยานลับหลังจำเลยแบบเดิม และใช้แบบใหม่แทน แต่อย่างไรก็ตามในบางประเทศยังคงอนุญาตให้สืบพยานลับหลังจำเลยได้เช่นในประเทศอิตาลี เป็นต้น

4. ในระบบของไทย ส่วนของการสอบสวนที่เกิดขึ้นจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้น โดยหลักแล้วไม่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาคดี เพราะสิ่งที่บันทึกไว้ในสำนวนการสอบสวนเป็นเพียงพยานบอกเล่าไม่ใช่กระบวนการพิจารณาที่กระทำด้วยวาจาต่อหน้าศาลที่จะถือว่าเป็นพยานหลักฐานสำหรับศาลใช้ในการพิพากษาคดี แต่ในระบบไต่สวนนั้นสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนซึ่งรวบรวมและบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้โดยผู้พิพากษาไต่สวนนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี เพราะการค้นหาความจริงในระบบไต่สวนเริ่มตั้งแต่การสอบสวนหรือไต่สวน จนมาถึงชั้นพิจารณาพิพากษาคดี ไม่ใช่มาเริ่มต้นเมื่อมีการการต่อสู้อคดีกันระหว่างคู่ความในชั้นพิจารณาของศาลเหมือนระบบกล่าวหา

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าในสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น มีระบบการไต่สวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงที่มีประสิทธิภาพซึ่งการไต่สวนดังกล่าวนี้กระทำโดยผู้พิพากษาไต่สวน ซึ่งผู้พิพากษาไต่สวน (Le juge d'instruction) นั้นคือ ผู้พิพากษาที่มีบทบาทหลักในการดำเนินคดีในชั้นสอบสวนของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันย้อนขึ้นไป ในอดีตตั้งแต่สมัยของพระเจ้าจอร์จดินโปเลียนที่ 1 ได้มีการแต่งตั้งตำแหน่งผู้พิพากษาไต่สวนขึ้นมาเมื่อปี ค.ศ.1811 แม้ตำแหน่งของผู้พิพากษาไต่สวนจะไม่ใช่ว่าผู้พิพากษาที่ดำรงตำแหน่งระดับสูงแต่ก็ถือว่าเป็นตำแหน่งที่ทรงอำนาจที่สุดตำแหน่งหนึ่งในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้พิพากษาไต่สวนฝรั่งเศสมีสถานะเป็นตุลาการ หรือที่ในตำรากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในสาธารณรัฐฝรั่งเศสว่า “ตุลาการนั่ง” (Le magistrat du siège-ศาล) คือ เป็นอิสระจากอำนาจบริหาร เป็นผู้พิพากษาที่กฎหมายให้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนหรือมอบหมายการสอบสวน (Commission Rogatoire) ให้เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี (La police judiciaire) ดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของผู้พิพากษาไต่สวนได้ การสอบสวนโดยผู้พิพากษาไต่สวนนี้ผู้ถูกไต่สวนจะได้รับการประกัน ความยุติธรรมในการดำเนินคดี ด้วยเหตุนี้ในกรณีที่ผู้พิพากษาไต่สวนลงมือทำการสอบสวนคดีด้วยตนเอง จึงมีฐานะเป็นทั้งพนักงานสอบสวนและผู้ทำหน้าที่ตุลาการด้วยในการค้นหาความจริง โดยการแสวงหาและรวบรวม

ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานทั้งในทางที่เป็นผลร้ายและเป็นคุณแก่ผู้ถูกไต่สวน โดยมีรายละเอียดที่สมควรกล่าวถึงดังต่อไปนี้⁶²

1. สถานะและการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาไต่สวน

ผู้พิพากษาไต่สวนคือผู้พิพากษาคนหนึ่งของศาลชั้นต้น (Un juge du tribunal de grande instance) ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลชั้นต้นจะมอบหมายให้ผู้พิพากษาไต่สวนคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ดำเนินการไต่สวนคดีก็ได้

การมอบหมายให้ผู้พิพากษาไต่สวนหลายคนดำเนินคดีเดียวกันสามารถกระทำได้ในกรณีของคดีความผิดอุกฤษฏ์โทษ บุคคลดังต่อไปนี้คือ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลชั้นต้น อัยการ แห่งสาธารณรัฐ หรือคู่ความอาจเป็นผู้ที่ทำให้ผู้พิพากษาไต่สวนเข้ามาทำคดีได้ เมื่อมีเหตุผลด้านความยุ่งยากซับซ้อนหรือความร้ายแรงของความผิด

2. การฟ้องคดีของผู้พิพากษาไต่สวน (Saisine du juge d'instruction)

บุคคลผู้มีสิทธิต้องขอต่อผู้พิพากษาไต่สวนให้ดำเนินคดีอาญามีดังต่อไปนี้

2.1 อัยการแห่งสาธารณรัฐ

2.2 บุคคลที่เป็นผู้เสียหายและยื่นคำร้องขอให้ดำเนินคดีพร้อมคำขอให้เป็นคู่ความ

ฝ่ายแพ่ง (Une plainte avec constitution de partie civile)

ผู้พิพากษาไต่สวนไม่มีอำนาจเริ่มคดีได้ด้วยตนเอง เขาจะเข้ามาดำเนินคดีได้ต่อเมื่อมีคำร้องขอเปิดการไต่สวนคดี (Le réquisitoire introductif) จากอัยการแห่งสาธารณรัฐ หรือคำร้องขอเพิ่มเติม (Le réquisitoire supplétif) ในภายหลัง ส่วนอีกกรณีหนึ่งที่ผู้พิพากษาไต่สวนสามารถดำเนินคดีได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายยื่นคำร้องพร้อมกับคำขอเข้าเป็นคู่ความฝ่ายแพ่ง แต่ผู้พิพากษาไต่สวนจะเข้ารับผิดชอบคดีได้ก็ต่อเมื่อได้รับมอบหมายสำนวนจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลชั้นต้น ซึ่งผู้พิพากษาไต่สวนดังกล่าวสังกัดอยู่

ผู้พิพากษาไต่สวนจำเป็นต้องดำเนินคดีโดยปราศจากอคติอย่างแท้จริงเนื่องจากผลของการไต่สวนจะต้องถูกนำไปใช้เป็นหลักในการดำเนินคดี ดังนั้น ผู้พิพากษาไต่สวนจึงต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้มากที่สุดเพื่อจะได้นำไปใช้ประกอบการพิจารณาของศาลในชั้นพิจารณาคดีจำนวนไม่เกินร้อยละสิบที่จะเข้าสู่ระบบการดำเนินคดีของผู้พิพากษาไต่สวน

3. คดีที่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาไต่สวน

ผู้พิพากษาไต่สวนจะเข้าไปทำการสอบสวนคดีสองประเภทด้วยกัน คือ คดีประเภทแรกเป็นคดีความผิดอุกฤษฏ์โทษ และคดีประเภทที่สองจะเป็นคดีความผิดฆนัตโทษที่ร้ายแรงและยุ่งยากซับซ้อน เช่น คดีความมั่นคงแห่งรัฐ คดีทุจริตทางการเมืองหรือทางการเงิน คดีความปลอดภัย

⁶² อุทัย อาทิวา. ก (2554). เล่มเดิม. หน้า 184-187.

สาธารณสุขหรือสาธารณสุข (La santé publique) คดีร้ายาเสพติด ในการปฏิบัติงานผู้พิพากษาไต่สวน มีอำนาจมอบหมายให้ตำรวจและทหารที่ทำหน้าที่ตำรวจช่วยดำเนินคดีแทนได้

การสอบสวนโดยผู้พิพากษาไต่สวน (L'instruction préparatoire)⁶³

เป็นลักษณะเฉพาะของวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสที่มีผู้พิพากษาไต่สวนเข้ามาทำการสอบสวนคดีอาญา โดยเรียกชื่อการสอบสวนดังกล่าวว่า “การไต่สวนคดีอาญา” (L'instruction) การไต่สวนของผู้พิพากษาไต่สวนจะเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงที่จะเป็นประโยชน์ต่อศาลที่มีเขตอำนาจในชั้นพิจารณาพิพากษาคดี อย่างไรก็ตาม การไต่สวนมีความแตกต่างจากการสอบสวนสามประการ คือ

(ก) การไต่สวนกระทำได้โดยไม่จำกัดเวลาในการดำเนินงาน

(ข) การกระทำของผู้พิพากษาไต่สวนนั้นมีความหลากหลายและมีขอบเขตที่ไม่จำกัดเหมือนการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดี

(ค) การไต่สวนจะกระทำต่อเมื่อได้มีการเริ่มคดีอาญา (La mise en mouvement des poursuites) บุคคลที่อยู่ในกระบวนการไต่สวนจะไม่ใช้อยู่ในฐานะของผู้ต้องสงสัยหรือผู้เสียหายอีกต่อไป แต่จะมีฐานะเป็นผู้ถูกไต่สวนและคู่ความฝ่ายแพ่ง

คดีชนิดใดบ้างที่ต้องผ่านศาลไต่สวน⁶⁴

คดีอาญาทุกคดีไม่จำเป็นจะต้องผ่านศาลไต่สวนก่อนเสมอไป ผู้พิพากษาไต่สวนจะเข้าไปทำการสอบสวนคดีสองประเภทด้วยกันคือ คดีประเภทแรกเป็นอุกฤษฏ์โทษ และคดีประเภทที่สองจะเป็นความผิดฆนฉิมโทษที่ร้ายแรงและยุ่งยากซับซ้อน เช่น คดีความมั่นคงแห่งรัฐ คดีทุจริตทางการเมืองหรือทางการเงิน คดีความปลอดภัยสาธารณะ หรือสาธารณสุข (La santé publique) คดียาเสพติด ในการปฏิบัติงานผู้พิพากษาไต่สวนมีอำนาจมอบหมายให้ตำรวจและทหารที่ทำหน้าที่ตำรวจช่วยดำเนินคดีแทนได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสนั้นเมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น ผู้ที่ทำการสอบสวนเบื้องต้น (Enquête préliminaire) ได้แก่ ตำรวจยุติธรรม (Police judiciaire)

ผู้ที่พิจารณาว่าคดีใดจะต้องส่งบันทึกการสอบสวนเบื้องต้นไปให้ศาลไต่สวนจัดการไต่สวนก่อนหรือไม่ คือพนักงานอัยการ

การฟ้องโดยตรงไม่ผ่านศาลไต่สวนก่อนเช่นนี้ เรียกว่า Citation directe

⁶³ อุทัย อาทิวช. ก (2554). เล่มเดิม. หน้า 100-101.

⁶⁴ สมคิด ฒ นกร. การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส. สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2556, จาก

สำหรับคดีอุทธรณ์ หรือมีข้อยกเว้นที่มีปัญหาข้อเท็จจริงยุ่งยาก อัยการจะส่งบันทึกการสอบสวนเบื้องต้นไปให้ศาลไต่สวนทำการไต่สวนเสียก่อน ว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร และเมื่อศาลไต่สวนได้ไต่สวนเสร็จแล้ว จะส่งสำนวนการไต่สวนย้อนมาให้อัยการฟ้อง หรือไม่ฟ้องต่อศาลตัดสินต่อไป

ส่วนความผิดอุทธรณ์ (Crimes) นั้น กฎหมายบังคับให้อัยการต้องส่งเรื่องไปให้ศาลไต่สวนทำการไต่สวนก่อนเสมอ อัยการฟ้องคดีอุทธรณ์ ต่อศาลตัดสินโดยตรงไม่ได้

การพิจารณาในศาลไต่สวน ศาลไต่สวนเป็นศาลที่มีหน้าที่ไต่สวน พยานหลักฐานทั้งหมดของคดี โดยมีความมุ่งหมายที่จะรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มแรกของทั้งสองฝ่ายไว้โดยเร็วที่สุด ไม่ใช่เป็นการไต่สวนเพียงต้องการรู้ว่าคดีมีมูลหรือไม่อย่างของประเทศไทย

ศาลไต่สวนนี้มีทั้งศาลชั้นต้น (Jurisdiction d'Instruction) และศาลอุทธรณ์ (Chamber d'accusation) ห้องพิจารณา มีลักษณะเป็นห้องทำงานของผู้พิพากษา ไม่มีบัลลังก์ ไม่มีที่นั่งเฉพาะสำหรับอัยการ ทนายจำเลย การไต่สวนเป็นการทำงานในห้องของผู้พิพากษา คนทั่วไปจึงเข้าฟังไม่ได้

ผู้พิพากษาไต่สวน (Juge d' instruction) สำหรับผู้พิพากษาศาลนี้จะเลือกมาจากผู้พิพากษาศาลชั้นต้นที่อาวุโสสูงมาทำหน้าที่นี้คราวละ 3 ปี

การไต่สวนพยานกระทำต่อหน้าพยานจำเลย เว้นแต่จำเลยไม่ต้องการทนาย ศาลจึงต้องเป็นผู้ถามพยานก่อน อัยการมีสิทธิมาฟังการสอบสวนพยานและมีสิทธิถามพยานด้วย แต่โดยหลักปกติพนักงานอัยการจะไม่มาในวันดังกล่าว โดยให้ผู้พิพากษาไต่สวนถามพยานคนเดียว ทนายจำเลยซักค้านพยานเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะผู้พิพากษาเป็นผู้ถามเพียงผู้เดียวอย่างละเอียด ให้ชี้แจงเหตุผลโดยซักค้านเบ็ดเสร็จและศาลอาจเรียกจำเลยมาสอบถามหลายครั้งหลายหน ในเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงซึ่งศาลเห็นสมควร การไต่สวนพยานทำนองนี้เป็นการบังคับทางอ้อม ให้จำเลยต้องสู้คดีชี้แจงตั้งแต่แรกว่าความจริงเป็นอย่างไร มิฉะนั้นจะเป็นข้อพิรุณของจำเลยที่ไม่ตอบคำถามศาล

การจดบันทึกคำพยาน เมื่อผู้พิพากษาถามได้ความอย่างไรแล้ว ผู้พิพากษาเป็นคนบอกให้จำศาลพิมพ์คดีเป็นตอนๆ ไป การบันทึกนี้พิมพ์ทั้งคำถาม คำตอบ อัดสำเนาไว้ 3 ชุด การถามพยานมีลักษณะมุ่งจะค้นหาความจริงแบบสอบสวน พยานให้การจำวันเกิดเหตุได้หรือไม่ได้ ไม่สำคัญ ศาลถามมาให้เสมอ และเมื่อปรากฏว่าพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์พร้อมกันเบิกความขัดกัน ศาลไต่สวนจะเรียกพยานมาซักถามพร้อมกันแล้วให้พยานทบทวนความจำกันเองว่า ความจริง เป็นเช่นไรซึ่งเรียกว่า Confrontation

การที่ศาลไต่สวนใช้วิธีเรียกพยานมาชี้แจงพร้อมกันนี้เป็นวิธีการปกติและเมื่อพยานแต่ละคนให้การยืนยันว่าอย่างไรศาลจะบันทึกโดยละเอียดว่าพยานคนใดตอบอย่างไร การสอบพยานเช่นนี้ ศาลสามารถเรียกมาพร้อมกันถึง 4-5 คน เพื่อให้ต่างชี้แจงโต้เถียงกันเหมือนกับโต้เถียง

กันในวงสนทนา ซึ่งก็เป็นวิธีการที่ค่อนข้างหนึ่งในการค้นหาความจริง วิธี Confrontation นี้ในประเทศไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 119 วรรค 2⁶⁵ ก็ให้อำนาจศาลไว้ แต่ศาลไทยยังไม่เคยใช้วิธีนี้

ถ้อยคำสำนวนที่ศาลได้สวนทำขึ้นนี้ ถือเป็นพยานหลักฐานสำคัญในชั้นพิจารณาคดีที่ศาลตัดสินด้วยและโดยที่การจดคำพยานเป็นตัวพิมพ์ดีด ย่อมทำให้ศาลตัดสินชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์อ่านสำนวนได้รวดเร็ว แต่การพิจารณาคดีที่ศาลตัดสินมีแต่การสืบพยานปากเปล่า ไม่มีการจดคำพยานอีกแล้ว

การทำงานของศาลได้สวนก็คือ ทำแบบที่พนักงานสอบสวนของเราทำอยู่นั่นเอง แต่โดยเหตุที่เป็นการทำโดยผู้พิพากษา และให้โอกาสที่จำเลยจะซักค้าน นำสืบต่อผู้ได้ ถ้อยคำสำนวนนี้จึงรับฟังได้ในชั้นพิจารณาพิพากษา

การพิจารณาคดีในศาลตัดสิน

ศาลได้สวนที่กล่าวมาแล้วเป็นศาลที่มีอำนาจแต่พิจารณารวบรวมหลักฐาน ไม่มีอำนาจพิพากษา เมื่อศาลได้สวนๆ เสร็จสำนวนแล้ว จะส่งสำนวนไปให้อัยการพร้อมด้วยความเห็นว่าฟ้องหรือไม่ฟ้อง แต่ความเห็นของอัยการอาจจะแย้งความเห็นศาลได้สวนก็ได้ เมื่ออัยการฟ้องคดีต่อศาลตัดสิน ศาลแขวงนั้น โจทก์อาจเป็นอัยการ หรือผู้ว่าคดี แล้วแต่ความหนักเบาของความผิดลหุโทษที่ฟ้อง แต่คดีที่ขึ้นศาลอื่น อัยการเป็นโจทก์เสมอ วิธีพิจารณาของศาลตัดสินทั้ง 3 ศาลย่อมผัดกันไปบ้าง แต่เฉพาะการสืบพยานเป็นไปในลักษณะเช่นเดียวกัน โดยการพิจารณาพิพากษาคดีของลูกขุน ซึ่งเป็นศาลคดีอาญาที่สำคัญที่สุดของฝรั่งเศส

ศาลลูกขุน าลูกขุนนี้โดยทั่วไปมีจังหวัด (Département) ละ 1 ศาล ปกติตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง (Chef-Lieu)

การนัดพิจารณา ศาลลูกขุนไม่ได้นัดพิจารณากันทุกวันแบบที่เป็นอยู่ในบ้านเราแต่นัดพิจารณาเป็นคราวๆ ไป กล่าวคือทุกๆ สามเดือน นัดพิจารณารั้งหนึ่งและระยะเวลาที่นัดก็ไม่มนานนักประมาณ 15 วัน ทั้งนี้เป็นกรณีธรรมดา หากสำนวนคดีอุกฤษฏ์โทษ มีมากก็นัดพิจารณาลึกลงไปกว่านี้ เช่นที่ Paris

⁶⁵ มาตรา 119 ไม่ว่าเวลาใด ๆ ในระหว่างที่พยานเบิกความ หรือภายหลังที่พยานได้เบิกความแล้ว แต่ก่อนมีคำพิพากษา ให้ศาลมีอำนาจที่จะถามพยานด้วยคำถามใด ๆ ตามที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อให้คำเบิกความของพยานบริบูรณ์ หรือชัดเจนยิ่งขึ้น หรือเพื่อสอบสวนถึงพฤติการณ์ที่ทำให้พยานเบิกความเช่นนั้น

ถ้าพยานสองคนหรือกว่านั้นเบิกความขัดกัน ในข้อสำคัญแห่งประเด็น เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอ ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานเหล่านั้นมาสอบถามปากคำพร้อมกันได้.

ดังได้ที่อธิบายลักษณะการดำเนินคดีในระบบกล่าวหาว่ามีความแตกต่างกับวิธีพิจารณาในระบบไต่สวนตรงที่ระบบไต่สวนจะมีการบันทึกพยานหลักฐานที่ได้มาในชั้นไต่สวนไว้ในสำนวนการไต่สวน และสำนวนการไต่สวนดังกล่าวจะถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานของการสืบพยานในชั้นพิจารณาของศาล ดังนั้น ศาลในระบบไต่สวน จึงทราบถึงรายละเอียดความเป็นมาของการดำเนินคดีในชั้นไต่สวน จะเห็นได้ว่าในประเทศฝรั่งเศสหรือเนเธอร์แลนด์ซึ่งใช้ระบบไต่สวนนั้น ไม่ถือว่าการนำคำให้การของพยานที่ได้มาในชั้นสอบสวนของตำรวจมาอ่านในชั้นศาล เนื่องจากไม่ได้ตัวพยานมาเบิกความในชั้นศาลนั้นเป็นการละเมิดหลักเกณฑ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่ประการใด แต่ถือว่าเป็นทางปฏิบัติที่เป็นปกติธรรมดาในศาลอาญาของทั้งสองประเทศ ทั้งนี้เพราะตามแนวคิดของระบบไต่สวนนั้น การดำเนินคดีในชั้นพิจารณาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งต่อเนื่องมาจากชั้นไต่สวนตามหลักการค้นหาความจริงโดยรัฐเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่สมบูรณ์ที่สุดก่อนที่จะพิพากษาคดี⁶⁶

⁶⁶ อุทัย อาทิวา. ข เล่มเดิม. หน้า 41.

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบเกี่ยวกับบทบาทของศาล ในการตรวจคำฟ้องในคดีอาญา

เมื่อได้ทำการศึกษาบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคดีอาญา ระบบการฟ้อง และการตรวจฟ้องคดีอาญาของไทยและต่างประเทศ อาทิเช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นต้น จะเห็นได้ว่ามีบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคดีอาญานั้นในแต่ละประเทศนั้นมีความแตกต่างกันไป โดยในบางประเทศศาลมีอำนาจในการไต่สวนเพื่อหาความจริงในคดี เช่น ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ศาลมีอำนาจในการไต่สวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงในคดีและมีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานได้ด้วยตนเอง รวมถึงสั่งให้สืบพยานบางอย่างโดยใช้อำนาจในการสืบพยานโดยอิสระได้ แต่ในกรณีของประเทศอังกฤษนั้นโดยทั่วไปแล้วศาลจะวางตัวเป็นกลางไม่แสวงหาข้อเท็จจริงโดยยังคงวางตัวเป็นคนกลางเพื่อรักษาฐานะเป็นกลางในการพิจารณาให้เรียบร้อย ส่วนในเรื่องของการนำเสนอหรือแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยนั้นโดยหลักแล้วจะเป็นหน้าที่ของโจทก์และจำเลย ในเรื่องของคำฟ้องในคดีอาญานั้น จากการศึกษาของผู้เขียนพบว่ารูปแบบของคำฟ้องในแต่ละประเทศนั้น โดยทั่วไปแล้วมักจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยมีรายละเอียดที่กำหนดเอาไว้ในคำฟ้องในทิศทางเดียวกัน ความแตกต่างของรายละเอียดในคำฟ้องของแต่ละประเทศยังมีไม่มากนัก

คำฟ้องในคดีอาญานั้นนับเป็นเงื่อนไขที่ให้อำนาจในการดำเนินคดีที่สำคัญประการหนึ่ง โดยในประเทศส่วนใหญ่จะยึดถือหลักการเดียวกันว่า จำเลยจะไม่รับการพิจารณาคดีอาญาในคดีที่ไม่ได้มีการฟ้องร้อง กล่าวคือ การยื่นคำฟ้องต่อศาลถือเป็นกระบวนการขั้นตอนแรกในการดำเนินคดีในชั้นพิจารณา หากปราศจากการยื่นคำฟ้องต่อศาลแล้ว กระบวนการพิจารณาในชั้นศาล เพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยย่อมไม่อาจที่จะดำเนินต่อไปได้ ซึ่งโดยหลักแล้วการยื่นคำฟ้องดังกล่าวสามารถแบ่งแยกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การยื่นคำฟ้องในลักษณะที่เป็นลายลักษณ์อักษร และการยื่นคำฟ้องต่อศาลด้วยวาจา ในบทนี้ผู้เขียนจึงขอทำการวิเคราะห์ปัญหา และผลกระทบเกี่ยวกับบทบาทของศาลในการตรวจคำฟ้องในคดีอาญา เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคำฟ้องในต่างประเทศกับคำฟ้องของไทย

ในสถาบันตุลาการผู้พิพากษาถือเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญเนื่องจากมีหน้าที่โดยตรงในการตัดสินชี้ขาดข้อพิพาท อีกทั้งยังเป็นบุคคลที่ต้องใช้อำนาจหน้าที่ซึ่งเป็นตำแหน่งหน้าที่ที่จะต้องอำนวยความสะดวกแก่สาธารณชน และด้วยเหตุดังกล่าวผู้พิพากษาจึงจำเป็นที่จะต้องใช้อำนาจหน้าที่โดยระมัดระวังโดยให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดแห่งมวลชน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) นั้น จำเลยได้รับการยกฐานะเป็นประธานในคดี กล่าวคือ จำเลยจะมีโอกาสในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ทำให้อาญมีการพิพากษายกฟ้องจำเลยโดยอาศัยเทคนิคทางกระบวนการพิจารณาคดี และจำเลยอาจหลุดพ้นคดีเพียงเพราะพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอ และพยานหลักฐานน่าสงสัย ทำให้ไม่ได้ความจริงแห่งคดีที่ครบถ้วนและรอบด้าน ศาลมีบทบาทในการเสาะหาข้อเท็จจริงในคดีน้อยมาก เป็นเรื่องของคู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องเสนอข้อเท็จจริงและตรวจสอบข้อเท็จจริงกันเอง จึงมักจะปรากฏอยู่เสมอว่าจำเลยชนะคดีเนื่องกฎหมายวิธีพิจารณาความ แตกต่างจากในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ซึ่งศาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาคดี และมีอำนาจที่จะสืบพยานเพิ่มเติมหรือดลสืบพยานเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด การกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการสืบพยานมีน้อย ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางและยืดหยุ่นได้มาก

ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี นั้นถือว่าเป็นประเทศที่อยู่กลุ่มระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ดังนั้น เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้แก่ พนักงานอัยการและศาลจึงมีอำนาจในการไต่สวนรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดีได้โดยอิสระ แตกต่างจากประเทศไทยซึ่ง โดยหลักแล้วแม้จะเป็นกลุ่มประเทศที่ยึดหลักระบบประมวลกฎหมายก็ตาม แต่โดยทั่วไปแล้วพนักงานอัยการและศาลมักไม่มีอำนาจในการไต่สวนความจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงในคดีมากนัก และนอกจากนั้นอำนาจในการไต่สวนที่มีอยู่นั้น ในทางปฏิบัติก็มิได้นำมาใช้ในกระบวนการพิจารณาอย่างเคร่งครัดเนื่องจากในระบบกฎหมายของไทย นั้นได้มีการปลูกฝังมานับตั้งแต่อดีตว่า ผู้พิพากษาต้องวางตัวเป็นกลางในการพิจารณาคดี ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามระบบในการดำเนินการบวนการพิจารณาคดีอาญาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น จะเกิดปัญหาการยกฟ้องจำเลยทางเทคนิคได้ยากเนื่องจากในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น จะยึดหลักการแสวงหาข้อเท็จจริงแห่งคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นสำคัญ แตกต่างจากในประเทศไทยที่การพิจารณาพิพากษาคดีโดยส่วนใหญ่ยังคงยึดติดในรูปแบบการดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นสำคัญ เช่น เกี่ยวกับการยื่นคำฟ้องนั้น หากศาลพบว่าคำฟ้องดังกล่าวมิได้บรรยายคำฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิด กรณีเช่นนี้ศาลของประเทศไทยจะ

ไม่อนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องเนื่องจากเห็นว่าเป็นกรณีที่โจทก์บรรยายฟ้องขาดตกบกพร่องในส่วนที่เป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีในคำฟ้องนั่นเอง

หากพิจารณาคำฟ้องในต่างประเทศ อาทิเช่น คำฟ้องในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี นั้น คำฟ้องต้องแสดงถึงจำเลยผู้ถูกฟ้องการกระทำของจำเลยซึ่งถูกกล่าวหา เวลาและสถานที่กระทำความผิด องค์ประกอบของกฎหมายสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าว รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำผิดของจำเลยตลอดจนบุคคลสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิด ตลอดจนการใช้บังคับได้ของบทบัญญัติ แห่งกฎหมายที่เป็นความผิดอาญาดังกล่าว ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับคำฟ้องของประเทศไทยแล้วจะเห็นได้ว่า มีลักษณะเดียวกันกับคำฟ้องของประเทศไทยที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 158 (5) กล่าวคือ การบรรยายข้อเท็จจริงทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำให้ครบองค์ประกอบความผิดที่โจทก์ฟ้อง ทั้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ รวมไปถึงบุคคลทรัพย์สินและสิ่งของมาพอสมควรเท่าที่จำเลยสามารถเข้าใจได้ดี

อย่างไรก็ตาม คำฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็มีส่วนที่แตกต่างกันในสาระสำคัญคือ คำฟ้องในคดีอาญาของเยอรมนีจะบรรยายถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด ในลักษณะตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยแสดงถึงวันเวลาและสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด คำฟ้องในคดีอาญาของเยอรมนีจะมีการเปิดเผยถึงข้อเท็จจริงในคดีมากกว่าคำฟ้องของประเทศไทยซึ่งเพียงแค่บรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดที่ฟ้องเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องบรรยายข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ก็ถือว่าเป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ซึ่งความแตกต่างนี้ผู้เขียนเห็นด้วยกับการบรรยายฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมากกว่าเพราะ ด้วยการที่ศาลไทยนั้นดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญาที่ต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่เข้าไปค้นหาความจริงในคดี ดังนั้นจึงเป็นเรื่องปกติที่ศาลจะประทับฟ้องเพราะเห็นว่าฟ้องดังกล่าวเป็นฟ้องที่ครบองค์ประกอบความผิดแล้ว แต่เมื่อถึงขั้นพิจารณา เมื่อสืบพยานฝ่ายโจทก์จำเลยแล้วก็พบว่า ข้อเท็จจริงที่บรรยายมาไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่ศาลฟังเป็นยุติไม่สามารถ ฟังลงโทษจำเลยได้ ทั้งนี้ไม่ว่าแม้แต่ ฟ้องของพนักงานอัยการก็ตาม แสดงให้เห็นว่าการตรวจฟ้องของศาลนั้นไม่มีความหมายเลย ทำให้เกิดการยกฟ้องเพราะเหตุทางเทคนิค (Technicality)¹

โดยสรุปแล้วคำฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับคำฟ้องของประเทศไทยนั้น จะมีข้อแตกต่างกันที่คำฟ้องของเยอรมนีนั้น เป็นคำฟ้องที่บรรยายไปตามข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวน เมื่อฟ้องคดีต่อศาล การบรรยายฟ้องก็เป็นการฟ้องจากข้อหาที่จำเลยกระทำ ไม่มียึดติดกับ

¹ คณิต ฒ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 41.

ฐานความผิด ในขณะที่การบรรยายฟ้องของประเทศไทย เป็นการบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบที่เป็นฐานความผิด กล่าวคือ การบรรยายฟ้องนั้นแม้จะบรรยายข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ก็จะต้องบรรยายให้ข้อเท็จจริงนั้นต้องด้วยองค์ประกอบของความผิดที่จะฟ้อง ผู้เขียนเห็นด้วยกับการบรรยายฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กล่าวคือเป็นการบรรยายฟ้องให้ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เป็นการบรรยายฟ้องในข้อหาที่จำเลยกระทำความผิด ซึ่งการบรรยายฟ้องแบบนี้จะทำให้จำเลยสามารถเข้าใจข้อหาได้ดีกว่าการบรรยายฟ้องของประเทศไทย เพราะเป็นการบรรยายฟ้องที่ตรงกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนซึ่งจำเลยทราบข้อเท็จจริงนี้มาโดยตลอด ดังนั้น การลงโทษจากการบรรยายฟ้องแบบนี้จึงแทบไม่เกิดข้อผิดพลาดขึ้นเลย

ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งประทับฟ้องแล้ว และภายหลังได้มาตรวจพบว่าคำฟ้องดังกล่าวได้มีการบรรยายฟ้องขาดตกบกพร่อง กล่าวคือ คำฟ้องดังกล่าวมิได้มีการบรรยายเกี่ยวกับองค์ประกอบความผิดที่ได้ฟ้อง กรณีของศาลไทยนั้นเมื่อศาลได้ตรวจพบความบกพร่องดังกล่าวแล้วศาลจะมีคำสั่งยกฟ้องของโจทก์เสียตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2976/2524²

“วินิจฉัยว่า โจทก์ฟ้องจำเลยในความผิดฐาน โกงเจ้าหนี้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 350 โดยไม่ปรากฏตามคำบรรยายฟ้องตอนใดไว้ชัดแจ้งว่า จำเลยได้กระทำโดยรู้ยู่่ว่าโจทก์ผู้เป็นเจ้าหนี้ของตนได้ใช้สิทธิหรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้จำเลยชำระหนี้อันเป็นองค์ประกอบของการกระทำความผิดในข้อสาระสำคัญ ฟ้องของโจทก์จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต้องพิพากษายกฟ้อง”

ซึ่งในกรณีเช่นนี้โจทก์จะนำคดีดังกล่าวมาฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่อีกมิได้ เนื่องจากถือว่ากรณีดังกล่าวศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องแล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4)³ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ต้องถือว่าศาลได้มีการวินิจฉัยในเนื้อหาแห่งคดีแล้ว ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 687/2502 (ประชุมใหญ่)⁴

“วินิจฉัยว่า ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องจำเลย หว่าพยายามฆ่าคน แต่มิได้กล่าวถึงเวลาและสถานที่ซึ่งจำเลยกระทำความผิด ทั้งมิได้บรรยายให้เข้าองค์ประกอบความผิดฐานพยายามฆ่าคน ศาลสั่งให้แก้ฟ้องเสียให้ถูกต้องแต่โจทก์ก็ไม่แก้ ศาลจึงพิพากษายกฟ้องตามประมวล

² สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ก (2548). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานับอ้างอิง*. หน้า 232.

³ มาตรา 39 สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปดังต่อไปนี้

(4) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

⁴ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ก เล่มเดิม. หน้า 241.

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161⁵ ถือว่ามีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องแล้ว พนักงานอัยการจะฟ้องจำเลยในความผิดนั้นอีกไม่ได้”

ในกรณีที่โจทก์นำเรื่องเกี่ยวกับการกระทำเดียวกันกับที่ศาลได้ยกฟ้องแล้วนั้นมาฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่อีกจึงต้องถือว่าเป็นกรณีที่โจทก์รื้อเรื่องฟ้องคดีในเรื่องเดียวกันกับจำเลยเป็นครั้งที่ 2 ถือว่าฟ้องของโจทก์เป็นฟ้องซ้ำศาลจะต้องมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณา เนื่องจากในการยกฟ้องโดยกรณีดังกล่าวถือว่าศาลได้มีคำวินิจฉัยในเนื้อหาของคดีเสียแล้ว แต่ในความเป็นจริงแล้วศาลยังมีได้พิจารณาในเนื้อหาของคดีแต่อย่างใด กล่าวคือศาลยังมีได้ก้าวล่วงเข้าไปวินิจฉัยในเนื้อหาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ การยกฟ้องดังกล่าวจึงถือว่าเป็นการยกฟ้องโดยทางเทคนิค ซึ่งเกิดผลเสียหายต่อผู้เสียหายเป็นอย่างมาก

ในกรณีของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น การยกฟ้องเนื่องจากการบรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดนั้น ไม่ถือว่าเป็นการตัดสิทธิของผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการที่จะนำคดีมาฟ้องจำเลยเนื่องจากการกระทำเดียวกันนั้นใหม่เป็นครั้งที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากศาลจะคำนึงถึงพยานหลักฐานเป็นสำคัญ การตัดสิทธิมิให้โจทก์นำคดีมาฟ้องใหม่เนื่องจากศาลได้มีคำพิพากษา ยกฟ้องในเนื้อหาแห่งคดีนั้นจะต้องปรากฏว่าศาลได้มีการวินิจฉัยพยานหลักฐานทั้งหมดแล้วจริงๆ ว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด ในกรณีที่ศาลพบว่าโจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดนั้น ในประเทศเยอรมัน ศาลจะมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขฟ้องให้ถูกต้องได้แม้ว่าศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้องของโจทก์ไปแล้วก็ตาม ทั้งนี้ เนื่องจากการพิจารณาคดีในประเทศเยอรมันนั้นคงคำนึงถึงพยานหลักฐานอันเป็นข้อเท็จจริงในคดีซึ่งสามารถพิสูจน์ความผิดของจำเลยเป็นสำคัญมากกว่าการพิจารณาเพียงแต่การบรรยายฟ้อง หรือที่เรียกกันว่ากรบรรยายข้อเท็จจริงทางอักษรผ่านแบบฟอร์มศาลเท่านั้น

ปัญหาเกี่ยวกับการบรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดในคดีอาญาของประเทศไทยนั้น ปัจจุบันได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 83/2552 วินิจฉัยไว้ว่า

“โจทก์บรรยายฟ้องเกี่ยวกับวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งมูลเหตุจูงใจที่ทำให้จำเลยทั้งสองกระทำความผิด โดยได้ระบุด้วยว่ามีผู้เห็นเหตุการณ์ที่บ่งชี้ว่าขณะที่เกิดเหตุการณ์นั้นมีจำเลย ทั้งสองเท่านั้นที่อยู่ในที่เกิดเหตุ คนร้ายไม่มีทางที่จะเป็นผู้อื่น แม้ไม่มีรายละเอียดโดยชัดแจ้งเกี่ยวกับ การกระทำความผิดของจำเลยทั้งสองว่ารวมยิงอย่างไร ใครเป็นผู้ยิง และผู้ตายถูกยิงที่ส่วนใดของร่างกาย ด้วยอาวุธปืนชนิดใด ทั้งไม่มีข้อยืนยันว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันยิงผู้ตายก็เป็นฟ้องที่

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 ถ้าฟ้องไม่ถูกต้อง ให้ศาลสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้องโจทก์มีอำนาจอุทธรณ์คำสั่งเช่นนั้นของศาล.

ชอบด้วยกฎหมายแล้วตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) ที่ประสงค์แต่เพียงให้มีรายละเอียดพอสมควรที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีก็พอแล้ว ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ เป็นเรื่องที่ต้องไปว่ากันในชั้นสืบพยาน เมื่ออ่านฟ้องของโจทก์โดยตลอด จำเลยทั้งสองยอมเข้าใจได้ว่าโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองว่า ร่วมกันฆ่าผู้อื่น โดยใช้อาวุธปืนยิงและไตร่ตรองไว้ก่อน”

ตามคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าคำพิพากษาดังกล่าวได้มีการผ่อนปรนเกี่ยวกับเรื่องของการบรรยายคำฟ้องในคดีอาญามากกว่าคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้มีการวินิจฉัยในก่อนหน้านี้ กล่าวคือ ตามที่ได้อ้างถึงมาแล้วในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 687/2502 (ประชุมใหญ่) ซึ่งศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาว่า ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องจำเลย หว่าพยายามฆ่าคน แต่มิได้กล่าวถึงเวลาและสถานที่ซึ่งจำเลยกระทำความผิด ทั้งมิได้บรรยายให้เข้าองค์ประกอบความผิดฐานพยายามฆ่าคน ศาลสั่งให้แก้ฟ้องเสียให้ถูกต้องแต่โจทก์ก็ไม่แก้ ศาลจึงพิพากษายกฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 161⁶ ถือว่ามีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องแล้ว พนักงานอัยการจะฟ้องจำเลยในความผิดนั้นอีกไม่ได้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 687/2502 ดังกล่าวนั้น แม้จะปรากฏว่าโจทก์ได้ยื่นฟ้องจำเลยในข้อหา ฆ่าผู้อื่นตาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288⁷ ซึ่งในความผิดดังกล่าวสามารถแยกองค์ประกอบความผิดได้ออกเป็น 2 องค์ประกอบความผิดได้แก่ องค์ประกอบภายนอกหรือที่เรียกว่าองค์ประกอบเกี่ยวกับการกระทำ ได้แก่ การกระทำการที่มีลักษณะเป็นการฆ่าผู้อื่น และองค์ประกอบภายในหรือที่เรียกว่าองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำได้แก่ เจตนาฆ่าผู้อื่น เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าการบรรยายฟ้องให้เข้าองค์ประกอบความผิดดังกล่าวไม่มีความซับซ้อนแต่ประการใด ซึ่งในการบรรยายฟ้องของโจทก์แทบจะเป็นไปไม่ได้ว่าจะเกิดปัญหาการบรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดขึ้นได้ แต่ปรากฏว่าในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 687/2502 ศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัยว่าฟ้องของโจทก์มิได้กล่าวถึงเวลาและสถานที่ซึ่งจำเลยกระทำความผิด ทั้งมิได้บรรยายให้เข้าองค์ประกอบความผิดฐานพยายามฆ่าคน จึงเป็นไปไม่ได้ว่าศาลฎีกาได้วินิจฉัยโดยเพ่งเล็งถึงข้อเท็จจริงในคดีซึ่งสามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณามากกว่าการบรรยายคำฟ้องเพื่อให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีอันถือเป็นเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) แต่ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 83/2552 นั้น ศาลฎีกาเล็งเห็นว่า การบรรยายคำฟ้องในคดีอาญาของโจทก์ ขอเพียงโจทก์บรรยายฟ้องให้จำเลยสามารถที่จะเข้าใจได้ว่าจำเลยถูกฟ้องในข้อหาใดเท่านั้น ส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะการกระทำหรือเจตนาภายในศาลเห็นว่าเป็น

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 ถ้าฟ้องไม่ถูกต้อง ให้ศาลสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับรับฟ้องโจทก์มีอำนาจอุทธรณ์คำสั่งเช่นนั้นของศาล.

⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 88 “ผู้ใดฆ่าผู้อื่นต้องระวางโทษ....”

เรื่องของการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นสืบพยานต่อไป ซึ่งแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 83/2552 นั้น สอดคล้องกับหลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมนี กล่าวคือ หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันวางหลักว่า การที่ต้องบรรยายรายละเอียดต่างๆ ในคำฟ้องนั้นก็เพื่อที่จะให้จำเลยรู้ว่าตนเองถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอะไร เพื่อที่จำเลยจะได้สามารถต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้องเท่านั้น และในขณะเดียวกันเนื้อหา ในคำฟ้องก็จะช่วยให้ศาลสามารถที่จะรู้ว่าศาลจะต้องค้นหาความจริงในเรื่องอะไร และจะต้องมีคำวินิจฉัยคดีในเรื่องอะไร การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 (5) ประสงค์แต่เพียงให้มีรายละเอียดพอสมควรที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาดีก็พอแล้ว เมื่ออ่านฟ้องของโจทก์โดยตลอด จำเลยทั้งสองย่อมเข้าใจได้ว่าโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองว่าร่วมกันฆ่าผู้อื่น โดยใช้อาวุธปืนยิงและไต่ตรงไว้ก่อน ถือเป็นแนวบรรทัดฐานที่ควรถือเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการยกฟ้องทางเทคนิคในชั้นพิจารณาขึ้นได้

จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจของผู้ที่เป็นผู้พิพากษานั้นนอกจากที่จะยึดโยงอยู่กับหลักกฎหมายแล้ว ในบางกรณีการตัดสินใจนั้นก็จำเป็นที่จะต้องยึดหลักความยุติธรรมไว้มากกว่าตัวบทกฎหมายเพื่อให้ความยุติธรรมนั้นเป็นความยุติธรรมโดยแท้มากกว่าที่จะเป็นเพียงความยุติธรรมตามกฎหมายที่ยังมีข้อจำกัดอยู่ ปัญหาทัศนคติต่อบทบาทการพิจารณาคดีอาญาของศาลกรณียังมีปัญหาว่า “กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริงหรือ”⁸ และขณะที่ทำคำถามนี้ยังไม่มีการตอบที่แน่ชัดและยังมีความเห็นที่แตกต่างว่าระบบการสืบพยานในคดีอาญาของประเทศไทยเป็นระบบไต่สวน “ระบบกล่าวหา” หรือ “ระบบไต่สวน” ทั้งนี้เกิดจากปัญหาตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อีกทั้งยังมีความเข้าใจที่แตกต่างในแนวปฏิบัติของบทบัญญัติ ข้อ 3 แห่งประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ที่กำหนดแนวปฏิบัติว่า “ศาลจะต้องวางตนเป็นกลาง” และในข้อ 9 กำหนดให้ “การนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของกลุ่มความ ศาลควรเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง” จึงน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ศาลวางตนเป็นกลางโดยเฉพาะศาลชั้นต้นซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้พิพากษาใหม่ บทบาทของศาลจึงไม่ค่อยจะมีลักษณะเชิงรุกในการค้นหาข้อเท็จจริง อีกทั้งขอบเขตของคำว่า “เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม” นั้นทำให้ศาลพยายามจำกัดบทบาทในการที่จะไม่ซักถามข้อเท็จจริงนอกเหนือจากที่

⁸ ชวลิต โสภณวัต. (2524, พุทธศักราช-รัตนวาท). “กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริงหรือ.” *คฤพาท*, 28, 6. หน้า 38-41.

คู่ความได้กล่าวอ้าง เนื่องจากอาจถูกมองว่าศาลลำเอียง ทำให้เป็นการยาก ต่อการใช้ดุลพินิจของศาล ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบสาระสำคัญของคำฟ้องของกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์กับคำฟ้องของไทย

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศย่อมมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับว่าแต่ละประเทศนั้นมีพัฒนาการทางความคิด ค่านิยม วัฒนธรรม และนิติวิธีต่อวิธีพิจารณาความอาญาเป็นอย่างไร แต่อย่างไรก็ตามความแตกต่างดังกล่าวนี้เป็นเพียงแค่รายละเอียดเท่านั้น แต่ทว่าแก่นแท้ของการดำเนินคดีอาญาซึ่งเป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้กระทำความผิดที่แท้จริงนั้นจะมีลักษณะ ที่เหมือนกัน หรือมีหลักการเดียวกันจึงเป็นหลักกฎหมายทั่วไปสำหรับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบัน⁹

กล่าวถึงในเรื่องของคำฟ้องนั้น จะเห็นได้ว่า คำฟ้องของกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์จะมีลักษณะการกล่าวหาในคำฟ้องคดีอาญาและจะมีการกล่าวรายละเอียดที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิด โดยในส่วนรายละเอียดของความผิดนี้ จะต้องแสดงถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความผิด เพียงพอที่จะแจ้งให้จำเลยได้ทราบถึงลักษณะของการกล่าวหาในการกระทำ ความผิด หากในความผิดนั้นๆ การกระทำจะเป็นความผิดได้ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาพิเศษในการกระทำนั้นๆ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจตนา ในความผิดที่เจตนาโดยเฉพาะเจาะจงหรือเจตนาพิเศษเป็น องค์ประกอบที่สำคัญ ส่วนหนึ่งใน indictment จะต้องกล่าวถึงเจตนาดังกล่าวจึงจะถือว่าเป็นคำฟ้อง ที่สมบูรณ์ รวมไปถึงหากความผิดใดทรัพย์สินหรือวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ การบรรยายจะต้องจำเป็นต้องกล่าวถึงด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาคำฟ้องของไทยประกอบก็จะ เห็นได้ว่า การบรรยายฟ้องของไทยมีลักษณะเดียวกันกับฟ้องของประเทศอังกฤษ ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องการบรรยายข้อเท็จจริงทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำให้ครบองค์ประกอบความผิดที่ โจทก์ฟ้อง ทั้งหากความผิดใดมีเจตนาพิเศษในความผิดดังกล่าวเช่น ความผิดฐานลักขโมย ที่การเอา ไปของจำเลย นอกจากจะมีเจตนาเอาทรัพย์สินไปแล้วผู้กระทำจะต้องมีเจตนาในการแสวงหาประโยชน์ อันมิควรได้โดยชอบกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นเจตนาทุจริตบรรยายมาในฟ้องด้วย รวมไปถึงฐานความผิดที่มีองค์ประกอบความผิดที่มีทรัพย์สินเป็นองค์ประกอบความผิดเช่น ความผิด ลักทรัพย์ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 335 การบรรยาย ฟ้องก็ต้องมีการระบุในคำฟ้องด้วย มิฉะนั้นศาลไม่อาจมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยได้เพราะจะเป็น การพิพากษาลงโทษจำเลยเกินคำขอหรือที่มีได้กล่าวไว้ในฟ้อง

⁹ ณรงค์ ไชยาญ . (2550). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. หน้า 25.

จะเห็นได้ว่า การบรรยายฟ้องของกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์วกับการบรรยายฟ้องของประเทศไทยนั้นมีลักษณะเหมือนกัน คือ การบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบที่เป็นฐานความผิด กล่าวคือ การบรรยายฟ้องนั้นแม้จะบรรยายฟ้องข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ก็จะต้องบรรยายฟ้องให้ข้อเท็จจริงนั้นให้ต้องด้วยองค์ประกอบความผิดที่จะฟ้อง หากข้อเท็จจริงที่บรรยายฟ้องนั้นไม่ชัดเจน คลุมเครือว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใดกรณีจะถือว่าการบรรยายฟ้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นฟ้องที่ไม่อาจทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ต้องพิพากษายกฟ้อง แต่ก็มีกรณียกเว้น เช่นเดียวกันกล่าวคือหากเป็นการบรรยายฟ้องซึ่งข้อเท็จจริงในทางพิจารณาต่างกับข้อเท็จจริงที่ฟ้องในเรื่องฐานความผิด กลุ่มประเทศคอมมอนลอร์และประเทศไทยก็มีทางออกให้กับปัญหานี้ คือในกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์นั้น หากความผิดที่ฟ้องซึ่งข้อเท็จจริงที่ได้ในการพิจารณาในความผิดที่ร้ายแรงน้อยกว่าความผิดที่ได้ฟ้อง (Lesser offence than charged) ถ้าถือยกฟ้องได้ครอบคลุมไปถึงก็สามารถลงโทษจำเลยในความผิดที่ร้ายแรงน้อยกว่านั้นได้ หลักเกณฑ์นี้เรียกว่า “Lesser included offence doctrine” ในขณะที่ประเทศไทยหากข้อเท็จจริงในทางพิจารณาแตกต่างกับในฟ้องโดยหลักก็ต้องยกฟ้องเช่นเดียวกัน แต่หากเป็นกรณีที่ต้องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคสาม ถึงวรรคหกแล้ว ศาลสามารถพิพากษาตามที่ได้ความในทางพิจารณาได้ หากจำเลยไม่หลงต่อสู้ ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นการทำให้การแพ่งคดีทางเทคนิคของโจทก์มีน้อยลง สามารถลงโทษจำเลยที่กระทำความผิดจริงได้ในระดับหนึ่ง

4.2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบสาระสำคัญของคำฟ้องประเทศอังกฤษกับประเทศไทย

ระบบกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศอังกฤษเป็นระบบกล่าวหาแบบมีคณะลูกขุน อันเป็นระบบที่ให้คู่ความคือ โจทก์กับจำเลยต่อสู้คดีกันเอง ศาลถือว่าคู่ความทั้งสองฝ่ายอยู่ในฐานะที่เท่าเทียมกัน โดยผู้พิพากษาจะวางตัวเป็นกลาง ผู้พิพากษาไม่มีหน้าที่ริเริ่มในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อแสวงหาความจริง หน้าทีดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่ของโจทก์ อันอาจกล่าวได้ว่า จุดเด่นของระบบกล่าวหาอยู่ที่ว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมที่เปิดเผยและใช้หลักการพิสูจน์ความผิดโดยให้พยานและจำเลยเผชิญหน้ากันซึ่งแตกต่างจากระบบไต่สวนของประเทศต่างๆ ในภาคพื้นยุโรปที่มีจุดเด่นอยู่ที่บทบาทของพนักงานอัยการในการควบคุมการสอบสวนเพื่อแสวงหาความจริง ตั้งแต่เริ่มมีคำกล่าวโทษผู้ต้องหา¹⁰

¹⁰ วีระวุธ ชัยชนะมงคล. (2531). ระบบควบคุมกระบวนการสอบสวนคดีอาญา: ทัศนะของพนักงานสอบสวน ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือ กองบัญชาการตำรวจนครบาล. หน้า 87-88.

ในประเทศอังกฤษนั้น การบรรยายฟ้องในส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่เกิดการกระทำความผิดเพียงระบุถึงเมือง (Country) ที่ความผิดได้เกิดขึ้นก็พอ แต่สำหรับความผิดบางความผิด ที่สถานที่กระทำความผิดไม่ใช่สาระสำคัญของความผิด ก็ไม่จำเป็นต้องระบุชัดเจนเพียงแค่ระบุตัวเมืองนั้นๆ ก็เพียงพอ

ในส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจตนา ในความผิดที่เจตนาโดยเฉพาะเจาะจงหรือเจตนาพิเศษเป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งใน indictment จะต้องกล่าวถึงเจตนาดังกล่าวจึงจะถือว่าเป็นคำฟ้องที่สมบูรณ์

ในส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สิน สิ่งของ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน โดยทั่วไปไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึง เว้นแต่ในความผิดที่ทรัพย์สินสิ่งของหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความผิดเช่นในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จำเป็นต้องกล่าวด้วย¹¹ และเมื่อจำเป็นจะต้องกล่าวถึงทรัพย์สินในคำฟ้อง จะต้องกล่าวด้วยถ้อยคำที่ธรรมดาพอที่จะเข้าใจถึงทรัพย์สินที่ได้อ้าง โดยไม่มีความจำเป็นต้องกล่าวถึงราคาหรือบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์ดังกล่าว เว้นเสียแต่ว่าในความผิดที่จำเป็นจะต้องกล่าวถึง¹² เช่นในความผิดฐานลักทรัพย์ เป็นต้น¹³

ตาม Indictment Act 1915, indictment จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือส่วนเริ่มต้น ส่วนฐานความผิด และส่วนรายละเอียดของความผิด

ส่วนเริ่มต้น (the commencement) ในส่วนเริ่มต้นนี้ จะระบุถึงศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีและชื่อของจำเลยผู้ถูกกล่าวหา

ส่วนฐานความผิด (the statement of offence) การบรรยายความผิดใน indictment ตามกฎหมายของอังกฤษ เมื่อมีความผิดมากกว่า 1 ความผิดขึ้นไป ในแต่ละความผิดจะต้องปรากฏอยู่ในย่อหน้าที่แยกออกจากกันโดยเรียกว่า “กระทำความผิด (count)” จะฟ้องรวมๆ กันไปไม่ได้ และในแต่ละกระทงความผิดดังกล่าวจะต้องเริ่มต้นด้วยชื่อความผิดทางอาญาที่ได้ฟ้องซึ่งเรียกว่า “the statement of offence” โดยจะต้องกล่าวอย่างสั้นในภาษาที่ธรรมดา หลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำทางเทคนิคเท่าที่จะเป็นไปได้ และนอกจากนั้นคำฟ้องดังกล่าวของโจทก์ยังไม่จำเป็นต้องใส่องค์ประกอบของความผิดลงไปด้วย เช่น อาจใช้คำว่า murder, manslaughter

ในกรณีที่เป็นการฟ้องตามพระราชบัญญัติ ต้องมีการอ้างถึงพระราชบัญญัติที่กำหนดว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดด้วย เช่น theft, contrary to section 1 of the theft Act 1978 หรือ

¹¹ Ibid., p. 117.

¹² T.R.Fitwalter Bulter, op.cit, p. 46.

¹³ Celia Hampton, op.cit., p. 121.

robbery, contrary to section 8 (1) of the theft Act 1978 เป็นต้น และในกรณีที่ไม่มาตรานี้ๆ ได้บัญญัติการกระทำอันเป็นความผิดไว้หลายอนุมาตรา ก็ควรที่จะระบุถึงไว้ด้วย เช่น burglary, contrary to section 9 (1) (b) of the theft ACT 1978¹⁴

ส่วนรายละเอียดของความผิด (particular of offence) เมื่อถัดจาก statement of offence ก็จะเป็นส่วนรายละเอียดของความผิด ในส่วนนี้จะปรากฏชื่อของจำเลย การกระทำหรือควมผิดอันเป็นความผิดต่อกฎหมาย เวลาและสถานที่ที่เกิดการกระทำผิด รวมทั้งรายละเอียดอย่างอื่นเกี่ยวกับการกระทำผิด โดยในรายละเอียดของความผิดนี้ จะต้องแสดงถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความผิด เพียงพอที่จะแจ้งให้จำเลยได้ทราบถึงลักษณะของการกล่าวหาในการกระทำผิด¹⁵ แต่ในบางที่ข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่ทำให้จำเลยได้รับความเสียหายหรือไม่เป็นการขัดขวางจำเลยในการต่อสู้คดี

เมื่อเปรียบเทียบกับคำฟ้องของประเทศไทยแล้วจะเห็นได้ว่า คำฟ้องในคดีอาญาของประเทศไทยนั้นมีหลักเกณฑ์ที่คล้ายคลึงกันกับคำฟ้องของประเทศอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการยื่นฟ้องด้วยวาจาหรือการยื่นฟ้องในรูปแบบของลายลักษณ์อักษรก็ตาม กล่าวคือในส่วนของกรยื่นฟ้องด้วยวาจาในประเทศอังกฤษนั้น โดยหลักแล้ว กฎหมายจะให้อำนาจโจทก์ในการฟ้องคดีอาญาด้วยวาจาได้ในกรณีที่ความผิดอาญาดังกล่าวเป็นความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูง กล่าวคือความผิดซึ่งพิจารณาโดยรวบรัดได้ (Summary Offences) ส่วนมากโทษไม่เกิน 3 เดือน เมื่อเปรียบเทียบเกี่ยวกับการยื่นฟ้องด้วยวาจาในประเทศไทยแล้วสามารถที่จะเปรียบเทียบได้กับการยื่นฟ้องคดีอาญาในศาลแขวงซึ่งรับชำระคดีอาญาซึ่งมีอัตราโทษไม่สูงเช่นเดียวกัน

จากการศึกษารูปแบบของคำฟ้องในการยื่นฟ้องคดีอาญาของประเทศไทยการยื่นฟ้องคดีในส่วนที่มีความแตกต่างจากการยื่นฟ้องคดีในประเทศไทย ได้แก่ การฟ้องโดยวิธีการไต่สวนของ Coroner ในคดีฆ่าคน (Coroner คือ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจไต่สวนเมื่อมีการตายเกิดขึ้นในเขตอำนาจ โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าตายโดยผิดธรรมชาติ ไม่ปรากฏสาเหตุ หรือตายในเรือนจำ การไต่สวนทำในศาลของ Coroner ต่อหน้าลูกขุน) เมื่อปรากฏจากพยานหลักฐานว่าบุคคลใดตายโดยการกระทำของบุคคลอื่น Coroner จะออกหมายจับผู้กระทำผิด และส่งสำนวนการไต่สวนไปยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี และถือเอาสำนวนการไต่สวนนี้เป็นคำฟ้อง การฟ้องโดยวิธีนี้อาจซ้ำกับการฟ้องโดยวิธี Indictment ได้ ฉะนั้นหากมีการฟ้องคดีฆ่าคนต่อศาลอื่นก่อน ศาลนั้นจะต้องแจ้งให้

¹⁴ Ibid. pp. 114-115.

¹⁵ Indictment Rules 1971, rule 5 (1) ใน Indictment ทุกฉบับนั้นจะต้องประกอบไปด้วยข้อเท็จจริงที่สมเหตุสมผลของลักษณะข้อหา.

Coroner ทราบและ Coroner จะต้องเลือกการไต่สวนไป แต่ถ้า Coroner ไต่สวนและฟ้องก่อนที่จะได้รับแจ้ง จำเลยก็อาจถูกฟ้องทั้งสองทาง แต่ศาลย่อมพิจารณาแต่เพียงคดีเดียว เพื่อเป็นการป้องกันข้อยุ่งยากมิให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติคดีฆ่าคน จึงมักจะยื่นฟ้องโดยวิธี Indictment เมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการจัดการกับกรณีที่เกิดการตายโดยผิดธรรมชาติในประเทศไทยแล้วจะเห็นได้ว่ากระบวนการไต่สวนการตายของประเทศอังกฤษมีความคล้ายคลึงกับในเรื่องของการไต่สวนการตายในประเทศไทย ซึ่งมีบัญญัติเอาไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรค 5¹⁶ กล่าวคือ “ในคดีที่เมื่อปรากฏแน่ชัด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย การตายโดยผิดธรรมชาตินั้น คือ (1) ฆ่าตัวตาย (2) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย (3) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย (4) ตายโดยอุบัติเหตุ (5) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ” ในกรณีเช่นนี้เมื่อมีการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว พนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลทำการไต่สวนการตาย ซึ่งการไต่สวนการตายดังกล่าวมีลักษณะเช่นเดียวกันกับการไต่สวนการตาย Coroner ของประเทศอังกฤษ ในส่วนที่แตกต่างกันคือในประเทศอังกฤษนั้นเมื่อได้รับความจากการไต่สวนการตายว่าผู้ตาย ถูกบุคคลอื่นฆ่าตาย กรณีเช่นนี้จะมีการออกหมายจับผู้กระทำความผิดมา และมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยอาศัยสำนวนการไต่สวนการตายเป็นคำฟ้องเลยทีเดียวเพื่อเป็นการลดขั้นตอนในการดำเนินคดีต่อศาลเพื่อให้คดีมีความรวดเร็ว แตกต่างจากในประเทศไทยที่ในกรณีที่มีการไต่สวนการตายเสร็จแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรค 11 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งแก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป” จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายไทยนั้น การไต่สวนการตายเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งที่กฎหมายกำหนดให้ต้องกระทำเพื่อทราบถึงรายละเอียดของการตายเท่านั้นเมื่อมีการไต่สวนการตายเสร็จ กฎหมายเพียงกำหนดให้ส่งสำนวนการไต่สวนการตายดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการเพื่อส่งให้พนักงานสอบสวนเท่านั้น แสดงให้เห็นได้ว่าการไต่สวนการตายดังกล่าวเป็นการดำเนินการ เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวนเพื่อสรุป

¹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคห้า “เมื่อได้รับสำนวนชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับสำนวน ถ้ามีความจำเป็น ให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ.”

สำนวนทำความเข้าใจส่งพนักงานอัยการเท่านั้น แตกต่างจากในประเทศอังกฤษที่สามารถนำสำนวนการไต่สวนการตายดังกล่าวยื่นฟ้องคดีต่อศาลได้ทันที

4.3 วิเคราะห์ปัญหาการตรวจคำฟ้องของศาลตามแนวคำพิพากษาฎีกา

เงื่อนไขในการที่ศาลจะนำคดีที่โจทก์ฟ้องขึ้นสู่การพิจารณาได้นั้นจะต้องผ่านการประทับฟ้องเสียก่อนศาลจึงจะมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ถือเป็นเงื่อนไขในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล แต่ก่อนที่ศาลจะสั่งประทับฟ้องของโจทก์ได้นั้นศาลจะต้องทำการตรวจฟ้องของโจทก์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 และไต่สวนมูลฟ้องก่อนว่าคดีมีมูลที่จะรับไว้พิจารณาหรือไม่ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้คดีที่ราษฎรฟ้องนั้นต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนเสมอ ในขณะที่หากเป็นกรณีพนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นศาลจะไต่สวนมูลฟ้องก่อนหรือไม่ก็ได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะเงื่อนไขการฟ้องคดีของพนักงานอัยการนั้นต้องผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนก่อนพนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้องคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 ซึ่งบัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน”

แต่ก่อนที่จะถึงขั้นไต่สวนมูลฟ้องนั้น เบื้องต้นกฎหมายกำหนดให้ศาลตรวจฟ้องเสียก่อนว่าเป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่และเฉพาะกรณีที่ศาลได้ตรวจดูแล้วและเห็นว่าเป็นฟ้องที่ถูกกฎหมายแล้วเท่านั้น ศาลจึงสั่งประทับฟ้องหรือดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องและสั่งประทับฟ้องหรือไม่ต่อไป แต่ถ้าศาลเห็นว่าฟ้องนั้นเป็นฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ศาลอาจสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้อง¹⁷ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการตรวจฟ้องของศาลจึงมีความสำคัญไม่ว่าจะเป็นโจทก์หรือผู้ถูกกล่าวหา รวมไปถึงระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

กรณีการตรวจฟ้องในคดีอาญานั้น กฎหมายได้ให้อำนาจศาลในการตรวจฟ้องของโจทก์ก่อน หากฟ้องโจทก์ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ศาลสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง

คำฟ้องนั้นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดรูปแบบของคำฟ้องไว้ในมาตรา 158 ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา 158 ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

- (1) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- (2) คดีระหว่างผู้ใด โจทก์ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด

¹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 161.

(3) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ

(4) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย

(5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพเขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือคิดมาท้ายฟ้อง

(6) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

(7) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง”

ในส่วนรูปแบบ คือ ส่วนที่มาตรา 158 กำหนดไว้ใน (1) ถึง (4) และ (7) โดยใน (7) เป็นส่วนของลายมือชื่อซึ่งแสดงถึงความสมบูรณ์ของการเป็นหนังสือของฟ้อง¹⁸ โดยในคดีอาญานั้นในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้ยื่นฟ้องคดีอาญาด้วยตนเอง กรณีเช่นนี้กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายจะต้องเป็นผู้ลงลายมือชื่อในคำฟ้องเอง ทนายความจะเป็นผู้ลงลายมือชื่อมิได้ แตกต่างจากในคดีแพ่งซึ่งกฎหมายให้อำนาจทนายความมีอำนาจที่จะลงชื่อในคำฟ้องแทนโจทก์ผู้ฟ้องคดีได้

ในส่วนเนื้อหาของฟ้อง คือในมาตรา 158 (5) และ (6) ทั้งนี้ เพราะเป็นส่วนที่เป็นกรอบในการพิจารณาพิพากษา¹⁹ ซึ่งในส่วนนี้เป็นส่วนที่มีประเด็นปัญหาเนื่องจากคำฟ้องที่บกพร่องในส่วนเนื้อหานั้นตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกานี้ศาลไม่สามารถสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องได้ เพราะศาลถือว่า ศาลจะสั่งให้แก้ไขคำฟ้องได้ต้องเป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายเสียก่อน จึงจะสามารถสั่งให้แก้ฟ้องได้

การบรรยายฟ้องที่ถูกต้องนั้นต้องเป็นการบรรยายการกระทำที่จำเลยได้กระทำความผิดตามที่ได้ความตามการสอบสวน และยืนยันว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดกฎหมายอย่างไรหากบรรยายฟ้องไม่เป็นไปตามหลักการดังกล่าวก็จะเป็นฟ้องที่เคลือบคลุม คือฟ้องที่จำเลยไม่สามารถเข้าใจข้อหาได้ดี แต่ในทางปฏิบัตินั้นคำฟ้องที่บรรยายนั้นล้วนแล้วแต่เป็นการบรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้นโดยผู้ฟ้องคดีอาญาจะพิจารณาจากข้อเท็จจริงทั้งหมดที่มีอยู่ว่า จากข้อเท็จจริงดังกล่าวการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานใดเมื่อผู้ฟ้องเห็นว่าจำเลยมีความผิดฐานใดแล้วจึงร่างฟ้องตามองค์ประกอบความผิดฐานนั้นข้อเท็จจริงอื่นที่นอกเหนือจาก

¹⁸ คณิต ณ นคร. ก เล่มเดิม. หน้า 522.

¹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 192.

องค์ประกอบความผิดฐานนั้น จะไม่กล่าวไว้ในคำฟ้องก็ได้ กล่าวคือเป็นการบรรยายฟ้องให้ตรงกับฐานความผิดที่ฟ้องเท่านั้น แต่หากพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นได้ว่า การที่ศาลจะลงโทษบุคคลหนึ่งๆ ได้นั้น กฎหมายมุ่งลงโทษที่ “การกระทำ” ที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด ซึ่งทั้งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ก็บัญญัติไว้ชัดเจนว่า “บุคคลจะรับโทษในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำ...” และส่วนคำฟ้องที่ในมาตรา 158 (5) ที่บัญญัติไว้ว่า “การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด...” จากบทบัญญัติข้างต้น ก็จะเห็นได้ว่ากฎหมายมุ่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาที่การกระทำ ซึ่งการกระทำนั้นจะปรากฏในข้อเท็จจริงทั้งหมดที่ได้ในทางสอบสวน การบรรยายความผิดอย่างนี้จึงจะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีมากกว่าการบรรยายถึงการกระทำที่ทำให้ครบองค์ประกอบความผิดเท่านั้น

นอกจากนี้การศึกษาคำฟ้องของประเทศไทยเปรียบเทียบกับของต่างประเทศในประเด็นต่างๆ โดยได้นำรูปแบบคำฟ้องของไทยมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกรณีศึกษาของต่างประเทศ ซึ่งแยกการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ ส่วนที่เป็นรูปแบบกับส่วนที่เป็นเนื้อหา ดังนี้

1) วิเคราะห์ปัญหาการตรวจคำฟ้องในรูปแบบ

1.1) ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1564/2546 มีวิธีการโดยย่อดังนี้ “คดีก่อนศาลพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุฟ้องโจทก์ไม่ได้ลงลายมือชื่อโจทก์ แต่ได้ลงลายมือชื่อผู้เรียงฟ้องไว้ ซึ่งเป็นข้อบกพร่องทำให้ฟ้องไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (7) จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวนั้น โดยปกติแล้วการบกพร่องในเรื่องการลงลายมือชื่อโจทก์ หากศาลหรือโจทก์พบความบกพร่อง ก็น่าจะแก้ไขฟ้องดังกล่าวให้ถูกต้องได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 163 ทั้งการยกฟ้องดังกล่าว ศาลยังมีได้วินิจฉัยชี้ขาดในเนื้อหาแห่งการกระทำความผิดของจำเลยว่าได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่

1.2) หากการแก้ไขดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขความบกพร่องเพราะพ้นระยะเวลาแก้ไขได้ ศาลจะพิพากษายกฟ้องเพียงประการเดียว และด้วยการวินิจฉัยเช่นนี้เองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างคาดไม่ถึงในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งคำพิพากษาฎีกาที่นำมาวิเคราะห์ในประเด็นนี้มีรายละเอียดโดยย่อดังนี้ “โจทก์ลงลายมือชื่อผู้เรียง และผู้พิมพ์ฟ้องแต่ไม่ได้ลงลายมือชื่อโจทก์ จึงเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (7) และการที่จะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องหรือไม่ประทับฟ้องตามมาตรา 161 วรรคหนึ่ง ก็ล่วงเลยเวลาที่จะปฏิบัติได้ เพราะศาลชั้นต้นได้สั่งประทับฟ้องและดำเนินกระบวนการพิจารณาจนเสร็จสิ้น คดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์แล้ว ศาลอุทธรณ์ย่อมไม่มีวิธีปฏิบัติเป็นประการอื่นนอกจากพิพากษายกฟ้องโจทก์ และมาตรา 161 หาได้เป็นบทบัญญัติซึ่งมิได้กำหนดระยะเวลาให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขฟ้องให้ถูกต้องเสียเมื่อใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุดไม่ ทั้งปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับ

ความสงบเรียบร้อย แม้จำเลยมิได้ยกขึ้นโต้แย้งคัดค้าน ศาลอุทธรณ์ย่อมมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง ตามมาตรา 195 วรรคสอง”

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ในชั้นตรวจฟ้องกรณีที่ศาลพบว่าฟ้องของ โจทก์บกพร่อง กรณีเช่นนี้ศาลย่อมมีอำนาจที่จะออกคำสั่งให้โจทก์นำคำฟ้องกลับไปแก้ไขให้ ถูกต้องได้ ทั้งนี้ โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 ซึ่ง บัญญัติว่า

“ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ศาลสั่งโจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องหรือยกฟ้องหรือ ไม่ประทับฟ้อง

โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์คำสั่งเช่นนั้นของศาล”

แต่อย่างไรก็ตามอำนาจของศาลในการออกคำสั่งเพื่อให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้อง นั้น จำกัดอยู่เฉพาะเพียงในชั้นตรวจคำฟ้องเท่านั้น หากปรากฏว่าศาลได้มีคำสั่งประทับฟ้องของ โจทก์เสียแล้ว และได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาจนระยะเวลาล่วงเลยเป็นเวลานาน กรณีเช่นนี้ศาลจะ มีคำสั่งให้โจทก์นำฟ้องกลับไปแก้ไขมิได้ ศาลจะต้องมีคำสั่งยกฟ้องของโจทก์สถานเดียวแม้ว่า พยานหลักฐานในคดีนั้นจะสามารถพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดได้ก็ตาม คำพิพากษายก ฟ้องดังกล่าวย่อมถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากเหตุผลในการพิพากษายกฟ้องของศาล เนื่องมาจากศาลตรวจพบภายหลังว่าคำฟ้องของโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากขาดรายละเอียด ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 158 นั้นเอง มิได้เป็นการพิพากษายกฟ้องเนื่องจากศาลเห็นว่าจำเลยมิได้ กระทำความผิดแต่ประการใด จึงเห็นได้ว่า รูปแบบในการพิจารณาคดีในศาลของประเทศไทยนั้น ยังคงยึดติดกับรูปแบบ หรือ ฟอรัมในคำฟ้องมากเกินไปโดยมิได้คำนึงถึงหลักความยุติธรรมโดย เนื้อแท้ จึงอาจเกิดข้อครหาได้ในภายหลังว่าจำเลยพ้นผิดเนื่องจากการยกฟ้องทางเทคนิคต่างๆ ที่ พยานหลักฐานสามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น ในการพิจารณา เพื่อพิพากษาคดีของศาลจึงควรที่จะพิจารณาถึงหลักความยุติธรรมเป็นสำคัญ ตามคำกล่าวที่ว่า “การ ทำหน้าที่ผู้พิพากษาด้วยความไม่เป็นกลางนั้นสิ่งที่สำคัญนั้นอยู่ที่จิตใจแท้ๆ”²⁰ โดยหากว่าการพิจารณา พิพากษาคดีเป็นไปด้วยความไม่เป็นกลาง กล่าวคือ มีจิตใจไม่บริสุทธิ์ ไม่ว่าจะเป็เพราะปัจจัยใดก็ตาม การกระทำนั้นออกมาเป็นคำพิพากษา ความยุติธรรมที่ประชาชนจะได้รับ หรือความเป็น สถาบันศาลยุติธรรมที่เป็นที่พึ่งของประชาชนย่อมถูกทำลายย่อยยับไป”

²⁰ สัจญา ธรรมศักดิ์. (2524). *คุณธรรมของนักกฎหมายและการดำรงตนของบรรพตลาการอนุสรณ์ใน งานพระราชทานเพลิงศพ นาย มณี ชุตินวงศ์*. หน้า 115.

1.3) การที่ศาลยกฟ้องในกรณีดังกล่าวนี้แม้กรณียังไม่ถือว่าเป็นการที่ศาลได้วินิจฉัยในเนื้อหาของคดี และการยกฟ้องดังกล่าวไม่ตัดสิทธิที่โจทก์จะฟ้องเป็นคดีใหม่ได้ แต่กรณีก็ต้องพิจารณาในเรื่องอายุความด้วย เพราะการฟ้องคดีอาญานั้นไม่เป็นเหตุให้อายุความในคดีอาญาสะดุดหยุดลงได้ ทั้งจะนำเรื่องการฟ้องคดีทำให้อายุความสะดุดหยุดลงในคดีแพ่งมาปรับใช้ก็ไม่ได้ และเมื่อพิจารณาเทียบกับคำพิพากษาฎีกาที่ 588/2546 ซึ่งมีข้อเท็จจริงโดยย่อดังนี้

“ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ลักษณะ 1 หมวด 9 ได้บัญญัติเรื่องอายุความคดีอาญาไว้โดยเฉพาะแล้ว หาได้มีบทบัญญัติเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงหรือเลิกนับอายุความร้องทุกข์อันจะนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับไม่ แม้โจทก์จะฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลแขวงดุสิตภายในกำหนดอายุความ แต่เมื่อคดีไม่อยู่ในอำนาจศาลแขวงดุสิตซึ่งศาลแขวงดุสิตมีคำสั่งจำหน่ายคดีของโจทก์ไปแล้ว การที่โจทก์นำคดีนี้มาฟ้องศาลแขวงพระนครได้อีกเมื่อพ้นกำหนดอายุความ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(6)”

เมื่อนำคำพิพากษาฎีกาข้างต้นนำมาพิจารณาประกอบกับคำพิพากษาฎีกาที่ 1564/2546 แล้ว เห็นได้ว่าแม้การยกฟ้องในกรณีฟ้องบกพร่องที่ขาดลายมือชื่อโจทก์นั้น แม้ศาลยังไม่ได้วินิจฉัยในเนื้อหาของความผิดก็ตาม แต่ดังที่ได้กล่าวไป การฟ้องคดีอาญาไม่ทำให้อายุความคดีอาญาสะดุดหยุดลง หากคดีนั้นๆ อยู่ในการพิจารณาของศาลสูงและพ้นอายุความที่กำหนดไว้ในความผิดนั้นๆ แล้ว เมื่อศาลยกฟ้องในเรื่องการไม่ลงลายมือชื่อโจทก์โจทก์ก็ไม่สามารถนำการกระทำในเรื่องดังกล่าวมาฟ้องเป็นคดีอาญาใหม่ได้ เพราะคดีนั้นขาดอายุความ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ก็ย่อมระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (6)

เมื่อพิจารณากับ Indictment ของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาแล้วจะเห็นได้ว่าประเทศอังกฤษ ในส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้เสียหาย (party injured) โดยทั่วไปนั้นไม่มีความจำเป็นต้องกล่าวถึงรายละเอียดหรือแสดงถึงบุคคลผู้ตกเป็นผู้เสียหาย เช่น ในความผิดฐานฉ้อโกง ไม่มีความจำเป็นต้องแสดงถึงบุคคลผู้ถูกหลอกลวงก็ได้ เว้นแต่ในความผิดที่ผู้เสียหายเป็นสาระสำคัญของความผิด ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยทั่วไปมีความจำเป็นบ่อยครั้งที่คำฟ้องจะต้องระบุถึงชื่อของบุคคลที่ได้รับความเสียหาย เช่น ในความผิดต่อชีวิตร่างกาย ในบางรัฐของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดโดยเคร่งครัดว่าชื่อของผู้เสียหายจะต้องระบุไว้โดยชัดเจน อย่างไรก็ตาม ในรัฐส่วนมากของสหรัฐอเมริกาก็ไม่ได้กำหนดว่าจะมีการระบุถึงชื่อผู้เสียหายเสมอไป และในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นใคร อาจระบุว่า victim is unknown ในขณะที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น อย่างที่ได้กล่าวไปในตอนต้นแล้วว่า คำฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำของจำเลยเป็นสำคัญ ซึ่งทั้งสามประเทศไม่ได้ให้ความสำคัญ

สำคัญกับเรื่องรายละเอียดปลีกย่อยเท่าใดนัก ดังนั้น ในการตรวจฟ้องของศาลที่ให้ความสำคัญกับเรื่องแบบคำฟ้องมากเกินไป ย่อมส่งผลต่อการดำเนินคดีอาญา โดยรัฐ ซึ่งทุกองค์กรในกระบวนการยุติธรรมต้องร่วมกันค้นหาความจริง ดังนั้น การยกฟ้องด้วยเหตุทางเทคนิค (Technicality) จึงไม่ควรนำมาใช้ในการพิจารณาของศาลไทย

นอกจากนี้ การที่จะได้ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวกับคดีที่จำเลยต้องหานั้น จะต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานต่างๆ ซึ่งหากพิจารณาจากระบบการดำเนินกระบวนการพิจารณาของประเทศอังกฤษหรือสหรัฐอเมริกาแล้ว แม้ว่าศาลจะทำหน้าที่ในลักษณะวางเฉยเป็นกลางในการดำเนินคดีตามระบบการค้นหาความจริงในรูปแบบ เหมือนกับที่ศาลไทยปฏิบัติก็ตาม แต่เนื่องจากทั้งสองประเทศมีระบบการไต่สวนมูลฟ้องที่มีความรัดกุม เข้มแข็งและสามารถทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่ครบถ้วน เพื่อมาพิจารณาพิพากษาลงโทษหรือยกฟ้องผู้ถูกกล่าวหา นอกจากนี้ ความบกพร่องในเรื่องรูปแบบของคำฟ้องนั้น ก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่จำเลยกระทำแต่อย่างใด การยกฟ้องของศาลเนื่องมาจากความบกพร่องในรูปแบบย่อมก่อให้เกิดความเสียหายได้ แม้ว่าการพิพากษายกฟ้องนั้นศาลไทยจะไม่ถือว่าเป็นการพิจารณาในเนื้อหาของกรกระทำผิดไม่ตัดใจทักฟ้องจำเลยใหม่ได้ก็ตาม

อย่างไรก็ดี การพิจารณาความอาญานั้นไม่นำเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงในทางแพ่งมาใช้ ดังนั้น การฟ้องคดีอาญาจึงไม่เป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง เมื่อผู้เสียหายมีอำนาจในการฟ้องคดีโดยเฉพาะในความผิดต่อส่วนตัวตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 หากผู้เสียหายฟ้องคดีภายในอายุความ 3 เดือน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 โดยไม่ได้ร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (4) เมื่อศาลยกฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย (โจทก์) อาจไม่สามารถฟ้องผู้ถูกกล่าวหาเป็นคดีใหม่ได้เนื่องจากในขณะที่ศาลยกฟ้องแล้วความผิดนั้นๆ อาจขาดอายุความแล้ว แม้ว่าพยานหลักฐานที่ได้นำสืบกันในชั้นพิจารณา หรือแม้กระทั่งจำเลยให้การรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดตามฟ้องแล้วก็ไม่สามารถนำตัวผู้ถูกกล่าวหามาลงโทษได้ นับได้ว่ากรณีที่โจทก์แพ้คดีทางเทคนิค (Technicality) ส่งผลเสียหาย ต่อกระบวนการยุติธรรมของไทยซึ่งดำเนินคดีอาญา โดยรัฐเป็นอย่างยิ่ง

ประเด็นต่อมาคือ หากพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นได้ว่าการตรวจฟ้องของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 นั้น เป็นกรณีที่กฎหมายให้อำนาจศาลในการตรวจฟ้อง เท่ากับว่าการตรวจฟ้องของศาลนั้นถือเป็นหน้าที่ที่ศาลจะต้องปฏิบัติ หากศาลเห็นว่าฟ้องของโจทก์บกพร่องในเรื่องรูปแบบซึ่งตามแนวปฏิบัติของศาลไทยนั้นศาลมีอำนาจสั่งให้แก้ไขได้ แต่การที่ศาล ผิดหลงไม่ได้สั่งให้โจทก์แก้ไขความบกพร่องดังกล่าว กรณีน่าจะถือได้ว่าเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบของศาลที่มีได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ตามประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 ซึ่งในเรื่องการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบของศาลนี้ไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงเป็นกรณีที่สามารนำเรื่องการเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบมาใช้ได้ โดยผ่านประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15

อย่างไรก็ดี ข้อกฎหมายดังกล่าวมาข้างต้นอาจไม่สามารถนำมาแก้ไขเรื่องความบกพร่องในเรื่องรูปแบบของคำฟ้องได้เนื่องจากศาลเห็นว่าเป็นเรื่องของคู่ความที่จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ใช่หน้าที่ของศาลที่จะต้องแก้ไข ทั้งนี้ เนื่องมาจากคำพิพากษาฎีกาที่ 5918/2549 ที่มีสาระสำคัญกล่าวคือ “ตามฟ้องโจทก์ปรากฏแต่เพียงลายมือชื่อผู้พิมพ์และผู้เรียงเท่านั้น ไม่ปรากฏลายมือชื่อโจทก์ จึงถือเป็นฟ้องที่ไม่มีลายมือชื่อโจทก์ ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (7) หากศาลชั้นต้นตรวจพบข้อผิดพลาดดังกล่าวก็จะใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 สั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องหรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้องได้ แต่ถ้าศาลชั้นต้นสั่งประทับฟ้อง และดำเนินกระบวนการพิจารณาจนคดีขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์ ภาค 9 แล้ว การที่จะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้องหรือไม่ประทับฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 วรรคหนึ่ง ย่อมล่วงเลยเวลาที่จะปฏิบัติได้เพราะศาลชั้นต้นได้สั่งประทับฟ้อง และดำเนินกระบวนการพิจารณาจนเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งกรณีดังกล่าวไม่เข้าเหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 208 (2) ที่จะสั่งให้ศาลชั้นต้นทำการพิจารณา และพิพากษาใหม่ตามรูปคดี ศาลอุทธรณ์ภาค 9 ย่อมไม่มีวิธีปฏิบัติเป็นอย่างอื่นนอกจากต้องพิพากษายกฟ้องโจทก์”

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวเมื่อวิเคราะห์แล้ว จะเห็นได้ว่า ศาลฎีกาเห็นว่าการตรวจฟ้องนั้น หากศาลจะสั่งให้แก้ไขความบกพร่องในเรื่องรูปแบบนั้น จำกัดเวลาอยู่เพียงเฉพาะก่อนศาลประทับฟ้องเท่านั้น หากศาลมาตรวจพบหลังจากที่ศาลประทับฟ้องไปแล้วศาลจะไม่สามารถสั่งให้แก้ไขข้อบกพร่องได้ และจากการวินิจฉัยของศาลฎีกา แสดงให้เห็นว่าศาลมองเรื่องความบกพร่องดังกล่าวเป็นหน้าที่ของคู่ความในการดำเนินคดีอาญาที่จะต้องดำเนินการให้ถูกต้อง การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักการค้นหาความจริงโดยรัฐ กล่าวคือ หากศาลเห็นถึงความบกพร่องดังกล่าวที่น่าที่จะทำการแก้ไขให้ถูกต้องได้ การยกฟ้องเพราะความบกพร่องในเรื่องรูปแบบจึงส่งผลกระทบต่อการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งกรณีเช่นนี้ ศาลสูงควรมีคำสั่งย้อนสำนวนกลับคืนมายังศาลชั้นต้นเพื่อให้โจทก์ลงลายมือชื่อให้ถูกต้องและเมื่อมีการลงลายมือชื่อถูกต้องแล้วจึงยกข้อคดีดังกล่าวขึ้นพิจารณาต่อไป แทนที่จะยกฟ้อง ทั้งนี้เนื่องจากแม้ศาลจะมีคำสั่งย้อนสำนวนให้ศาลล่างดำเนินการให้โจทก์ลงลายมือชื่อให้ถูกต้อง คำสั่งดังกล่าวก็มิได้ส่งผลให้จำเลยเสียเปรียบในรูปคดีอันเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อจำเลยแต่ประการใด

ประกอบกับการที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยในคำพิพากษาฎีกาข้างต้นนั้นศาลฎีกามองว่าความบกพร่องดังกล่าวไม่ใช่เรื่องหน้าที่ของศาล ทั้งศาลฎีกาเห็นว่ากรณีดังกล่าวไม่ต้องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 208 (2) ที่จะสั่งให้ศาลชั้นต้นทำการพิจารณาและพิพากษาใหม่ตามรูปคดี ผู้เขียนเห็นว่าคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาการยกฟ้องทางเทคนิค และถือเป็นช่องทางในการทุจริตในการล้มคดีของบุคคลบางจำพวกได้

โดยหลักวิธีพิจารณาความอาญานั้น ศาลสูงไม่มีอำนาจแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล่างโดยพลการ เว้นแต่จะได้มีการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาของศาลล่างที่เกิดจากความผิดพลาดบกพร่องในการวินิจฉัยและตั้งคดี ไม่ว่าจะเป็นการใช้กฎหมายผิด เช่น การใช้กฎหมายที่ถูกยกเลิกไปแล้วมาลงโทษบุคคลหรือลงโทษบุคคลไม่ครบถ้วนตามกฎหมาย หรืออาจเป็นการฟังข้อเท็จจริงผิดซึ่งการฟังข้อเท็จจริงผิดนี้อาจเกิดขึ้นได้หลายประการ เช่น การสืบพยานหลักฐานไม่ละเอียดครบถ้วน การสรุปข้อเท็จจริงผิดหรือพยานหลักฐานที่นำมาใช้ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ยังคลุมเครืออยู่ ซึ่งนำมาสู่ความบกพร่องในการตัดสินชี้ขาด การอุทธรณ์หรือฎีกาพิพากษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น เป็นการแก้ไขความไม่ถูกต้อง ในเนื้อหาและการพิจารณาที่ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันในการอำนวยความยุติธรรม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 208 (2) ใช้ในกรณีที่ศาลสูงไม่ว่าจะเป็นศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจะสั่งให้ศาลล่างทำการพิจารณาพิพากษาหรือสั่งใหม่เนื่องจากศาลล่างมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา จากความข้างต้นจะเห็นได้ว่ามูลเหตุที่ศาลสูงจะสั่งยกเลิกกระบวนการพิจารณาที่มีชอบของศาลล่างต่อการกระทำใดๆ ในทางคดีได้อย่างกว้างขวาง

อย่างไรก็ดี การตรวจฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 นั้น เป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องเมื่อศาลผิดหลงในเรื่องการตรวจฟ้อง โดยสั่งประทับฟ้องนำคดีเข้าสู่การพิจารณาโดยที่ฟ้องดังกล่าวนั้นมีความบกพร่องในเรื่องของรูปแบบ เมื่อการตรวจฟ้องดังกล่าวถือเป็นหน้าที่ของศาลล่างจึงถือเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณา ศาลสูงย่อมมีอำนาจสั่งให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาใหม่ได้ และเมื่อพิจารณากระบวนการก่อนศาลจะประทับฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 นั้น ไม่ใช่เรื่องของคู่ความ หากศาลผิดหลงหรือบกพร่องในเรื่องการตรวจฟ้องหรือไม่ได้สั่งให้มีการไต่สวนมูลฟ้อง กรณีราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา จึงปราศจากข้ออ้างที่จะพิพากษายกฟ้องโจทก์ได้ เพื่อรักษาระบบการไต่สวนให้ดำรงอยู่ จึงควรพิพากษายกคำพิพากษาศาลล่างเสียและดำเนินการให้ถูกต้อง

ผู้เขียนเห็นว่า การตรวจคำฟ้องนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องในทางพิจารณา เพราะเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยเงื่อนไขในการดำเนินคดีหรือเงื่อนไขในการระงับคดี และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 ได้กำหนดให้อำนาจศาลในการตรวจคำฟ้องของโจทก์ไว้โดย

เฉพาะ ดังนั้น ศาลฎีกาควรที่จะหยิบยกประเด็นดังกล่าวขึ้นมาวินิจฉัย เพราะถือว่าเป็นความผิดพลาดทางด้านวิธีพิจารณา ซึ่งเป็นหน้าที่ของศาลในการที่จะต้องตรวจคำฟ้องว่ามีความถูกต้องหรือไม่ เพียงใด แต่เมื่อมีความผิดพลาดบกพร่องเกิดขึ้น โจทก์อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่มีชอบนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 และขอให้ศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาใหม่ได้

กล่าวโดยสรุป การตรวจฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 161 นั้น ถือเป็น การดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เป็นหน้าที่ของศาลจะต้องตรวจสอบถึงความถูกต้องของคำฟ้องว่าถูกต้อง ทั้งในรูปแบบและเนื้อหาหรือไม่ เมื่อความบกพร่องในเรื่องของรูปแบบนั้น ศาลตรวจแล้วไม่พบ ไม่ว่าจะ เป็นเพราะความผิดพลาด ไม่ระวัง หรือผิดพลาดอย่างไรก็ตาม แต่กรณีศาลสั่งประทับฟ้อง หากคู่ความตรวจพบ คู่ความมีสิทธิที่จะขอให้ศาลเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ศาลสั่งประทับฟ้องไว้และมีคำสั่งให้โจทก์ลงลายมือชื่อเพื่อให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(7) หรือหากศาลชั้นต้นตรวจพบความผิดพลาดดังกล่าว ศาลชั้นต้นก็มีอำนาจที่จะเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ และสั่งให้โจทก์ลงลายมือชื่อในคำฟ้องให้ถูกต้อง หรือความบกพร่องดังกล่าวไปตรวจพบในชั้นศาลสูง ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณี ก็สามารถมีคำสั่งให้ศาลล่างดำเนินกระบวนการใหม่ โดยการให้ศาลล่างสั่งให้โจทก์ลงลายมือชื่อให้ถูกต้อง หรือหากศาลฎีกาพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุไม่ลงลายมือชื่อ โจทก์ โจทก์สามารถยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาให้ศาลฎีกาเพิกถอนกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 ประกอบ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 และขอให้ศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาใหม่ได้ เพราะเนื่องจากการแก้ไขดังกล่าวเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อยมิใช่ประเด็นสำคัญแห่งคดีซึ่งอาจตัดสินการแพ้ชนะในคดีได้ กล่าวคือ แม้ศาลจะมีคำสั่งให้โจทก์ลงลายมือชื่อในคำฟ้องให้ถูกต้องในการพิจารณาในศาลสูงก็ตาม เมื่อโจทก์ได้ลงลายมือชื่อในคำฟ้องถูกต้องแล้ว ก็เป็นเพียงการที่โจทก์ได้ดำเนินการแก้ไขให้คำฟ้องของตนมีรูปแบบถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ในส่วนของการพิสูจน์ความผิดของจำเลยเป็นเรื่องของข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานในคดีที่จะได้จากการนำสืบในชั้นพิจารณาเท่านั้น การแก้ไขดังกล่าวหาทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบในเชิงคดีของจำเลยแต่อย่างใดไม่ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การแก้ไขคำฟ้อง โดยการลงลายมือชื่อให้ถูกต้องดังกล่าวควรที่จะทำได้ในทุกชั้นศาลเมื่อพบความบกพร่องดังกล่าว ทั้งนี้ เนื่องจากการแก้ไขความบกพร่องดังกล่าวเป็นเพียงการแก้ไขความบกพร่องในส่วนของรายละเอียดเท่านั้นหาได้มีผลกระทบต่อรูปคดีแต่อย่างใด

2) ปัญหาการตรวจฟ้องในเนื้อหา

สำหรับปัญหาในการตรวจฟ้องในเนื้อหาในชั้นตรวจคำฟ้องนี้ คือ แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161 จะให้อำนาจศาลในการตรวจคำฟ้องของโจทก์ได้ก็ตาม แต่ทางปฏิบัติแล้วโดยทั่วไปศาลมักจะยึดหลักว่า ศาลจะสั่งให้โจทก์แก้ไขฟ้องให้ถูกต้องก็ต่อเมื่อ ความไม่ถูกต้องนั้นเป็นเรื่องไม่ร้ายแรง และการสั่งแก้ไขไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ โดยกระบวนการพิจารณาในชั้นตรวจคำฟ้องนี้ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องของโจทก์มีข้อบกพร่องที่จะสั่งให้แก้ไขได้ ศาลก็จะมีการสั่งตามมาตรา 161 ให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือหากบกพร่องถึงขนาดไม่อาจสั่งให้แก้ฟ้องให้ถูกต้องได้ก็ต้องสั่งยกฟ้องหรือไม่ประทับรับฟ้อง สำหรับในกรณีที่คำฟ้องของโจทก์มีความบกพร่องในสาระสำคัญ หรือไม่ครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ฟ้องของโจทก์บรรยายไม่ครบองค์ประกอบความผิดในกรณีเช่นนี้ ศาลมักจะมีคำสั่งยกฟ้องของโจทก์เสียโดยไม่สั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องเสียก่อนทั้งที่ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้โจทก์ดำเนินการแก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องได้ ซึ่งองค์ประกอบของคำฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 นั้น ในส่วนที่เป็นเนื้อหาหรือที่ถือว่าเป็นส่วนสาระสำคัญนั้นได้ถูกบัญญัติไว้ใน (5) และ (6) ซึ่งมีรายละเอียดที่สำคัญคือ ในมาตรา 158 (5) บัญญัติว่า คำฟ้องจะต้องมี

“การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ชื่อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาทด้วยคำพูด หนังสือ ภาพพิมพ์เขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริสุทธิ์หรือติดมาท้ายฟ้อง”

วัตถุประสงค์ของส่วนบรรยายฟ้องนี้ก็เพื่อให้จำเลยสามารถเข้าใจสิ่งที่ถูกกล่าวหาเพื่อที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง กล่าวคือ ส่วนบรรยายฟ้องนี้ก็คือ การแจ้งข้อหาในชั้นศาลให้แก่จำเลยทราบนั่นเอง ซึ่งมีสาระสำคัญ 4 ประการที่จะต้องระบุนั้น ดังนี้²¹

1. การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ซึ่งได้แก่ การบรรยายข้อเท็จจริงทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำให้ครบตามองค์ประกอบความผิดในความผิดฐานที่ตนฟ้อง ทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน หากบรรยายไม่ครบองค์ประกอบความผิดแล้วก็จะถือว่าคำฟ้องนั้นเป็นคำฟ้องที่ไม่ถูกต้องและอาจถูกยกฟ้องได้ การใช้ถ้อยคำตามบทบัญญัติของกฎหมาย หรือที่มีความหมายตรงกัน ก็จะเป็นการหลีกเลี่ยงความบกพร่องของคำฟ้องได้

²¹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ก เล่มเดิม. หน้า 230.

2. ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ ทั้งนี้ เพื่อให้จำเลยสามารถต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง และเข้าใจข้อหาได้ดี

3. ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับบุคคลหรือสิ่งของ เพื่อให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีอาญา อาจเป็นผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ผู้ร่วมกระทำผิดอื่นๆ หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องไม่ว่าในฐานะใด สำหรับสิ่งของที่เกี่ยวข้องในคดี อาจเป็นกรรมของการกระทำ หรือสิ่งของที่ได้ใช้หรือได้มาจากการกระทำผิดคดีได้

4. การบรรยายข้อเท็จจริง และการกระทำทั้งหลายนั้น โจทก์จะต้องบรรยายพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีด้วย ดังนั้น การบรรยายฟ้องจึงไม่จำเป็นต้องบรรยายอย่างละเอียดลออ หรือยืดยาวจนเกินไป หากบรรยายแล้วไม่อาจทำให้เข้าใจได้ก็เรียกว่าเป็น “ฟ้องเคลือบคลุม” และนอกจากนี้การบรรยายฟ้องทั้งหลายนี้ จะต้องบรรยายให้จำเลยที่ถูกฟ้องเข้าใจข้อหาได้ดีถูกต้อง และไม่มีลักษณะที่ขัดแย้งกันด้วย หากขัดแย้งกัน คำฟ้องก็เป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบ

3) ปัญหาการบรรยายฟ้องในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

การจะฟ้องบุคคลใดว่ากระทำผิดอาญา โจทก์จะต้องฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใด เมื่อโจทก์เห็นว่าจำเลยมีความผิดฐานใดแล้วก็เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่ต้องบรรยายฟ้องให้เห็นได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานนั้น โดยที่ความผิดแต่ละฐานมีสาระสำคัญหรือองค์ประกอบความผิดแตกต่างกัน จะถือว่าโจทก์ฟ้องจำเลยในความผิดฐานหนึ่งฐานใดได้ โจทก์จะต้องบรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดฐานนั้นหากบรรยายขาดองค์ประกอบความผิด ฟ้องของโจทก์จะไม่สมบูรณ์²² แต่การบรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดนั้นการใช้ถ้อยคำของกฎหมายในบทบัญญัติในมาตราที่บัญญัติว่าเป็นความผิดโดยครบถ้วนจึงเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงความบกพร่อง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ถ้าไม่ใช้คำของกฎหมายแล้ว ฟ้องจะต้องเสียไปทั้งหมด หากโจทก์ก็ใช้ถ้อยคำอื่น แสดงความหมายได้ตรงตามความหมายของบทมาตรานั้น ฟ้องของโจทก์ก็เป็นใช้ได้ เมื่อไปเปรียบเทียบกับกรบรรยายฟ้องของต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นอังกฤษหรือสหรัฐอเมริกานั้น ซึ่งทั้งสองประเทศก็ใช้หลักการที่ว่าจะต้องบรรยายการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาโดยในการบรรยายนั้น การเสนอร่างฟ้อง (Indictment) ก็ต้องหลีกเลี่ยงการบรรยายฟ้องโดยใช้คำทางเทคนิค ซึ่งทำให้ได้ว่าการบรรยายฟ้องนั้นจะต้องบรรยายฟ้องเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจข้อหาที่ตนถูกฟ้องได้ดี

แต่เมื่อไปพิจารณาประกอบกับคำฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีแล้ว จะเห็นได้ว่าคำฟ้องนั้นมีรูปแบบการบรรยายฟ้องที่ต่างออกไปจากประเทศไทยพอสมควรกล่าวคือ

²² คณิต ภาไชย. (2543). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 19.

การบรรยายฟ้องในคดีอาญา จะต้องมีการเปิดเผยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในคดีให้สมบูรณ์ กล่าวคือจะต้องมีการแสดงถึงข้อเท็จจริงอันเป็นรายละเอียดและแสดงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลย ถิ่นที่กำเนิด ที่อยู่อาศัย อาชีพ การสมรส ลักษณะของผู้กระทำความผิดโดยละเอียดและแสดงถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด นอกจากนี้ในคำฟ้องคดีอาญาของเยอรมนี จะมีการกล่าวถึงพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดีด้วย เป็นการเปิดเผยอย่างสมบูรณ์ถึงคดีที่กล่าวหาตลอดจนพยานหลักฐานในคำฟ้อง ด้วยกันทั้งสิ้น นอกจากนี้ คำฟ้องในคดีอาญาจะต้องปรากฏถึงผลการสอบสวน (Ermittlungsergebnis)²³ ด้วย

จะเห็นได้ว่า การบรรยายฟ้องของในต่างประเทศ ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี นั้นต่างกับการบรรยายฟ้องของประเทศไทยอยู่ 2 ประการคือ

1) การบรรยายฟ้องของประเทศไทยนั้นเป็นการบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิดเท่านั้น โดยไม่มีข้อเท็จจริงในทางคดีให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบอย่างเพียงพออาจจะส่งผลกระทบต่อความเข้าใจในฟ้องของผู้ถูกกล่าวหาได้เพราะว่าผู้ถูกกล่าวหาจะสามารถเข้าใจข้อเท็จจริงที่ตนถูกฟ้องได้ก็อาจจะอยู่ในชั้นพิจารณาของศาล ทำให้สิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาถูกระทบกระเทือนเป็นอย่างมาก ในขณะที่การบรรยายฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นเป็นการบรรยายฟ้องถึงเรื่องราว ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด รวมไปถึงรายละเอียดแวดล้อมในคดี การบรรยายฟ้องแบบนี้จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และจากการบรรยายฟ้องแบบนี้ของเยอรมนีจึงไม่เกิดเรื่องฟ้องเคลือบคลุมได้เลย

2) การบรรยายฟ้องของประเทศไทยนั้นมีลักษณะการบรรยายฟ้องเหมือนกับการบรรยายฟ้องของประเทศในกลุ่ม Common Law กล่าวคือ เป็นการบรรยายฟ้องให้ครบตามฐานความผิดที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเท่านั้น ซึ่งการบรรยายฟ้องแบบนี้อาจจะเกิดผลเสียต่อมาในชั้นพิจารณาตัดสินคดีซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวในข้อต่อไป ในขณะที่การบรรยายฟ้องของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นเป็นการบรรยายฟ้องในลักษณะการกล่าวหาเป็นแบบการกระทำความผิดมิใช่ลักษณะฐานความผิดเหมือนอย่างประเทศในกลุ่ม Common Law หากแต่ในคำฟ้องของ

²³ ปิยะ ศรีวิริยะ, “รายงานการเก็บข้อมูลการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานในคดีอาญา: การเปิดเผยพยานบุคคล โดยให้อำนาจคู่ความร้องขอต่อศาลให้คู่ความอีกฝ่ายเปิดเผยพยานเพิ่มเติมในประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law กรณีศึกษาเฉพาะสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น,” โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยาน, สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม หน้า 13-15.

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะปรากฏข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยตามที่ได้เกิดขึ้น

ในกลุ่ม Common Law ในชั้นการพิจารณาพิพากษาคดีนั้น หากฟ้องของโจทก์นั้นไม่สามารถลงโทษจำเลยได้ แต่ในทางพิจารณาฟังได้ว่าเป็นความผิดที่ไม่ได้ฟ้อง โดยหลักแล้วศาลต้องยกฟ้องหากข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างในฟ้องแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณาในส่วนที่เป็นสาระสำคัญและเป็นผลเสียหายกับจำเลยตามหลัก “จำเลยไม่อาจถูกลงโทษในความผิดอื่นที่มีลักษณะแตกต่างไปจากที่ได้กล่าวในคำฟ้อง” (At common law a prisoner may not convicted of an offence of an entirely different character from that charged in the indictment) แต่หากเป็นเรื่องข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในฐานความผิดนั้นตามแนวคิดของ Common Law นั้นถือว่าในกรณีที่ฟ้องผู้ถูกกล่าวหาในความผิดอาญาฐานหนึ่งจะลงโทษผู้ถูกกล่าวหาในความผิดอีกฐานหนึ่งไม่ได้ โดยมีข้อยกเว้นคือ ในความผิดที่ร้ายแรงน้อยกว่าความผิดที่ได้ฟ้อง (Lesser offence than charged) ถ้าอัยการในฟ้องได้ครอบคลุมไปถึงก็สามารถลงโทษจำเลยในความผิดที่ร้ายแรงน้อยกว่านั้นได้ หลักเกณฑ์นี้เรียกว่า “Lesser included offence doctrine”²⁴

โดยหลักการดังกล่าวมีขึ้นด้วยเหตุผลที่จะป้องกันข้อบกพร่องเกี่ยวกับการกล่าวหาและการพิสูจน์ได้ ในกรณีที่องค์ประกอบของกฎหมายบางความผิดที่ได้ฟ้องไม่สามารถพิสูจน์ให้ปรากฏได้ ด้วยเหตุนี้เอง แม้ไม่อาจพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามที่กล่าวหาได้ทั้งหมด แต่ถ้าข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ประกอบเป็นความผิดที่สามารถลงโทษได้ตามกฎหมาย จำเลยก็อาจถูกลงโทษได้ นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติที่กำหนดข้อยกเว้นหลักดังกล่าวด้วยเช่น The Criminal Act 1962 มาตรา 6 (2) ได้กำหนดให้ความผิดฐานฆ่าคนตายลูกขุนอาจตัดสินว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ตาม The Offences against the person Act, 1861. หรือตาม The Sexual offence Act, 1956., Prevention of offence Act, 1891, Larceny Act, 1916 และ Criminal Procedure Act, 1851. กรณีถูกฟ้องว่าเจตนากระทำความผิด ผู้ถูกกล่าวหาอาจถูกลงโทษในฐานพยายามกระทำความผิดนั้นได้ ซึ่งกรณีของประเทศไทยนั้นเมื่อพิจารณาแล้วของประเทศไทยก็ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 เป็นเครื่องมือในการแก้ไขเวลาที่มีข้อเท็จจริงในฐานความผิดแตกต่างกับฟ้อง ในขณะที่ของประเทศเยอรมนีนั้น ถือหลัก”การกระทำในทางเหตุการณ์เดียวกัน” (Geschichtlicher Vorgang) กล่าวคือ ศาลมีอำนาจที่จะลงโทษจำเลยสำหรับการกระทำความผิดที่กล่าวมาในฟ้อง โดยคำว่า “การกระทำ” หมายถึง เหตุการณ์ในทางประวัติศาสตร์เมื่อปรากฏว่าการกระทำที่ได้กล่าวอ้างมาในคำฟ้องกับการกระทำที่พิสูจน์ได้เป็นเหตุการณ์ในทางประวัติศาสตร์เดียวกัน

²⁴ พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น. (2528). ข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาของไทย. หน้า 87.

การคลาดเคลื่อนในข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างในคำฟ้องกับข้อเท็จจริงตามที่พิสูจน์ได้ ในเรื่องเวลาหรือสถานที่กระทำความผิด บุคคลที่ได้รับความเสียหาย หรือในข้อเท็จจริงอย่างอื่น ๆ ก็ไม่ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องที่แตกต่างกันในสาระสำคัญ ส่วนกรณีข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องเกี่ยวกับฐานความผิดนั้น ตามกฎหมายของเยอรมนีถือหลักว่า ศาลไม่จำเป็นต้องผูกมัดกับฐานความผิดตามที่โจทก์ ได้เสนอมาในคำฟ้อง ซึ่งทำให้ศาลของประเทศเยอรมนีมีอำนาจที่จะลงโทษผู้ถูกกล่าวหาในฐานความผิดที่พิจารณาได้ความ และเพื่อมิให้เป็นการเสียเปรียบในแง่ข้อกฎหมายดังกล่าว ทั้งในทางปฏิบัติที่ศาลก็มีการเลื่อนการพิจารณาออกไปเพื่อให้โอกาสจำเลยที่จะเตรียมการในการต่อสู้คดี

4) ปัญหาการบรรยายฟ้องในส่วนที่เกี่ยวกับสถานที่ในการกระทำความผิด

สถานที่ในการกระทำความผิดนั้นถือองค์ประกอบที่สำคัญมากในส่วนที่เกี่ยวกับการบรรยายฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) โดยในส่วนนี้นั้น โจทก์จะต้องบรรยายฟ้องโดยมีสถานที่ในการกระทำความผิดด้วย หากบรรยายฟ้องมาไม่มีสถานที่ในการกระทำความผิดแล้ว โดยหลักเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่เป็นส่วนที่ศาลสามารถสั่งให้แก้ไขได้ แต่หากศาลสั่งให้โจทก์แก้ไขแล้ว โจทก์ไม่แก้ไขตามที่ศาลสั่งศาลก็จะทำการยกฟ้อง โจทก์ซึ่งการยกฟ้องนี้มีผลร้ายแรงถึงขนาดทำให้ฟ้องผู้ถูกกล่าวหาในการกระทำนั้นไม่ได้ กรณีถือได้ว่าศาลได้วินิจฉัยในเนื้อหาแห่งคดีแล้ว เป็นการวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง ต้องห้ามมิให้ฟ้องเป็นคดีใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) แต่เมื่อไปพิจารณาถึงวิธีการร่างคำฟ้องของประเทศอังกฤษ²⁵ แล้วจะเห็นได้ว่าบรรยายเกี่ยวกับสถานที่ในการกระทำความผิดนั้น ในกรณีคดีส่วนใหญ่แล้วไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงสถานที่ในการกระทำความผิด โดยมีข้อยกเว้นว่าคดีที่สถานที่ในการกระทำความผิดถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกระทำความผิด โจทก์ก็ต้องบรรยายไว้ด้วยเช่นความผิดฐาน Burglary ที่สถานที่ในการตัดช่องย่องเบาของผู้ถูกกล่าวหาเป็นองค์ประกอบสำคัญของความผิดฐานนี้²⁶ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าในการกระทำความผิด เป็นองค์ประกอบความผิดแล้ว หากโจทก์ปลั้งผลไม่ได้บรรยายฟ้องในส่วนนี้ไปด้วยและแม้ศาลสั่งให้แก้ไขแล้ว โจทก์ไม่ได้แก้ไขไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตามแล้วแต่ ศาลไทยไม่น่าที่ยกฟ้องโจทก์จนทำให้ไม่สามารถฟ้องเป็นคดีใหม่ได้ เพราะหากผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้หลงต่อสู้และเรื่องความแตกต่างกันในเรื่องสถานที่ในการกระทำความผิดแล้วก็น่าที่จะลงโทษได้

²⁵ www.cps.gov.uk/d_to_g/ .practice.

²⁶ R v Wallwork 42 CR.App.Rep.153 (Archbold 1-125).

คำว่า “จำเลยหลงต่อสู้” นั้น ไม่มีหนังสือฉบับใดให้ความหมายที่ชัดเจนนั้น แต่เมื่อพิจารณาจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาแล้วก็จะเห็นได้ว่า หากมีกรณีที่ข้อเท็จจริงในเรื่องสถานที่ในการกระทำความผิดในทางพิจารณาแตกต่างกับในคำฟ้องและจำเลยได้ให้การรับสารภาพตามฟ้องโจทก์ หรือมิได้ยกเอาข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันนั้นยกมาเป็นประเด็นข้อต่อสู้หรือต่อสู้ในประเด็นอื่น กรณีที่อาจถือได้ว่าจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลน่าจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ แต่หากว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ยกเอาข้อเท็จจริงที่โจทก์ฟ้องผิดไปหรือบกพร่องไปนั้นขึ้นเป็นประเด็นในการต่อสู้คดีของจำเลยก็จะถือได้ว่าจำเลยหลงต่อสู้แล้ว ศาลต้องพิพากษายกฟ้องเพราะเป็นกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่เข้าใจฟ้องของโจทก์ได้อย่างเต็มที่นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 จะได้กำหนดไว้ว่า คำฟ้องของโจทก์จะต้องบรรยายเกี่ยวกับเวลาและสถานที่กระทำความผิดไว้ก็ตาม แต่เห็นว่า เวลาและสถานที่ในการกระทำความผิดนั้น ไม่ถือว่าเป็นสาระสำคัญในการบรรยายคำฟ้อง กล่าวคือ เวลาและสถานที่ในการกระทำความผิดของจำเลยถือเป็นเพียงรายละเอียดที่สามารถนำสืบได้ในชั้นพิจารณา และนอกจากนี้โดยทั่วไปแม้จะปรากฏว่าโจทก์มิได้ทราบถึงเวลาและสถานที่ในการกระทำความผิดของจำเลยโดยแน่ชัด กฎหมายก็ให้อำนาจโจทก์ที่จะฟ้องคดีอาญาเพื่อให้จำเลยต้องรับโทษจากการกระทำผิดอาญานั้นๆ ได้ โดยโจทก์อาจบรรยายฟ้องว่า “วันเวลาและสถานที่ใดไม่ปรากฏชัดในคำฟ้อง” ส่วนรายละเอียดโจทก์อาจนำสืบในชั้นพิจารณาได้ แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบรรยายคำฟ้องโดยมิได้ระบุสถานที่ในการกระทำความผิดของจำเลยนั้นในอดีตถือว่าการที่โจทก์มิได้ระบุเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ในการกระทำความผิดถือว่าโจทก์บรรยายฟ้องขาดตกบกพร่องในส่วนที่เป็นสาระสำคัญซึ่งส่งผลให้คำฟ้องของโจทก์เป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเสียไป ซึ่งเกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายเป็นอย่างมาก จึงถือว่าการยกฟ้องทางเทคนิคที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย ในปัจจุบันศาลฎีกาได้มีการวางหลักเอาไว้ว่าการบรรยายฟ้องที่ขาดวันเวลาหรือสถานที่ เป็นเป็นเพียงคำฟ้องที่เคลือบคลุม ศาลมีอำนาจสั่งให้โจทก์แก้ไขได้ในชั้นตรวจรับคำฟ้องตามมาตรา 161 และโจทก์อาจใช้สิทธิขอแก้ไขคำฟ้องที่เคลือบคลumnั้นให้ชัดเจนขึ้นกลายเป็นฟ้องที่บริบูรณ์ได้ อีกทั้งหากศาลพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุฟ้องเคลือบคลุมย่อมเป็นการที่พิพากษายกฟ้องโดยที่ศาลยังมีได้วินิจฉัยเนื้อหาของความผิดตามฟ้องถือไม่ได้ว่าศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด ในความผิดซึ่งได้ฟ้อง อันจะทำให้การนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39 (4) แต่อย่างไร โจทก์ย่อมยื่นฟ้องจำเลยใหม่ได้ ไม่เป็นฟ้องซ้ำ

สำหรับกรณีที่โจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดนั้น ในปัจจุบันถือว่าการบรรยายฟ้องดังกล่าวเป็นการบรรยายฟ้องที่ขาดตกบกพร่องในส่วนที่ถือว่าเป็นสาระสำคัญซึ่งส่งผลให้ศาลต้องมีคำสั่งยกฟ้องของโจทก์เท่านั้น ในกรณีที่ศาลตรวจคำฟ้องของโจทก์แล้วพบว่าฟ้องของ

โจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิด ในกรณีเช่นนี้ศาลไม่มีอำนาจสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องได้ และโจทก์ก็ไม่มีสิทธิในการยื่นคำร้องเพื่อขอแก้ไขคำฟ้องดังกล่าวให้บริบูรณ์ได้ด้วย ซึ่งการดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวอาจส่งผลเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ และถือว่ากระบวนการพิจารณาดังกล่าวถือเป็นกระบวนการพิจารณาในชั้นของการตรวจคำฟ้องของศาลเท่านั้น ยังมีได้กล่าวลงไปวินิจฉัยในส่วนของเนื้อหาคดีแต่อย่างใด ดังนั้น การที่กฎหมายห้ามมิให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์ขอแก้ไขคำฟ้องและห้ามมิให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องโดยศาลต้องมีคำสั่งยกฟ้องของโจทก์เท่านั้น และมีผลถือว่าศาลได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดในเนื้อหาคดีแล้ว ทั้งที่ศาลยังมีได้วินิจฉัย ในส่วนของเนื้อหาคดีว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่จึงอาจส่งผลให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากการกระทำความผิดได้โดยมิได้ผ่านการพิจารณาถือว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่อย่างแท้จริง เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่โจทก์บรรยายฟ้องโดยไม่ระบุวันเวลาหรือสถานที่เกิดเหตุแล้วจะพบว่าได้ว่าในชั้นตอนดังกล่าวเป็นกระบวนการพิจารณาในชั้นตรวจคำฟ้องเดียวกัน ซึ่งในกรณีที่โจทก์บรรยายฟ้องขาดตกพร่องในส่วนขอวันเวลาและสถานที่ในการกระทำความผิดนั้น โจทก์ยังมีสิทธิที่จะขอแก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องได้ ทั้งๆที่การบรรยายฟ้องขาดตกพร่องในทั้งสองเรื่องนั้นเป็นรายละเอียดที่สามารถนำสืบในชั้นพิจารณาได้คู่กัน ดังนั้น กรณีที่โจทก์บรรยายคำฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดนั้นกฎหมายควรกำหนดให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องหรือกำหนดให้โจทก์สามารถที่จะขอแก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องบริบูรณ์ได้เช่นเดียวกัน

ในการบรรยายฟ้องซึ่งไม่มีวันเวลาหรือสถานที่ มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลอนุโลมให้นำหมายขังในสำนวนเป็นส่วนประกอบของคำฟ้อง คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว ได้แก่คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 491/2534 ซึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า

“ฟ้องโจทก์ระบุว่าสถานที่เกิดเหตุ คือบริเวณบริษัท ค. แม้มิได้ระบุว่าบริษัทดังกล่าวตั้งอยู่ที่ใดก็ตามแต่ในตอนท้ายของคำฟ้องได้กล่าวไว้ว่า ระหว่างสอบสวนจำเลยถูกควบคุมตัวอยู่ตามหมายขังของศาลชั้นต้นในคดีหมายเลขคำที่ พ.812/2533 ซึ่งพออนุโลมได้ว่าเป็นส่วนประกอบของคำฟ้องและปรากฏว่าในสำนวนคดีดังกล่าวซึ่งติดอยู่ตอนหน้าของสำนวนคดีนั้นตามคำร้องของพนักงานสอบสวนที่ขอฝากขังจำเลยในขณะที่เป็นผู้ต้องหาได้ระบุสถานที่เกิดเหตุที่บริษัทดังกล่าวว่าอยู่ที่ตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และจำเลยได้รับสำเนาคำร้องฉบับนี้ไปแล้ว จำเลยยอมเข้าใจได้ว่าเหตุคดีนี้เกิดที่ใดจึงให้การรับสารภาพ ฟ้องของโจทก์เป็นฟ้องที่สมบูรณ์ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) แล้ว”

ภายหลังจากที่ได้มีคำพิพากษาของฎีกาที่ 491/2534 วางแนวบรรทัดฐานเพื่อแก้ไขปัญหากรณีที่คำฟ้องของโจทก์ขาดตกพร่องไม่บรรยายรายละเอียดตามที่กฎหมายกำหนดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 โดยพิพากษาให้อนุโลมถือว่าหมายขังจำเลย

เป็นส่วนประกอบของคำฟ้อง ซึ่งส่งผลให้คำฟ้องของโจทก์ซึ่งบกร่องกลายเป็นคำฟ้องที่สมบูรณ์ ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) แล้วในระบอบต่อมาศาลฎีกาก็ยังคง ยึดถือแนวคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวเพื่อแก้ไขปัญหาคำฟ้องไม่บริบูรณ์ต่อเนื่องมาโดยได้มีคำ พิพากษาฎีกาซึ่งวินิจฉัยในทำนองเดียวกันออกมาเป็นลำดับ ดังนี้

“คำพิพากษาฎีกาที่ 1222/2546 แม้คำฟ้องคดีนี้จะมีได้ระบุถึงสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำ ผิดไว้ก็ตาม แต่ในตอนท้ายของคำฟ้องโจทก์ได้บรรยายว่า ระหว่างสอบสวนจำเลยถูกควบคุมตัวอยู่ ตามหมายขังของศาลชั้นต้นในคดีอาญาหมายเลขคำที่ 17/2540 ซึ่งพออนุโลมได้ว่าเป็น ส่วนประกอบของคำฟ้องโดยไม่ต้องคำนึงว่าคำร้องขอฝากขังเป็นเรื่องของพนักงานสอบสวนอัน จะเกี่ยวข้องกับโจทก์หรือไม่ เมื่อปรากฏว่าคำร้องขอฝากขังได้ระบุสถานที่เกิดเหตุไว้แล้วซึ่งจำเลย ได้รับสำเนาไม่ได้โต้แย้งคัดค้าน คำฟ้องของโจทก์จึงสมบูรณ์ชอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา มาตรา 158(5)”

“คำพิพากษาฎีกาที่ 444/2550 แม้คำฟ้องของโจทก์มิได้ระบุถึงวันที่หรือเวลาที่อ้างว่า จำเลยกระทำความผิด แต่ในตอนท้ายของคำฟ้องโจทก์ได้บรรยายว่า พนักงานสอบสวนได้ยื่นคำ ร้องขอผิดฟ้องและฝากขังจำเลยไว้ต่อศาลแล้ว โดยได้แนบคำให้การจำเลยในชั้นสอบสวนซึ่งจำเลย ให้การถึงวันเวลาที่จำเลยเสพแอมเฟตามีนตามคำร้อง ซึ่งพออนุโลมได้ว่าเป็นส่วนประกอบของคำ ฟ้อง เมื่อปรากฏว่าในสำนวนคดีอาญาซึ่งปรากฏอยู่ตอนหน้าของสำนวนคดีนี้นั้น ตามคำร้องของ พนักงานสอบสวนที่ขอผิดฟ้องและฝากขังจำเลยในขณะเป็นผู้ต้องหา ได้ระบุวัน เวลาที่เจ้าพนักงาน ตำรวจ ได้ตรวจพบผู้ต้องหา จึงได้นำตัวมาตรวจปัสสาวะกับสารเคมีเป็นสีม่วงซึ่งจำเลยไม่ค้าน จำเลย ย่อมเข้าใจได้ดีว่าวันที่หรือเวลาที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิดคือเมื่อใด จึงให้การรับสารภาพ คำฟ้องของโจทก์ย่อมสมบูรณ์ชอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5)

ข้อสังเกต คดีนี้ โจทก์บรรยายฟ้องว่า เมื่อวันเวลาใดไม่ปรากฏชัด จำเลยเสพเมทแอมเฟ ตามีน”

“คำพิพากษาฎีกาที่ 1778/2551 แม้คำฟ้องของโจทก์จะมีได้ระบุสถานที่ซึ่งเกิดการ กระทำความผิดไว้ก็ตาม แต่โจทก์ได้กล่าวไว้ตอนท้ายของคำฟ้องด้วยว่า ระหว่างสอบสวนจำเลย ทั้งสามถูกควบคุมตัวตามหมายขังของศาลชั้นต้นในคดีอาญาหมายเลขคำที่ ผ. 137/2545 ซึ่งพอ อนุโลมได้ว่าเป็นส่วนประกอบของคำฟ้อง โดยไม่ต้องคำนึงว่าคำร้องขอฝากขังเป็นเรื่องของ พนักงานสอบสวนไม่เกี่ยวข้องกับโจทก์ดังที่จำเลยทั้งสามฎีกาหรือไม่ เพราะความมุ่งหมายของ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5) เพียงต้องการให้จำเลยทั้งสามทราบ รายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่อ้างว่าจำเลยทั้งสามได้กระทำผิดพอสมควรเท่าที่จะทำ ให้จำเลยทั้งสามเข้าใจข้อหาได้ดีเท่านั้น ทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ ก็มีช่องสรุปประกอบ

ความผิดอันจะต้องระงับให้ชัดเจนไว้ในคำฟ้องโดยเฉพาะ ดังนั้น เมื่อปรากฏว่าคำร้องขอฝากขังในสำนวนคดีอาญาหมายเลขดำที่ ผ.137/2545 ซึ่งอยู่ตอนท้ายของสำนวนนี้ได้มีรายละเอียดระบุสถานที่เกิดเหตุว่าเหตุเกิดที่บ้านเลขที่ 50 ถนนภูมิณรงค์ ตำบลสะเตง อำเภอเมืองยะลา และจำเลยทั้งสามได้ลงลายมือชื่อรับสำเนาคำร้องไว้ที่ด้านหลังคำร้องขอฝากขังดังกล่าวแล้ว ดังนี้ จำเลยทั้งสามย่อมจะเข้าใจได้ดีว่าเหตุคดีนี้เกิดขึ้นที่ใดและสามารถนำสืบต่อผู้ใดอย่างถูกต้อง ฟ้องโจทก์จึงเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158(5)

คำขอผิดฟ้องหรือฝากขังจำเลยรวมทั้งเอกสารที่แนบมาท้ายขอ ถือเป็นส่วนประกอบของคำฟ้อง เมื่อปรากฏว่าเวลากระทำความผิดในคำขอหรือเอกสารที่แนบมาแล้ว แม้คำฟ้องโจทก์จะมีได้บรรยายเวลากระทำความผิด ก็เป็นฟ้องที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5)”

นอกจากแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งให้ถืออนุโลมว่าคำร้องขอฝากขังและคำร้องขอผิดฟ้องในชั้นสอบสวนเป็นส่วนประกอบของคำฟ้องซึ่งส่งผลให้คำฟ้องของโจทก์ซึ่งไม่บริบูรณ์อันเนื่องมาจากคำฟ้องดังกล่าวมิได้ระบุนวันเวลาและสถานที่กระทำความผิดกลายเป็นคำฟ้องที่บริบูรณ์แล้ว ศาลฎีกายังได้เคยวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 3977/2530 ว่าในความผิดฐานลักทรัพย์นั้น โดยปกติจะต้องระบุชื่อเจ้าของทรัพย์ซึ่งเป็นผู้เสียหายเพื่อให้จำเลยสามารถเข้าใจข้อหาได้ดีและสามารถต่อสู้ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 3977/2530 การฟ้องคดีในความผิดฐานลักทรัพย์โดยปกติจะต้องระบุชื่อเจ้าของทรัพย์เพื่อจำเลยจะต่อสู้คดีได้ แต่ถ้าไม่อาจทราบตัวเจ้าทรัพย์ที่แน่นอนได้ก็ไม่ต้องระบุชื่อเจ้าทรัพย์ เพียงแต่กล่าวไว้พอสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีก็เป็นการเพียงพอแล้ว โจทก์บรรยายฟ้องในคดีความผิดฐานลักทรัพย์โดยมิได้ระบุชื่อเจ้าของทรัพย์ แต่เมื่ออ่านคำฟ้องโดยตลอดแล้วก็พอจะทราบได้ว่าผู้เสียหายที่เป็นเจ้าของทรัพย์คือผู้ใด โดยปรากฏชื่อเจ้าของทรัพย์อยู่ในคดีขอฝากขัง ซึ่งจำเลยน่าจะเข้าใจข้อหาได้ว่าทรัพย์ตามที่โจทก์ฟ้องเป็นของผู้ใด ฟ้องโจทก์ดังกล่าวจึงสมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5)

จะเห็นได้ว่า ตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่กล่าวมานี้ ศาลฎีกาอนุโลมให้ถือว่าหมายขังในสำนวนเป็นส่วนประกอบของคำฟ้องและเมื่อพิจารณาประกอบกันจึงส่งผลให้คำฟ้องของโจทก์เป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายไปโดยปริยาย ซึ่งการวินิจฉัยคดีดังกล่าวสอดคล้องกับหลักวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่ถือว่าสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนซึ่งรวบรวมและบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้โดยผู้พิพากษาไต่สวนนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี โดยการค้นหาความจริงในระบบไต่สวนนั้นถือว่าเริ่มตั้งแต่ในชั้นสอบสวนหรือในชั้นไต่สวนถึงชั้นพิจารณาพิพากษาคดีตลอดมา โดยการค้นหาความจริงจะไม่เริ่มต้นเมื่อมีการ

ต่อผู้คิดกันระหว่างคู่ความในชั้นพิจารณาของศาลเช่นเดียวกับระบบกล่าวหา²⁷ ภารกิจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญานั้นวัตถุประสงค์หลักเพื่อการค้นหาความจริงในคดีที่เกิดขึ้น ดังนั้น คำฟ้องและพยานหลักฐานในสำนวนที่เกิดขึ้นทั้งหมดถือเป็นเครื่องมือในการค้นหาความจริงในคดี หากปรากฏว่าในการวินิจฉัยคดีนั้นคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ เช่น คำฟ้องและพยานหลักฐานต่างๆ ในคดีแยกต่างหากจากกันอย่างเป็นเอกเทศ การค้นหาความจริงในคดีย่อมไม่สามารถที่จะกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและอาจส่งผลกระทบต่อรูปคดีได้ ซึ่งแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวผู้เขียนจะได้อธิบายต่อไป

²⁷ อุทัย อาทิวะช. ข หน้าเดิม.

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ดังที่ได้กล่าวถึงบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคดีอาญา ระบบการฟ้องคดีอาญา และบทบาทของศาลในการตรวจคำฟ้องคดีอาญาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับระบบการฟ้องคดีอาญาและบทบาทของศาลในการตรวจคำฟ้องคดีอาญาในศาลต่างประเทศ และผลกระทบเกี่ยวกับบทบาทของศาลในการตรวจคำฟ้องคดีอาญา โดยการนำคำพิพากษาของศาลฎีกามาทำการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิดและพัฒนาการของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศไทย ได้ผลสรุปจากการศึกษาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้ในส่วนของข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมให้หลักวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยมีการพัฒนาเทียบเท่ามาตรฐานอารยประเทศดังนี้

5.1 บทสรุป

ระบบกฎหมายในประเทศไทยนั้นนักกฎหมายโดยทั่วไปถือว่าเป็นระบบผสม ซึ่งระบบผสมดังกล่าวหมายความว่า เป็นระบบวิธีพิจารณาความอาญาที่มีลักษณะของระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนผสมกัน ในระบบกล่าวหาที่ศาลจะวางตัวเป็นกลางโดยปฏิบัติหน้าที่เป็นเสมือนกรรมการที่รักษากฎกติกาในศาล สำหรับการแสวงหาและการนำเสนอเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีนั้นจะเป็นหน้าที่ของกลุ่มความโดยตรง ซึ่งระบบดังกล่าวมีใช้อยู่ในประเทศอังกฤษเป็นต้น ซึ่งหลักวิธีพิจารณาความอาญาระบบกล่าวหาดังกล่าวมีลักษณะแตกต่างจากระบบไต่สวนที่ในระบบไต่สวนนั้นศาลมีอำนาจที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ความจริงแท้แห่งคดีได้โดยตรง เช่น ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ที่ให้อำนาจศาลในการไต่สวนข้อเท็จจริงในคดีได้ นักกฎหมายโดยทั่วไปเห็นว่าในประเทศไทยนั้นมีระบบวิธีพิจารณาความอาญาเป็นระบบผสมนั้น เนื่องจากแม้ระบบกฎหมายประเทศไทยกฎหมายกำหนดให้ศาลวางตัวเป็นกลางเช่นเดียวกับระบบกล่าวหาที่ตาม แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าในกฎหมายไทยให้อำนาจศาลในการแสวงหาความจริงได้ด้วยตนเองด้วย ซึ่งอำนาจดังกล่าวมีลักษณะสอดคล้องกับระบบไต่สวนเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามความเข้าใจดังกล่าวถือเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาระบบวิธีพิจารณาของไทยเปรียบเทียบกับระบบวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศที่ยึดถือระบบไต่สวนเช่น ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยละเอียดแล้ว ระบบ

กฎหมายของวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยมีลักษณะเป็นระบบกล่าวหาโดยได้ตั้งข้อสังเกตเปรียบเทียบกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสไว้โดยละเอียด ดังนี้¹

1. ในระบบของกฎหมายไทย คู่ความเป็นผู้มีส่วนบาทหลักในการดำเนินคดีโดยต่อสู้กันตามหลักความเสมอภาคในการต่อสู้คดี โดยมีศาลเป็นเพียงกรรมการผู้คอยควบคุมกติกาเหมือนระบบกล่าวหา แม้จะมีกฎหมายให้อำนาจศาลเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมได้ แต่ในทางปฏิบัติศาลก็ไม่ได้ใช้เพราะเกรงจะถูกมองว่าใช้อำนาจเพื่อเอื้อประโยชน์แก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แม้ว่าศาลจะกระทำเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมก็ตาม หรือแม้ศาลจะใช้อำนาจเรียกพยานมาสืบก็เป็นการกระทำหลังจากที่คู่ความทั้งสองฝ่ายสืบพยานเสร็จสิ้นแล้ว ตรงกันข้ามกับบทบาทของศาลในระบบไต่สวนซึ่งศาลจะเป็นผู้เริ่มการสืบพยานโดยชักถามพยานด้วยตนเองตั้งแต่ต้นจนจบ คู่ความจะมีสิทธิถามก็ต่อเมื่อศาล ได้ชักถามพยานเสร็จสิ้นแล้ว

2. ในระบบกฎหมายไทยไม่มีระบบการสอบสวนโดยผู้พิพากษาไต่สวนเช่นเดียวกับสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้พิพากษาไต่สวนถือเป็นสัญลักษณ์ของระบบไต่สวนที่ยังมีอยู่ในระบบกฎหมายของอีกหลายประเทศในภาคพื้นยุโรป เช่น ประเทศเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ อิตาลี เป็นต้น แต่ระบบของประเทศไทยในปัจจุบันไม่มีลักษณะที่แสดงถึงความเป็นระบบไต่สวนดังเช่นระบบของศาลไต่สวนในกลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรป

3. ในระบบของไทยการสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเหมือนระบบกล่าวหาโดยทั่วไปเว้นแต่จะมีข้อยกเว้นบางกรณีซึ่งแตกต่างกับการสืบพยานในระบบไต่สวนที่สามารถกระทำการสืบพยานในระบบไต่สวนที่สามารถกระทำการสืบพยานลับหลังจำเลยได้ (In absentia/Parcontumace) เนื่องจากถือว่าจำเลยมีหน้าที่ต้องมาต่อสู้คดี มิฉะนั้นจะถือว่าหลบหนีการต่อสู้คดี ซึ่งรัฐสามารถดำเนินคดีต่อไปได้ เดิมสาธารณรัฐฝรั่งเศสก็อนุญาตให้มีการสืบพยานซึ่งสามารถกระทำลับหลังจำเลยได้ แต่กฎหมายที่แก้ไขใหม่ได้ยกเลิกบทบัญญัติที่อนุญาตให้สืบพยานลับหลังจำเลยแบบเดิมและใช้แบบใหม่แทน แต่อย่างไรก็ตามในบางประเทศยังคงอนุญาตให้สืบพยานลับหลังจำเลยได้เช่นในประเทศอิตาลี เป็นต้น

4. ในระบบของไทย จำนวนการสอบสวนที่เกิดขึ้นจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้น โดยหลักแล้วไม่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาคดี เพราะสิ่งที่บันทึกไว้ในจำนวนการสอบสวนเป็นเพียงพยานบอกเล่าไม่ใช่กระบวนการพิจารณาที่กระทำด้วยวาจาต่อหน้าศาลที่จะถือว่าเป็นพยานหลักฐานสำหรับศาลใช้ในการพิพากษาคดี แต่ในระบบไต่สวนนั้นจำนวนการสอบสวนหรือจำนวนการไต่สวนซึ่งรวบรวมและบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้โดยผู้พิพากษาไต่สวนนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี เพราะการค้นหาความจริงในระบบ

¹ อุทัย อาทิวา. แหล่งเดิม. หน้า 49-51.

ไต่สวนเริ่มตั้งแต่การสอบสวนหรือไต่สวนจนมาถึงชั้นพิจารณาพิพากษาคดี ไม่ใช่มาเริ่มต้นเมื่อมีการการต่อสู้คดีกันระหว่างคู่ความในชั้นพิจารณาของศาลเหมือนระบบกล่าวหา

ในระบบกฎหมายของไทยนั้นแม้ในอดีตก่อนมีการปฏิรูปกฎหมายในสมัยรัชกาลที่ 5 จะมีลักษณะวิธีพิจารณาที่เป็นระบบไต่สวนก็ตาม แต่ภายหลังจากการปฏิรูปกฎหมายขึ้นระบบกฎหมายของไทยก็เปลี่ยนแปลงเป็นอาศักระบบวิธีพิจารณาความอาญาที่เป็นระบบกล่าวหาเต็มตัว ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตบรรดานักกฎหมายผู้มีความรู้ในการวางระบบกฎหมายส่วนใหญ่จะสำเร็จการศึกษาจากประเทศที่มีกฎหมายใช้ระบบกล่าวหาตนเอง เช่น ในประเทศอังกฤษ เป็นต้น ดังนั้น จึงถือได้ว่ารากฐานกฎหมายของประเทศไทยนั้นมีที่มาจากระบบกล่าวหา แต่ในสมัยต่อมา มีนักกฎหมายได้ไปศึกษาในประเทศที่ยึดถือระบบวิธีพิจารณาความระบบไต่สวนมากขึ้น เมื่อนักกฎหมายดังกล่าวสำเร็จการศึกษาจากประเทศที่ยึดถือระบบไต่สวนจึงได้นำข้อดีของระบบไต่สวนดังกล่าวเข้ามาประยุกต์ใช้กับระบบกฎหมายภายในประเทศไทย กล่าวคือ มีการบัญญัติกฎหมายที่ให้อำนาจผู้พิพากษาในการแสวงหาข้อเท็จจริงแห่งคดีได้มากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามแม้จะมีการบัญญัติกฎหมายให้อำนาจ ผู้พิพากษาเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงแห่งคดีไว้เป็นเป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม แต่ในการอบรมบุคลากร ซึ่งสามารถสอบบรรจุผู้พิพากษาก็มักจะมุ่งเน้นอบรมถึงหลักความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ของศาลเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อเป็นการฝังแนวความคิดของผู้พิพากษาให้ต้องวางตนเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดขึ้นอันเป็นการวางแนวความคิดให้ผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นทางการตามระบบวิธีพิจารณาความอาญาในระบบกล่าวหาตนเอง ดังนั้น ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้นแม้จะปรากฏว่ากฎหมายได้ให้อำนาจผู้พิพากษาในการแสวงหาความจริงแห่งคดีได้ด้วยตนเองก็ตาม แต่ในทางปฏิบัตินั้นเมื่อปรากฏว่าผู้พิพากษาส่วนใหญ่จะไม่ใช้อำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงแห่งคดีแม้ตนเองจะมีอำนาจดังกล่าวก็ตาม ทั้งนี้ เห็นว่าการหลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจดังกล่าวเนื่องจากผู้พิพากษาส่วนใหญ่เกรงว่าการใช้อำนาจในการแสวงหาความจริงแห่งคดี จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมระหว่างคู่ความนั่นเอง เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจในการตรวจคำฟ้องของศาลแล้ว จะเห็นได้ว่าหากศาลตรวจคำฟ้องแล้วพบว่าคำฟ้องของโจทก์บรรยายฟ้อง ขาดองค์ประกอบความผิด ในกรณีเช่นนี้ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้องของโจทก์เสียโดยไม่ให้ออกศาล โจทก์ในการแก้ไขคำฟ้องดังกล่าวเสียก่อน ทั้งนี้ที่ศาลมีอำนาจที่จะมีคำสั่งให้โจทก์ดำเนินการแก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องแล้วนำมายื่นใหม่ได้ เนื่องจากศาลกลัวว่าการสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องดังกล่าวจะเป็นการลำเอียงเข้าข้างโจทก์มากเกินไปอันขัดต่อแนวความคิดที่ให้ศาลต้องวางตนเป็นกลาง ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเกิดปัญหาการยกฟ้องทางเทคนิคตามมาอย่างมากมาย

ในการการยื่นฟ้องคดีอาญานั้น ถือเป็นกระบวนการพิจารณาที่โจทก์ได้เสนอข้อหาต่อศาล เพื่อกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิด ซึ่งไม่ว่าจะเป็นคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์หรือราษฎรเป็นโจทก์ก็ตาม กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องส่งสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยเป็นรายตัวไป เพื่อที่จำเลยจะได้ทราบข้อกล่าวหาและสามารถให้การต่อสู้คดีได้โดยถูกต้อง และในชั้นพิจารณาศาลก็จะต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามคำให้การจำเลยเฉพาะข้อหาความผิดที่โจทก์กล่าวบรรยายมาในฟ้อง ศาลจะอนุญาตให้โจทก์นำสืบพยานหลักฐานเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับประเด็นพิพาทที่เกิดจากคำฟ้องและคำให้การในคดีเท่านั้น แบบของคำฟ้องคดีอาญาทั่วไปจึงเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานที่การบรรยายฟ้องของโจทก์จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ถูกต้องครบถ้วน เพราะมีฉะนั้นแล้วหากเกิดข้อผิดพลาดที่ทำให้ฟ้องของโจทก์ขาดความสมบูรณ์ศาลจะไม้อาจที่จะพิพากษาให้จำเลยรับโทษตามคำฟ้องของโจทก์ได้เนื่องจากถือว่าเป็นกรณีที่จำเลยไม้อาจที่จะต่อสู้คดีได้เนื่องจากจำเลยไม่สามารถทราบได้ว่าโจทก์กล่าวหาจำเลยในข้อหาใดนั่นเอง

ปัจจุบันในประเทศไทยนั้นแนวทางการดำเนินคดีอาญาของศาล มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาในรูปแบบการค้นหาคำความจริงในทำนองเดียวกันกับกลุ่มประเทศ Common Law ซึ่งโดยหลักแล้วศาลมีหน้าที่ต้องวางตัวเป็นกลาง สำหรับการพิสูจน์ความจริงนั้น โดยหลักจะเป็นหน้าที่ของคู่ความ โดยศาลจะไม่เข้าไปร่วมในการค้นหาคำความจริงในคดี การดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบการค้นหาคำความจริงในคดีอาญาทำให้เกิดผลกระทบสังคมโดยรวม เช่น

1. ปัญหาการตรวจคำฟ้องของศาล ซึ่งในบางกรณีที่โจทก์บรรยายคำฟ้องบกพร่องเล็กน้อยในส่วนของรายละเอียด เช่น โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยโดยในคำฟ้องโจทก์มิได้ลงลายมือชื่อให้ถูกต้อง ในกรณีดังกล่าวเมื่อศาลมีคำสั่งประทับรับฟ้องและต่อมาตรวจพบความบกพร่องดังกล่าวในศาลสูง กรณีเช่นนี้ศาลสูงจะสั่งให้แก้ไขความบกพร่องดังกล่าวไม่ได้ เพราะถือว่าล่วงเลยระยะเวลาในการแก้ไขแล้วต้องพิพากษายกฟ้องประการเดียว และในทางปฏิบัติพิจารณาคดีที่ล่วงเลยไปจนกระทั่งถึงชั้นพิจารณาในศาลสูงย่อมใช้ระยะเวลาในการดำเนินการที่เนิ่นนาน ดังนั้น หากปรากฏว่าขณะที่ศาลยกฟ้องของโจทก์อายุความในการดำเนินคดีได้หมดสิ้นลงแล้ว กรณีดังกล่าวอาจส่งผลให้โจทก์ไม่สามารถดำเนินคดีกับจำเลยได้อีกเพราะคดีขาดอายุความแล้ว ทั้งในกรณีดังกล่าวโจทก์ไม่สามารถที่จะยกข้ออ้างได้ว่า การฟ้องคดีทำให้อายุความสะดุดหยุดลงได้ด้วย เพราะในคดีอาญานั้นได้มีการบัญญัติเรื่องอายุความเป็นการเฉพาะแล้วไม่สามารถนำเรื่องอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งมาใช้ได้ ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วหากปรากฏว่าศาลได้มีคำสั่งให้โจทก์ลงลายมือชื่อในคำฟ้องให้ถูกต้องในภายหลัง การลงลายมือชื่อดังกล่าวนั้นก็มีผลเพียงทำให้ฟ้องของโจทก์บริบูรณ์เท่านั้น และไม่ได้ส่งผลทำให้ข้อเท็จจริงของคดีเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

จากปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าในบางครั้งการที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยยึดถือหลักกฎหมายมากเกินไป การดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลเสียตามมาหลายประการ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วบุคคลที่ได้รับความเสียหายมากที่สุดคือ ประชาชนนั่นเอง กล่าวคือ หากปรากฏว่าศาลได้มีคำสั่งยกฟ้องจำเลยเพราะเหตุว่าฟ้องของโจทก์บกพร่อง ปัญหาที่จะตามมาก็คือ จำเลยจะได้รับโอกาสกลับเข้าสู่สังคม ทั้งๆ ที่เป็นผู้กระทำความผิดโดยไม่ได้รับการลงโทษแต่อย่างใด จึงอาจเกิดกรณีการข่มขู่และกระทำความผิดขึ้นอีก ซึ่งบุคคลที่อาจตกเป็นเหยื่อเสียหายต่อไปก็คือประชาชนทั่วไปในสังคม

2. ในกรณีของการมีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงของศาลนั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในทางปฏิบัติศาลไทยจะทำหน้าที่โดยวางตัวเป็นกลางไม่ก้าวก่ายในการค้นหาความจริงในคดีสำหรับในชั้นตรวจคำฟ้องนั้นการวางตัวเป็นกลางดังกล่าวของศาล นอกจากจะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อคู่ความและประชาชนแล้ว การที่ศาลวางตัวเป็นกลางดังกล่าวยังส่งผลให้เกิดสถานะความแตกต่างกันระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นตรวจคำฟ้องและกระบวนการพิจารณาในชั้นพิจารณาอีกด้วย กล่าวคือ ในชั้นพิจารณานั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา 192 บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 192 ห้ามมิให้พิพากษา หรือสั่ง เกินคำขอ หรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงดังที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมีใช้ในข้อสาระสำคัญและทั้งจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นก็ไ้

ในกรณีที่ข้อแตกต่างนั้นเป็นเพียงรายละเอียด เช่น เกี่ยวกับเวลาหรือสถานที่กระทำความผิดหรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก รับของโจร และทำให้เสียหาย หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนา กับประมาท มิให้ถือว่าต่างกันข้อสาระสำคัญ ทั้งนี้ให้ถือว่าข้อที่พิจารณาได้ความนั้นเป็นเรื่องเกินคำขอหรือเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปเป็นเหตุให้จำเลยหลงต่อสู้ แต่ทั้งนี้ศาลจะลงโทษจำเลยเกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดังกล่าวในฟ้อง และตามที่ปรากฏในทางพิจารณาไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้นๆ

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้น โจทก์สืบสม แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้

ถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้

อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า ในกรณีที่โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยผิดฐานความผิด หากในชั้นพิจารณาปรากฏว่าจำเลยได้กระทำความผิดอย่างอื่นซึ่งมีองค์ประกอบความผิดใกล้เคียงกัน ในกรณีที่เช่นนี้กฎหมายยังเปิดช่องให้ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้ เช่น ในกรณีที่โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยในฐานกรรโชกทรัพย์ แต่ในทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดในฐานลักทรัพย์ เช่นนี้ ศาลมีอำนาจที่จะลงโทษจำเลยในความผิดข้อหาลักทรัพย์ได้ ทั้งๆที่โจทก์ฟ้องจำเลยผิดฐานความผิด ทั้งนี้ เนื่องจากศาลได้มีการวินิจฉัยในเนื้อหาแล้วว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงแต่โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยในฐานความผิดที่แตกต่างกันเท่านั้น กฎหมายจึงอนุโลมให้ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยในฐานความผิดที่ถูกต้องได้ อันเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามเจตนารมณ์ของวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการค้นหาความจริงนั่นเอง แต่ในทางกลับกันเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาในชั้นตรวจคำฟ้องแล้วหากปรากฏว่าโจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิด เสียแล้วศาลจะต้องยกฟ้องของโจทก์เสียทั้งๆ ที่ศาลยังมีได้วินิจฉัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ แต่อย่างไรก็ดี กระบวนการพิจารณาดังกล่าวย่อมเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของวิธีพิจารณาความอาญา ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิดในฐานลักทรัพย์แต่โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยในฐานกรรโชกทรัพย์ และปรากฏว่าในชั้นตรวจคำฟ้องโจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ กรณีเช่นนี้ศาลจะต้องพิพากษายกฟ้องของโจทก์เท่านั้น แต่หากเพียงโจทก์บรรยายฟ้องฐานกรรโชกทรัพย์ให้ครบถ้วน แม้จะปรากฏว่าโจทก์ฟ้องจำเลยผิดฐานความผิดก็ตาม ในชั้นพิจารณาศาลมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยในฐานความผิดอื่นๆที่ถูกต้องได้ ทั้งๆที่โจทก์ฟ้องจำเลยผิดฐานความผิดมาตั้งแต่ต้น เมื่อพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่าตามหลักกฎหมายในปัจจุบันขอเพียงโจทก์บรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบความผิด และมีรายละเอียดถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 เท่านั้นก็พอ แม้จะฟ้องผิดฐานศาลก็มีอำนาจลงโทษจำเลยในฐานที่ถูกต้องได้ แต่ในทางกลับกันแม้โจทก์จะยื่นฟ้องจำเลยถูกต้องตามฐานความผิด แต่หากโจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดศาลจะต้องพิพากษายกฟ้องของโจทก์เสมอ หลักปฏิบัติที่แตกต่างกันนี้จึงควรมีการแก้ไข

นอกจากนี้การวางตัวเป็นกลางของศาลนั้น ไม่ได้กระทำเฉพาะในชั้นพิจารณาเท่านั้น ศาลยังได้วางตัวเป็นกลางตั้งแต่ชั้นก่อนพิจารณา เมื่อพิจารณาประกอบกับหลักการในการพิจารณาคำฟ้องของต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็น Indictment ของประเทศอังกฤษหรือประเทศสหรัฐอเมริกา แม้จะมีลักษณะเหมือนกับคำฟ้องของไทยก็ตามแต่ Indictment ของทั้งสองประเทศ เรื่องของการบรรยายฟ้องไม่เข้มงวดเหมือนของประเทศไทย กล่าวคือ การบรรยายความผิดใน Indictment ตามกฎหมาย ของอังกฤษนั้น ไม่จำเป็นต้องใส่องค์ประกอบของความผิดลงไป ในขณะที่ของประเทศ

สหรัฐอเมริกา ข้อเท็จจริงใน Indictment นอกจากจะต้องกล่าวถึงศาลที่มีอำนาจในการพิจารณา ชื่อของความผิด ที่กล่าวหา ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเวลาและสถานที่เกิดการกระทำผิดแล้ว ส่วนที่เป็นสาระสำคัญคือ ต้องมีการยืนยันถึงข้อเท็จจริงที่สนับสนุนทุกๆ องค์ประกอบความผิดที่ได้ฟ้อง รวมทั้งต้องมีการยืนยันถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายของจำเลย ในลักษณะที่เพียงพอที่จะแจ้งให้จำเลยได้ทราบถึงความประพฤติที่เป็นเรื่องสำคัญตามที่ได้กล่าวหา ในขณะที่คำฟ้องในคดีอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี บรรยายถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดในลักษณะตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต้องแสดงถึงจำเลยผู้ถูกฟ้อง การกระทำของจำเลย ซึ่งถูกกล่าวหา เวลา และสถานที่กระทำความผิด องค์ประกอบของกฎหมายสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าว ตลอดจนการใช้บังคับได้ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นความผิดอาญาดังกล่าว รวมทั้งผลของการสอบสวนจะต้องปรากฏในคำฟ้องด้วย

โดยสรุปแล้ว คำฟ้องของทั้งสามประเทศนั้นให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงของการกระทำของจำเลยมากกว่าในเรื่องของรูปแบบ ดังที่มีผู้เคยกล่าวไว้ว่า “หากถูกฟ้องคดีอาญาในต่างประเทศแล้ว โอกาสที่จะได้รับโทษตามฟ้องนั้นมีสูงทีเดียว ในขณะที่คำฟ้องของไทยยึดติดในเรื่องของรูปแบบจนมากเกินไปทำให้ขาดความยืดหยุ่น ทั้งยังขาดข้อเท็จจริงที่ควรได้รับการพิจารณาพิพากษาคดี”

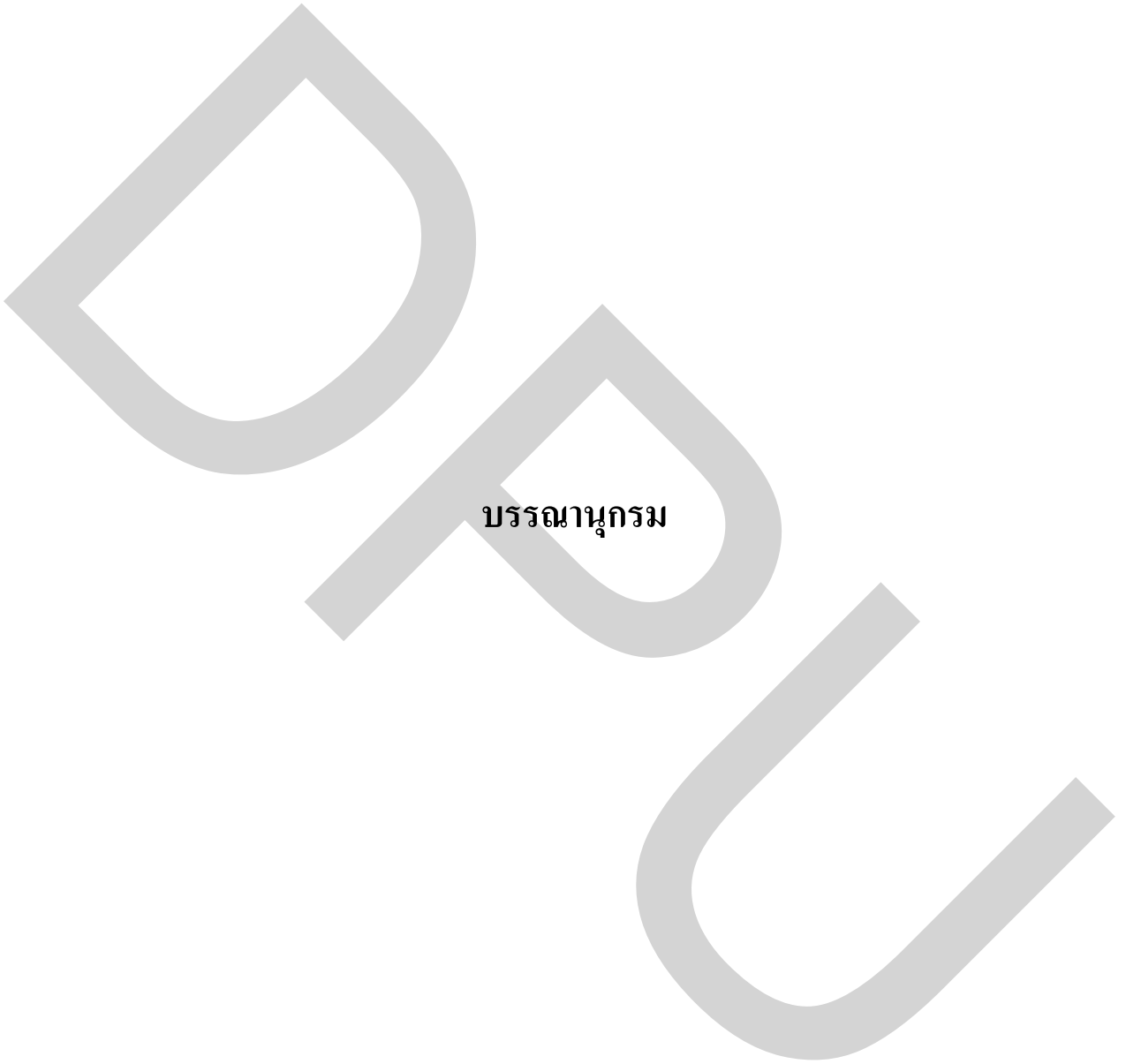
5.2 ข้อเสนอแนะ

ในกรณีที่ศาลได้ดำเนินการตรวจคำฟ้องของโจทก์แล้วพบว่า คำฟ้องของโจทก์นั้นมีการบรรยายขาดฟ้องขาดองค์ประกอบความผิด จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันศาลจะต้องยกฟ้องของโจทก์ทุกกรณีซึ่งโจทก์ไม่สามารถนำคดีเรื่องดังกล่าวมาฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่ได้ ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อคู่ความ และประชาชนทั่วไปแล้ว การดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อเจตนารมณ์ของการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการค้นหา ความจริงแห่งคดีอีกด้วย ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีวิธีการแก้ไขปัญหาดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การใช้อำนาจของศาลในการตรวจคำฟ้องของโจทก์ ควรมีการบัญญัติกฎหมายกำหนดให้ในกรณีที่ศาลตรวจคำฟ้องของโจทก์แล้วปรากฏว่าคำ ฟ้องของโจทก์บกพร่องไม่ว่า ความบกพร่องดังกล่าวจะเป็นความบกพร่องในส่วนใดๆ รวมถึงความบกพร่องในส่วนของการบรรยายคำฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิด ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องได้ทุกกรณี ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษ โดยที่ศาลยังไม่ได้วินิจฉัยในส่วนของ การกระทำอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่ยุติธรรมกับคู่ความทั้งสองฝ่ายและประชาชน ทั้งนี้ในการ

ทำหน้าที่ของศาลนั้น ศาลควรคำนึงถึงหลักความยุติธรรมเป็นสำคัญ โดยศาลจะต้องมุ่งเน้นในการตรวจสอบในส่วนเนื้อหาของกรกระทำของผู้กระทำผิดอย่างแท้จริงมากกว่าการยึดถือการตรวจสอบในส่วนรูปแบบของคำฟ้องดังเช่นปัจจุบัน วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรนำไปใช้ในคดีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ และศาลได้สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีไม่มีมูลด้วย โดยศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้พนักงานอัยการแก้ไข คำฟ้องหรือเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองเพื่อให้คดีมีมูลมากยิ่งขึ้น

2) ในคดีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ ควรกำหนดให้พนักงานอัยการส่งสำนวนการสอบสวนไปพร้อมกับคำฟ้อง ทั้งนี้เพื่อให้ศาลและจำเลยสามารถทราบและเข้าใจได้ว่าโจทก์ฟ้องจำเลยในฐานความผิดใด และมีขอบเขตในการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปในประเด็นใด โดยให้ถือว่าสำนวนการสอบสวนดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำฟ้องโจทก์ หากปรากฏว่าเนื้อหาในประเด็นใดของคำฟ้องไม่ว่าจะเป็นในเรื่องเกี่ยวกับ เวลา สถานที่ หรือการบรรยายในองค์ประกอบของความผิดขาดตกบกพร่องไปนั้น ศาลสามารถนำรายละเอียดดังกล่าวในสำนวนการสอบสวนคดีมาประกอบ การตรวจคำฟ้องและให้ถ้อยรายละเอียดที่ขาดตกบกพร่องในคำฟ้องนั้นสมบูรณ์ ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1226/2546 ฎีกาที่ 444/2550 ฎีกาที่ 1778/2551 เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความรวดเร็วในการพิจารณาพิพากษาคดี และป้องกันมิให้มีการยกฟ้องทางเทคนิคเกิดขึ้น ทำให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการที่ศาลเอาข้อเท็จจริงและเอกสารสำนวนในชั้นสอบสวนมาพิจารณาประกอบการตรวจคำฟ้อง แล้วสั่งให้โจทก์แก้คำฟ้องให้ถูกต้องได้ เป็นไปตามระบบการค้นหาคความจริงไม่ใช่เป็นระบบกล่าวหาที่มีการต่อสู้กันในเชิงคดี ซึ่งการกำหนดวิธีปฏิบัติดังกล่าวจะไม่ส่งผลให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี เนื่องจากยังสามารถต่อสู้คดีในชั้นพิจารณาได้ตามปกติเช่นเดิม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- คณิต ฒ นคร. (2549) *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- กุลพล พลวัน. (2538). *พัฒนาการสิทธิมนุษยชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณิง ภาไชย. (2543). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- _____. (2556). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2532). *ที่ระลึกในโอกาสครบรอบ 80 ปี ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์* 16 มีนาคม 2532. กรุงเทพฯ: บริษัทประชาชน.
- ณรงค์ ไชหาญ. (2550). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน
- ธานีศ เกศพิทักษ์. (2551). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: พลสยามพรินติ้ง.
- สัญญา ธรรมศักดิ์. (2524). *คุณธรรมของนักกฎหมายและการดำรงตนของบรรพบุรุษการอนุสรณ์* ในงานพระราชทานเพลิงศพ นาย มณี ชุตินวงศ์. กรุงเทพฯ: สมพงษ์.
- สัญญา ธรรมศักดิ์. (2534). *หนทางสู่ความสำเร็จของนักกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- โสภณ รัตนากร. (2537). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2548). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับอ้างอิง*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- อุทัย อาทิวา. (2554). *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.เจ. พรินติ้ง.
- อุทัย อาทิวา. (2555). *คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.เจ. พรินติ้ง.

บทความ

- โกเมน ภัทรภิรมย์. (2533, ธันวาคม). “งานอัยการในกระบวนการยุติธรรม” *อัยการกับการสอบสวนคดีอาญารวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ.* หน้า 23.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2538, กุมภาพันธ์). “อัยการกับกระบวนการยุติธรรม” *อัยการนิเทศ.* 57 (2). หน้า 61.
- คณิต ฅ นคร. (2551, ตุลาคม). “ภูมิธรรมและบทบาทของพนักงานอัยการ” *วารสารธุรกิจบัณฑิต.* 1412, 28. หน้า 3-13.
- คณิต ฅ นคร. (2529). “ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา.” *บทบัณฑิต,* 42(2). หน้า 32.
- คณิต ฅ นคร. (2521). “เงื่อนไขให้อำนาจในการดำเนินคดีกับทางปฏิบัติของอัยการและศาล,” *อัยการ, 5, 1.* หน้า 42-47.
- คณิต ฅ นคร. (2525, กันยายน). “ปัญหาการใช้ดุลพินิจของอัยการ.” *วารสารอัยการ,* 15(3). หน้า 36.
- คณิต ฅ นคร. (2544, มกราคม - มิถุนายน). “บทบาทของศาลในคดีอาญา.” *วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิต,* 1(1). หน้า 61.
- คณิต ฅ นคร (2528, กันยายน). “วิธีพิจารณาความอาญาไทย : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน.” *วารสารนิติศาสตร์,* 15(3). หน้า 2.
- จรัญ ภัคดีธนากุล. (2524, มิถุนายน). “บทตัดพยานบอกเล่าในกฎหมายไทย” *วารสารกฎหมาย,* 21(2). หน้า 32
- ชวลิต โสภณวัต. (2524, พฤศจิกายน - ธันวาคม). “กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริงหรือ” *คูลพาท* 28, หน้า 36-47
- ประมุข สุวรรณศรี. (2511). “การค้นหาคความจริงโดยพยานหลักฐาน” *บทบัณฑิต,* 25(4). หน้า 754-755.
- สุรินทร์ ถั่วทอง. (2525, เมษายน). “จากยกกระบัตรสู่อัยการ.” *วารสารอัยการ,* 5 หน้า 42-43.
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. “ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน” *คูลพาท, 1(55).* หน้า 189 - 195.
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. การมีส่วนร่วมของผู้เสียหายในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน. *คูลพาท* 2 (58) หน้า 92-93
- อุดม รัฐอมฤต. (2535, มิถุนายน), “การฟ้องคดีอาญา.” *วารสารนิติศาสตร์,* 2(22). หน้า 42.

วิทยานิพนธ์

พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น. (2528). *ข้อเท็จจริงต่างกับฟ้องในคดีอาญาของไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐวิทย์ ศรีเจริญ. (2552). *การตรวจฟ้องคดีอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไมตรี วงศ์ขจรศิลป์. (2549) *ข้อจำกัดการค้นหาความจริงของทนายจำเลยในคดีอาญา*
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รุ่งรวี โหล่วประดิษฐ์. (2543). *บทบาทของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง
การเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีการกระทำความผิดอาญา* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

วีระวุธ ชัยชนะมงคล. (2531). *ระบบควบคุมกระบวนการสอบสวนคดีอาญา : ทัศนะของพนักงาน
สอบสวนศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือ กองบัญชาการ
ตำรวจนครบาล* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

เอกสารอื่นๆ

ปิยะ ศรีวิเกะ. “รายงานการเก็บข้อมูลการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อนการสืบพยานในคดีอาญา:
การเปิดเผยพยานบุคคล โดยให้อำนาจคู่ความร้องขอต่อศาลให้คู่ความอีกฝ่ายเปิดเผย
พยานเพิ่มเติมในประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law กรณีศึกษาเฉพาะประเทศเยอรมัน
ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น.” โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการเปิดเผยพยานหลักฐานก่อน
การสืบพยาน,สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
วิชา มหาคุณ. (2548, 9 พฤศจิกายน). “ในการสัมมนา จริยธรรมตุลาการและการพิจารณาคดี
ทุจริตของบุคคลสำคัญทางการเมือง” อ้างถึงใน มนต์ฤทัย นรงค์ “ทัศนะศาลฎีกา
กระตุ้นต่อมจริยธรรมตุลาการ.” โพสต์ทูเดย์

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

อุทัย อาทิวา. ระบบลูกขุนผสม: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างระบบศาล Saiban-in ของญี่ปุ่นกับ
ศาลลูกขุนของฝรั่งเศส สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2556, จาก

<http://www.Humanrights.go.th>

ชิตี สุวรรณทัต. ปัญหาเรื่องความเป็นกลาง. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2551, จาก

<http://www.acassoc.com/o2/Newsdetail.asp?id=312>

บัญญัติ สุชีวะ. “การพิจารณาคดีอาญาในศาลอังกฤษ” สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2556, จาก

<http://www.Librorj.coj.th>

สมคิด ณ นคร. “การพิจารณาคดีอาญาในศาลฝรั่งเศส” สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2556, จาก

<http://www.Librorj.coj.th>

วิสาร พันธนะ. “วิธีพิจารณาคดีอาญาในสหรัฐอเมริกา” สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2556, จาก

<http://www.Librorj.coj.th>

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Arbaham S. (1983). *Goldstein. History of The Public Prosecutor Encyclopedia of Crime and Justice Volume 3*. London:Collin Macmillan Publishers.

Barker V Narragansett. (1987). *Racing Ass'n*. St.Paul, Minn:West.

Charles W.Wolfram. (1986). *Modern Legal Ethies*. Minnesota: West Publishing.

Catherine Elliott and Frances Quinn. (2000). *English Legal System, third edition*. Harlow :
Pearson Education Limited

Delmar Karlen. (1967). *Anglo-American Justice*. Oxford University Press.

Henry I. Abraham. (1980). *The Judicail process*. 4th. New York: Oxford University Press.

H.A. Palmer & Henry Palmer. (1960). *Haris's Criminal Law 12th ed*. London: Sweet & Maxwell
Limited.

Harold W. Chase. (1998). *West' Encyclopedia of America Law Volume 3 copyright*. United
States : Publishing Co.

- Brayan A. Garner. (2004). *Black's law dictionary. Eighth Edition.* the United State of America: West Publishing.co.
- John H. Wigmore. (1935). *A Student's Textbook of the Law of Evidence.* Broolyn: The Foundation Press Inc
- John H.Langbein. (1977). *Comparative Criminal Procedure Germany.* New York : West Publishing Company.
- J.W. Cencil Turner. (1962). *Kenny's Outline of Criminal Law. 18thed.*Cambridge University Press.
- J. Deniel Devlin. (1967). *Criminal Court and Procedure. 2nded.* London: Butterworths.
- Lord Denning. (1955). *The Road to Justice.* London : Stevens and Son.
- Paul B. Weston,Kenneth M. Wells. (1972). *Law Enforcement and Criminal Justice and Introduction California.* Goodyear Publishing Company Inc.
- Ronald Dworkin. (1977). *Taking Rights Seriously.* Harvard UniversityPress.
- Paul B. Weston, Kenneth M. Wells. (1972). *Law Enforcement and CriminalJustice:An Introduction.* California: Goodyear Publishing Company.
- Roger Arguile. (1969). *Arquile CriminalProcedure.* London: Butterworths.

ARTICLE

- Gary Goodpaster. (1987). "On the theory of American Adversary Criminal Trial." *The Journal of Criminal Laws &Criminology.* p. 12.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

**รายงานการสัมภาษณ์ Mr. Henning Glaser ตำแหน่ง Member of
Supervisory Board & Principal Coordinator ณ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556 : การบรรยายฟ็อง
ตามกฎหมายเยอรมัน**

- รายงานการสัมภาษณ์ Mr. Henning Glaser ตำแหน่ง Member of Supervisory Board & Principal Coordinator ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2556 : การบรรยายห้องตามกฎหมายเยอรมัน

- ล่ามผู้แปลภาษา : Ms. Praewsiree Talappetch

- ถาม : การนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาทางอาญาในกฎหมายเยอรมันมีหลักเกณฑ์เช่นไร

- ตอบ : ในศาลชั้นต้นประชาชนมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีอาญาได้ด้วยตนเอง โดยร้องขอต่อศาล และประชาชนซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดีมีสิทธิในการชักค้ำหรือถามพยานในศาลได้ด้วยตนเอง แต่ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกานั้นเฉพาะผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ วิชาชีพอัยการและวิชาชีพอาจารย์เท่านั้นที่จะมีอำนาจยื่นอุทธรณ์ ฎีกา และดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาได้

- ถาม : การบรรยายฟ้องในคดีอาญาของศาลเยอรมันมีหลักเกณฑ์เช่นไร

- ตอบ : ในการบรรยายฟ้องในคดีอาญาของเยอรมันนั้น มีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับในประเทศไทย โดยในคำฟ้องจะต้องระบุชื่อโจทก์ ชื่อจำเลย รวมถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย บุคคลสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตลอดจนการใช้บังคับของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นความผิดอาญาดังกล่าว แต่มีความแตกต่างในกรณีที่มีการบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิดศาลจะไม่มีคำสั่งว่าไม่รับฟ้องดังเช่นประเทศไทย เนื่องจากกระบวนการพิจารณาของเยอรมันศาลจะให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงในเนื้อหามากกว่าการบรรยายฟ้องประกอบกับฐานความผิดที่โจทก์ฟ้อง

- ถาม : ในการตรวจคำฟ้องคดีอาญาของเยอรมันมีหลักเกณฑ์เช่นไร

- ตอบ : การตรวจคำฟ้องคดีอาญาของเยอรมันนั้น มีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับในประเทศไทย กล่าวคือ ศาลจะเป็นผู้ตรวจคำฟ้องว่าคำฟ้องดังกล่าวมีข้อบกพร่องหรือไม่ และเป็นดุลพินิจของศาลในการกำหนดระยะเวลาให้ผู้ฟ้องคดีแก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องภายในเวลาที่ศาลกำหนด

- ถาม : การพิจารณาตรวจคำฟ้องของศาลเยอรมันมีแนวความคิดเช่นไร

- ตอบ : การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาชั้นตรวจคำฟ้องของศาลเยอรมันนั้น โดยทั่วไปจะตั้งอยู่บนข้อสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์เสียก่อนและจะปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาอย่างไรให้เกียรติ ให้มีสิทธิทางกฎหมายอย่างเต็มที่ พยานหลักฐานใดๆ ซึ่งได้มาโดยมิชอบไม่ว่าจะเกิดจากการข่มขู่ หลอกลวง หรือจูงใจจำเลยเพื่อให้ได้มา ศาลจะปฏิเสธไม่รับฟังโดยเด็ดขาดไม่ว่า

กรณีใดๆ ในระหว่างการตรวจคำฟ้องนั้นศาลมีอำนาจที่จะเรียกจำเลยรวมถึงพยานหลักฐานอื่นๆ มาไต่สวนได้เอง ซึ่งการไต่สวนดังกล่าวจะเป็นการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ เมื่อศาลรับฟ้องแล้วกระบวนการพิจารณาในชั้นต่อไปมาจึงจะเป็นการพิจารณาโดยเปิดเผย

ถาม : ผลของการบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิดในชั้นพิจารณาของศาลเยอรมัน มีหลักเกณฑ์เช่นไร

ตอบ : ในชั้นพิจารณาของศาลหากศาลตรวจพบว่า คำฟ้องของโจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิด กรณีนี้ศาลเยอรมันจะไม่พิพากษายกฟ้องไม่ว่ากรณีใดๆ โดยศาลเยอรมันจะเน้นการสืบข้อเท็จจริงเป็นสำคัญว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ ดังนั้น การยกฟ้องทางเทคนิค กล่าวคือการยกฟ้องเนื่องจากการฟ้องขาดองค์ประกอบความผิด จึงไม่เกิดขึ้นในศาลเยอรมัน เพราะการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเยอรมันนั้น โดยหลักจะคำนึงถึงหลักความยุติธรรมเป็นสำคัญ สำหรับรูปแบบของคำฟ้อง ในการดำเนินการถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญรองลงไป หากข้อเท็จจริงที่ได้ในกระบวนการพิจารณาสามารถรับฟังได้ว่าจำเลย เป็นผู้กระทำความผิด กรณีเช่นนี้ศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยได้เสมอ แม้ว่าศาลจะตรวจพบว่าฟ้องของโจทก์บรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิดในภายหลังก็ตาม

ธัญรดี นิโลบล ผู้สัมภาษณ์

ภาคผนวก ข

คำพิพากษาศาลฎีกาของไทยที่พิพากษาตามหลักกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน

คำพิพากษาศาลฎีกาของไทยที่พิพากษาตามหลักกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 83/2552

นางเบญจวรรณ เตชะเสน

โจทก์

พันตำรวจตรีสมเกียรติ คำนอกกับพวก

จำเลย

วิธีพิจารณาความอาญา บรรยายฟ้อง (มาตรา 158 (5))

โจทก์บรรยายฟ้องเกี่ยวกับวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุ รวมทั้งมูลเหตุจูงใจที่ทำให้จำเลยทั้งสองกระทำความผิด โดยได้ระบุว่าผู้เห็นเหตุการณ์ที่บ่งชี้ว่าขณะที่เกิดเหตุการณ์นั้นมีจำเลยทั้งสองเท่านั้นที่อยู่ในที่เกิดเหตุ คนร้ายไม่มีทางที่จะเป็นผู้อื่น แม้ไม่มีรายละเอียดโดยชัดแจ้งเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยทั้งสองว่าร่วมอย่างไร ใครเป็นผู้ยิง และผู้ตายถูกยิงที่ส่วนใดของร่างกาย ด้วยอาวุธปืนชนิดใด ทั้งไม่มีข้อยืนยันว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันยิงผู้ตายก็เป็นฟ้องที่ขอบด้วยกฎหมายแล้วตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5) ที่ประสงค์แต่เพียงให้มีรายละเอียดพอสมควรที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีก็พอแล้ว ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ เป็นเรื่องที่ต้องไปว่ากันในชั้นสืบพยาน เมื่ออ่านฟ้องของโจทก์โดยตลอด จำเลยทั้งสองยอมเข้าใจได้ว่าโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองว่าร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยใช้อาวุธปืนยิงและไต่ตรองไว้ก่อน

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องว่าโจทก์เป็นภริยาของดาบตำรวจอนุสรณ์ เตชะเสน เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2543 เวลากลางคืนก่อนเที่ยง จำเลยทั้งสองร่วมกันฆ่าดาบตำรวจอนุสรณ์ เตชะเสน ผู้ตาย โดยไต่ตรองไว้ก่อน เป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตายตามประสงค์ของจำเลยทั้งสองขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (4) ประกอบ 83

ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีมีมูล ให้ประทับฟ้อง

จำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยทั้งสองมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83, 289 (4) ลงโทษประหารชีวิตจำเลยทั้งสอง

จำเลยทั้งสองอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิพากษากลับให้ยกฟ้อง

โจทก์ฎีกา

¹ คำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2552 เล่ม 1 หน้า 9 สำนักงานบริหารกลางและสวัสดิการ สำนักงานศาลยุติธรรม

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “คดีนี้มีปัญหาตามฎีกาของโจทก์ว่า โจทก์บรรยายฟ้องชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) หรือไม่ โจทก์บรรยายฟ้องว่า

“ข้อ 1. โจทก์เป็นภริยาของดาบตำรวจอนุสรณ์ เตชะเสน ซึ่งขณะมีชีวิตอยู่รับราชการตำรวจประจำสถานีตำรวจตำบลเขื่อน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ข้อ 2. เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2543 เวลาใดไม่ปรากฏชัด เวลากลางคืนหลังเที่ยง จำเลยทั้งสองได้บังอาจร่วมกันกระทำความผิดต่อกฎหมายอาญา กล่าวคือ เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2543 เวลาประมาณ 22.40 น. จำเลยทั้งสองหลอกลวงด้วยการวางแผนให้ดาบตำรวจอนุสรณ์ เตชะเสน ตายใจว่าไม่มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น โดยการชวนไปรับประทานอาหารว่างร่วมกันที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งในอำเภอเขียงยืน สั่งอาหารเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ มานั่งดื่มกินกันจนได้เวลาประมาณ 01.00 น. เศษ ของวันที่ 20 มกราคม 2543 จำเลยทั้งสองได้ชวนดาบตำรวจอนุสรณ์ เตชะเสน ออกไปจากร้านเพื่อไปที่ยวกันต่อที่อื่น เมื่อขึ้นรถยนต์ออกจากร้านอาหารไปโดยมีผู้เห็นเหตุการณ์ว่า ผู้ตายได้นั่งรถยนต์ไปกับจำเลยที่ 1 และมีรถยนต์คันที่จำเลยที่ 2 ขับขี่ตามไปด้วย โดยมุ่งหน้าไปทางจังหวัดขอนแก่น จนเมื่อเวลาประมาณ 2 นาฬิกา มีผู้ได้ยินเสียงปิ่นดั่งขึ้นประมาณ 5 นัด จากรถคันที่จำเลยที่ 1 กับดาบตำรวจผู้ตายนั่งไปด้วยดังกล่าวนั้น เกิดที่บริเวณริมคลองแม่น้ำชีบ้านกอก มีผู้เห็นรถยนต์คันที่ผู้ตายนั่งมาขับออกไป และในเวลาเดียวกันมีผู้พบศพของดาบตำรวจอนุสรณ์ เตชะเสน นอนตายอยู่ที่ริมคลองแม่น้ำชีบ้านกอกนั่นเอง

ข้อ 3. การที่ดาบตำรวจอนุสรณ์ เตชะเสน ถูกยิงตาย เป็นการวางแผนเตรียมการล่วงหน้า เพราะก่อนหน้าเกิดเหตุ จำเลยทั้งสองมีความไม่พอใจที่ผู้ตายเกิดเหตุทะเลาะวิวาทกับผู้อยู่ได้บังคับบัญชาของตนมาก่อน การที่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของตนเองมาชักชวนไปรับประทานอาหารด้วยกันเป็นการทำให้ผู้ตายหลงเชื่อว่า ผู้บังคับบัญชาไม่ได้เอาเรื่องกับตนแล้ว จึงยอมไปไหนด้วยความไว้วางใจ ฉะนั้น การที่จำเลยทั้งสองร่วมกันฆ่าดาบตำรวจอนุสรณ์ เตชะเสน จึงเป็นการฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และทำให้ผู้ตาย ตามสมควรตามความประสงค์ของจำเลยทั้งสอง รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงโจทก์จะกราบเรียนเสนอต่อศาลในชั้นพิจารณา

เหตุแห่งคดีตามฟ้อง ข้อ 2 และข้อ 3 เกิดที่ริมคลองแม่น้ำชีบ้านกอก ตำบลหนองบัว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม...”

เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 บัญญัติว่า “ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือและมี (1).....(5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี” บทบัญญัติดังกล่าวกล่าวแต่เพียงว่าฟ้องของโจทก์ต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควร

เท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีเท่าที่ส่วนรายละเอียดอื่นๆ เป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากันในชั้นสืบพยาน คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองในข้อหาร่วมกันฆ่าผู้อื่น โดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (4) โดยบรรยายฟ้องเกี่ยวกับวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุไว้ในฟ้องข้อ 2 และข้อ 3 และบรรยายถึงมูลเหตุจูงใจที่ทำให้จำเลยทั้งสองกระทำความผิดว่า มีสาเหตุมาจากผู้ตายทะเลาะวิวาทกับผู้อยู่ได้บังคับบัญชาของจำเลยทั้งสอง จำเลยทั้งสองจึงได้ร่วมกันวางแผนชักชวนผู้ตายรับประทานอาหาร จากนั้นได้ชวนผู้ตายออกจากร้านอาหารเพื่อไปที่เยยที่อื่น โดยในคำฟ้องได้ระบุว่าผู้เห็นเหตุการณ์ว่าผู้ตายนั่งรถยนต์ไปกับจำเลยที่ 1 มีจำเลยที่ 2 ขับรถยนต์ตามไปด้วย โดยมุ่งหน้าไปทางจังหวัดขอนแก่น และในขณะที่เกิดเหตุมีผู้ได้ยินเสียงปืนประมาณ 5 นัด มาจากรถยนต์คันที่จำเลยที่ 1 ขับซึ่งผู้ตายนั่งมาในรถยนต์คันดังกล่าว และเห็นรถยนต์ของจำเลยที่ 1 ขับออกไปจากบริเวณที่มีเสียงปืนและพบศพของผู้ตาย ณ บริเวณนั้นคือบริเวณตลิ่งแม่น้ำชีบ้านกอก ตำบลหนองบัว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม คำฟ้องดังกล่าวได้บรรยายพฤติการณ์ที่บ่งชี้ว่าขณะที่เกิดเหตุการณ์ฆ่ามีจำเลยทั้งสองเท่านั้นที่อยู่ที่เกิดเหตุ คนร้ายไม่มีทางที่จะเป็นผู้อื่น ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 4 วินิจฉัยว่าฟ้องของโจทก์ไม่มีรายละเอียดโดยชัดแจ้งเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยทั้งสองว่าร่วมอย่างไร ใครเป็นผู้ยิง และผู้ตายถูกยิงที่ส่วนใดของร่างกาย ด้วยอาวุธปืนชนิดใด ทั้งไม่มีข้อยืนยันว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันยิงผู้ตายนั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย มิฉะนั้นคดีที่ไม่มีประจักษ์พยานลงมีแต่พยานแวดล้อมที่บ่งชี้ว่าผู้ใดเป็นคนร้ายก็ไม่อาจนำคดีดังกล่าวมาฟ้องให้จำเลยรับผิดได้ เพราะไม่มีพยานรู้เห็นลักษณะหรือทำที่การยิงหรือวิธีการฆ่าของคนร้ายได้ เพราะไม่มีพยานรู้เห็นลักษณะหรือทำที่การยิงหรือวิธีการฆ่าของคนร้ายได้ ทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) ประสงค์แต่เพียงให้มีรายละเอียดพอสมควรที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาดีก็พอแล้ว เมื่ออ่านฟ้องของโจทก์โดยตลอด จำเลยทั้งสองย่อมเข้าใจได้ว่าโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองว่า ร่วมกันฆ่าผู้อื่น โดยใช้อาวุธปืนยิงและไตร่ตรองไว้ก่อน ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิพากษายกฟ้องโจทก์นั้นศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ฟังขึ้น”

พิพากษายกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 ให้ศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิจารณาพิพากษาใหม่ตามรูปคดี

(ม.ล. ไกรฤกษ์ เกษมสันต์ – ฐานันท์ วรรณโกวิท – อภัยร หิรัญบุรณะ)

ชนมทิศา บัวทอง – ย่อ

วันทนี กิรติพิบูล – ตรวจ

หมายเหตุ

ปัญหาว่าคำฟ้องในคดีอาญาจะต้องบรรยายรายละเอียดอย่างไรบ้างนั้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันบัญญัติหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ในมาตรา 200

มาตรา 200 (เนื้อหาของคำฟ้อง)

(1) คำฟ้องต้องระบุถึงตัวผู้ถูกฟ้อง (der Angeschuldigte) (ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันจะใช้คำว่า der Beschuldigte ที่หมายถึงผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดซึ่งมีความหมายกว้าง เมื่อผู้กล่าวหาว่ากระทำความผิดถูกพนักงานอัยการยื่นคำฟ้องก็จะใช้คำว่า den Angeschuldigten ซึ่งน่าจะแปลว่าผู้ถูกฟ้องและเมื่อศาลสั่งประทับฟ้องแล้วก็จะใช้คำว่า Angeklagter ซึ่งหมายถึงจำเลย) การกระทำที่ผู้ถูกฟ้องถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เวลาและสถานที่ที่กระทำความผิด องค์ประกอบความผิดตามกฎหมายและมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด นอกจากนี้ในคำฟ้องต้องระบุถึงพยานหลักฐาน ศาลที่พิจารณาคดีและทนายจำเลย ในการระบุถึงพยานบุคคล หากเป็นกรณีตามมาตรา 68 (1) ประโยคที่สอง, (2) ประโยคที่หนึ่ง การระบุแต่เพียงที่อยู่ที่สามารถส่งหมายเรียกพยานไปได้ก็ถือว่าเป็นการเพียงพอแล้ว ในกรณีที่พยานถูกระบุชื่อ ถ้าความเป็นตัวตนของพยานไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนไม่ควรที่จะถูกเปิดเผย การระบุถึงที่อยู่ที่สามารถส่งหมายเรียกให้พยานได้ก็ถือว่าเป็นการเพียงพอ ในกรณีที่ที่อยู่ของพยานต้องถูกปกปิดเป็นความลับ ให้นำหลักที่กล่าวไว้ข้างต้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(2) นอกจากนี้ในคำฟ้องต้องบรรยายให้เห็นถึงผลของการสืบสวนสอบสวนที่สำคัญไว้ด้วย กรณีจะไม่ต้องระบุไว้ก็ต่อเมื่อคำฟ้องได้ถูกยื่นต่อผู้พิพากษานายเดี่ยวในคดีอาญา

คำอธิบาย

มาตรา 200 แสดงให้เห็นถึงภารกิจและโครงสร้างของคำฟ้อง (Funktion und Aufbau der Anklageschrift) มาตรา 200 มีไว้เพื่อที่จะทำให้ผู้ที่ถูกฟ้องรู้ถึงข้อกล่าวหาที่กล่าวหาตน (ภารกิจในการให้ข้อมูลข่าวสาร) (Informationsfunktion) และในขณะเดียวกันคำฟ้องก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงเนื้อหาของคดีที่ศาลจะต้องวินิจฉัยทั้งในแง่ข้อเท็จจริงแห่งคดีและในแง่ของตัวจำเลย (ภารกิจในการกำหนดขอบเขตของศาล) (Umgrenzungsfunktion)

คำฟ้องจะถูกยื่นต่อศาลแขวง-ผู้พิพากษานายเดี่ยวในคดีอาญา-หากเป็นกรณีตามมาตรา 25 พระธรรมนูญศาลยุติธรรม (GVG) หากเป็นกรณีอื่นจะต้องยื่นต่อผู้พิพากษาหัวหน้าคณะของศาลที่จะมีคำวินิจฉัยว่าจะประทับฟ้องที่ยื่นหรือไม่

เนื้อหาของคำฟ้องจะต้องระบุถึงรายละเอียดตาม (1) ประโยคที่หนึ่งและประโยคที่สอง รวมทั้งรายละเอียดตาม (2) ประโยคที่หนึ่งด้วย ในตอนท้ายของคำฟ้องจะมีคำร้องของพนักงานอัยการที่ขอให้ศาลมีคำสั่งประทับฟ้อง (มาตรา 199 (2) ประโยคที่หนึ่ง)

รายละเอียดที่ต้องระบุไว้ในคำฟ้องตาม (1) ประโยคที่หนึ่งถือว่าเป็นข้อสาระสำคัญของคำฟ้องซึ่งหากขาดรายละเอียดดังกล่าวหรือรายละเอียดดังกล่าวมีความบกพร่องก็จะเป็นผลให้คำสั่งประทับฟ้องของศาลเป็นไปโดยมิชอบด้วย

การให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวบุคคลของผู้ถูกฟ้องต้องชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้การฟ้องผิดตัวเกิดขึ้นไม่ได้และในกรณีที่สามารรถระบุถึงผู้ถูกฟ้องได้จะต้องระบุถึงชื่อสกุล ชื่อตัว นามสกุล เดิมของหญิงที่ใช้ก่อนแต่งงาน (กรณีหญิงที่แต่งงานแล้วเป็นผู้ถูกฟ้อง) อาชีพ ที่อยู่ สถานภาพการสมรส วันเดือนปีเกิด สถานที่เกิด และสัญชาติของผู้ถูกฟ้อง ในกรณีที่ผู้ถูกฟ้องเป็นผู้เยาว์ต้องระบุถึงชื่อและที่อยู่ของผู้แทน โดยชอบธรรมรวมถึงชื่อของนายจำเลยด้วย

คำฟ้องต้องระบุถึงการกระทำที่ผู้ถูกฟ้องถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดรวมถึงเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการกระทำความผิดซึ่งจะต้องบรรยายให้เห็นถึงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์อย่างชัดเจนในกรณีที่ผู้กระทำผิดกระทำผิดหลาย ๆ การกระทำก็ต้องบรรยายให้เห็นถึงการกระทำความผิดแต่ละการกระทำที่แยกออกจากกันอย่างชัดเจนเวลาในการกระทำความผิดจะต้องระบุอย่างน้อยที่สุดก็คือช่วงเวลาที่การกระทำความผิดเกิดขึ้น

ในคำฟ้องต้องระบุถึงองค์ประกอบความผิดตามกฎหมายไว้ องค์ประกอบความผิดทั้งในส่วนขององค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในจะต้องปรับให้เข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การบรรยายถึงการกระทำความผิดจะบรรยายอย่างกระชับเพราะเพียงเพื่อที่จะบอกหัวเรื่องในการสืบพยานเท่านั้นส่วนรายละเอียดของเหตุการณ์จะไปอยู่ในส่วนของผลของการสืบสวนสอบสวนที่สำคัญ

ถ้าเป็นไปได้การบรรยายถึงองค์ประกอบความผิดอาจทำอย่างง่าย ๆ ได้เช่น บรรยายว่าเป็นการพยายามกระทำความผิด ในกรณีที่มีการกระทำความผิดหลาย ๆ การกระทำกระทำต่อผู้เสียหายคนเดียวจะต้องแยกแต่ละการกระทำความผิดออกจากกันให้ชัดเจน

ถ้าเป็นกรณีของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดต่อเนื่องในประการแรกจะต้องพยายามที่จะบรรยายให้เห็นถึงการกระทำความผิดแต่ละการกระทำตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มิฉะนั้นก็ต้องบรรยายโดยจำกัดให้อยู่ในกรอบของช่วงเวลา ในกรณีที่ไม้อาจระบุถึงจำนวนครั้งของการกระทำความผิดได้ก็เป็นไปตามหลักกประ โยชนข้อสงสัยให้จำเลยที่ถือจำนวนครั้งนี้น้อยที่สุดเช่นในกรณีของการกระทำมิชอบในทางเพศแก่ผู้อยู่ในความปกครองเฉพาะในช่วงเวลาและความถี่ของการกระทำเท่านั้นที่ชัดเจน “อย่างน้อยสืบครั้งจากเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม 2004” เป็นต้น

ข้อเท็จจริงที่สำคัญต่อผลในทางกฎหมาย (Rechtsfolgenrelevante Tatsachen) ปกติแล้วไม่จำเป็นต้องบรรยายมาในส่วนของการกระทำความผิด แต่ในทางปฏิบัติแล้วจะถูกบรรยายมาในส่วนของการกระทำความผิดด้วยเช่นเงื่อนไขตามมาตรา 21 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันหรือเงื่อนไขที่จะทำให้มีการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้จะถูกบรรยายมาด้วยเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีเงื่อนไขดังกล่าวอยู่ครบ

ในการบรรยายถึงองค์ประกอบของการกระทำความผิดนั้นจะต้องคำนึงถึงบทบัญญัติบางประการที่ตามความคาดหมายของพนักงานอัยการแล้วจะมีผลต่อการที่ศาลจะตัดสินว่าจำเลยกระทำความผิดด้วย (เช่นบทบัญญัติว่าด้วยการพยายามกระทำความผิด รูปแบบของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด) เพราะว่าในทางปฏิบัติแล้วข้อเท็จจริงที่มีความเกี่ยวข้องกับผลในทางกฎหมายได้ถูกบรรยายไว้ในคำฟ้องด้วย ดังนั้นจึงต้องระบุงค์ประกอบตามมาตรา 21 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันหรือมาตรา 243 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันไว้ในคำฟ้องด้วย เป็นต้น

มาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดหมายถึงการระบุถึงการกระทำความผิดอาญาว่าเป็นความผิดฐานใดและต้องด้วยบทกฎหมายในมาตราใด เช่น การกระทำของผู้ถูกฟ้องเป็นความผิดอาญาฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 242 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน เป็นต้น

พยานหลักฐานจะต้องทำรายการแสดงไว้ซึ่งข้อมูลทั้งพยานบุคคลที่สำคัญและพยานที่เป็นสิ่งของที่สำคัญ (die wesentlichen persönlichen und sachlichen Beweismittel) ในกรณีของพยานบุคคลและพยานผู้เชี่ยวชาญจะต้องระบุชื่อและที่อยู่ของพยานตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 68 เฉพาะแต่พยานหลักฐานที่พนักงานอัยการเห็นว่าสำคัญเท่านั้นจะต้องถูกระบุไว้ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าแทนที่จะสืบพยานบุคคลแต่จะใช้วิธีการอ่านบันทึกที่พยานบุคคลดังกล่าวได้ทำบันทึกไว้ก็จะระบุแต่เพียงบันทึกดังกล่าวในฐานะที่เป็นพยานเอกสาร จากเหตุผลในการคุ้มครองพยานแทนที่จะระบุสถานที่อยู่ของพยานสามารถระบุสถานที่ที่สามารถส่งหมายเรียกพยานก็ได้ ในกรณีที่ความเป็นตัวตนของพยานจะต้องถูกปิดเป็นความลับก็สามารถระบุเฉพาะสถานที่ที่สามารถส่งหมายเรียกให้พยานได้เพื่อที่ว่าศาลและจำเลยจะได้รู้จากคำฟ้องว่าคำให้การของพยานที่ได้รับการคุ้มครองจะถูกนำมาสืบในชั้นสืบพยาน

ในส่วนที่สองของคำฟ้องจะระบุถึงผลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนที่สำคัญรวมทั้งข้อเท็จจริงที่จะมีผลในทางกฎหมายต่อตัวผู้กระทำความผิด ปัญหาว่าผลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนที่สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องระบุหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับว่าคำฟ้องได้ยื่นต่อศาลไหนหากเป็นคำฟ้องที่ยื่นต่อผู้พิพากษานายเดียว (ศาลแขวง) หรือศาลเด็ก (มาตรา 39JGG) ก็ไม่จำเป็นต้องระบุไว้ก็ได้ การระบุถึงผลของการสืบสวนสอบสวนดังกล่าวจะทำให้ผู้ที่ถูกฟ้อง ทนายจำเลยและศาล ได้รับทราบเกี่ยวกับสภาพของข้อเท็จจริงในคดี การใช้ดุลพินิจซึ่งนำหนักพยานหลักฐานและทุก ๆ ข้อเท็จจริงที่สำคัญอื่น ๆ ต่อการทำคำวินิจฉัย การระบุผลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนที่สำคัญที่ไม่สมบูรณ์ปกติแล้วไม่ถือว่าทำให้คำฟ้องไม่มีผลในทางกฎหมายและไม่ได้มีผลต่อความสมบูรณ์ต่อคำสั่งประทับฟ้อง

ข้อบกพร่องที่ไม่เกี่ยวกับการกักในการกำหนดขอบเขตของคำฟ้องแต่เป็นข้อบกพร่องที่กระทบเฉพาะแต่ภารกิจในการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยหลักแล้ว ศาลไม่อาจที่จะปฏิเสธจะมีคำสั่งประทับฟ้องจากเหตุผลดังกล่าวได้เช่นกรณีที่พนักงานอัยการลืมนำลายมือชื่อในคำฟ้อง (OLG Duesseldorf wistra 1993, 352)

สิ่งที่ต้องระบุคือข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงข้อสงสัยในการกระทำความผิดที่เพียงพอ (der hinreichende Tatverdacht) ข้อเท็จจริงของการกระทำความผิดที่มีความสำคัญไม่มาก เหตุการณ์ก่อนกระทำความผิดและข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้ถูกกล่าวหาสามารถที่จะระบุได้เท่าที่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญการที่ระบุแต่ในทางรูปแบบเช่นแม้ว่าจำเลยจะปฏิเสธแต่ก็สามารถพิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลยได้ด้วยพยานหลักฐาน ถือว่าเป็นการไม่เพียงพอ

ข้อเท็จจริงที่มีผลในทางกฎหมายต่อตัวผู้กระทำความผิดจะต้องถูกระบุไว้และในบางกรณีรวมถึงการแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด เพื่อใช้ในการกำหนดจำนวนเงินของโทษปรับว่าผู้กระทำความผิดควรจะต้องชำระในอัตราวันละเท่าใด (มาตรา 40 (2) ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน) การที่จำเลยเคยถูกลงโทษมาแล้วจะต้องถูกระบุเอาไว้ด้วย

ในทางปฏิบัติโดยหลักการแล้วการระบุถึงการถูกขังระหว่างสืบสวนสอบสวนจะถูกบันทึกไว้ในส่วนหัวของคำฟ้องในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเพื่อแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งการพิจารณาคดี คำร้องขอให้ขังจำเลยต่อจะรวมอยู่ในคำร้องขอให้ศาลสั่งประทับฟ้องพนักงานอัยการจะเซ็นชื่อในคำฟ้อง

ในกรณีที่คำฟ้องไม่ได้แสดงให้เห็นถึงภารกิจในการให้ข้อมูลข่าวสารและภารกิจในการกำหนดขอบเขตของศาล ศาลก็จะคืนคำฟ้องให้พนักงานอัยการไปซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่คำฟ้องไม่ระบุถึงตัวผู้ถูกฟ้องอย่างเพียงพอรวมถึงไม่ระบุถึงการกระทำความผิดอย่างเพียงพอและไม่สามารถที่จะแก้ไขได้โดยการตีความจากผลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนอย่างสำคัญ ถ้าคำฟ้องที่ถูกนำกลับไปแก้ไขแล้วยังไม่ชัดเจนศาลก็จะคืนคำฟ้องกลับไปอีกในกรณีที่พนักงานอัยการปฏิเสธที่จะนำคำฟ้องกลับไปแก้ไขศาลก็จะปฏิเสธการประทับฟ้อง

ในกรณีที่ข้อบกพร่องของคำฟ้องไม่ได้รับการแก้ไขทั้งในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและชั้นสืบพยาน คำฟ้องและคำสั่งประทับฟ้องจะไม่มีผลในทางกฎหมาย กระบวนพิจารณาจะต้องถูกยุติไว้ (Vgl. Wolfgang Joecks, Studienkommentar StPO, 2. Auflage 2008, มาตรา 200, หัวข้อ 1 ff)

จากหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันข้างต้นจะเห็นได้ว่าการที่ต้องบรรยายรายละเอียดต่างๆ ในคำฟ้องนั้นก็เพื่อที่จะให้จำเลยรู้ว่าตนเองถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอะไรเพื่อที่จำเลยจะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง (ภารกิจในการให้ข้อมูลข่าวสาร) และใน

ขณะเดียวกันเนื้อหาในคำฟ้องก็จะช่วยให้ศาลสามารถที่จะรู้ว่าศาลจะต้องค้นหาความจริงในเรื่องอะไรและจะต้องมีคำวินิจฉัยคดีในเรื่องอะไร (ภารกิจในการกำหนดขอบเขตของศาล) การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) ประสงค์แต่เพียงให้มีรายละเอียดพอสมควรที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาดีก็พอแล้ว เมื่ออ่านฟ้องของโจทก์โดยตลอด จำเลยทั้งสองยอมเข้าใจได้ว่าโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองว่าร่วมกันฆ่าผู้อื่น โดยใช้อาวุธปืนยิงและไต่รตรงไว้ก่อนจึงเป็นการวางหลักให้เห็นถึงภารกิจในการให้ข้อมูลข่าวสารของคำฟ้องได้เป็นอย่างดี

อนึ่ง ในส่วนของการบรรยายฟ้องในความผิดอาญาบางฐาน เช่น ความผิดฐานปลอมเอกสาร ปัญหาว่าหากไม่บรรยายข้อความที่ว่า “โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน” จะถือว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) หรือไม่นั้น หากคิดจากหลักที่ว่าคำฟ้องมีภารกิจสองประการที่กล่าวไว้ข้างต้น ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าการไม่บรรยายฟ้องในส่วนของ “โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน” จะถือได้หรือไม่ว่าจะทำให้จำเลยไม่เข้าใจว่าตนเองถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานใดหรือศาลจะไม่รู้หรือไม่ว่าต้องพิจารณาคดีในเรื่องอะไร คำตอบก็คงเป็นว่าไม่ใช่ การบรรยายฟ้องในความผิดฐานปลอมเอกสารที่ขาดข้อความดังกล่าว (“โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน”) จึงเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) นอกจากนี้หลักที่ศาลฎีกาวางไว้ในการบรรยายฟ้องข้อหนึ่งก็คือ โจทก์ต้องบรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิด ฟ้องความผิดฐานใดก็ต้องบรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดฐานนั้น ถ้อยคำที่ว่า “โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน” ไม่ใช่องค์ประกอบความผิดของความผิดฐานปลอมเอกสารหากแต่เป็นพฤติการณ์ประกอบการกระทำ ตามความเห็นของนักกฎหมายฝ่าย Common Law (จิตติ ดิงศภัทย์ กฎหมายอาญาภาคสองตอนหนึ่ง พิมพ์ครั้งที่ 7, 2543, หัวข้อ 891) หรือเป็นเงื่อนไขในการลงโทษทางภาวะวิสัย ตามความเห็นของนักกฎหมายเยอรมัน (คณิต ฅ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 9, 2549, หน้า 512) ดังนั้น หากศาลยกฟ้องโจทก์โดยอ้างว่าโจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดก็ไม่น่าจะเป็นไปตามหลักที่ศาลฎีกาเคยวางไว้

ภาคผนวก ก

Appendix B

**THE CODE OF CRIMINAL PROCEDURE :
EXTRACTS**

Appendix B¹**THE CODE OF CRIMINAL PROCEDURE :****EXTRACTS****A. EXAMINING WITNESSES****§ 68. Examination Concerning the Person**

The examination begins by asking the witness about his surname, given name, age, status or occupation, and place of residence. If the situation requires it, questions should be put to the witness concerning any circumstances that affect his credibility in the instant case, in particular his relations with the accused or the victim.

§ 69. Examination Concerning the Case

(I) The witness shall be asked to give a narrative account of what he knows about the subject matter of his examination. Before his examination the witness shall be told the subject matter being investigated and the person of the accused if there is one.

(II) If necessary further questions shall be asked in order to clarify and complete the testimony or to explore the basis on which the knowledge of the witness rests.

(III) The requirements of § 136a apply equally to witnesses.

§ 136. Initial Examination

(I) At the start of the initial examination the accused shall be told what act he is accused of and which provisions of the criminal law may apply. He shall be advised that the law (Gesetz) permits him to respond to the accusation or to decline to speak about the case (zur Sache), and to consult with defense counsel of his choice at all times, even before his examination. He shall also be instructed that he may move for the taking of particular evidence [tending] to his exculpation. In appropriate cases the accused shall also be advised that he may respond in writing.

(II) The examination should give the accused the opportunity to explain away the grounds of suspicion against him and to bring forward the facts favorable to him.

(III) At the initial examination of the accused attention shall also be given to investigating his personal circumstances.

¹ 註: Comparative Criminal Procedure: Germany by John H. Langbein

§ 136a. Forbidden Methods of Examination

(I) The accused's freedom of decision and action shall not be impaired through ill-treatment, fatigue, physical abuse, druges, torture, deception, or hypnosis. Force may be used only insofar as permitted by the law of criminal procedure. It is forbidden to threaten an illegal measure and to promise an advantage not authorized by law.

(II) Measures that impair the accused's memory or comprehension are not allowed.

(III) The prohibitions of subsections I and II apply without regard to the consent of the accused. Statements obtained in contravention of these prohibitions may not be used even if the accused agrees to the use.

C. PROSECUTORIAL DISCRETION

§ 151. The Principle of the Formal Criminal Charge (Anklagegrundstaz)

The convening of a judicial investigation [i. e., a trial] is conditioned upon the preferring of a formal charge (Klage)

§ 152. Prosecution; the Rule of Compulsory Prosecution (Legal itatsprinzip)

(I) The public prosecutor is responsible for preferring the of ficial charge.

(II) Except as otherwise provided by law he is required to take action against all prosecutable offenses, to the extent that there is a sufficient factual basis.

§ 153. No prosecution of Minor Matters (Opportunitatsprinzip)

(I) If the proceeding concerns a misdemeanor, the prosecutor may refrain from prosecuting with the consent of the court competent [to try case], if the guilt of the actor would be regarded as minor (gering), and there is no public interest in prosecutiong

§ 153a. Discontinuing a Proceeding upon Fulfillment of Conditions

(I) With the consent of the court competent [to try the case] and of the accused the prosecutor may in a misdemeanor case decline provisionally to prefer the charge on condition that the accused

1. perform a particular act of compensation for the harm resulting from the crime,
2. pay a sum of money to a charitable organization or to the state,
3. perform some other charitable work, or

4. undertake support obligations in a particular amount, if these conditions (Auflagen und Weisungen) are appropriate in [a situation of] minor guilt to overcome the public interest in criminal prosecution. The prosecutor shall fix a period for the accused to fulfil the conditions, at most six months in the case of subsections 1-3 of the first sentence, one year in the case of subsection 4. The prosecutor may suspend conditions subsequently and extend the period once for up to three months : with the consent of the accused he may impose and alter conditions subsequently. If the accused fulfils the conditions, the act may no longer be prosecuted as a misdemeanor. If the accused does not fulfill the conditions, he will not be reimbursed for efforts undertaken toward their fulfillment.

§ 153b. Noprosecution

(I) If the circumstances are present under which the court could refrain from imposing punishment [under the applicable section of the substantive criminal law], the prosecutor may decline to prefer the official charge with the consent of the court that would be competent to try the case.

§ 154. Unimportant Collateral Offenses

(I) The official charge need not be preferred if the punishment to which it can lead is negligible compared with a punishment imposed or anticipated against the accused for another act.

§ 154a. Limiting Prosecution

(I) If the anticipated punishmentfor certain severable parts of an act, or for some of a group of offenses committed through the same criminal act, is negligible, the prosecutor may limit the prosecution to the remaining parts of the act or to the remaining offenses. The limitation shall made a matter of record.

§ 154c. Victim of Coercion or Extortion

(I) If coercion or extortion (§§ 240, 253 of the Code of Criminal Law) was committed by threatening to reveal an offense, the prosecutor may decline to prosecute the act whose disclosure was threatened, unless atonement is essential on account of the gravity of the act.

D. PROSECUTOR AND COURT

§ 155. Scope of the [Judicial] Investigation

(I) The [judicial] investigation (Untersuchung) and decision extend only to the act designated in the charge (Klage, i.e. Anklage) and to the persons accused in the charge.

(II) Within these limits the courts are permitted and required to act independently; in particular, in applying the criminal law are not bound by the motions made.

§ 156. No Withdrawal of the Charge

The official charge can not be withdrawn [i. e., by the prosecutor] after the trial procedure has been convened.

E. THE PROSECUTOR'S PRETRIAL INVESTIGATION

§ 160. Investigative Proceedings

(I) As soon as the prosecutor learns by means of report or otherwise that an offense is suspected, he shall investigate the facts in order to decide whether to prefer the official charge.

(II) The prosecutor shall investigate not only not only inculcating but also exculpating evidence (*Umstände*), and shall attend to the securing of evidence (*Beweise*) whose loss is feared.

(III) The prosecutor's investigations shall also extend to circumstances (*Umstände*) that are important for fixing the legal consequences of the offense [i. e., factors affecting sentencing].

§ 161a. Prosecutor's Examination of Witnesses and Experts

(I) Witnesses and experts are required to appear upon summons of the prosecutor and to make statements on the facts or render expertise.

(II) If the accused moves for the taking of evidence for his exculpation, this shall be done if it is of significance.

(III) The accused is required to appear upon summons of the prosecutor. Sections136-136a [supra, and] 168c (I) & (5) [regarding the permissible presence of counsel] apply accordingly.

F. REVIEW OF NONPROSECUTION

§ 170. Preferring the Official Charge; Discontinuing the Proceeding

(I) If the [pretrial] investigation provides sufficient cause for preferring the official charge, the prosecutor files a written charge (*Anklageschrift*) with the competent court.

(II) Otherwise the prosecutor discontinues the proceeding. He notifies the accused of this if the accused has been examined as such or if an arrest warrant was issued against him; the same applies if the accused has asked for notice or if it is palpable that he has a special interest in being notified.

§ 171. Notifying the Moving Party

If the prosecutor declines a motion to prefer the official charge or discontinues the proceeding after the conclusion of the [pretrial] investigation, he shall notify the person who made motion and state the reasons. If the person who made the motion is also the victim, he shall be instructed about the possibility of attacking the decision and about the interval permitted for doing so (§ 172 (I)).

§ 172. The Procedure to Compel the Charge (*Klageerzwingungsverfahren*)

(I) If the person who made the motion is also the victim, he is allowed to make a complaint against the decision to the prosecutor's superior officer within two weeks after the decision has been notified to him pursuant to § 171.

(II) If the prosecutor's superior rejects the complaint, the person who the motion may move within one month after he is notified for a judicial decision. He shall be instructed about this and about the requisite form; the period does not run when the instruction has not been given. The motion is not permissible if the proceeding concerns exclusively an offense that may be privately prosecuted by the victim, or if the prosecutor has declined to prosecute pursuant to § 153(I), § 153a (I), or § 153b (I); the same applies in the cases of §§ 153c through 154(I) as well as.....§ 154c.

(III) The motion for a judicial decision must state the facts and the evidence (*Beweismittel*) that are thought to justify the preferring of the official charge. It must be signed by a lawyer; regarding legal aid for the poor, the same rules apply as in civil litigation. The motion shall be filed with the court competent to make the decision.

(IV) The state supreme court (*Oberlandesgericht*) has jurisdiction over the motion.

§ 173. Procedure of the Court

(I) Upon order of the court the prosecutor shall turn over his files to the court.

(II) The court may notify the accused of the motion and give him an interval for reply.

(III) The court may order investigations [ermittlungen] preliminary to its decision and may entrust them to a designated judge [a member of the court] or to a commissioned judge [not a member of the court.]

§ 174. Quashing the Motion

(I) If sufficient cause for preferring the official charge does not appear, the court quashes the motion and notifies the person who made the motion, the prosecutor, and the accused.

§ 175. Order to Prefer the Charge

If after hearing the accused the court finds the motion justified, it orders the preferring of the official charge. The prosecutor is obliged to carry out this order.

§ 176. Posting Security

(I) Before deciding on the motion the court may order person who made the motion to post security for the foreseeable costs of the state and of the accused arising from the proceeding. Security shall be posted in cash or securities.....

§ 177. Costs

The costs of the proceeding concerning the motion shall in the event of [quashing pursuant to] § 174. . . be imposed upon the person who made the motion.

G. DECIDING WHETHER TO CONVENE A TRIAL

§ 199. Deciding Whether to Convene a Trial

(I) The court competent to try the case shall decide whether or not to convene (*eroffnen*) the trial procedure.

(II) The Anklage shall contain the motion to convene the trial procedure. The files shall be submitted with the Anklago to the court.

§ 200. Contents of the Anklage

(I) The Anklage shall indicate the person accused, the act of which he is accused, the time and place of its commission, the legal elements of the crime and the applicable provisions of

the criminal law..... It shall also indicate the evidence (*Beweismittel*), the court that should conduct the trial, and the [name of the] defense counsel.

(III) The Anklage shall also set forth the material results of the [prosecutor's pretrial] investigation.

§ 201. Communication of the Anklage

(I) The presiding judge of the court communicates the written Anklage to the accused and at that time requires him to declare within a certain period of time whether he wishes to move that particular evidence be obtained before [the court makes] the decision whether to convene the trial procedure, or whether he wishes to make objection to the convening of the trial procedure.

(II) The court decides on motions and objections. If the court denies an objection of the accused based upon want of jurisdiction (stop §16), the accused has the right to interlocutory appeal. Otherwise, the decision of the court [respecting the convening of the trial procedure] may not be attacked [i.e., appealed].

§ 202. Ordering Particular Evidence to Be Obtained

Before deciding whether to convene the trial procedure the court may order particular evidence to be obtained for the better clarification of the matter. The decision may not be attacked.

§ 203. The Order to Convene

The court shall order the convening of the trial procedure if, according to the results of the preparatory proceeding, the accused appears sufficiently of having committed a crime.

§ 204. Refusal to Convene

(I) If the court decides not to convene the trial procedure, the order [of refusals] shall indicate whether it is based upon factual or legal grounds.

(II) The accused shall be informed of the order.

§ 206. Court Not Motion-Bound

In framing the order the court is not bound by the motions of the prosecution.

§ 207. Contents of the Order Convening the Trial Procedure

(I) In the order convening the trial procedure the court accepts the Anklage [as the basis] for the trial and designates the court that will conduct the trial.

(II) In accepting the Anklage for trial the court shall set forth any modifications required.

If

1. the Anklage alleges several acts and the court refuses to convene the trial procedure respecting some of them,
2. the prosecution is limited pursuant to § 154a to particular severable parts of an act or such parts are reintroduced into the proceeding,
3. the court's evaluation of the act differs in law from that of the Anklage, or
4. the prosecution is limited pursuant to § 154a to some of a group of offenses committed through the same criminal act, or such offenses are reintroduced into the proceeding.

§ 210. Appeal (Rechtsmittel)

(I) The order convening the trial procedure cannot be attacked by the accused.

(II) The prosecution is entitled to interlocutory appeal against an order refusing to convene the trial procedure

(III) If the appeal court sustains the appeal, it can also order that the trial shall take place before another chamber of the court that issued the [quashed order] or before a neighboring court in the same state

H. TRIAL PROCEDURE

§ 238. Conducting the Trial

(I) The presiding judge conducts the trial, examines the accused, and takes the evidence (*Beweis*).

(II) If one of the trial participants objects to a ruling of the presiding judge regarding the conduct of the case, the [entire] court decides.

§ 239. Cross-examination

(I) If prosecutor and defense counsel jointly move it, the presiding judge shall leave to them the examination of the witnesses and experts designated by prosecutor and accused. The prosecutor examines first the witnesses and experts he has designated, the defense counsel those for the accused.

(II) Also following this examination the presiding judge shall put such questions to the witnesses and experts as appear him necessary for further clarification of the case.

§ 240 Right to Question

(I) The presiding judge shall permit the associate judges to put questions to the accused, the witnesses, and the experts.

(II) The presiding judge shall permit the prosecutor, the accused, and the defense counsel, as well as the lay judges, to do likewise.

§ 243. Course of the Trial

(I) The trial begins with the call of the case. The presiding judge ascertains whether the accused and the defense counsel are present and the evidence (*Beweismittel*) readied, especially whether the witnesses and experts who have been summoned have appeared.

(II) The witnesses leave the courtroom. The presiding judge examines the accused concerning his personal circumstances.

(III) Thereupon the prosecution reads the accusation [from the *Anlage*]

(IV) The accused is then advised that he is free to decline to speak about the case (*zur Sache*). If the accused is willing to speak, he will be examined about the case pursuant to the provisions of § 136 (II). Prior convictions of the accused shall be brought out only to the extent that they are important for the decision. The presiding judge decides if they are to be brought out.

§ 244. Taking Evidence

(I) The taking of evidence (*Beweis*) follows the examination of the accused.

(II) In order to search out the truth the court shall on its own motion extend the taking of evidence to all facts and means of proof (*Beweismittel*) that are important for the decision.

(III) A motion to take evidence shall be refused if the taking of the evidence is impermissible. Otherwise a motion to take evidence may be refused only if the taking of the evidence is superfluous because the matter is common knowledge, if the fact to be proven is unimportant or is already proven, if the evidence is wholly inappropriate or unobtainable, if the motion is meant to delay the proceeding, or if a material proposition to be proven for the exculpation of the accused may be treated as though the fact concerned were true.

(IV) A motion to take evidence by examining an expert can also be refused if the court itself possesses the necessary expertise, except where otherwise provided. The hearing of an

additional expert can also be refused if the contrary of the fact concerned has already been proven through the former expert opinion; this does not apply if the expertise of the former expert is doubted, if his opinion is based upon inaccurate factual presuppositions, if the opinion contains contradictions, or if the new expert has available means of research that appear superior to those of a former expert.

(V) A motion to take evidence by holding a view [of premises] can be refused if the court in its duty-bound discretion deems a view unnecessary for investigating the truth.

(VI) An order of the court is required for the refusal a motion to take evidence.

§ 249. Reading of Written Matter

Documents and other written matter serving as evidence are read out at the trial. This applies in particular to prior judgments in criminal matters, criminal records, and extracts from parish records and citizen registries, and it also applies to the records (*Protokolle*) made concerning the taking of a judicial view.

§ 250. The Principle of Personal Examination

If the evidence of a fact is based upon a person's observation, this person shall be examined at the trial. The examination may not be replaced by reading the record of an earlier examination, or by reading a written statement.

§ 251. Reading of Records

(I) The emanation of a witness, expert, or co-accused may be replaced by the reading of the notes of former examination by a judge, if

1. the witness, expert, or co-accused has died or become insane, or if his whereabouts cannot be discovered;

2. the witness, expert, or co-accused cannot appear at the for a long or indefinite time because of illness, infirmity, or other impediments that cannot be overcome;

3. the witness or expert cannot be expected to appear at the trial on account of great distance, having regard to the importance of the testimony;

4. the prosecutor, defense counsel, and accused agree to the reading.

(II) If a witness, expert, or co-accused has died, or if he cannot be examined by a judge within a reasonable time for some other reason, notes of other [i.e., police and prosecutor's]

examinations as well as documents containing written statements originating from him may be read.

(III) If the reading serves purposes other than direct adjudication, in particular in deciding whether to summon and examine someone as a witness, notes of examinations, documents and other written matter serving as evidence may be read.

§ 253. Reading of a Record to Aid Recollection

(I) If a witness or an expert states that he no longer remembers a fact, the relevant part of the record of his former examination may be read to aid his former examination may be read to aid his recollection.

(II) The same may be done if a contradiction arises during the [trial] examination that cannot be otherwise otherwise settled or resolved without interrupting the trial.

§ 254. Reading of Confessions and in Contradictions

(I) Statements of the accused contained in a record made by a judge may be read for the purpose of evidencing a confession.

(II) The same may be done if a contradiction arises during the [trial] examination that cannot be otherwise settled or resolved without interrupting the trial.

§ 257. Comments of Accused, Prosecutor, and Defense Counsel

(I) After the [trial] examination of each witness, expert, or co accused, as well as after the reading of each piece of written matter, the accused shall be asked if he wishes to comment.

(II) After the examination of the accused and after each taking of evidence, the prosecutor and the defense counsel, upon demand, are also to be given opportunity to comment.

(III) The comments should not trench upon the closing remarks.

§ 258. Closing Remarks

(I) After the taking of the evidence is concluded, the prosecutor and then the accused have the right to speak and to make motions.

(II) The prosecutor has the right to reply; the accused is entitled to the last word.

(III) Even if defense counsel has spoken for him, the accused shall be asked whether he himself has anything to his defense.

คำแปลภาษาไทย

A. การตรวจสอบพยาน

68. การตรวจสอบเกี่ยวกับบุคคล

การตรวจสอบจะเริ่มดำเนินการโดยการซักถามชื่อจริง ชื่อสกุล อายุ สถานภาพ หรือ อาชีพ และที่อยู่อาศัยของพยาน ในกรณีที่จำเป็นคำถามที่จะซักถามพยานนั้นควรมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในคดีนี้ ที่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ของพยานและผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ตกเป็นผู้ต้องหา

69. การตรวจสอบเกี่ยวกับรูปคดี

1. พยานจะถูกซักถามให้อธิบายถึงสิ่งที่รู้และสิ่งที่พบเห็นในเหตุการณ์ ก่อนที่จะทำการตรวจสอบ พยานจะได้รับข้อมูลของสิ่งที่จะทำให้การซักถามและบุคคลที่ถูกกล่าวหาหากมีอยู่ในเหตุการณ์
2. ในกรณีที่มีความจำเป็น เพื่อเกิดความกระจ่าง และการตรวจสอบที่ครบถ้วน หรือเพื่อทราบถึงข้อมูลที่พยานได้รับรู้มาอย่างแน่ชัดนั้น สามารถสอบปากคำเพิ่มเติม หรือตั้งคำถามเพิ่มเติมได้
3. ข้อบังคับที่ 136 a จะต้องถูกนำมาใช้อย่างเท่าเทียมกับพยานทุกราย

B. การตรวจสอบผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ต้องสงสัย

§ 136. การตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น

(I) ในตอนเริ่มต้นของการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น จำเลยจะได้รับการบอกกล่าวถึงข้อกล่าวหา และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมนั้น เขาจะได้รับคำแนะนำว่ากฎหมายอนุญาตให้เขาขอรับข้อกล่าวหาหรือปฏิเสธที่จะพูดถึงคดี และสามารถหารือกับทนายจำเลยตามที่เขาเลือกได้ตลอดเวลาแม้แต่ก่อนการสอบข้อเท็จจริง เขายังคงได้รับการแนะนำว่าเขาอาจหลักฐานมาชี้แจงเพื่อใช้ในการแก้ต่าง ในกรณีที่เหมาะสมจำเลยยังคงได้รับการแนะนำว่าเขาอาจตอบสนองโดยการเขียน

(II) การสอบข้อเท็จจริงควรให้โอกาสจำเลยในการอธิบายต่อข้อกล่าวหาของเขา และนำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเขา

(III) ในการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นความสนใจของจำเลยจะอยู่ที่การสอบสวนกรณีส่วนบุคคล

136 a. กระบวนการที่ต้องห้ามของการสอบสวน

(I) อิสรภาพในการตัดสินใจและการกระทำของจำเลยจะต้องไม่ถูกบังคับโดย ความเจ็บป่วย ความเหนื่อยล้า การลงโทษทางร่างกาย สารเสพติด การทรมาน การหลอกลวง หรือการสะกดจิต การบังคับอาจถูกใช้ตราบเท่าที่กระบวนการทางกฎหมายอนุญาตเท่านั้น มันเป็นสิ่งต้องห้ามที่จะจัดการอย่างผิดกฎหมายหรือกระทำการใดๆที่ไม่รองรับโดยกฎหมาย

(II) การจัดการใดๆที่บั่นทอนความทรงจำ หรือความเข้าใจของจำเลยไม่เป็นที่อนุญาต

(III) ข้อห้ามตามข้อที่ I, II โดยปราศจากการพิจารณาการยินยอมของจำเลย และการใดๆที่ละเมิดต่อข้อห้ามเหล่านี้ไม่อาจถูกนำมาใช้แม้ได้รับการอนุญาตจากจำเลย

C. คุณพินิจการชักใช้

§ 151. หลักของข้อกล่าวหาอย่างเป็นทางการของอาชญากรรม (Anklagegrund-satz)

การประชุมการสอบสวนพิจารณาคดี [ตัวอย่างเช่น การพิจารณา] เป็นการเลือกเงื่อนไขของข้อกล่าวหาทางการ (Klage).³

§ 152. การฟ้องร้อง กฎข้อบังคับการฟ้องร้อง (Legal-itatsprinzip)

(I) อัยการรับผิดชอบต่อการยื่นสำนวนคดี

(II) นอกจากกรณีอื่นตามกฎหมาย เขาจำเป็นต้องกระทำการโต้แย้งข้อกล่าวหาทั้งปวง เพื่อชี้ว่ามีมูลความจริงมากพอ

§153. การไม่ฟ้องร้องของกรณีเล็กๆ (Opportunitatsprinzip)

(I) หากการดำเนินการเกี่ยวกับกรณีลหุโทษ อัยการอาจจะจับหรือถอนคดีความได้หากผ่านความเห็นชอบของศาล หรือความผิดที่กระทำถูกตัดสินว่าเป็นความผิดเล็กๆ และการพิจารณาคดีไม่เป็นที่สนใจของสาธารณะ

§ 153 a การยกเลิกกระบวนการผ่านการเติมเต็มเงื่อนไข

(I) ด้วยความเห็นชอบจากศาลและตัวจำเลย อัยการอาจต้องการถอนฟ้องในกรณีที่จำเลย

1. กระทำการชดเชยต่อความเสียหาย
2. จ่ายค่าสินไหมเป็นการบริจาคเข้าองค์กรหรือรัฐ
3. กระทำการเพื่อการกุศล

4. ขอมรับต่อภาระผูกพัน

หากเงื่อนไขเหล่านี้เหมาะสม (ในสถานการณ์ที่) ความคิดเล็กน้อยไม่เป็นที่สนใจของสาธารณชนในการพิจารณาคดี อัยการจะกำหนดเวลาจำเลยในการเติมเต็มเงื่อนไข โดยมากจะอยู่ที่ 6 เดือนสำหรับกรณีข้อข้อข้อที่ 1, 2, 3 และ 1 ปีในกรณีข้อข้อข้อที่ 4 อัยการอาจจะจับเงื่อนไขและขยายเวลาต่อไป ทุกๆ 3 เดือน ตามความเห็นชอบของจำเลยเขาอาจกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขภายหลัง หากจำเลยสามารถเติมเต็มเงื่อนไขได้ก็จะพ้นจากความผิดทางอาญา แต่หากไม่เขาจะไม่ได้รับการชดเชยจากการพยายามเติมเต็มเงื่อนไข

§ 153 b. การไม่เอาความ

(I) หากสถานการณ์อยู่ภายใต้การที่ศาลจะสามารถละเว้นจากการลงโทษได้ อัยการอาจถอนฟ้องข้อกล่าวหาซึ่งได้รับความเห็นชอบจากศาลที่มีอำนาจในคดี

§ 154. การกระทำผิดกฎหมายหลักประกันที่ไม่สำคัญ

(I) ข้อหาที่ไม่ต้องยื่นฟ้องหากการลงโทษที่จะนำไปสู่ที่เล็กน้อยเมื่อเทียบกับกำหนดโทษหรือความคาดหวังของจำเลยต่อการกระทำอื่นๆ

§ 154 a. กำหนดการฟ้องร้อง

(I) หากการคาดหวังต่อการลงโทษของส่วนการกระทำหรือข้อหาเดียวกันที่กระทำผ่านอาชญากรรมเดียวกันนั้นเล็กน้อย อัยการอาจจำกัดการดำเนินคดีไว้ที่ข้อกล่าวหาที่เหลือ การจำกัดนี้จะต้องถูกบันทึก

§ 154 c. ผู้ต้องหาของการบังคับหรือข่มขู่

(I) หากการบังคับหรือข่มขู่ถูกกระทำโดยขู่จะเปิดโปงความผิด อัยการอาจปฏิเสธที่จะดำเนินคดี การกระทำที่มีการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกคุกคาม เว้นแต่การชดเชยเป็นสิ่งจำเป็น

D. อัยการและศาล

§ 155. ขอบข่ายการสอบสวน (ตามกฎหมาย)

(I) การสอบสวนตามกฎหมายและการตัดสินใจเฉพาะการกระทำที่กำหนดในข้อกล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา

(II) ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดนี้ ทางศาลจะอนุญาตให้ทำการได้อย่างเสรีในการออกกฎหมายอาญาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำ

§ 156. ไม่มีการถอนข้อกล่าวหา

ไม่สามารถเพิกถอนข้อกล่าวหาได้ [เช่นข้อกล่าวหาจากโจทก์] หลังจากที่ขั้นตอนการพิจารณาคดีนั้นเสร็จสิ้นแล้ว

E. การตรวจสอบก่อนการพิจารณาคดีจากโจทก์

§ 160. การตรวจสอบการพิจารณาคดี

(I) มีการดำเนินการโดยเร็วที่สุดหลังจากที่ฝ่ายโจทก์ได้รับรายงานที่คาดว่าจะเป็นการกระทำผิด จะต้องมี การตรวจสอบถึงข้อเท็จจริงเพื่อที่จะนำมาไตร่ตรองว่าจะต้องมีการฟ้องร้องกันอย่างไร เป็นทางการขึ้นหรือไม่

(II) ทางโจทก์จะต้องทำการตรวจสอบไม่เพียงเฉพาะแต่ในด้านการฟ้องร้องเท่านั้นแต่ต้องมีหลักฐานมาพิสูจน์ด้วย (Umstande), และเขาจะต้องเข้าร่วมในการป้องกันหลักฐาน (Beweise) ที่คู่เสี่ยงต่อความเสียหาย

(III) การตรวจสอบของทางโจทก์นั้นจะต้องเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Umstande) ที่สำคัญในด้านการแก้ไขผลสรุปในการกระทำผิดทางกฎหมาย (เช่น ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพิพากษาขึ้น)

§ 161 a. การตรวจสอบด้านพยานและพยานผู้เชี่ยวชาญของทางโจทก์

(I) พยานและพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นจะต้องอยู่ในช่วงที่มีการเบิกโจทก์ออกมาเพื่อให้การถึงข้อเท็จจริงหรือคอยช่วยเหลือในด้านความคิดเห็น

(II) ถ้าจำเลยมีการยื่นขอเวลาในการหาหลักฐานพิสูจน์ด้วยเช่นกัน จะมีการอนุญาตให้ได้ถ้ามีประเด็นที่สำคัญ

(III) จำเลยจะต้องมาร่วมในช่วงเบิกโจทก์ ตาม 136-136a [supra, และ] 168c(I) & (5) [รวมไปถึงทนายความด้วย]

F. การทบทวนของผู้ที่มีได้เป็นโจทก์

§ 170. จะมีการยกเลิกการฟ้องร้องอย่างเป็นทางการก็ต่อเมื่อ

(I) ถ้าหลักฐาน (ก่อนการพิจารณา) นั้นมีเพียงพอต่อการยื่นฟ้องร้องอย่างเป็นทางการ โจทก์จะต้องเขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร (Anklageschrift) กับศาลที่เป็นที่เชื่อถือ

(II) แต่ถ้าทางโจทก์ยกเลิกกระบวนการเอง เขาจะต้องแจ้งกับทางจำเลยถ้าจำเลยได้มีการตรวจสอบ หรือมีการลงอาญาเอาไว้แล้ว หรือทางจำเลยยื่นร้องขอถึงการแจ้ง หรือ ตรวจสอบได้ว่าเขามีความสนใจเป็นพิเศษในการที่ถูกแจ้งความ

§ 171. การแจ้งไปยังกลุ่มที่ดำเนินการอยู่

ถ้าทางโจทก์ปฏิเสธที่จะทำการฟ้องร้อง หรือเพิกถอนกระบวนการฟ้องร้องหลังจากมีการสรุปผลตรวจสอบ (ก่อนการพิจารณาคดี) เขาจะต้องแจ้งไปยังผู้กระทำการพร้อมด้วยเหตุผล ถ้าเกิดผู้ที่ทำกรนั้นตกเป็นผู้ต้องหาในการฟ้องร้องด้วยแล้ว เขาก็จะต้องได้รับการชี้แจงในด้านความเป็นไปได้ในการ โต้กลับ และในด้านการอนุญาตให้ทำการเช่นนี้ด้วยเช่นกัน (§ 172(1)).

§ 172. ขั้นตอนการบังคับคดี (Klageerzwingungsverfahren)

(I) ถ้าผู้ที่กระทำนั้นก็เป็นเหยื่อด้วย เขาจะได้รับอนุญาตในการออกความเห็นโต้แย้งกับข้อคิดเห็นของทนายจากทางโจทก์ภายใน 2 สัปดาห์หลังจากที่เขาได้รับแจ้งถึงเรื่อง § 171

(II) ถ้าทนายของทางโจทก์ปฏิเสธคำโต้แย้งนั้นผู้ที่กระทำนั้นจะถูกย้ายไปภายใน 1 เดือนหลังจากที่ได้มีการตัดสินทางกฎหมาย เขาจะต้องได้รับแจ้งเกี่ยวกับเรื่องนี้และปัจจัยต่างๆ จะไม่มีการดำเนินการใดๆ ขึ้นถ้ายังไม่มีแจ้งใดๆ ผู้กระทำจะไม่ได้รับอนุญาตใดๆ ถ้ามีการฟ้องร้องกันอย่างเป็นทางการของผู้ต้องหา หรือ ถ้าโจทก์ปฏิเสธที่จะยื่นการฟ้องร้องต่อ § 153(1), § 153a(I), หรือ § 153b (I); ในกรณีเดียวกันกับกรณีของ §§ 153c ผ่านทาง 154(1) รวมไปถึง § 154c.

(III) ผู้กระทำในการตัดสินทางกฎหมายจะต้องพูดถึงข้อเท็จจริง และ หลักฐาน (Beweismittel) ที่เพียงพอต่อการตัดสินข้อกล่าวหาได้ และจะต้องมีการลงลายมือชื่อจากทนายความด้วย รวมไปถึงกฎหมายสำหรับคนจน ที่มีกฎหมายเกี่ยวกับกฎหมายบ้านเมือง ผู้กระทำจะต้องเข้าไปยังศาลที่เป็นที่เชื่อถือเพื่อทำการตัดสิน

(IV) ศาลสูงสุดของทางภาครัฐ (Oberlandesgericht) มีอำนาจในการตัดสินเหนือผู้กระทำ

§ 173. ขั้นตอนของศาล

- (I) นอกเหนือจากคำสั่งศาลแล้ว ทางโจทก์จะต้องส่งแฟ้มให้กับทางศาล
- (II) ศาลจะต้องแจ้งไปยังจำเลยที่อยู่ในคำขอ และให้เวลาในการตอบกลับ
- (III) ทางศาลอาจจะเรียงลำดับหลักฐานต่างๆ (Ermittlungen) ในขั้นต้นเพื่อป้องกันการตัดสินใจคดีที่ไม่ชัดเจน [สมาชิกในศาล] หรือลำดับในการตัดสิน [ไม่ใช่สมาชิกในศาล]

§ 174. การยกเลิกคำขอ

- (I) ถ้าเกิดหลักฐานมีไม่เพียงพอต่อการฟ้องร้อง ศาลจะยกเลิกคำฟ้องร้องและแจ้งไปยังผู้ฟ้องขอ โจทก์ และ จำเลย

§ 175. ลำดับในการฟ้องร้อง

ถ้าเกิดศาลได้รับคำกล่าวจากปากของทางจำเลยแล้ว และได้พบว่าการกระทำนั้นมีความผิด จะมีการจัดลำดับการฟ้องร้องเกิดขึ้น ซึ่งทางโจทก์ไม่มีอำนาจในส่วนนี้

§ 176. การให้การคุ้มครอง

- (I) ก่อนที่จะตัดสินถึงคำร้องนั้น ทางศาลจะลำดับผู้ที่กระทำการขอขึ้นมาเพื่อปกป้องพยานในด้านค่าใช้จ่ายและในด้านความปลอดภัย

§ 177. ค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายในขั้นตอนต่างๆที่เกี่ยวกับผู้ยื่นคำร้องนั้นจะอยู่ในช่วงของ (การเพิกถอนต่อ)

§ 174 ที่ได้กำหนดไว้กับผู้ที่กระทำการร้องขอ

G. การตัดสินใจในด้านการยื่นข้อกล่าวหา

§ 199. แนวขั้นตอนในการพิจารณาถึงการยื่นข้อกล่าวหา

- (I) ทางศาลได้ลองกับกรณีที่ว่าควรจะยื่น (eröffnen) ขั้นตอนการฟ้องร้องหรือไม่
- (II) Anklage⁵ จะต้องประกอบไปด้วยผู้ร้องขอในการยื่นขั้นตอนการกล่าวหา และเพิ่มนั้นๆ จะต้องส่งไปยัง Anklage เพื่อยื่นไปยังศาล

§ 200. เนื้อหาของ Anklage

(I) Anklage จะต้องบอกถึงผู้ที่ถูกเป็นจำเลย การกระทำที่ถูกล่ามโทษ เวลาและสถานที่ที่เกิดขึ้น ส่วนประกอบทางกฎหมายของการก่ออาชญากรรมในคดีอาญา และยังต้องมีการเบิกหลักฐาน (Beweismittel) ศาลจะต้องทำการพิจารณาคดี และ (ชื่อ) ศาลคุ้มครอง

(II) Anklage จะต้องมีการสร้างผลลัพธ์ของวัสดุลำดับที่ 4 ของ (ก่อนการพิจารณาของโจทก์) หลักฐาน

§ 201. การสื่อสารของ Anklage

(I) ในการตัดสินใจทางการสื่อสารของศาลนั้น Anklage ที่มีการเขียนขึ้นได้เขียนระบุไว้ให้เป็นจำเลย และเวลานั้น ได้ให้เขาเลือกว่าจะให้หลักฐานในตอนนั้นมีการนำเข้ามาก่อน (ศาลทำ) เกิดการตัดสินใจว่าจะเข้าสู่การดำเนินคดีใหม่ หรือเขาคัดค้านคำตัดสินนั้นๆ

(II) ศาลตัดสินในด้านการกระทำและการคัดค้าน ถ้าศาลปฏิเสธคำคัดค้านนั้นๆ โดยขึ้นอยู่กับมติตัดสินทางกฎหมาย (StPO § 16) ทางจำเลยจะมีสิทธิยื่นอุทธรณ์ได้ ในทางกลับกัน ถ้าเกิดการตัดสินของศาลแล้วนั้น (ตามขั้นตอนการดำเนินคดี) จะต้องไม่มีการโต้แย้ง (เช่น การยื่นอุทธรณ์)

§ 202. การลำดับหลักฐานที่นำเข้ามา

ก่อนที่จะตัดสินใจในการดำเนินคดีนั้นๆ ศาลจะต้องพิสูจน์หลักฐานที่มีอยู่เพื่อหาข้อเท็จจริงให้ได้มากที่สุดเพื่อจะได้ไม่มีข้อโต้แย้งใดๆเกิดขึ้น

§ 203. ลำดับการยื่นฟ้อง

ศาลจะต้องจัดลำดับการยื่นฟ้องถ้าผลลัพธ์ออกมาว่าทางจำเลยนั้นเป็นผู้ที่ก่ออาชญากรรมจริง ตามหลักฐานที่มีให้

§ 204. ปฏิเสธการฟ้องร้อง

(I) ถ้าทางศาลจะไม่ดำเนินคดี ลำดับ (ในการปฏิเสธ) จะต้องมีการแจ้งออกไปตามความเป็นจริงและหลักเหตุผลทางกฎหมาย

(II) ทางจำเลยจะต้องได้รับแจ้งถึงเรื่องนี้ด้วย

§ 206. ศาลไม่กำหนดขอบเขต (Court Not Motion-Bound)

ในการพิจารณาคดีของลำดับคำสั่งของศาลนั้น ไม่มีการจำกัดโดยการเคลื่อนไหวของโจทก์

§ 207. เนื้อหาของการดำเนินการฟ้องร้อง

(I) ในการดำเนินการฟ้องร้องนั้นทางศาลจะยอมรับ Anklage [ตามพื้นฐาน] เพื่อการฟ้องร้องและการกำหนดการฟ้องร้องในศาลนั้นๆ

(II) ในการยอมรับ Anklage ในการดำเนินคดีนั้น ทางศาลจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ 4 กลุ่ม ถ้า

1. ทาง Anklage ได้ยื่นยันถึงการกระทำหลายๆ อย่าง และทางศาลปฏิเสธที่จะทำการดำเนินคดีสืบเนื่องมาจากบางประการ
2. โจทก์นั้นมีการจำกัดในการยื่นฟ้องต่อ § 154a เพื่อพูดถึงกฎบางส่วน หรือ ส่วนนั้นๆ ได้มีการเข้าไปยังการดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว
3. การประเมินของศาลตามกฎนั้นๆ จะแตกต่างจากที่อยู่ในกฎหมายของ Anklage หรือ
4. โจทก์นั้นมีการจำกัดในการยื่นฟ้องต่อ § 154a ถึงบางกลุ่มที่คุ้มครองผ่านกฎหมายอาญา หรือ การคุ้มครองนั้นมีการพูดถึงในการดำเนินการ

§ 210. การยื่นอุทธรณ์ (Rechtsmittel)

- (I) ขั้นตอนการพิจารณาคดีจะไม่มีการขัดขวางได้แย้งจากจำเลย
- (II) ทางโจทก์สามารถยื่นอุทธรณ์ในเชิงที่ไม่เห็นด้วยกับการขั้นตอนพิจารณาคดีได้
- (III) ถ้าทางศาลอุทธรณ์นั้นได้ให้มีการอุทธรณ์แล้วนั้น จะมีการฟ้องข้อกล่าวหาก่อนที่จะไปถึงอีกขั้นตอนหนึ่งที่น่ามาซึ่ง [การเพิกถอน] หรือก่อนศาลเพื่อนบ้านในรัฐเดียวกัน

H. ขั้นตอนการดำเนินคดี

§ 238. การดำเนินคดี

- (I) ทางศาลจะทำการดำเนินคดี ตรวจสอบจำเลย และหาหลักฐาน (Beweis)
- (II) ถ้าผู้ที่ร่วมทำการดำเนินคดีคัดค้านการดำเนินการของศาลที่รับกรณีนี้เข้ามาศาล (ที่เหลือ) จะทำการตัดสินต่อ

§ 239. การตรวจสอบอย่างละเอียด

- (I) ถ้าโจทก์ และ ศาลคุ้มครองนั้นดำเนินไปด้วยกัน ทางประธานการตัดสินนั้นจะให้พวกเขาสืบพยาน และ พยานผู้เชี่ยวชาญของทั้งฝ่ายโจทก์ และ จำเลย ทางโจทก์จะมีการตรวจสอบเรื่องพยานก่อน และจะมีการตรวจสอบศาลคุ้มครองจำเลย
- (II) จากการตรวจสอบประธานตัดสินแล้ว จะต้องมีการถามคำถามพยานและพยานผู้เชี่ยวชาญ ที่เป็นประโยชน์ต่อพวกเขาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดกว่านี้

§ 240. สิทธิในการถาม

- (I) ประธานตัดสินนั้นจะอนุญาตให้ผู้ตัดสินอื่นๆถามคำถามทั้ง จำเลย พยาน และ พยานผู้เชี่ยวชาญ
- (II) ประธานตัดสินนั้นจะอนุญาตให้โจทก์และศาลคุ้มครอง รวมไปถึงกรรมการตัดสินทำได้เช่นเดียวกัน

§ 243. ช่วงเวลาในการดำเนินคดี

- (I) การดำเนินคดีจะเริ่มต้นด้วยการเบิกคู่กรณีขึ้นมา ทางประธานตัดสินจะสืบให้แน่ใจว่าเป็นจำเลย ศาลคุ้มครองนั้นจะมาแสดงตัวรวมถึงหลักฐานต่างๆที่มีการเตรียมพร้อม (Beweismittel) โดยเฉพาะพยาน และพยานผู้เชี่ยวชาญที่เรียกมานั้นจะมาปรากฏตัวหรือไม่
- (II) ทางพยานออกจากห้องตัดสิน ทางประธานตัดสินตรวจสอบจำเลยที่เกี่ยวข้องหลังจากนั้นทางจำเลยจะอ่านคำให้การ [จาก Anklage]
- (III) คำให้การนั้นจะมีการให้คำแนะนำว่าจะคัดค้านได้ (zur Sache) ทางจำเลยจะยืนยันคดีที่จะพูด เขาจะตรวจสอบเกี่ยวกับกรณีที่เกิดขึ้น §136(11)ก่อนการพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง จะต้องมีการนำออกมาเพื่อที่ว่าเป็นข้อสำคัญในการตัดสิน ประธานตัดสินนั้นจะคำนึงถึงด้วยว่าจะมีการนำออกมาด้วยไหม

§ 244. หลักฐาน

- (I) การนำหลักฐาน (Beweis) จะเกิดขึ้นหลังจากตรวจสอบจำเลยแล้ว
- (II) ในการหาความจริงของทางศาลนั้นจะต้องมีการนำหลักฐานเข้ามาเชื่อมโยงกับข้อเท็จจริงทั้งหมดและหาข้อพิสูจน์ (Beweismittel) ที่เป็นประโยชน์
- (III) การนำหลักฐานเข้ามาจะมีการปฏิเสธถ้าหลักฐานนั้นไม่ได้รับการอนุญาต แต่ส่วนใหญ่จะมีการปฏิเสธถ้าหลักฐานนั้นมีการนำมาใช้อย่างฟุ่มเฟือยมากเกินไปในกรณีต่างๆไป และถ้าหลักฐานที่มีนั้น ไม่มีน้ำหนักพอ ก็จะเกิดการล่าช้าเข้าไปอีก
- (IV) การนำมาซึ่งหลักฐานจากการสืบพยานนั้นจะมีการปฏิเสธได้ถ้าเกิดทางศาลได้ข้อมูลที่แน่นพอแล้ว ยกเว้นแต่ที่มีให้ การให้การของพยานผู้เชี่ยวชาญอีกบุคคลหนึ่งนั้นจะสามารถถูกปฏิเสธได้เหมือนกันถ้าเกิดหลักฐานนั้นๆ ได้มีการพิสูจน์ไปแล้วจากความคิดของผู้เชี่ยวชาญก่อนหน้านี้ และถ้าทำให้การมีน้ำหนักไม่เพียงพอ
- (V) การนำมาซึ่งหลักฐานนั้น โดยการถ่มมอมอง [ของหลักฐาน] สามารถปฏิเสธได้ถ้าทางศาลนั้นอยู่ในช่วงการใช้ดุลพินิจต่อสิ่งที่ไม่จำเป็นในการสืบหาความจริง
- (VI) การปฏิเสธการนำมาซึ่งหลักฐานจะต้องออกมาเป็นลำดับจากทางศาลด้วย

§ 249. การอ่านข้อความถึงสิ่งที่เกิดขึ้น

เอกสาร และข้อเขียนต่างๆที่เขียนไว้ที่สื่อถึงหลักฐานจะมีการอ่านในระหว่างการพิจารณาคดี และให้เกิดการตัดสินใจขั้นสูงต่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้น หรือที่มีบันทึกเอาไว้ รวมทั้งถึงได้คัดแยกออกมาด้วย และยังได้มีการนำมาใช้กับการบันทึก (Protokolle) ที่เกี่ยวข้องกับมอมองของผู้ตัดสิน

§ 250. กฎในการตรวจสอบบุคคล The Principle of Personal Examination

ถ้าหลักฐานข้อเท็จจริงนั้นขึ้นอยู่กับการพิจารณารายบุคคล บุคคลนั้นๆจะมีการตรวจสอบในการดำเนินคดี การตรวจสอบนั้นจะไม่มีเปลี่ยนแปลงในการอ่าน และ บันทึกของการตรวจสอบในช่วงก่อนหน้านี้ หรือ โดยการอ่านจดหมายที่เขียนขึ้น

§ 251. การเชื่อมโยงการบันทึก

- (I) การตรวจสอบพยาน พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้เกี่ยวข้องกับจำเลย จะมีการย้ายออกโดยการอ่านข้อความของการตรวจสอบของศาลก่อนหน้านั้น ถ้า
1. พยาน พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้เกี่ยวข้องกับจำเลยได้เสียชีวิต หรือมีความบกพร่องทางจิต หรือไม่สามารถหาตัวเจอได้

2. พยาน พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้เกี่ยวข้องกับจำเลยไม่สามารถมาร่วมการตัดสินคดีได้ในระยะยาวเพราะจากการเจ็บป่วย หรือ ปัจจัยอื่นๆที่ไม่สามารถละเลยได้ the witness,

3. พยาน หรือ พยานผู้เชี่ยวชาญไม่สามารถคาดได้ว่าจะมาร่วมการตัดสินคดีสืบเนื่องมาจากการพำนักอยู่ห่างไกล

4. ทางโจทก์ ศาลคุ้มครอง และจำเลยเห็นเดียวกับการอ่าน

(II) ถ้าพยาน พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้เกี่ยวข้องกับจำเลยได้เสียชีวิต หรือ ไม่สามารถพิสูจน์ได้โดยศาลตัดสินในเวลาที่กำหนด จะมีการพิสูจน์ตรวจสอบจากคนอื่นๆ [เช่น ตำรวจ หรือ โจทก์] รวมไปถึงเอกสารที่ประกอบไปด้วยข้อมูลต่างๆจากเขา

(III) ถ้าเกิดการอ่านนั้นนำมาซึ่งจุดมุ่งหมายมากกว่าการพิจารณาโดยตรงของศาลในด้านการตัดสินใจว่าจะต้องเบิก และ ตรวจสอบใครบางคนในฐานะพยานหรือไม่ และเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์นั้นๆ จะมีการอ่านออกมา

§ 253 การอ่านบันทึกช่วยจำ

(I) ถ้า พยาน หรือ พยานผู้เชี่ยวชาญจำหลักฐานข้อเท็จจริงไม่ได้แล้ว ส่วนที่ได้บันทึกไปของการตรวจสอบก่อนหน้านั้นจะมีการนำมาอ่านใหม่

(II) สิ่งเดียวกันนั้นจะมีการทำขึ้นถ้าเกิดการขัดแย้งขึ้นระหว่างการตรวจสอบ (พิจารณาคดี) ที่ไม่สามารถลงตัวได้

§ 254 การรับสารภาพ และข้อโต้แย้ง

(I) คำให้การของทางจำเลยที่มีอยู่ในการบันทึกนั้นจะมีการนำมาตัดสิน และ อ่านถึงจุดประสงค์ของหลักฐานที่นำมาซึ่งการยอมรับผิด

(II) สิ่งเดียวกันจะเกิดขึ้นถ้าข้อโต้แย้งนั้นเกิดขึ้นระหว่างการตรวจสอบ (การพิจารณาคดี) นั้นไม่

สามารถลงตัวได้

§ 257. คำให้การของจำเลย โจทก์ และ ศาลคุ้มครอง

(I) หลังจากมีการตรวจสอบพยาน พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้ร่วมจำเลยรวมในการ (พิจารณา) แล้ว รวมไปถึงหลังจากที่อ่านคำร้องในทางจดหมายไปแล้ว ทางจำเลยจะต้องถูกถามว่ามีคำให้การใดๆ เพิ่มเติมไหม

(II) หลังจากมีการตรวจสอบจำเลยและหลังจากมีการพิสูจน์หลักฐานแล้ว ทางโจทก์และศาลคุ้มครองนั้นมีโอกาสที่จะให้คำให้การได้

(III) คำให้การนั้นจะต้องไม่นอกเหนือจากการปิดประเด็น (closing remarks)

§ 258. ปิดประเด็น

(I) หลังจากหลักฐานที่มีได้รับการสรุปแล้ว โจทก์และจำเลยจะมีสิทธิที่จะพูดคุยและทำเรื่อง คำขอต่อศาล

(II) โจทก์นั้นมีสิทธิที่จะตอบก่อน ส่วนจำเลยจะมีสิทธิเป็นคนสุดท้าย

(III) แม้ศาลคุ้มครองจะมาให้คำช่วยเหลือ จะต้องมีการถามทางจำเลยว่าเขามีคำให้การอันใด ที่จะกล่าวเพื่อปกป้องตัวจำเลยเองด้วยไหม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

ประวัติการศึกษา

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

ชัชวรงค์ นิลโบล

นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปีการศึกษา 2532

เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 41

กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง